ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ปริญญา

เศรษฐศาสตร์ | เศรษฐศาสตร์

สาขา | **ภาควิชา**

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย

The Relationship between Government Expenditure and Income Distribution in Thailand

นามผู้วิจัย นางสาวนุชนาฏ เอี่ยมกี่

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

(อาจารย์ชิดตะวัน ชนะกุล, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม .....

(อาจารย์มานะ ลักษมีอรุโณทัย, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา .....

(รองศาสตราจารย์โสมสกาว เพชรานนท์, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... **เดือน** ..... **พ.ศ.** .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย

The Relationship between Government Expenditure and Income Distribution in Thailand

โดย

นางสาวนุชนาฏ เอี่ยมกี่

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

พ.ศ. 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย

The Relationship between Government Expenditure and Income Distribution in Thailand

โดย

นางสาวนุชนาฏ เอี่ยมกี่

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

พ.ศ. 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นุชนาฏ เอี่ยมกี่ 2557: ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์ชิดตะวัน ชนะกุล, Ph.D. 125 หน้า

ปัจจุบันปัญหาการกระจายรายได้และความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญและจำต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้นโยบายการคลังโดยเฉพาะรายจ่ายภาครัฐบาลเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างงบประมาณการใช้จ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย รวมถึงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย โดยตัวแปรที่ใช้ในศึกษา ประกอบด้วย สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ รายจ่ายด้านการเกษตร รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม รายจ่ายด้านการศึกษา รายจ่ายด้านการสาธารณสุข จำนวนภาษีทางตรงจัดเก็บได้ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และดัชนีประชาธิปไตย ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ประเภทอนุกรมเวลารายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2555 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากสมการถดถอยแบบเส้นตรงพหุคูณเชิงซ้อน ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด

ผลการศึกษา พบว่า รายจ่ายด้านการเกษตร รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม รายจ่ายด้านการศึกษา รายจ่ายด้านการสาธารณสุขและจำนวนภาษีทางตรงจัดเก็บได้ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นก็คือ เมื่อเพิ่มจำนวนรายจ่ายด้านการเกษตร รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม รายจ่ายด้านการศึกษา รายจ่ายด้านการสาธารณสุขและจำนวนภาษีทางตรงจัดเก็บได้จะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น สำหรับตัวแปรดัชนีประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นก็คือ เมื่อดัชนีประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นการกระจายรายได้จะแย่ลง

_____ _____ ___ / ___ / ___

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Nutchanat Eiamkee 2014: The Relationship between Government Expenditure and Income Distribution in Thailand. Master of Economics, Major Field: Economics, Department of Economics. Thesis Advisor: Ms. Chittawan Chanagul, Ph.D. 125 pages.

At the present time, issues concerned with income distribution and gaps between classes of society are the main problems that confront Thailand. As a result they need to be dealt with urgently. Fiscal policy, especially state expenditure, is one of the tools that the government can employ in order to increase equality within society. The main aim of this research was to study about the budget planner of government expenditure and income distribution in Thailand, including an analysis of the relationship between government expenditure and income distribution in Thailand. Variables which were studied as part of the investigation consisted of: the gini coefficient, agricultural expenditure, industrial expenditure, education expenditure, public health expenditure, a number of direct taxes, gross domestic product per capita, proportion of exports and imports per gross domestic product in the country, foreign direct investment, and the index of social democracy in Thailand. This information used in the study are secondary information (annual sequence type) since the year of 1988 – 2012. The researcher analyses the quantitative data from multiple linear regression with ordinary least square method.

The study showed that amounts of industrial expenditure, education expenditure, public health expenditure, and the number of direct taxes had an inverse relationship with the level of the Gini coefficient i.e. when these forms of expenditure and taxes were increased; problems related to income distribution were alleviated to some extent. The index of social democracy in Thailand however, was demonstrated to have a unidirectional correlation with the Gini coefficient, meaning that when the index of social democracy strengthened, negative issues connected with unequal income distribution exhibited signs of worsening.

_____ _____ ___ / ___ / ___

Student's signature Thesis Advisor's signature

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์ ทั้งในขณะที่เรียนปริญญาตรี และปริญญาโท โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านอาจารย์ชิดตะวัน ชนะกุล ที่ท่านได้กรุณาเสียสละเวลาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก โดยให้แนวคิด ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับ เนื้อหา สำนวน และรายละเอียดในด้านต่างๆด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง และขอขอบพระคุณท่านอาจารย์มานะ ลักษมีอรุโณทัย ที่ท่านได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ให้คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่คอยสนับสนุนและให้กำลังใจที่ดีมาโดยตลอด รวมถึงเพื่อนๆ NUECON 11 และเพื่อนๆ MECON ภาคปกติรุ่นที่ 72 ทุกคน ที่คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือกันมาโดยตลอด พร้อมทั้งขอขอบคุณเจ้าหน้าที่โครงการ MECON ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการทำวิทยานิพนธ์อย่างดีมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใดต้องขออภัยมา ณ โอกาสนี้ และถือเป็นข้อผิดพลาดของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว

นุชนาฏ เอี่ยมกี่
มิถุนายน 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง (3)

สารบัญภาพ (5)

บทที่ 1 บทนำ 1

ความสำคัญของปัญหา 1

วัตถุประสงค์ของการศึกษา 10

ประโยชน์ที่จะได้รับ 11

ขอบเขตการศึกษา 11

นิยามศัพท์ 12

บทที่ 2 การตรวจเอกสาร 15

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา 15

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 37

กรอบแนวคิดในการศึกษา 44

บทที่ 3 วิธีการศึกษา 45

การเก็บรวบรวมข้อมูล 45

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล 46

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา 47

สมมติฐานในการศึกษา 48

บทที่ 4 รายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย 52

ความรู้เกี่ยวกับงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาล 52

การจำแนกประเภทงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาล 58

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลของประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน 63

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

งบประมาณด้านการศึกษา 67

งบประมาณด้านการสาธารณสุข 73

งบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร 76

งบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรม 80

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการกระจายรายได้ของประเทศไทย
จากอดีตถึงปัจจุบัน 83

ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้
ของไทยในเบื้องต้น 97

บทที่ 5 ผลการศึกษา 102

ผลการทดสอบความมีเสถียรภาพของข้อมูล 103

การวิเคราะห์การสร้างแบบจำลองสมการถดถอยพหุคูณด้วยวิธีกำลังสอง
น้อยที่สุด 107

บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ 114

สรุปผลการศึกษา 114

ข้อเสนอแนะ 117

เอกสารและสิ่งอ้างอิง 118

ประวัติการศึกษาและการทำงาน 125

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ปี 2544 ถึงปี 2555	2
2	แสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้และรายจ่ายทั่วประเทศ จำนวนคนยากจน ความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด20%สุดท้ายต่อคนจน 20 %แรก และความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายมากที่สุด20%สุดท้ายต่อกลุ่มน้อยสุด20% แรก	4
3	แสดงงบประมาณรายจ่ายภาครัฐต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ การเปลี่ยนแปลงของอัตราการเจริญเติบโตของประเทศและสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของของ ประเทศต่างๆแยกตามค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ ปี 2554	7
4	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและแหล่งข้อมูล	45
5	สมมติฐานความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษากับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้	51
6	งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจปีงบประมาณ 2536-2556	64
7	งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามลักษณะงานปีงบประมาณ 2536-2556	66
8	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2535-2556	70
9	แสดงร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามการศึกษา และหมวดรายจ่าย ปีงบประมาณ 2556 และ 2557	72

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
10	แสดงรายจ่ายด้านสาธารณสุขซึ่งจำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายในปีงบประมาณ 2552-2557	75
11	แสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษา สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรและสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554	97
12	แสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษา สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรและสัดส่วนรายจ่าย ด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-2554	99
13	ผลการทดสอบ Stationary ของตัวแปรด้วยวิธี Augment Dickey-Fuller Test (ADF Test) ที่ค่าระดับของข้อมูล (At Level)	103
14	ผลการทดสอบ Stationary ของตัวแปรด้วยวิธี Augment Dickey-Fuller Test (ADF Test) ที่ค่าระดับของข้อมูลผลต่างลำดับที่1 (At First difference)	104
15	แสดงความยาวของระยะเวลาล่าช้าที่เหมาะสมของตัวแปรอิสระ	106
16	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้และตัวแปรด้านรายจ่ายภาครัฐบาลและตัวแปรอื่นๆ	108
17	สัดส่วนสินค้าส่งออกจำแนกตามปัจจัยการผลิตหลัก ปี พ.ศ. 2540-2555	113

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (Income Gini coefficient) ของประเทศต่างๆเทียบกับประเทศไทยเฉลี่ยระหว่างปี 2544ถึง 2554	6
2	แสดงลักษณะของการกระจายรายได้ของประชากรที่มีลักษณะเป็นเส้นโค้งปกติ	21
3	ลักษณะเส้นลอเรนซ์	22
4	ความสำคัญของเงินทุนต่างชาติต่อการลดความยากจนและการกระจายรายได้ผ่านตลาดแรงงาน	29
5	Kuznets Curve	30
6	กรอบแนวคิดในการศึกษา	44
7	งบประมาณรายจ่ายของภาครัฐบาลปีงบประมาณ 2536-2556	63
8	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา ปีงบประมาณ 2536-2556	67
9	สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินปี 2536-2556	68
10	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ปีงบประมาณ 2538-2556	69
11	งบประมาณรายจ่ายด้านการสาธารณสุขตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2556	74

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
12	สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านสาธารณสุขต่องบประมาณแผ่นดิน ปี 2536-2556	74
13	สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพภาครัฐต่อค่าใช้จ่ายมวลรวม ในกลุ่มประเทศอาเซียนในปี 2553	76
14	งบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2556	77
15	แสดงสัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดิน ปี 2536-2556	77
16	งบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2538-2552	78
17	รายจ่ายด้านการเกษตร จำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายในปี 2552 และ 2553 และค่าเฉลี่ย	79
18	งบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2556	80
19	แสดงสัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านการอุตสาหกรรมต่องบประมาณ แผ่นดินปี 2536-2556	81
20	งบประมาณรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2538-2552	82

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
21	รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม จำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายใน ปี 2552 และ 2553และค่าเฉลี่ย	83
22	จำนวนคนยากจนทั่วประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2531-2554	90
23	จำนวนคนยากจนทั่วประเทศแบ่งตามภาคตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554	91
24	จำนวนคนยากจนทั่วประเทศแบ่งตามเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554	92
25	แสดงสัดส่วนครัวเรือนยากจนเขตเมืองเทียบกับเขตชนบทตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2531-2554	93
26	ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554	94
27	ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้แยกตามภาค ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554	94
28	ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้แยกตามเขตเมืองและชนบท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554	95
29	ความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคกลุ่มรายจ่ายมากสุด 20 %สุดท้ายต่อ กลุ่มรายจ่ายน้อยสุด 20 % แรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554	96
30	ความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด 20% สุดท้ายต่อกลุ่มจนสุด 20%แรก ตั้งแต่ปี พ.ศ.2531-2554	96

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

นโยบายการคลัง (Fiscal Policy) เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการกำหนดเป้าหมายและการดำเนินงานของรัฐบาลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ อาทิ การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้และความมั่งคั่งของสังคม (Musgrave, 1959) โดยผ่านเครื่องมือรายจ่ายภาครัฐบาล (government expenditure) ภาษีอากร (taxation) และการบริหารหนี้สาธารณะ (public debt)

รายจ่ายภาครัฐบาลนับว่ามีความสำคัญมากในระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากรายจ่ายภาครัฐบาลนั้นเป็นส่วนหนึ่งของอุปสงค์มวลรวมซึ่งรัฐบาลสามารถปรับเปลี่ยนรายจ่ายภาครัฐบาลเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ในช่วงภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรือง รัฐบาลจะลดรายจ่ายภาครัฐบาลเพื่อลดอุปสงค์มวลรวมอันจะส่งผลให้เกิดเสถียรภาพทางด้านราคา หรือในช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำรัฐบาลจะเพิ่มรายจ่ายภาครัฐบาลเพื่อเพิ่มอุปสงค์มวลรวมซึ่งจะส่งผลให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจ

นอกจากนี้รายจ่ายภาครัฐบาลยังเป็นเครื่องมือสำหรับการจัดสรรบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ เช่น การสาธารณสุข การศึกษา เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงได้ และเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการลดช่องว่างการกระจายรายได้ เพราะรายจ่ายภาครัฐบาลสามารถสร้างความเท่าเทียมทั้งทางด้านกายภาพ เช่น โครงสร้างพื้นฐานและระบบบริการสาธารณูปโภค และสามารถสร้างความเท่าเทียมทางด้านทุนมนุษย์ เช่น การศึกษาและการสาธารณสุข ซึ่งสามารถใช้แก้ปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม โดยรัฐบาลสามารถใช้จ่ายรายจ่ายภาครัฐบาลผ่านนโยบาย โครงการ หรือมาตรการต่างๆ สู่กลุ่มเป้าหมายคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาล เพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศดีขึ้นและสามารถลดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ของประชากรในประเทศไทย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปัจจุบันปัญหาการกระจายรายได้และความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญและจำต้องได้รับการแก้ไข จะเห็นได้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) นั้นได้เน้นเรื่องของการกระจายรายได้และความเหลื่อมล้ำของประชากรไว้ด้วย โดยเป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯได้ระบุไว้ว่า “ สร้างสังคมเป็นธรรมและเป็นสังคมที่มีคุณภาพ ทุกคนมีความมั่นคงในชีวิต ได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค” และระบุถึงยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคมโดยมีเป้าหมายที่จะลดช่องว่างรายได้ระหว่างกลุ่มคนและพื้นที่ต่างๆ เสริมสร้างความแข็งแกร่งให้เศรษฐกิจฐานรากและสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้ผู้ประกอบการรายย่อยและชุมชนประชาชน ได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพและครอบคลุมอย่างทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ปี 2544 ถึงปี 2555

(หน่วย: ล้านบาท)

งบประมาณ	งบประมาณรายจ่าย(1)	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ(2)	(1)เป็นร้อยละของ (2)
2544	910,000	5,133,520	17.70
2545	1,023,000	5,450,643	18.80
2546	999,900	5,917,369	16.90
2547	1,163,500	6,489,476	17.90
2548	1,250,000	7,092,893	17.60
2549	1,360,000	7,844,939	17.30
2550	1,566,200	8,525,197	18.40
2551	1,660,000	9,080,466	18.30
2552	1,951,700	9,041,551	21.60

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 1 (ต่อ)

งบประมาณ	งบประมาณรายจ่าย(1)	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ(2)	(1)เป็นร้อยละของ (2)
2553	1,700,000	10,104,821	16.80
2554	2,169,967.50	10,539,400	20.60
2555	2,380,000	11,572,300	20.60
2556	2,400,000	12,442,800	19.30

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

จากตารางที่ 1 ซึ่งแสดงรายจ่ายภาครัฐบาลเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ระหว่างปีงบประมาณ 2544 ถึงปีงบประมาณ 2556 ชี้ให้เห็นว่า รายจ่ายภาครัฐบาลมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยในปีงบประมาณ 2544 รัฐบาลมีการใช้จ่ายงบประมาณเป็นจำนวนทั้งสิ้น 910,000 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 รัฐบาลมีการใช้จ่ายงบประมาณเป็นจำนวนสูงถึง 2,400,000 ล้านบาท ซึ่งมากขึ้นจากปีงบประมาณ 2544 จำนวนทั้งสิ้น 1,490,000 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มมากขึ้นคิดเป็นร้อยละ 61.08 และเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเป็นสัดส่วนที่สูงขึ้น ในปีงบประมาณ 2544 คิดเป็นร้อยละ 17.70 ขณะที่ในปีงบประมาณ 2556 คิดเป็นร้อยละ 19.30

อย่างไรก็ดี แม้รัฐบาลจะดำเนินนโยบายการคลังโดยการใช้จ่ายผ่านงบประมาณแผ่นดินเพิ่มสูงขึ้นมากขึ้นจากในอดีต สภาพสังคมที่ปรากฏในปัจจุบันกลับยังเกิดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ยังไปในทิศทางตรงกันข้าม โดยสามารถพิจารณาได้จากสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) จำนวนคนยากจน ความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด 20 %สุดท้ายต่อคนจน 20%แรก และความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายเพื่อการบริโภคกลุ่มรายจ่ายมากที่สุด 20 % สุดท้ายต่อกลุ่มรายจ่ายน้อยสุด 20%แรก ดังปรากฏในตารางที่ 2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 2 แสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้และรายจ่ายทั่วประเทศ จำนวนคนยากจน ความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด20%สุดท้ายต่อคนจน 20 %แรก และความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายมากที่สุด20%สุดท้ายต่อกลุ่มรายจ่ายน้อยสุด20%แรก

ปี	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	จำนวนคนยากจน (ล้านคน)	ความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด 20 % สุดท้ายต่อคนจน 20%แรก (เท่า)	ความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายเพื่อการบริโภคกลุ่มรายจ่ายมากที่สุด 20 สุดท้ายต่อกลุ่มรายจ่ายน้อยสุด20% แรก (เท่า)
2531	0.487	0.439	34.20	11.88	8.33
2533	0.515	0.443	31.70	13.28	8.54
2535	0.536	0.450	27.80	14.90	8.99
2537	0.520	0.438	24.10	14.07	8.36
2539	0.513	0.431	20.30	13.52	8.21
2541	0.507	0.409	22.70	13.06	7.40
2543	0.522	0.428	25.50	14.55	8.09
2545	0.508	0.419	19.70	13.36	7.79
2547	0.493	0.425	16.40	12.24	8.07
2549	0.512	0.418	14.50	14.65	8.04
2550	0.496	0.396	13.10	12.87	7.14
2552	0.487	0.396	12.30	12.14	7.13
2554	0.484	0.375	8.80	11.77	6.25

หมายเหตุ: 1. ความหมายของตารางดูรายละเอียดที่นิยามศัพท์

2. ข้อมูลด้านการกระจายรายได้จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีลักษณะข้อมูลปีเว้นปี โดยตั้งแต่ปี 2531-2549 มีการจัดทำข้อมูลในปีที่ลงท้ายด้วยเลขคี่ ต่อมาในปี 2550 เป็นต้นมาเริ่มมีการจัดทำข้อมูล ในปีที่ลงท้ายด้วยเลขคู่

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากตารางที่ 2 พบว่า หากพิจารณาจำนวนคนยากจนในประเทศ ความเหลื่อมล้ำเสมือนจะลดลงด้วยเหตุที่ว่าจำนวนคนยากจนของประเทศมีทิศทางที่ลดลง ซึ่งพิจารณาได้จากจำนวนคนยากจนจากในปี 2531 ประเทศไทยมีจำนวนคนยากจนทั้งสิ้น 34.20 ล้านคน แต่ในปี 2554 จำนวนคนยากมีเพียง 8.80 ล้านคน อย่างไรก็ดี หากวิเคราะห์ในรายละเอียด จากค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคซึ่งเป็นข้อมูลทางสถิติที่ใช้เป็นตัวบ่งชี้ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ มีอัตราส่วนซึ่งมีค่าระหว่าง 0 และ 1 สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคที่ต่ำจะแสดงถึงความเท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ หากค่านี้สูงขึ้นจะบ่งชี้ถึงการกระจายรายได้ที่เหลื่อมล้ำกันมากขึ้น พบว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลงเพียงเล็กน้อยซึ่งพิจารณาได้จากตารางจะเห็นว่า ใน ปี 2531 สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ มีค่า 0.487 โดยในปี 2543 มีค่ามากที่สุดคือ 0.522 และในปี 2554 มีค่า 0.484 ซึ่งลดลงมาจากปี 2531 เพียง 0.003 เท่านั้น

สำหรับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ในปี 2531 มีค่า 0.439 และในปี 2554 มีค่า 0.375 ซึ่งมีค่าลดลง 0.064 จากข้อมูลความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด 20 %สุดท้ายต่อต่อคนจน 20%แรก จะพบว่า ใน ปี 2531 มีค่า 11.88 เท่า และในปี 2554 มีค่า 11.77 ซึ่งค่าลดลงเพียง 0.11 เท่า และปี 2535 มีค่าสูงที่สุดมากถึง 14.90 เท่า และความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายเพื่อการบริโภคกลุ่มรายจ่ายมากที่สุด 20 %สุดท้ายต่อกลุ่มรายจ่ายน้อยสุด 20%แรก พบว่าในปี 2531 มีค่า 8.33 และมีค่าลดน้อยเรื่อยๆและปี 2554 มีค่า 6.25

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2556 นิตยสารฟอร์บส์ นิตยสารเกี่ยวกับธุรกิจและการเงินในสหรัฐอเมริกา ได้เปิดเผย 50 อันดับมหาเศรษฐีประเทศไทยที่มีมูลค่าความร่ำรวยรวมสูงถึงกว่า 2.6 ล้านล้านบาท ซึ่งคิดเป็น 1 ใน 4 หรือ 25% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เมื่อพิจารณาแล้วจากการจัดอันดับดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ายังเกิดปัญหาความเลื่อมล้ำของรายได้และผลประโยชน์ส่วนใหญ่นั้นยังคงตกอยู่ในกับคนเพียงกลุ่มน้อยและกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น (**โพสต์ทูเดย์**, 2556)

เมื่อพิจารณาจากภาพที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบปัญหาความเหลื่อมล้ำโดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้กับประเทศอื่นๆ พบว่า ประเทศไทยมีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้อยู่ในเกณฑ์ที่สูง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ที่ต่ำนั้นจะเห็นได้ว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้อยู่ที่ระหว่าง 0.19-0.30 เท่านั้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

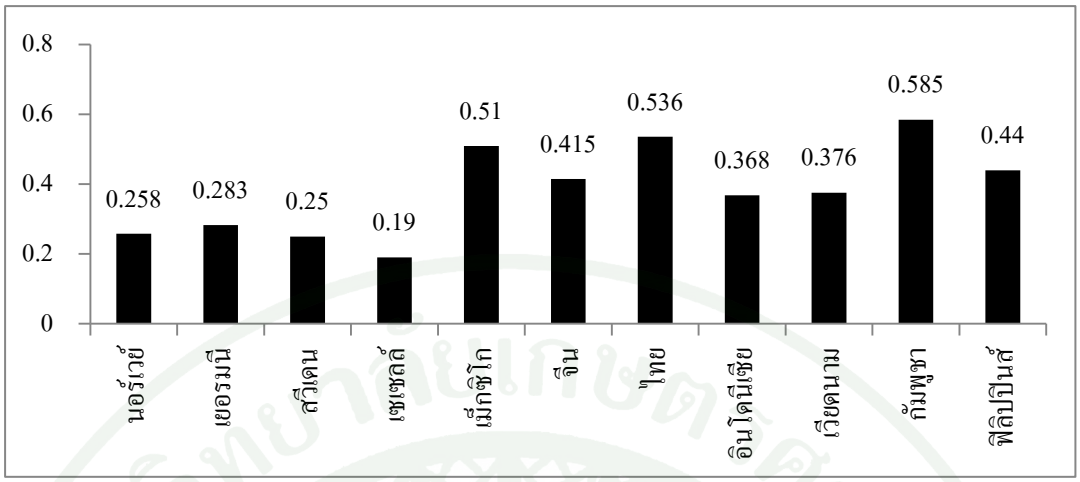

ภาพที่ 1 แสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (Income Gini coefficient) ของประเทศต่างๆเทียบกับประเทศไทยเฉลี่ยระหว่างปี 2544ถึง 2554

ที่มา: United Nations Development Programme (2011)

จากภาพที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เฉลี่ยระหว่างปี 2544 ถึง 2554 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สูง คือ 0.536 โดย เมื่อเทียบกับประเทศที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ที่ค่อนข้างต่ำ เช่น สาธารณรัฐเซเชลส์มีค่า 0.19 ประเทศนอร์เวย์ มีค่า 0.258 ประเทศเยอรมนีมีค่า 0.283 และประเทศสวีเดนมีค่า 0.250 เมื่อเทียบกับในภูมิภาคเดียวกัน มีเพียงประเทศกัมพูชาเท่านั้นที่มีค่าสูงกว่าประเทศไทย คือ มีค่า 0.585 และประเทศซึ่งมีค่าต่ำกว่าประเทศไทย คือ ประเทศอินโดนีเซียมีค่า 0.368 ประเทศเวียดนามมีค่า 0.376 ประเทศฟิลิปปินส์มีค่า 0.440

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 3 แสดงงบประมาณรายจ่ายภาครัฐต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ การเปลี่ยนแปลงของอัตราการเจริญเติบโตของประเทศและสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของของประเทศต่างๆแยกตามค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ ปี 2554

ประเทศ	งบประมาณรายจ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ* (ร้อยละ)	การเปลี่ยนแปลงของอัตราการเจริญเติบโตของประเทศ ปี 2554** (ร้อยละ)	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้***
ประเทศที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงมาก			
นอร์เวย์	40.20	1.50	0.257
ออสเตรเลีย	34.30	3.30	0.351
สหรัฐอเมริกา	38.90	2.80	0.408
เนเธอร์แลนด์	45.90	1.50	0.309
เยอรมนี	43.70	3.30	0.283
ประเทศที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับสูง			
เบลารุส	49.60	4.80	0.264
อุรุกวัย	36.40	7.10	0.453
มอนเตเนโก	48.80	-1.80	0.285
โรมาเนีย	37.60	-1.90	0.345
บัลแกเรีย	37.30	0.00	0.281
ประเทศที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับปานกลาง			
เบลีซ	28.00	1.50	0.531
สาธารณรัฐโดมินิกัน	19.1	1.40	0.472
ฟิจิ	25.00	1.80	0.428
จีน	20.9	10.30	0.415
ไทย	17.7	7.60	0.536

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเทศ	งบประมาณรายจ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ* (ร้อยละ)	การเปลี่ยนแปลงของอัตราการเจริญเติบโตของประเทศ** (ร้อยละ)	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้***
ประเทศที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับต่ำ			
สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก	26.00	10.50	0.473
คอโมรอส	27.20	1.70	0.643
เซเนกัล	26.60	3.90	0.403
เคนยา	20.90	4.00	0.476
มอริเตเนีย	29.50	5.00	0.404

หมายเหตุ: ประเทศที่นำมา คือ 5 อันดับแรกของในแต่ละกลุ่มค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับต่างๆ

* นำข้อมูลมาจาก Economics Freedom

** นำข้อมูลมากจาก Central Intelligence Agency

*** นำข้อมูลมากจาก United Nations Development Programme

ที่มา: Central Intelligence Agency (2011), Economics Freedom (2011), United Nations Development Programme (2011)

จากตารางที่ 3 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเปรียบเทียบกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ เมื่อพิจารณาพบว่า ประเทศในกลุ่มที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงมากจะมีการใช้จ่ายภาครัฐต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่สูง อยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 34.30-45.90 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ที่ค่อนข้างต่ำอยู่ในช่วงระหว่าง 0.25-0.40 อาทิเช่น ประเทศนอร์เวย์มีงบประมาณรายจ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศร้อยละ 40.20 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้มีค่าเพียง 0.257 ประเทศเยอรมนี มีงบประมาณรายจ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศร้อยละ 43.70 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้มีค่าเพียง 0.283

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับประเทศในกลุ่มที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับต่ำจะมีการใช้จ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศค่อนข้างต่ำอยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 27.20-20.90 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ค่อนข้างสูงอยู่ในช่วงระหว่าง 0.64-0.40 อาทิเช่น ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกมีงบประมาณรายจ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศร้อยละ 26.00 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้มีค่า 0.473 ประเทศคอโมโรสมีงบประมาณรายจ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศร้อยละ 27.2 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้มีค่าสูงถึง 0.643

ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับปานกลาง มีงบประมาณรายจ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศร้อยละ 17.7 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้มีค่า 0.536 เพราะฉะนั้นจากตารางด้านบน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายภาครัฐบาลและค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ซึ่งประเทศที่อยู่ในกลุ่มที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงมากจะมีการใช้จ่ายภาครัฐบาลในปริมาณที่สูงเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของประเทศเหล่านั้นจะมีค่าที่ต่ำ และประเทศที่อยู่ในกลุ่มที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ต่ำจะมีรายจ่ายภาครัฐบาลในปริมาณที่น้อยเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของประเทศเหล่านั้นจะมีค่าค่อนข้างสูง

สำหรับงานวิจัยซึ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของไทย ของวรพงศ์ ตระการศิรินนท์ (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรายจ่ายสาธารณะด้านสังคมและผลต่อการกระจายรายได้ของไทย พบว่า การดำเนินนโยบายสังคมโดยผ่านการใช้รายจ่ายสาธารณะด้านสังคมของไทยประสบความสำเร็จในการลดช่องว่างของรายได้ระหว่างกลุ่มผู้มีรายได้ระดับต่างๆ ในสังคม ซึ่งพิจารณาจากตัวแปรค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค ที่มีค่าลดลง แต่ในขณะเดียวกันก็มีผลทำให้ความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มผู้ที่มีฐานะร่ำรวย (กลุ่มที่ผู้ที่อยู่นอกภาคเกษตร) กับกลุ่มผู้ที่มีฐานะยากจน (กลุ่มที่ผู้ที่อยู่ในภาคเกษตร) เพิ่มมากขึ้นด้วย ซึ่งพิจารณาจากตัวแปรสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) นอกภาคการเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ภาคการเกษตรที่มีค่าเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ดี งานวิจัยของวรพงศ์ ศึกษาเฉพาะรายจ่ายสาธารณะด้านสังคมเท่านั้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จะเห็นได้ว่าที่ผ่านมาถึงแม้ว่าจะมีการศึกษาเรื่องรายจ่ายสาธารณะด้านสังคมต่อการกระจายรายได้ของไทยจะประสบความสำเร็จในการลดช่องว่างของรายได้ แต่ยังมีรายจ่ายด้านอื่นๆที่น่าจะนำมาพิจารณาเพิ่มเติม เช่น รายจ่ายด้านเกษตรกรรมและรายจ่ายด้านอุตสาหกรรม เพราะเป็นรายจ่ายที่มีผลกระทบกับการกระจายรายได้เช่นเดียวกัน ตามสมมติฐานตามแนวคิดของ Glassman (1997) รวมถึงการพิจารณาปัจจัยนโยบายการคลังอื่นๆ เช่น นโยบายการคลังด้านภาษีอากร ปัจจัยด้านโลกาภิวัฒน์ ปัจจัยด้านการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ รวมถึงปัจจัยด้านการเมืองที่มีต่อการกระจายรายได้ของไทย

ดังนั้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย เป็นเรื่องที่สมควรพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง เพราะการที่รัฐบาลกำหนดงบประมาณแผ่นดินที่จะใช้จ่ายในแต่ละปีงบประมาณ ย่อมมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของสังคม อาทิเช่น ผลกระทบทางเศรษฐกิจ เช่น ผลกระทบกับการบริโภคของคนในประเทศ การลงทุน ระดับอัตราดอกเบี้ย ระดับราคา อัตราการว่างงาน เป็นต้น และถึงแม้ว่าการที่รัฐบาลเพิ่มค่าใช้จ่ายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศอาจจะทำให้เศรษฐกิจโดยรวมดีขึ้น แต่เราก็ควรพิจารณาด้วยว่าเศรษฐกิจที่มีความเจริญเติบโตจะทำให้เกิดผลกระทบกับความเหลื่อมล้ำหรือการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่ จึงใช้นำมาเป็นประเด็นในการศึกษา เพื่อประโยชน์ต่อการกำหนดรายจ่ายภาครัฐบาลของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย

2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงโครงสร้างงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย

2. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย กำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตของรายจ่ายภาครัฐบาล ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดขอบเขตของรายจ่ายภาครัฐบาลโดยหมายความเฉพาะ รายจ่ายที่จำแนกตามลักษณะงาน ตามที่ปรากฏในเอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี ที่จัดทำขึ้นโดยสำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งศึกษาเฉพาะรายจ่ายด้านการเกษตร รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม รายจ่ายด้านการศึกษา และรายจ่ายด้านการสาธารณสุข

2. ขอบเขตด้านปัจจัยอื่นๆนอกเหนือจากรายจ่ายภาครัฐบาล ประกอบด้วย จำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวของประชากร สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และ ดัชนีประชาธิปไตย

โดยการศึกษานี้จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายปีตั้งแต่ปี 2531-2555 อาศัยข้อมูลปัจจัยของรายจ่ายภาครัฐบาล มาจากสำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี อาศัยข้อมูลการกระจายรายได้มาจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อาศัยข้อมูลปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อการกระจายรายได้ จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทย และองค์กร Freedom House ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนอิสระ มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่วอชิงตัน ดีซี ประเทศสหรัฐอเมริกา ทำการวิจัยและรณรงค์เกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตย ความเป็นอิสระทางการเมือง และสิทธิมนุษยชน สำหรับเรื่องประชาธิปไตยนั้นจะ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จัดทำรายงานประจำปี วิเคราะห์และประเมินความเป็นประชาธิปไตยของแต่ละประเทศอย่างละเอียดเปรียบเทียบกับพัฒนาการด้านประชาธิปไตยย้อนหลังกลับไป 1-2 ปี เพื่อชี้ให้เห็นถึงความก้าวหน้า/ถอยหลังของกระบวนการประชาธิปไตยในแต่ละประเทศ (democratization or de-democratization)

นิยามศัพท์

การกระจายรายได้ หมายถึง การวัดความเท่าเทียมกันในรายได้ของคนในสังคม โดยจำแนกได้เป็น การกระจายรายได้สัมบูรณ์ (absolute distribution) เป็นการศึกษาที่กำหนดรายได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นระดับที่พอเพียงที่จะซื้ออาหารในการดำรงชีพ แล้วนับจำนวนประชากรที่มีรายได้ที่ต่ำกว่าและสูงกว่าระดับรายได้ที่กำหนดไว้ดังกล่าว และการกระจายรายได้สัมพัทธ์ (relative distribution) เป็นการศึกษาโดยการจำแนกชั้นของรายจ่าย เพื่อหาความแตกต่างระหว่างประชากรในระดับรายจ่ายต่างๆ ถ้าประชากรมีฐานะทางรายได้แตกต่างกันมาก อาจกล่าวได้ว่าการกระจายรายได้สัมพัทธ์มีความเหลื่อมล้ำสูง แต่ถ้าประชากรมีฐานะทางรายได้เท่าเทียมกันหรือใกล้เคียงกัน การกระจายรายได้สัมพัทธ์ก็จะไม่มีความเหลื่อมล้ำเลย (เมธี ครองแก้ว, 2531)

งบประมาณรายจ่าย คือ จำนวนเงินอย่างสูงที่อนุญาตให้จ่ายหรือให้ก่อหนี้ผูกพันได้ ตามวัตถุประสงค์และภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย (สำนักงบประมาณ, 2544)

จำนวนคนยากจน หมายถึง จำนวนของประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำกว่าเส้นยากจนซึ่งเท่ากับจำนวน 2,422 (บาท/คน/เดือน) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development index: HDI) คือ ดัชนีการวัดและเปรียบเทียบความยากจน การรู้หนังสือ การศึกษา อายุขัย การคลอดบุตร และปัจจัยอื่น ๆ ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเป็นวิธีการวัดความอยู่ดี กินดีตามมาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กและเยาวชน ใช้ดัชนีการพัฒนามนุษย์ของสหประชาชาตินี้ในการระบุว่าประเทศใดประเทศหนึ่งจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศที่กำลังพัฒนา หรือประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (United Nations Development, 2011)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดัชนีประชาธิปไตย คือ ดัชนีที่จัดทำโดยองค์กร Freedom House จะทำรายงาน Freedom in the World เพื่อตรวจวัดระดับสิทธิทางการเมืองกับเสรีภาพพลเมือง ใน 193 ประเทศทั่วโลกและอันดับความเป็นเสรีประชาธิปไตยในประเทศเหล่านั้น แล้วจำแนกออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน กล่าวคือ 1. Free หมายถึง ประเทศเสรีที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยตั้งมั่น (Established Democracy) 2. Partly Free หมายถึง ประเทศกึ่งเสรีที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยระยะผ่าน (Transitional Democracy) และ 3. Not Free หมายถึง ประเทศไม่เสรีที่ปกครองในระบอบไม่ประชาธิปไตย (Non-Democracy) หรือนัยหนึ่งเผด็จการ (Dictatorship) นั่นเอง ซึ่งดัชนีประชาธิปไตย มีค่าตั้งแต่ระดับที่ 1 ถึง 7 ดังนี้ ระดับที่ 1 คือ ระดับสูงสุดของความเป็นประชาธิปไตย และระดับที่ 7 คือ ระดับต่ำสุดของความเป็นประชาธิปไตย (Freedom House, 2013)

รายจ่ายด้านการเกษตร คือ รายจ่ายที่จำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ ซึ่งอยู่ภายใต้ ลักษณะงานด้านการเศรษฐกิจ ในหมวดการเกษตร (สำนักงบประมาณ, 2544)

รายจ่ายด้านการศึกษา คือ รายจ่ายที่จำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ ซึ่งอยู่ภายใต้ ลักษณะงานด้านการบริการชุมชนและสังคม ในหมวดการศึกษา (สำนักงบประมาณ, 2544)

รายจ่ายด้านการสาธารณสุข คือ รายจ่ายที่จำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ ซึ่งอยู่ภายใต้ ลักษณะงานด้านการบริการชุมชนและสังคม ในหมวดการสาธารณสุข (สำนักงบประมาณ, 2544)

รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม คือ รายจ่ายที่จำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ ซึ่งอยู่ภายใต้ ลักษณะงานด้านการเศรษฐกิจ ในหมวดการเหมืองแร่ ทรัพยากรธรณี การอุตสาหกรรมและการโยธา (สำนักงบประมาณ, 2544)

สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ คือ วิธีวัดการกระจายของข้อมูลทางสถิติอย่างหนึ่งที่นิยมใช้เป็นตัวบ่งชี้ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้หรือการกระจายความร่ำรวย สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ถูกนิยามให้เป็นอัตราส่วนซึ่งมีค่าระหว่าง 0 และ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ที่ต่ำจะแสดงถึงความเท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ หากค่านี้สูงขึ้นจะบ่งชี้ถึงการกระจายรายได้ที่เหลื่อมล้ำกันมากขึ้น สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ที่เท่ากับ 0 หมายถึง ความเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์ (ทุกคนมีรายได้เท่ากัน) และ 1 หมายถึง ความเหลื่อมล้ำอย่างสมบูรณ์ (มีคนที่มีรายได้เพียงคนเดียว ส่วนคนที่เหลือไม่มีรายได้เลย)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับรายได้ นั้นจะหมายถึง ค่าจ้างและเงินเดือน เงินรางวัลบริการ เงินโบนัส กำไรสุทธิจากการประกอบธุรกิจการเกษตรและธุรกิจอื่นๆ รายได้จากทรัพย์สิน เช่น ค่าเช่าที่ดิน ค่าลิขสิทธิ์ ดอกเบี้ยและเงินปันผล เงินได้รับเป็นการช่วยเหลือ บำเหน็จ บำนาญ เงินสงเคราะห์ รวมทั้งเงินชดเชยการออกจากงานและเงินทดแทน และรวมถึง รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้แก่ มูลค่าของสินค้าและบริการที่ได้รับเป็นส่วนหนึ่งของค่าจ้างเงินเดือน มูลค่าของสินค้าหรืออาหารที่ครัวเรือนผลิตและบริโภคเอง (รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ) หรือได้รับมาโดยไม่ต้องซื้อ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (Gini Coefficient: Consumption Based) คือ ดัชนีหนึ่งที่ใช้วัดความเท่าเทียมกันของประชากรในประเทศ สะท้อนถึงโอกาสที่คนทั้งสังคมจะมีความอยู่ดีมีสุขที่เท่าเทียมกัน หากมีความแตกต่างกันมากก็แสดงถึงความเหลื่อมล้ำกันมาก อาจทั้งจากการได้รับผลประโยชน์ โอกาสและสวัสดิการจากรัฐไม่เสมอภาคกัน มีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 โดยค่า 0 แสดงถึง มีความเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์ โดยค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค จะมีค่ามากขึ้นถ้ายิ่งมีความไม่เท่าเทียมกันหรือมีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น และค่า 1 แสดงถึงมีความไม่เท่าเทียมอย่างสมบูรณ์ โดยรายจ่ายนั้นจะหมายถึง ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ซึ่งได้แก่ จำนวนเงินที่ครัวเรือนได้ใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ เพื่อใช้ในการดำรงชีพและมูลค่าของสินค้าและบริการที่ได้รับเป็นส่วนหนึ่งของค่าจ้าง เงินเดือน สินค้าหรืออาหารที่ครัวเรือนผลิตและบริโภคเอง (รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ หรือได้มาโดยไม่ต้องซื้อ) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

เสถียรภาพด้านราคา หมายถึง การมีอัตราเงินเฟ้อที่อยู่ในระดับต่ำและไม่ผันผวน (Low and stable inflation) ซึ่งจะช่วยเอื้อต่อการตัดสินใจและวางแผนการบริโภค การผลิต การออม และการลงทุนของภาคเอกชน และช่วยสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการจ้างงานอย่างยั่งยืนในระยะยาว (ธนาคารแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย มีส่วนของการตรวจเอกสารประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิดของการใช้จ่ายภาครัฐบาล
ส่วนที่ 2 แนวคิดเรื่องการกระจายรายได้
ส่วนที่ 3 แนวคิดเรื่องการวัดการกระจายรายได้
ส่วนที่ 4 แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและปัจจัยอื่นๆกับการกระจายรายได้

ส่วนที่ 1 แนวคิดของการใช้จ่ายภาครัฐบาล

ความหมายของการใช้จ่ายภาครัฐ

“รายจ่ายสาธารณะ” (Public Expenditure) “หมายถึง การใช้จ่ายของรัฐบาลเพื่อรักษาระดับการดำเนินของรัฐบาลและประโยชน์ของสังคมโดยส่วนรวม (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2546: 367-368) โดยมีความสำคัญ 3 ประการ คือ

1. รายจ่ายสาธารณะจำเป็นต้องมีไว้เพื่อรักษาระดับการบริหารงานของภาครัฐบาล หรือการดำเนินขั้นพื้นฐานของรัฐบาล การบริหารงานราชการแผ่นดินทั่วไป รวมทั้งรายจ่ายประจำที่ไม่ก่อให้เกิดผลผลิตหรือผลทางเศรษฐกิจโดยตรง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. รายจ่ายสาธารณะมีความจำเป็นต้องมีไว้เพื่อการรักษาระดับการบริหารงานของภาครัฐบาล หรือการดำเนินงานของรัฐบาลขั้นพื้นฐาน การบริหารราชการแผ่นดินทั่วไป สังคม การเมืองและการบริหารประเทศโดยส่วนรวม เช่น

2.1 เพื่อส่งเสริมมาตรฐานคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น

2.2 การช่วยให้การจัดสรรการใช้ทรัพยากรของที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 รัฐบาลสามารถใช้รายจ่ายสาธารณะไปใช้เป็นเครื่องมือในการลดช่องว่างของการกระจายรายได้ระหว่างคนมั่งมีและคนยากจนในสังคม

2.4 รัฐบาลสามารถนำรายจ่ายสาธารณะไปใช้เป็นเครื่องมือในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมของประเทศ

2.5 รายจ่ายสาธารณะยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญของรัฐบาล ในการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัว หรือประเทศที่เกิดเศรษฐกิจชะงักงัน หรือในยามที่เศรษฐกิจถดถอย

2.6 รายจ่ายสาธารณะมีความจำเป็นสำหรับการจัดให้มีบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการพื้นฐานทั้งหลาย เพื่อเป็นหลักประกันให้ประชาชนทุกคนสามารถมีโอกาสเข้าถึงบริการสาธารณะพื้นฐานต่างๆได้

2.7 รายจ่ายสาธารณะมีความจำเป็นต่อการสงเคราะห์ประชาชนบางประเภท เช่น คนไร้ที่พึ่ง คนพิการ คนด้อยโอกาส และคนชรา เป็นต้น

3. รายจ่ายสาธารณะมีความจำเป็นสำหรับการใช้จ่ายในกิจสาธารณะระหว่างประเทศ หรือองค์กรสาธารณะระหว่างประเทศ เช่น การติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศตลอดจนที่มีประเทศมหาอำนาจอาศัยรายจ่ายสาธารณะในการสร้างอิทธิพลในรูปแบบที่ให้ความช่วยเหลือประเทศที่อ่อนแอกว่าหรือการใช้จ่ายสาธารณะไปในกิจการเพื่อการรักษาความสงบสุขของโลก หรือการใช้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จ่ายเกี่ยวกับการช่วยเหลือระหว่างประเทศ ซึ่งโดยทั่วไปประเทศผู้ให้จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะติดตามมาในรูปแบบใดแบบหนึ่ง ซึ่งอาจหวังผลในปัจจุบันหรือผลในอนาคตก็ได้

ทฤษฎีการใช้จ่ายภาครัฐของ Keynes

Keynes (1936) เศรษฐศาสตร์ของเคนส์ได้มีบทบาทอย่างสำคัญต่อการบริหารนโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่สำคัญ คือ การใช้นโยบายงบประมาณขาดดุล (budgetary deficits) เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมหภาค ในขณะที่การวิเคราะห์เกี่ยวกับรายได้ประชาชาติได้ถูกใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ภาวะทางเศรษฐกิจและการบริหารนโยบายเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น พัฒนาการทางแนวคิดและทฤษฎีของเคนส์ก็ส่งผลและมีอิทธิพลต่อการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศกำลังพัฒนานับแต่ทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา โดยเฉพาะการวางนโยบายเศรษฐกิจมหภาค โดยพิจารณาจากการวิเคราะห์ทางด้านอุปสงค์มวลรวมที่ให้ความสำคัญแก่การใช้นโยบายการลงทุนของเอกชน และความช่วยเหลือจากต่างประเทศ การใช้นโยบายงบประมาณขาดดุลทางการคลัง และการขยายตัวของการส่งออก เป็นนโยบายและเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจนั่นเอง

แนวคิดของเคนส์ที่มีความสำคัญโดยสังเขป คือ หลักว่าด้วยอุปสงค์มีผล เคนส์เสนอว่าการใช้จ่ายจะก่อให้เกิดอุปสงค์ในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งก่อให้เกิดการขยายตัวของผลผลิตและการจ้างงาน เนื่องจากการผลิตปรับตัวตาม อุปสงค์ของเคนส์ และในทัศนะของเคนส์เห็นว่านโยบายการคลังจะมีประสิทธิภาพมากกว่านโยบายการเงินเพราะนโยบายการคลัง โดยเฉพาะในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำซึ่งมีการว่างงานรวมทั้งทรัพยากรไม่ได้ถูกใช้เต็มที่ นโยบายการคลัง โดยผ่านงบประมาณขาดดุล ย่อมทำให้รายได้ประชาชาติและการจ้างงานเพิ่มขึ้น เพราะการใช้จ่ายภาครัฐบาล มีผลโดยตรงต่อการอัดฉีดรายจ่ายเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ (ตามสมการ $Y = C + I + G + X – M$) และจะมีผลมากยิ่งขึ้น หากตัวทวีคูณมีค่ามาก เพราะจะทำให้รายได้หรือผลผลิตเพิ่มขึ้นหลายรอบ ซึ่งสามารถนำไปสู่ภาวะ การจ้างงานเต็มที่ได้ในที่สุด

สำหรับนโยบายการเงินนั้น ไม่ได้มีผลต่อระดับการใช้จ่ายมวลรวมของระบบเศรษฐกิจโดยตรงเพราะการเพิ่มปริมาณเงินนั้นมีผลต่อการทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลงแล้วดอกเบี้ยจะเป็นกลไกสำคัญในการส่งผ่านให้เกิดการขยายตัวของการลงทุน แต่อย่างไรก็ตามในบางสถานการณ์กลับพบว่า หากอัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับต่ำมาก ๆ ซึ่งไม่สามารถจะต่ำลงไปกว่านี้อีกแล้ว ย่อมไม่เกิดการกระตุ้นการลงทุนและมีการขยายตัวของรายได้ และการจ้างงานหรืออยู่ในภาพที่เคนส์เรียกว่า “กับดักสภาพคล่อง” หรือ “Liquidity Trap” นั่นเอง ภาวะข้างต้น หมายความว่า ณ อัตราดอกเบี้ยที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ต่ำมาก ๆ บุคคลจะถือเงินเพื่อการเก็งกำไรโดยไม่สิ้นสุด เมื่อธนาคารกลางเพิ่มปริมาณเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ อัตราดอกเบี้ย และราคาหลักทรัพย์ก็ไม่เปลี่ยนแปลงการลงทุนภาคเอกชนก็ไม่เพิ่มขึ้น ซึ่งมีผลให้ผลผลิตรายได้รวมทั้งการจ้างงานก็ไม่เพิ่มขึ้นนั่นเอง

ทฤษฎีการใช้จ่ายภาครัฐของ Adolph Wagner

Wagner (1883) ได้เสนอกฎที่เรียกว่า "Law of Ever-Increasing State Activity" หรือกฎการขยายตัวของรัฐออกไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุดโดยเชื่อว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศมีความสำคัญต่อขนาดของรัฐบาลและสัดส่วนการใช้จ่ายของรัฐบาลต่อ GNP ของประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆตามกฎ "Law of Rising Public Expenditure" และเป็นการอธิบายลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายของรัฐในระยะยาวมากกว่าในระยะสั้น โดยมีเหตุผลสนับสนุนที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. หน้าที่ต่างๆที่รัฐบาลเคยปฏิบัติแต่ดั้งเดิม เช่น การป้องกันประเทศ การรักษาความสงบภายใน และการจัดระเบียบของสังคมนั้น จะมีการขยายขอบเขตของการทำงานกว้างขวางขึ้นจริงจังมากขึ้น ทั้งนี้เศรษฐกิจและสังคมได้เจริญเติบโตและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายในการบริหารต่างๆ เหล่านั้นจะมีราคาแพงขึ้น ทำให้การใช้จ่ายของรัฐบาลจำเป็นต้องเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้

2. ขอบเขตการบริหารงานของรัฐบาลทุกระดับมักจะขยายใหญ่ขึ้น ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องผลิตบริการใหม่ๆ เพื่อการตอบสนองความต้องการของประชาชนที่เพิ่มขึ้นและเกิดขึ้นใหม่ตามสภาพสังคม เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น รัฐบาลสมัยใหม่มักจะให้สวัสดิการแก่ประชาชนมากขึ้น หรือเข้ามาแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมที่เป็นพิษ หรือคอยป้องกันการเอารัดเอาเปรียบของธุรกิจ เป็นต้น

3. ในกรณีของประเทศที่ต้องเร่งวางแผนเร่งพัฒนาทางเศรษฐกิจนั้น ย่อมยอมรับความจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องมีส่วนร่วมในการลงทุนสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจมากขึ้น ซึ่งทำให้บทบาทหน้าที่ในทางเศรษฐกิจของภาครัฐบาลขยายใหญ่ขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. นอกจากที่กล่าวมาแล้วยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกมากมายที่ทำให้รัฐบาลขยายบทบาทการทำงานของรัฐบาล เช่น การเพิ่มขึ้นของประชากร การที่ประชาชนอพยพเข้าอยู่ในตัวเมืองมากขึ้น หรือการขยายตัวของชุมชน ย่อมทำให้รัฐบาลขยายการทำงานงานหรือบริการของตนมากขึ้น

ส่วนที่ 2 แนวคิดเรื่องการกระจายรายได้

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายรายได้เป็นการพิจารณาลักษณะการกระจายตัวของประชากรในระดับชั้นต่างๆของรายได้ ถ้าการกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันสูง หมายความว่า ความแตกต่างของรายได้ของบุคคลในสังคมมีน้อย ในทางตรงกันข้าม ถ้าการกระจายรายได้มีความไม่เท่าเทียมกันสูง หมายความว่า ความแตกต่างของรายได้ของบุคคลในสังคมมีมาก ลักษณะการกระจายรายได้สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การกระจายรายได้สัมบูรณ์ (absolute distribution) และการกระจายรายได้สัมพัทธ์ (relative distribution) (เมธี ครองแก้ว, 2531: 1) ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การกระจายรายได้สัมบูรณ์ (absolute distribution) เป็นการศึกษาที่กำหนดรายได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นระดับที่พอเพียงที่จะซื้ออาหารในการดำรงชีพ แล้วนับจำนวนประชากรที่มีรายได้ที่ต่ำกว่าและสูงกว่าระดับรายได้ที่กำหนดไว้ดังกล่าว โดยทั้งนี้ระดับรายได้ที่ได้กำหนดไว้ในข้างต้นนี้ เรียกว่า ระดับแห่งความยากจน (poverty line) ดังนั้นสัดส่วนของประชากรที่จัดว่ายากจนต่อจำนวนประชากรทั้งหมด นั่นคือ ดัชนีหรือตัวบ่งชี้ของการกระจายรายได้สัมบูรณ์ โดยถ้าสัดส่วนมีค่าลดลงในขณะที่ระดับรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น เราอาจกล่าวได้ว่าการกระจายรายได้สัมบูรณ์ของประเทศดีขึ้น และสัดส่วนของประชากรที่ยากจนที่อยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจนต่อประชากรทั้งหมด

2. การกระจายรายได้สัมพัทธ์ (relative distribution) เป็นการศึกษาโดยการจำแนกชั้นของรายจ่าย เพื่อหาความแตกต่างระหว่างประชากรในระดับรายจ่ายต่างๆ ถ้าประชากรมีฐานะทางรายได้แตกต่างกันมาก เราอาจกล่าวได้ว่าการกระจายรายได้สัมพัทธ์มีความเหลื่อมล้ำสูง แต่ถ้าประชากรมีฐานะทางรายได้เท่าเทียมกันหรือใกล้เคียงกัน การกระจายรายได้สัมพัทธ์ก็จะไม่มีความเหลื่อมล้ำเลย สำหรับดัชนีที่ใช้วัดการกระจายรายได้สัมพัทธ์ที่นิยมใช้ ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini coefficient)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 3 แนวคิดเรื่องการวัดการกระจายรายได้

ความสัมพันธ์ของการกระจายรายได้ของประชากรกับเส้นลอเรนซ์

Lorenz (1905) มีความเชื่อว่า การพัฒนาประเทศที่ได้รับความสำเร็จด้านการกระจายรายได้ คือ ความไม่เหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ระหว่างบุคคล เครื่องมือที่นิยมนำมาใช้วัดความเลื่อมล้ำที่นิยม คือ การวัดโดยใช้เส้นโค้งลอเรนซ์ (Lorenze Curve) เส้นโค้งนี้ตั้งชื่อตามนักสถิติอเมริกันชื่อ คอนราด ลอเร็นซ์ ซึ่งเส้นโค้งลอเรนซ์ จะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับรายได้กับจำนวนประชากรที่อยู่ในช่วงของรายได้นั้น กำหนดให้แกนนอน (X) แสดงชั้นของรายได้ แกนตั้ง (Y) แสดงจำนวนประชากรที่อยู่ในขั้นของรายได้นั้น ดังแสดงในภาพ 2 รูปกราฟที่แสดงความสัมพันธ์ของชั้นของรายได้กับจำนวนประชากรในแต่ละชั้นจะมีลักษณะเส้นโค้งที่ใกล้เคียงเส้นการกระจายแบบปกติ (normal distribution) ถ้าลักษณะเส้นโค้งการกระจายของประชากร มีลักษณะดังนี้ 1. เป็นโค้งคว่ำ 2. โค้งจะสมมาตร 3. ค่ากึ่งกลางของเส้นโค้งจะอยู่ที่จุดๆเดียว (Mode=Mean=Median) แสดงว่า เส้นโค้งการกระจายรายได้ของประชากรมีลักษณะเป็นโค้งการกระจายรายได้แบบปกติ

ในการวัดลักษณะความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้อาจใช้ดัชนีตัวหนึ่งเป็นเครื่องชี้ถึงลักษณะความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ ในการหาเลขดัชนีที่เป็นเครื่องชี้นั้นอาจอาศัยวิธีการทางเศรษฐมิติ การคำนวณจากเส้นโค้งการกระจายแบบปกติ (Normal distribution) ทำได้ไม่สะดวก จึงแปลงเส้นโค้งปกติให้มีลักษณะเส้นโค้งตามลักษณะ เส้นโค้งลอเรนซ์ เพื่อความสะดวกในการคำนวณดัชนีความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ ดัชนีที่นิยมใช้ คือ สัมประสิทธิ์จินี (Gini coefficient)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

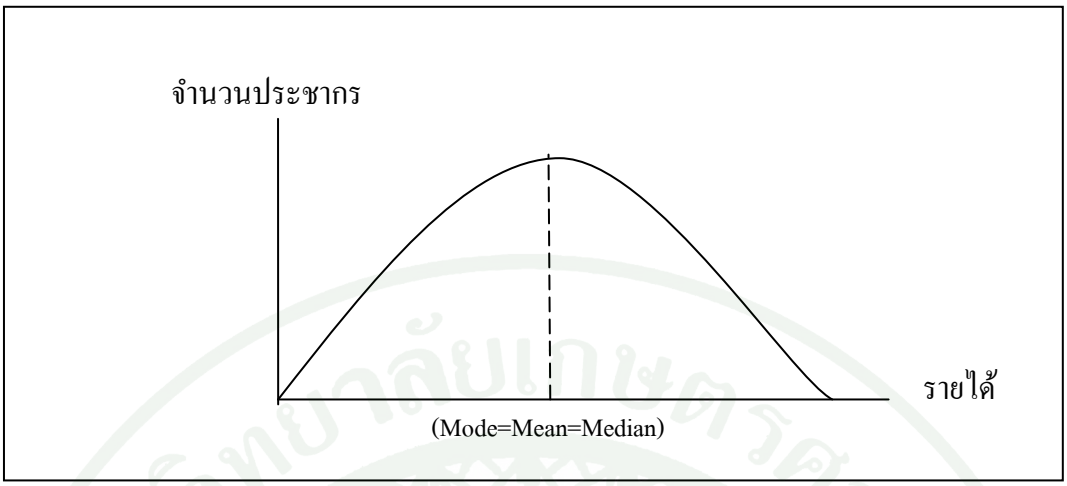

ภาพที่ 2 แสดงลักษณะของการกระจายรายได้ของประชากรที่มีลักษณะเป็นเส้นโค้งปกติ
ที่มา: Lorenz (1905)

การวัดการกระจายรายได้จากค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini Coefficient)

การที่จะคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์จินีได้จะต้องหาพื้นที่ระหว่างเส้นทแยงมุมกับเส้นโค้งลอเรนซ์และสมการของลอเรนซ์ จากภาพที่ 3 ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ของการกระจายรายได้ของประชากรกับเส้นลอเรนซ์ ในความเป็นจริงลักษณะการกระจายรายได้ของประชากรในแต่ละสังคมจะไม่เหมือนกัน ผลคือ ทำให้ลักษณะของเส้นลอเรนซ์แต่ละสังคมย่อมแตกต่างกันในการกำหนดสมการเส้นลอเรนซ์ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความถี่สะสมของรายได้กับความถี่สะสมประชากร กำหนดให้ Y= ความถี่สะสมของรายได้ และ X= ความถี่สะสมของประชากร รูปแบบความสัมพันธ์ของเส้นลอเรนซ์กับรูปทั่วไป Y=f(X) และกำหนดให้ A เป็นเนื้อที่ระหว่างเส้นทแยงมุมกับเส้นลอเรนซ์ และ B เป็นเนื้อที่ใต้เส้นลอเรนซ์(Fei, Renis, and kuo, 1979 อ้างใน อังคณา, 2538)

ค่า A= 0.5 – B หมายถึง เนื้อที่สามเหลี่ยมมุมฉาก (เนื้อที่สี่เหลี่ยมจัตุรัส=1) หักด้วยเนื้อที่ใต้เส้นลอเรนซ์

ค่า $B = \int_0^1 f(x)dx$ เนื่องจากเส้นลอเรนซ์มีลักษณะเป็นเส้นโค้ง ดังนั้นการหาพื้นที่ภายใต้เส้นโค้งจะต้องอาศัยวิธีการ integrate ตั้งแต่ 0 ถึง 1

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

$$A = 0.5 - \int_0^1 f(x)dx$$

จากค่าสัมประสิทธิ์จินี = A/A+B

เมื่อ A+B= ½*ฐาน*สูง

จะได้ค่าสัมประสิทธิ์จินี = 2A

$$=2\ (0.5 - \int_0^1 f(x)dx\ )$$

$$=1-2\int_0^1 f(x)dx$$

กรณีที่เส้นลอเรนซ์เป็นเส้นประกอบมุมฉาก ค่า A=0.5 (เนื้อที่สามเหลี่ยมมุมฉากที่อยู่ใน Unique Square Box) ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1 แสดงว่า การกระจายรายได้มีความไม่เท่าเทียมกัน

กรณีที่เส้นลอเรนซ์เป็นเส้นเดียวกับเส้นทแยงมุม สมการเส้นลอเรนซ์ คือ Y=X ค่า B=0.5 ค่า A=0 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0 แสดงว่า การกระจายรายได้ของประชากรมีความเท่าเทียมกัน

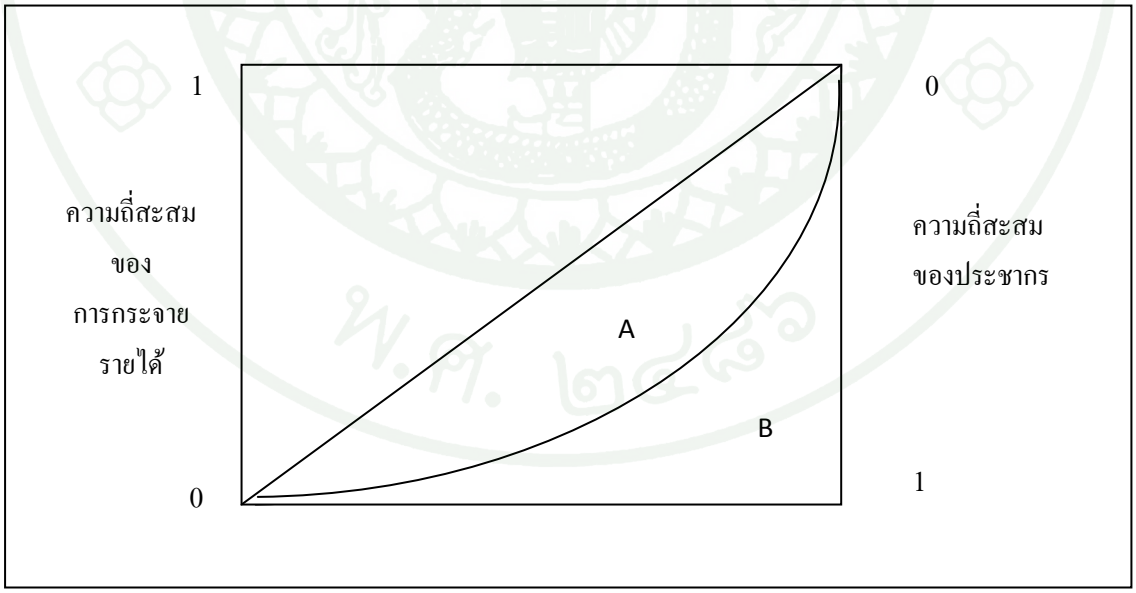

ภาพที่ 3 ลักษณะเส้นลอเรนซ์

ที่มา: Lorenz (1905)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 4 แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและปัจจัยอื่นๆกับการกระจายรายได้

แนวคิดเกี่ยวกับรายจ่ายภาครัฐบาลกับการกระจายรายได้

Musgrave (1989) นักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงด้านการคลังสาธารณะ มีความคิดเห็นว่า รัฐบาลควรมีหน้าที่ที่สำคัญขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ 3 ประการ คือ

ประการแรก หน้าที่ในการจัดสรรการใช้ทรัพยากรของสังคม เพื่อนำไปผลิตสินค้าสาธารณะสินค้าเอกชน และบริการอื่นๆ ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ตรงกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ในสังคมด้วย ซึ่งการแบ่งสรรการใช้ทรัพยากรของสังคมระหว่างภาคเอกชนกับภาครัฐจะต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดด้วยตามหลักของ Pareto

ประการที่สอง คือ หน้าที่ในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เพื่อควบคุมการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของสังคมให้เป็นไปอย่างราบรื่น มีเสถียรภาพ โดยรักษาระดับการจ้างงานให้อยู่ในระดับการจ้างงานเต็มที่ และรักษาระดับราคาหรือควบคุมอัตราเงินเฟ้อของประเทศให้คงที่

ประการที่สุดท้าย คือ หน้าที่ในการกระจายรายได้และความมั่งคั่งของสังคม เพื่อกระจายสินค้าและบริการต่างๆ ที่ผลิตขึ้นในสังคมจำแนกแจกจ่ายให้แก่ประชาชนทุกคนได้อย่างทั่วถึงกัน

Musgrave เน้นการใช้เครื่องมือนโยบายการคลังที่สำคัญในการดำเนินการของรัฐบาลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเศรษฐกิจทั้ง 3 ประการ ได้แก่ เครื่องมือด้านภาษีอากรและงบประมาณแผ่นดิน สำหรับเครื่องมือแรก ภาษีอากร การจัดเก็บภาษีอากรแบบก้าวหน้า และการเก็บภาษีแบบทั่วไป ตัวอย่างเช่น ภาษีทรัพย์สินและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือการจัดเก็บจากครัวเรือนที่ร่ำรวยและนำงบประมาณมาทำกิจกรรมที่เกิดประโยชน์กับคนจนและคนด้อยโอกาส

สำหรับเครื่องมือที่สอง คือ มาตรการการคลังทางด้านรายจ่ายสาธารณะหรืองบประมาณแผ่นดิน สามารถที่จะใช้จ่ายเพื่อสร้างสวัสดิการ ให้กับประชาชนทั้งในส่วนที่เป็นสวัสดิการเพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชน เช่นโครงการรักษาพยาบาลสำหรับผู้มีรายได้น้อย โครงการประกันสังคม เป็นต้น และในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายในการเพิ่มพูนความสามารถและประสิทธิภาพในการหารายได้ของผู้มีรายได้ต่ำหรือผู้ที่อยู่ในฐานะช่วยตัวเองได้ เช่น โครงการศึกษาอบรมทางด้าน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิชาชีพ โครงการเพิ่มพูนประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร โครงการปฏิรูปที่ดิน โครงการจัดการชลประทาน เป็นต้น การทำเช่นนี้ หมายถึง ภาครัฐทำบทบาทการถ่ายโอนรายได้ (Redistribution Policy) จากคนรวยช่วยคนจน เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเสมอภาคและการกระจายรายได้ในสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาและการสาธารณสุขกับการกระจายรายได้

Psacharopoulos (1987) กล่าวถึงทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่า การศึกษาทำให้ประสิทธิภาพของการผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ต้องมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น ดังนั้นการลงทุนในการศึกษาจึงเป็นวิธีหนึ่งในการลงทุนในทุนมนุษย์ และสำหรับผู้ที่มีการศึกษาดีก็จะได้รับค่าจ้างที่สูง ดังนั้นแนวทางในการลดปัญหาการกระจายรายได้ คือ การลดความไม่เท่าเทียมกันในการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนด้านสุขภาพ ด้านสาธารณสุข การศึกษา หรือการฝึกอบรม

การลงทุนด้านการศึกษา การลงทุนด้านสุขภาพ การลงทุนด้านสาธารณสุข หรือการฝึกอบรมจะนำไปสู่ผลิตภาพที่เพิ่มสูงขึ้นและรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีผลิตภาพหน่วยสุดท้าย (Marginal Productivity Theory) ที่กล่าวว่า ค่าจ้างแรงงานกำหนดจากส่วนเพิ่มที่แรงงานทำงานแล้วมีส่วนทำให้รายรับของบริษัทเพิ่มสูงขึ้น นั่นคือ แรงงานที่มีผลิตภาพสูงขึ้นก็จะทำให้ได้รับค่าจ้างที่สูงขึ้น เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

Psacharopoulos มองว่า การศึกษานั้นยังเป็นเครื่องมือหนึ่งตามแนวคิดด้วยการเป็นเครื่องมือส่งสัญญาณ (Signaling Device) หรือเรียกได้ว่า เป็นเครื่องมือในการกลั่นกรอง (screening or Filtering Device) หรือแนวคิดว่าด้วยวุฒิบัตร (Credentialism Hypothesis) เชื่อว่า กระบวนการศึกษาไม่ได้ทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตของทรัพยากรมนุษย์เพิ่มขึ้น การศึกษาเป็นเพียงเครื่องมือในการคัดเลือกผู้ที่มีคุณภาพเข้าทำงาน โดยใช้การศึกษาเป็นตัววัดประสิทธิภาพในการทำงานเท่านั้น แต่เชื่อว่าทรัพยากรมนุษย์จะสามารถเพิ่มความสามารถในการผลิตจากการทำงานได้ โดยเริ่มแรกนายจ้างใช้การกลั่นกรองขั้นพื้นฐาน คัดเลือกลูกจ้างจากผลการศึกษา ซึ่งเป็นมาตรฐานที่มีประสิทธิภาพและความยุติธรรมมากกว่าการใช้เชื้อชาติ เหตุผลที่นายจ้างมักเลือกแรงงานที่มีการศึกษาสูง คือ นอกเหนือจากแรงงานจะมีความรู้มีทักษะแล้ว การศึกษายังช่วยสร้างและพัฒนาลักษณะพิเศษของแรงงาน เนื่องจากการศึกษามีผลต่อทัศนคติ แรงจูงใจ ค่านิยม ดังที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

World Development Report สรุปว่า การศึกษาให้ความรู้และช่วยพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลด้วย (Cognitive Effect) อีกด้วย

สรุปว่า การลงทุนด้านการศึกษา การลงทุนด้านสุขภาพ การลงทุนด้านสาธารณสุข หรือการฝึกอบรมจะนำไปสู่ผลิตภาพที่เพิ่มสูงขึ้นและรายได้ที่เพิ่มสูง จะมีผลทางตรงกับรายได้ตามทฤษฎีทุนมนุษย์ หรือการศึกษาเป็นเพียงสิ่งคัดเลือกคนที่มีความสามารถเข้าทำงาน ซึ่งเป็นผลทางอ้อมในการทำให้รายได้สูงขึ้น ถึงแม้จะมีมุมมองที่แตกต่างกัน แต่ในวัตถุประสงค์ของสองแนวคิดก็เหมือนกัน คือ การศึกษาระดับที่สูงขึ้นมีส่วนช่วยในการดำรงตำแหน่งหน้าที่ของการงานในระดับต่างๆซึ่งสิ่งที่ตามมา คือ รายได้และผลตอบแทนที่สูงขึ้น เมื่อรายได้และผลตอบแทนที่สูงขึ้นก็ย่อมทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นเช่นกัน

แนวคิดเกี่ยวกับภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม กับการกระจายรายได้

Glassman (1997) เชื่อว่า ความยากจนนั้นเกิดจากการแยกกันอย่างชัดเจนระหว่างภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม เพราะคนจนส่วนใหญ่มักจะอยู่ในภาคเกษตรกรรม ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตชนบท แต่ภาคอุตสาหกรรมมักจะกระจุกตัวอยู่ในเขตเมือง อีกทั้งภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาล เนื่องจากยุทธศาสตร์ส่วนใหญ่ของรัฐบาลมักที่จะมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศ โดยส่วนใหญ่จะทำให้เป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการส่งออก (Export-led growth industrialization)

ขณะที่การกระจายอุตสาหกรรมไปสู่เขตชนบทกลับกลับไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากขาดปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructure) รวมทั้งการสนับสนุนอุตสาหกรรมของรัฐบาลผ่านนโยบายภาษีนำเข้า มักจะก่อให้เกิดการบิดเบือนราคาที่แท้จริงของสินค้าภายในประเทศและส่งผลกับการกระจายรายได้อีกต่อหนึ่ง เช่น ภาคอุตสาหกรรมมักได้รับการคุ้มครองทางด้านภาษี ขณะที่ภาคเกษตรได้รับการคุ้มครองที่น้อยมาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศกับการกระจายรายได้

Stolper and Samuelson (1941) ซึ่งอธิบายทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การค้าระหว่างประเทศถึงความสัมพันธ์ระหว่างการค้า ระหว่างประเทศต่อการกระจายรายได้ คือ ทฤษฎี Stolper-Samuelson Theorem ซึ่งทำนายว่า การค้าระหว่างประเทศนั้นในที่สุดจะทำให้ผลตอบแทนแรงงานและทุนเท่าเทียมกันในทุก ๆ ประเทศ โดยเมื่อมีการจ้างงานเต็มที่ทั้งก่อนและหลังการค้าระหว่างประเทศ ทำให้ปัจจัยการผลิตที่ประเทศมีอยู่อย่างสมบูรณ์มีราคาสูงขึ้นและทำให้ปัจจัยการผลิตที่ประเทศมีอยู่น้อยโดยเปรียบเทียบมีราคาลดลง ส่งผลให้รายได้ที่แท้จริงของเจ้าของปัจจัยการผลิตแต่ละชนิดเปลี่ยนแปลงไปตามราคาปัจจัยการผลิต

โดยภายใต้ข้อสมมุติในทฤษฎี Heckscher-Ohlin ตลาดสินค้า A (ใช้แรงงานมากกว่า) และตลาด B (ใช้ทุนมากกว่า) ในทั้งสองประเทศต่างเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ดังนั้นเมื่อมีการค้า P_x ในประเทศ A สูงขึ้นขณะที่ P_y ถูกลง การเปลี่ยนแปลงของราคาดังกล่าวจะเท่ากับการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของราคาปัจจัยทั้งสอง เช่นในกรณีสินค้า X เมื่อมีการค้าการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและราคาปัจจัยอาจเขียนแทนได้ด้วยสมการที่ (1)

โดยที่ P_x คือ ราคาของสินค้า X

w คือ ผลตอบแทนปัจจัยแรงงาน

r คือ ผลตอบแทนปัจจัยทุน

$$\Delta P_x = \underset{(+)}{\Delta w} + \underset{(+)}{\Delta r} \underset{(-)}{\quad} \text{———} \quad (1)$$

เนื่องจาก w เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ในขณะที่ r เปลี่ยนแปลงลดลง การที่ Px จะสูงขึ้นได้แสดงว่า w ต้องเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นมากกว่า Px ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นรายได้ของเจ้าของปัจจัยแรงจึงสูงขึ้น ในขณะที่รายได้ของเจ้าของปัจจัยทุนกลับต่ำลง และถ้าพิจารณากรณีสินค้า Y จากสมการที่ (2) จะเห็นได้ว่า เมื่อมีการค้า P_y ในประเทศ A ลดลง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

$$\Delta P_y = \Delta w + \Delta r \quad \text{———} \quad (2)$$
$$(-) \qquad (+) \quad (-)$$

โดยที่ P_y คือ ราคาของสินค้า Y

w คือ ผลตอบแทนปัจจัยแรงงาน

r คือ ผลตอบแทนปัจจัยทุน

สมการที่ (2) จะเป็นจริงก็ต่อเมื่อ r จะต้องลดลงมากกว่า P_y ที่ลดลง ในกรณีนี้จะเห็นได้ชัดเจนว่า รายได้ที่แท้จริงของเจ้าของปัจจัยแรงงานวัดในหน่วยของสินค้า Y สูงขึ้น เพราะค่าจ้างสูงขึ้น ในขณะที่ราคาสินค้า Y ถูกลง และรายได้ที่แท้จริงของเจ้าของปัจจัยทุนลดต่ำลงเพราะราคาปัจจัยทุนลดลงมากกว่าราคา Y ที่ลดลงจึงสรุปได้ว่า รายได้ที่แท้จริงของเจ้าของปัจจัยแรงงานซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ในประเทศ A สูงขึ้น แต่รายได้ของเจ้าของปัจจัยทุนกลับลดลง ส่วนในประเทศ B การกระจายรายได้จะเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม

ข้อสรุปข้างต้นเป็นจะเป็นจริง คือ เมื่อมีการค้าระหว่างประเทศทำให้รายได้ของปัจจัยแรงงานซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศกำลังพัฒนามีมากขึ้น ขณะที่รายได้ของเจ้าของปัจจัยทุนที่มีอยู่น้อยลดลง ดังนั้นเมื่อมีการค้าระหว่างประเทศจะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น (เยาวเรศ ทับพันธุ์, 2549)

แนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนระหว่างประเทศกับการกระจายรายได้

Velde and Morrissey (2002) ได้กล่าวไว้ว่า ประโยชน์จากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ประเทศผู้รับทุนได้นำไปสู่การลดปัญหาความยากจน และการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น ซึ่งเกิดจาก

1. การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติเนื่องจากการลงทุนจากต่างประเทศ จะเป็นการยกระดับรายได้ของประชากรในประเทศรวมทั้งประชากรที่มีระดับรายได้น้อย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมการผลิตมีแนวโน้มที่จะจ้างแรงงานที่มีทักษะโดยเปรียบเทียบจากตลาดแรงงานของประเทศผู้รับทุน และจะมีการจ้างแรงงานที่มีทักษะน้อยลงในการลงทุนของอุตสาหกรรมขั้นต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการลดความยากจนโดยเฉพาะในเขตชนบท

3. บริษัทข้ามชาติ หรือทุนจากต่างชาติอาจมีความสามารถในการจ่ายค่าจ้างได้สูงกว่าให้กับแรงงานที่มีคุณสมบัติเดียวกันโดยเปรียบเทียบกับบริษัทในประเทศ ซึ่งอาจเป็นการเพิ่มช่องว่างระหว่างรายได้ แต่ความแตกต่างของค่าจ้างที่เกิดขึ้นจะเป็นแรงผลักดันที่สำคัญอันจะนำไปสู่การเป็นแรงงานที่มีทักษะ (เกิดการแข่งขันในตลาดแรงงาน) ซึ่งจะเป็นการลดปัญหาการกระจายรายได้ในภายหลัง

การลงทุนจากต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการแข่งขันต่ำในตลาดโลก หรืออุตสาหกรรมที่มีสร้างมูลค่าเพิ่มได้น้อย (ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่แสวงหาประโยชน์จากปัจจัยการผลิตราคาถูก ในประเทศผู้รับการลงทุน) อาจก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบในแง่ของการลดประสิทธิภาพ ในการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศผู้รับการลงทุน ดังนั้นเมื่อพิจารณาในแง่ของการสร้างงานการลงทุนทางตรง ที่แสวงหาประโยชน์จากปัจจัยการผลิตราคาถูก จึงมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดการจ้างงานได้มากกว่าการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศที่เป็นการลงทุนเพื่อแสวงหาตลาด หรือเพื่อเปิดตลาดใหม่ในประเทศผู้รับการลงทุน

นอกจากนี้การลงทุนจากต่างชาติที่มีเทคโนโลยีในการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้นในการผลิตจะมีความสามารถในการก่อให้เกิดการจ้างงาน มากกว่าการลงทุนทางตรงที่มีเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ทุนเข้มข้นในการผลิต ทำให้มีผลต่อการลดความยากจนได้มาก เพราะเป็นการยกระดับรายได้ของแรงงานในระบบเศรษฐกิจ จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวม ส่วนใหญ่ประเทศกำลังพัฒนามักจะเป็นประเทศที่มีสัดส่วนของทุนต่อแรงงานต่ำ (เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีแรงงานมากโดยเปรียบเทียบ) โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานที่มีทักษะต่ำ
(สันติ ชัยศรีสวัสดิ์สุข และ วิศิษฐ์ ชัยศรีสวัสดิ์สุข, 2550)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

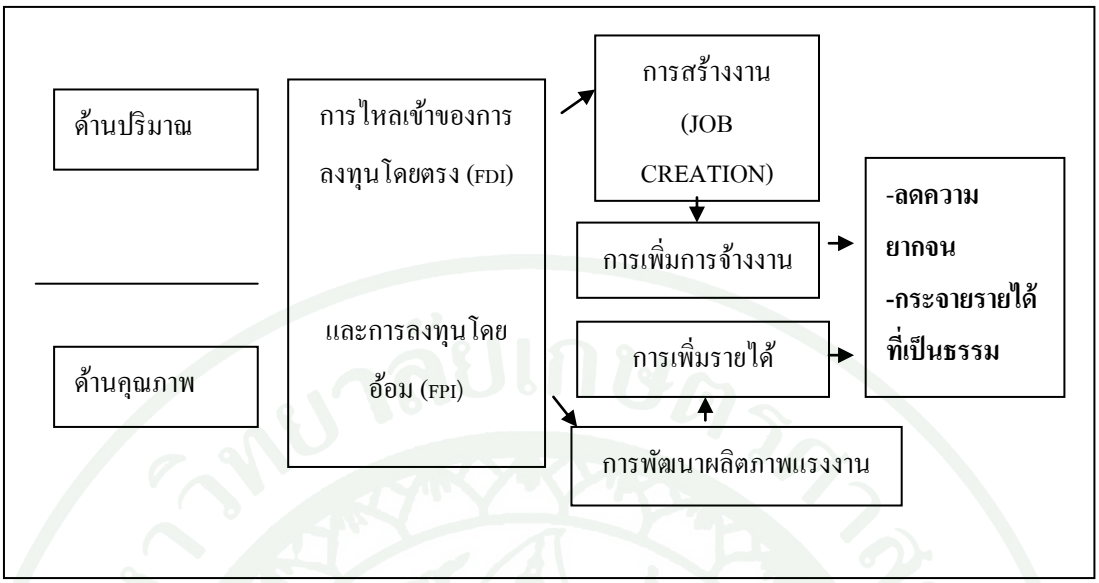

ภาพที่ 4 ความสำคัญของเงินทุนต่างชาติต่อการลดความยากจนและการกระจายรายได้ผ่านตลาดแรงงาน

ที่มา: สันติ ชัยศรีสวัสดิ์กุล และ วิศิษฐ์ ชัยศรีสวัสดิ์กุล (2550)

แนวคิดเกี่ยวกับการเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้

Kuznets (1955) ซึ่งเสนอว่า เมื่อประเทศมีกำลังพัฒนาทางเศรษฐกิจและรายได้ประชาชาติต่อหัวเพิ่มขึ้น ความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งรายได้เพิ่มขึ้นถึงระดับหนึ่ง การกระจายรายได้จะเริ่มดีขึ้น เนื่องจากประเทศนั้นๆ จะมีการ กำหนดนโยบายสาธารณะที่จะแก้ไขความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ แบบแผนความสัมพันธ์ที่อธิบายโดย Kuznets นี้มักเรียกว่าความสัมพันธ์แบบ Kuznets Inverted U-shape Curve

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

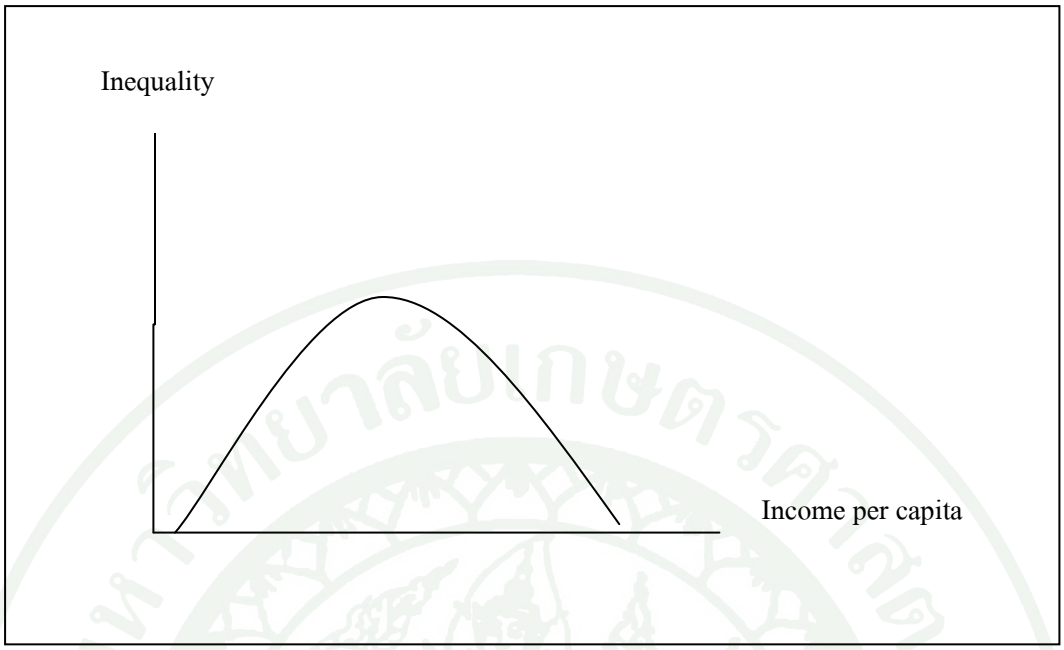

ภาพที่ 5 Kuznets Curve
ที่มา: Kuznets (1955)

จากภาพแสดงให้เห็นว่า เมื่อเริ่มมีรายได้ต่อหัวเพิ่มสูงขึ้นไปนั้นความไม่เท่าเทียมกันจะเริ่มสูงขึ้นและเมื่อรายได้ต่อหัวเพิ่มสูงขึ้นถึงจุดหนึ่งจะทำให้ความไม่เท่าเทียมกันลดลง (Turn point) และจะลดลงเรื่อยๆ เมื่อรายได้ต่อหัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องปัจจุบันได้มีการศึกษาเพื่อทดสอบสมมติฐานของ Kuznets อย่างมากและมีการกำหนดตัวอย่างในการศึกษาที่ครอบคลุมประเทศต่างๆ ซึ่งเพียงพอที่จะสนับสนุนและพิสูจน์ให้เห็นว่า เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นแล้วความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้จะลดลง

Kaldor (1957) เป็นนักเศรษฐศาสตร์ยุคเคนส์ มีความเห็นเกี่ยวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ คือ Kaldor มีความเห็นว่า เมื่อระบบเศรษฐกิจอยู่ในภาวะการจ้างงานเต็มที่ การที่จะยกระดับอัตราการออมต่อรายได้ประชาชาติให้สูงขึ้นได้นั้น จะทำได้เพียงวิธีเดียว คือ ให้มีการเปลี่ยนแปลงในการกระจายรายได้ที่แท้จริงจากกลุ่มที่มีความโน้มเอียงในการออมต่ำกว่าไปยังกลุ่มผู้มีความโน้มเอียงในการออมสูงกว่า ซึ่ง Kaldor มีความเชื่อที่ว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่ำจะมีการออมน้อยกว่าครอบครัวที่มีรายได้สูงกว่า และเชื่อว่าสังคมที่มีการกระจายรายได้ที่ยุติธรรมนั้น จะทำให้รายได้ต่อหัวต่ำและผลที่ตามมาคือ การออมจะอยู่ในระดับต่ำด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดังนั้นสังคมต้องยอมให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในช่วงแรกของการพัฒนา โดยยอมให้มีบางกลุ่มมีรายได้มาก เพื่อให้กลุ่มนั้นเกิดการออมที่มากแล้วนำเงินไปลงทุนก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ และกลไกที่จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในการกระจายรายได้ในทางที่เป็นประโยชน์แก่นายทุนมากยิ่งขึ้นก็คือ การเพิ่มของระดับราคา เพราะเมื่อระดับราคาสูงขึ้น ค่าจ้างที่เป็นตัวเงินสูงขึ้นด้วยแต่จะเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าการเพิ่มขึ้นของระดับราคา ดังนั้นในส่วนของกำไรจะเพิ่มขึ้นในอัตราการเพิ่มขึ้นของระดับราคา เมื่อรายได้ที่แท้จริงของนายทุนเพิ่มขึ้น และเนื่องจากความโน้มเอียงในการออมของนายทุนสูงกว่าความโน้มเอียงในการออมของคนงาน การกระจายรายได้ที่เหลื่อมล้ำดังกล่าวจะมีผลให้อัตราการออมของประเทศสูงขึ้นแล้วทำให้เกิดการลงทุนที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

Schumpeter (1908) มีแนวคิดเห็นเกี่ยวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ คือ เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของผลิตผลประชาชาติ เป็นผลเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงหรือความก้าวหน้าทางวิทยาการ ซึ่งความก้าวหน้าทางวิทยาการได้รับการกระตุ้นจากผู้ประกอบการ ปัจจัยที่สำคัญที่กระตุ้นให้ผู้ประกอบการแสวงหาช่องทางดังกล่าวก็คือ ผลกำไร และบรรยากาศทางสังคม ผลกำไรเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ส่วนบรรยากาศทางสังคมได้แก่ บรรยากาศทางด้านสังคมการเมือง ค่านิยม ทัศนคติ ลักษณะโครงสร้างชนชั้น ระบบการศึกษา เป็นต้น ลักษณะของการกระจายรายได้เป็นเครื่องชี้วัดให้เห็นถึงบรรยากาศทั่วๆ ไปทางด้านสังคม ถ้าการกระจายรายได้มีผลทำให้กำไรของผู้ประกอบการแสวงหาช่องทางในการลงทุน

ดังนั้นในทัศนะของ Schumpeter บรรยากาศทางสังคมที่จะกระตุ้นให้ผู้ประกอบการแสวงหาช่องทางในการลงทุนต่อไปขึ้นอยู่กับอัตราส่วนของผลกำไรต่อค่าจ้าง Schumpeter จึงมีความเห็นว่าในระยะเริ่มต้นของการพัฒนา การกระจายรายได้จะเหลื่อมล้ำกันโดยที่รายได้ตกอยู่กับผู้ประกอบการในรูปของกำไรมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ในรูปของค่าจ้าง แต่เมื่อกระบวนการพัฒนาดำเนินไปเรื่อยๆ การกระจายรายได้จึงจะค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่มีความเสมอภาคมากขึ้น ควบคู่ไปกับการเพิ่มของระดับรายได้ประชาชาติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดเกี่ยวกับภาษีอากรกับการกระจายรายได้

นักเศรษฐศาสตร์พยายามที่จะให้คำจำกัดความของคำว่า “ภาษีอากร” (Tax) เพื่อที่จะครอบคลุมภาษีอากรทุกประเภทที่จัดเก็บกัน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันก็ยังหาคำจำกัดความ ที่สมบูรณ์ไม่ได้ คำจำกัดความของภาษีอากรที่เป็นที่เข้าใจหรือยอมรับกันโดยทั่วไป การให้คำนิยามในแนวของการบังคับการจัดเก็บ คำนิยามในแนวของการบังคับการจัดเก็บภาษีอากรที่เป็นที่รู้กันอย่างแพรหลายนั้น ได้ให้คำนิยามของภาษีอากรว่าดังนี้ “ภาษีคือสิ่งที่รัฐบาลบังคับเก็บจากราษฎรและนำมาใช้เพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม โดยมิได้มีสิ่งตอบแทนโดยตรงแก่ผู้เสียภาษี” (ชวลิต หงสกุล, 2543: 47-51)

ลักษณะสำคัญของคำนิยามตามแนวนี้มีประเด็นที่สำคัญสองประการ คือ

ประการแรก ภาษีที่รัฐบาลเก็บจากประชาชนนั้น จะมีลักษณะของการบังคับ ภาษีที่เก็บนั้นอาจจะเป็นรายได้ หรือสิ่งของ หรือผลประโยชน์ หรือบริการจากตัวผู้เสียภาษี

ประการที่สอง ภาษีที่เก็บได้นั้นจะต้องนำไปใช้เพื่อสังคมส่วนรวม ตัวผู้ที่เสียภาษีนั้นจะไม่ได้รับประโยชนโดยตรงจากรัฐบาล ซึ่งต่างกับการซื้อสินค้าหรือบริการ ซึ่งผู้ที่เสียเงินจะได้รับประโยชน์โดยตรงจากการซื้อสินคาหรือบริการนั้น อย่างไรก็ตามผู้ที่เสียภาษีจะได้รับผลประโยชน์โดยทางออมจากรัฐบาล เช่น การป้องกันประเทศ การรักษาความสงบภายใน และสวัสดิการของสังคม

การแบ่งตามหลักการผลักภาระ มี 2 ประเภท คือ

1) ภาษีทางตรง (Direct Tax) เป็นภาษีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมายต้องรับภาระภาษีไว้เอง ไม่สามารถผลักภาระไปยังผู้อื่นได้หรือกระทำได้โดยยาก เช่น ภาษีเงินได้ ภาษีทรัพย์สิน ภาษีมรดก เป็นต้น

2) ภาษีทางอ้อม (Indirect Tax) เป็นภาษีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมายสามารถผลักภาระไปยังผู้อื่นได้บางส่วนหรือทั้งหมด เช่น ภาษีการค้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต และภาษีศุลกากร เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลของการเก็บภาษี (Effect of Taxation) การเก็บภาษีอากรอาจมีผลต่อ เศรษฐกิจของประเทศได้หลายประการ อาทิเช่น

1. ผลภาษีอากรต่อการผลิต

1.1 ถ้าอัตราภาษีสูง จะเกิดเลิกการผลิตหรือผลิตสินค้าอื่นๆที่อัตราภาษีต่ำกว่า

1.2 ถ้าอัตราภาษีต่ำ จะเกิดขยายการผลิต

2. ผลต่อความสามารถในการทำงานของบุคคล

ถ้าอัตราภาษีมากขึ้นอำนาจซื้อลดลง จะทำให้ลดมาตรฐานการครองชีพซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน

3. ผลต่อการกระจายรายได้

การจัดเก็บภาษี ในอัตราก้าวหน้า จะเป็นผลดีต่อการกระจายรายได้ แต่ในการจัดเก็บภาษีในอัตราถอยหลักจะก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในรายได้มากยิ่งขึ้น

สำหรับเกี่ยวกับเรื่อง การใช้เครื่องมือทางภาษีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ ปัณณ์ อนันอภิบุตร (2555) กล่าวไว้ว่า วิวัฒนาการของแนวคิดในการใช้เครื่องมือทางภาษีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้โดยทั่วไปแล้วภาษีเป็นเครื่องมือของรัฐบาลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลายประการ เช่น เพื่อหารายได้ให้แก่รัฐบาล เพื่อส่งเสริมและจำกัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจบางประเภท เพื่อรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจนอกจากนี้ ภาษียังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้อีกด้วย

นโยบายภาษีมีพัฒนาการอย่างชัดเจนในช่วงทศวรรษ 1980 โดยเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ มักดำเนินการโดยใช้นโยบายภาษีเป็นสำคัญ กล่าวคือ รัฐบาลจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจโดยให้ความสำคัญกับกระบวนการทำให้เป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) จึงต้องใช้นโยบายภาษีต่างๆ เข้ามาจัดการในฐานะที่เป็นเครื่องมือของนโยบายการพัฒนา (Development Policies) เช่น การตั้งกำแพงภาษี โดยเพิ่มอากรขา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เข้าเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ การให้เงินอุดหนุนแก่ผู้ผลิตวัตถุดิบ รวมตลอดจนการยกเว้นและลดหย่อนภาษีแก่บางภาคอุตสาหกรรมเป็นพิเศษ (เพื่อจูงใจให้มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรมที่รัฐบาลเห็นว่าจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ) นอกจากนี้ก็มักมีการเก็บภาษีอากรขาออกอัตราสูงๆ ในภาคเกษตรและภาคเหมืองแร่ต่อมาได้เกิดความนิยมในการใช้นโยบายภาษีเพื่อเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้

โดยในช่วงประมาณทศวรรษ 1950 ถึง 1960 นักวิชาการส่วนใหญ่มักมีความเห็นว่า การใช้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราก้าวหน้าสูงๆ (เช่น สูงถึง 60 - 70%) และการใช้ภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราสูงๆ (เช่นสูงถึง 50%) เป็นนโยบายภาษีในอุดมคติ (Ideal Tax) อีกทั้งยังมองว่า การจัดเก็บภาษีทางอ้อมมีความจำเป็นอยู่บ้างเพื่อเป็นแหล่งรายได้ของรัฐบาล อย่างไรก็ตาม รัฐบาลควรออกแบบนโยบายภาษีโดยให้ภาษีเงินได้เข้ามาทดแทนภาษีทางอ้อมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้ การออกแบบนโยบายภาษีในขณะนั้นไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงนโยบายภาษีที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ กล่าวคือ ถือว่าการออกแบบนโยบายภาษีเป็นเรื่องภายในประเทศ (Domestic Affairs) โดยแท้ ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า นโยบายภาษีในขณะนั้นมีเป้าหมายเพียง 2 ประการ (2 Rs) คือ เพื่อหารายได้มาสนับสนุนบทบาทของรัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจ (Revenue) และเพื่อกระจายรายได้และความมั่งคั่ง (Redistribution) ซึ่งการจัดเก็บภาษีในอัตราสูงมากทำให้รัฐบาลของประเทศต่างๆ ในขณะนั้นสามารถใช้การลดหย่อนและยกเว้นภาษีมาเป็นเครื่องมือในการชักจูงให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนในภาคการผลิตที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจได้ด้วย

ด้วยเหตุที่แนวคิดในการใช้นโยบายภาษีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้มักให้ความสำคัญกับบทบาทของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การออกแบบนโยบายภาษีจึงเน้นไปที่การใช้อัตราภาษีก้าวหน้า และการปรับปรุงระบบการบริหารจัดเก็บภาษีให้ภาระภาษีกระจายไปยังบุคคลกลุ่มต่ำๆ ในสังคมอย่างเป็นธรรมตามหลักความสามารถในการเสียภาษี (Ability to Pay) ดังแนวคิดของ Haig-Simons ที่มองว่า เงินได้(Income) เป็นตัวชี้วัดความสามารถในการเสียภาษีที่ดีที่สุด ด้วยเหตุนี้นักวิชาการในขณะนั้นจึงมักเสนอให้รัฐบาลพยายามนำภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามาใช้แทนภาษีทางอ้อม ขณะเดียวกันก็เสนอว่า ข้อดีของการใช้ภาษีเงินได้ในโครงสร้างอัตราก้าวหน้านั้น นอกจากจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้แล้ว ยังจะช่วยให้รัฐบาลมีรายได้เพิ่มขึ้นมากเพียงพอที่จะทำให้รายจ่ายของรัฐบาลเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น Kaldor (1963) ได้เสนอว่า การจะเปลี่ยนจากประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศพัฒนาแล้วนั้น รัฐบาลต้องมีการเก็บภาษีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในอัตราก้าวหน้า ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นั่นคือ ในระดับรายได้ภาษีที่ประมาณ 25 -30 % ของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดเกี่ยวกับกลไกทางการเมืองกับการกระจายรายได้

แนวคิดที่อธิบายว่าปัจจัยทางการเมืองเป็นสิ่งที่มีผลต่อรายจ่ายสาธารณะ ที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีทางเลือกสาธารณะ (Public Choice Theory หรือ Rational Choice Theory) (พลภัทร บุราคม, 2551) โดยทฤษฎีนี้ เป็นทฤษฎีที่พยายามนำเอาหลักการและวิธีการศึกษาของเศรษฐศาสตร์แบบนีโอคลาสิค มาอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองว่ามนุษย์พยายามแสวงหาและรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ทั้งทางเศรษฐกิจและทางการเมือง ในการวิเคราะห์รายจ่ายสาธารณะ (Public Choice) จะใช้ปัจจัยด้านการแสวงหาผลประโยชน์สูงสุด (Utility Maximization) ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรรายจ่ายสาธารณะมาเป็นปัจจัยหรือตัวแปรหลักในการวิเคราะห์รายจ่ายสาธารณะ แนวการศึกษาประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎีย่อย ได้แก่

1. แนวคิดความเป็นประชาธิปไตยของรัฐบาล

แนวคิดนี้ อธิบายว่ารัฐบาลที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูง จะมีรายจ่ายสาธารณะด้านสังคมสูงกว่ารัฐบาลที่มีความเป็นประชาธิปไตยต่ำหรือเป็นรัฐบาลที่เป็นเผด็จการ โดยมีรากฐานมาจากทฤษฎีประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy Theory) โดยทฤษฎีประชาธิปไตยแบบตัวแทน อธิบายบทบาทของนักการเมืองว่ามุ่งแย่งคะแนนเสียง โดยตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้ง นักวิชาการในกลุ่มนี้ได้แก่ Downs (1957) Mueller (1997) ซึ่งมองว่ามนุษย์มีลักษณะเป็นผู้แสวงหาผลประโยชน์สูงสุด(Profit Mmaximization) ทั้งนักการเมืองและผู้ออกเสียงเลือกตั้ง ผู้ลงเลือกตั้งก็ต้องการได้คะแนนเสียงสูงสุด (Vote Maximization) เพื่อที่จะได้เป็นรัฐบาล ส่วนผู้ออกเสียงเลือกตั้งก็ต้องการแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดจากการใช้รายจ่ายสาธารณะของรัฐบาล

ทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่าระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยจะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้ง แต่จุดอ่อน คือ ในโลกแห่งความเป็นจริง แล้วกลไกทางการเมืองไม่ได้มีความสมบูรณ์ ข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนจะได้รับก็ไม่สมบูรณ์ การเมืองแบบประชาธิปไตยจะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ ผู้ออกเสียงเลือกตั้งจะต้องมีข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับโครงการการใช้จ่ายต่างๆที่นักการเมืองเสนออย่างสมบูรณ์ และการแสวงหาคะแนนเสียงระหว่างพรรคการเมืองจะต้องเป็นการแข่งขันที่สมบูรณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

งานวิจัยที่สนับสนุนแนวคิดนี้ อาทิเช่น Jackman (1975), Stasavage (2005) โดยงานวิจัยเหล่านี้อธิบายว่า ประเทศที่รัฐบาลที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูงจะมีการแข่งขันทางการเมืองที่สูงด้วย ดังนั้นจึงต้องพยายามแสวงหาคะแนนเสียงสนับสนุนทางการเมืองโดยการเพิ่มรายจ่ายสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายจ่ายสาธารณะด้านสังคม ซึ่งเป็นรายจ่ายที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนได้เป็นอย่างดี สำหรับการวัดระดับความเป็นประชาธิปไตย นักวิจัยแต่ละท่านจะมีเครื่องมือในการวัดแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทของงานวิจัย เช่น งานวิจัยของ Jackman (1975) วัดระดับความเป็นประชาธิปไตยโดยใช้ ดัชนีความเป็นประชาธิปไตย (Democracy Index) เป็นต้น

2. แนวคิดการกระจายรายได้โดยกลไกทางการเมือง

แนวคิดนี้อธิบายว่า ในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินปัญหาของสังคม โดยผ่านกระบวนการของการเลือกตั้ง (Democratic Voting Process) นั้น ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งแต่ละคนจะแสดงออกถึงความต้องการและความพึงพอใจต่อระบบการกระจายรายได้ที่เป็นอยู่ในสังคมขณะนั้นว่าเหมาะสมดีแล้วหรือไม่ ตลอดจนแสดงถึงความต้องการว่าควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขเช่นใดอย่างไรก็ตาม กลไกทางการเมือง จะสามารถทำหน้าที่กระจายรายได้ความมั่งคั่งได้ดีเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับว่า กลไกทางการเมืองที่ใช้ในอยู่สังคมนั้นจะสามารถวัดหรือสะท้อนความต้องการที่แท้จริงของประชาชนที่มีต่อการทำหน้าที่ในการกระจายรายได้ของรัฐบาลได้ดีเพียงใด

สมมติว่า ถ้าการเมืองสามารถวัดความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้อย่างถูกต้องและรัฐบาลก็ทำตามความต้องการประชาชน บทบาทของรัฐในการกระจายรายได้ก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประชาชนทุกคนพอใจในทางตรงกันข้าม ถ้าหากกลไกทางการเมืองไม่สามารถวัดความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้อย่างถูกต้องหรือกลไกทางการเมืองไม่เปิดโอกาสให้คนส่วนใหญ่ได้แสดงออกซึ่งความปรารถนา (Reveal Preference) ของตนที่มีต่อการดำเนินงานของรัฐ รัฐบาลก็ไม่สามารถทำหน้าที่กระจายรายได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประชาชนก็จะไม่พอใจต่อการทำหน้าที่ของรัฐบาลดังนั้นประสิทธิภาพของกลไกทางการเมืองในการวัดความต้องการที่แท้จริงของประชาชน จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ โดยกลไกทางการเมืองจะสามารถวัดความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการด้วยกัน คือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประการแรก กลไกทางการเมืองที่ใช้อยู่ในสังคมนั้น เปิดโอกาสให้ประชาชนแต่ละคน (อย่างเสมอภาคกัน) ได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็นและความต้องการของตนต่อบทบาทการกระจายรายได้ของรัฐบาลอย่างมีเสรีภาพมากน้อยเพียงใด

ประการที่สอง ประชาชนมีความรอบรู้ มีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายหรือการดำเนินการของรัฐบาลมากน้อยเพียงใด อาทิเช่น ในขณะที่ทุกคนไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งเพื่อเลือกรัฐบาลหรือเลือกนโยบายที่พรรคการเมืองต่างๆเสนอนั้น ผู้ออกเสียงทุกคนจะรู้ว่าตนควรเลือกนโยบายแบบไหน และรู้ว่าตนจะได้รับประโยชน์อะไร และจะต้องเสียประโยชน์หรือเสียภาษีเพิ่มขึ้นมากน้อยแค่ไหน สมมติว่าผู้ออกเสียงส่วนใหญ่เลือกนโยบายการประกันรายได้ขั้นต่ำ และยอมที่จะเสียภาษีเพิ่มขึ้น ในกรณีนี้รัฐบาลก็จะจัดโครงการประกันรายได้ขั้นต่ำให้ทุกคนได้รับ ซึ่งบริการของรัฐดังกล่าวจะเป็นไปตามความต้องการของคนส่วนใหญ่
(พลภัทร บุราคม, 2551)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การตรวจเอกสารที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการตรวจเอกสารจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นงานวิจัยต่างประเทศ

ส่วนที่ 2 เป็นการตรวจเอกสารจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นงานวิจัยในประเทศ

การตรวจเอกสารจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นงานวิจัยต่างประเทศ

Terasaki (1985) ศึกษาระดับและองค์ประกอบของความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ในประเทศฟิลิปปินส์ ในปี 1961 1965 และ1971 ดัชนีที่ใช้ คือ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้และดัชนีTheli พบว่า ความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ในแง่ภาพรวมทั้งประเทศวัดโดยสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.43 ถึง 0.49 โดยในเขตเมืองกระจายรายได้ดีขึ้น ส่วนชนบทการกระจายรายได้แย่ลง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การศึกษาในปี 1961 พบว่ารายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนมีส่วนสนับสนุนในค่าความไม่เท่าเทียมกันด้านรายได้มากที่สุด คือ ร้อยละ 52 รองลงมา คือ รายได้จากกิจการนอกฟาร์ม รายได้จากค่าเช่า รายได้จากกิจการในฟาร์ม รายได้จากแหล่งอื่นๆมีค่า ร้อยละ 22,12,7 ,และ 6 ตามลำดับ การศึกษาในปี 1965 พบว่ารายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนมีส่วนสนับสนุนในค่าความไม่เท่าเทียมกันด้านรายได้มาที่สุด คือ ร้อยละ 52 รองลงมาคือ รายได้จากกิจการนอกฟาร์ม รายได้จากค่าเช่า รายได้จากกิจการในฟาร์ม รายได้จากแหล่งอื่นๆมีค่า ร้อยละ 16,15,12, และ 6 ตามลำดับ และการศึกษาในปี 1971 พบว่ารายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนมีส่วนสนับสนุนในค่าความไม่เท่าเทียมกันด้านรายได้มากที่สุดคือร้อยละ 51 รองลงมา คือ รายได้จากกิจการนอกฟาร์ม รายได้จากค่าเช่า รายได้จากแหล่งอื่นๆรายได้จากกิจการในฟาร์ม มีค่า ร้อยละ 18,10,10 และ 9 ตามลำดับ

Papatheodorou (1998) วิเคราะห์การจำแนกองค์ประกอบของความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ของประเทศกรีซในปี 1988 โดยใช้ Equivalent Adult Scale Income วิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างรายได้ก่อนและหลังสุทธิจากภาษีและเงินช่วยเหลือทางสังคม เมื่อพิจารณาจากรายได้ก่อนสุทธิจากภาษีและเงินช่วยเหลือทางสังคม พบว่า รายได้จากการประกอบกิจการจะมีสัดส่วนรายได้เพียงร้อยละ 21 ของรายได้ทั้งหมด แต่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้สูงสุด ร้อยละ 65.8 รองลงมา คือ รายได้จากค่าจ้างและเงินเดือน รายได้จากภาคเกษตร รายได้จากทรัพย์สิน เงินช่วยเหลือทางสังคม และรายได้จากแหล่งอื่น มีค่าร้อยละ 16.3,9.5,3.9,3.8 และ 3.7 ตามลำดับ และหากพิจารณาจากรายได้หลังสุทธิจากภาษีและเงินช่วยเหลือทางสังคม พบว่า รายได้จากการประกอบกิจการจะมีสัดส่วนรายได้เพียงร้อยละ 21ของรายได้ทั้งหมด แต่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้สูงสุด ร้อยละ 72.2 รองลงมา คือ รายได้จากค่าจ้างและเงินเดือน รายได้จากภาคเกษตร รายได้จากทรัพย์สิน เงินช่วยเหลือทางสังคม และรายได้จากแหล่งอื่น มีค่าร้อยละ 12.0,11.7,4.1,4.1 และ 0.9 ตามลำดับ

Drescher (1999) ศึกษาระดับและการจำแนกองค์ประกอบแหล่งที่มาของความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ของประเทศเดนมาร์ก ในปี 1987 และ 1992 โดยใช้ข้อมูลที่ใช้จ่ายได้จริง ในการศึกษา ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ดัชนี Squared of the Coefficient of Variation ผลการศึกษาพบว่า ในปี 1987 รายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้มากที่สุด คือ ร้อยละ 68.0 รองลงมา คือ รายได้จากทรัพย์สินร้อยละ 12.74 เงินเฉลี่ยโอนให้ทางสังคมร้อยละ 12.6 และเงินช่วยเหลือทางสังคม ร้อยละ -10.12 หมายถึง ทำให้ความไม่เท่าเทียมกันลดลงได้ร้อยละ 10.12 และในปี 1992 รายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้มากที่สุด คือ ร้อยละ 64.0 รองลงมา คือ รายได้จากทรัพย์สิน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ร้อยละ 25.21 เงินเฉลี่ยโอนให้ทางสังคมและเงินช่วยเหลือทางสังคมมีค่าร้อยละ –1.56 และ -7.53 ตามลำดับ หมายถึง ทำให้ความไม่เท่าเทียมกันลดลงได้ร้อยละ 1.56 และ 7.53 ตามลำดับ

Bagala , Biswal, and Jha (2001) ศึกษาผลกระทบของรายจ่ายด้านการศึกษาและสาธารณะสุขที่มีต่อความยากจนในรัฐต่างของประเทศอินเดีย ในช่วงปี ค.ศ. 1957- 1997 ซึ่งวัดความยากจนจาก Headcount Ratio (HC) และ Poverty Gap Index (PG) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า รายจ่ายด้านสุขภาพและการพัฒนาสามารถช่วยลดความยากจนได้ นอกจากนี้ยังพบว่ารายจ่ายด้านการศึกษาสามารถช่วยลดความยากจนได้เช่นกัน และเมื่อแบ่งระดับรายจ่ายด้านการศึกษา พบว่า รายจ่ายด้านการศึกษาระดับสูง,มหาวิทยาลัย,เทคนิคและอาชีวศึกษา เป็นรายจ่ายที่มีประสิทธิภาพในการลดความยากจนมากกว่ารายจ่ายในระดับประถมและมัธยมศึกษา

การตรวจเอกสารจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นงานวิจัยในประเทศ

ศรีเพ็ญ นราศรีสกุล (2540) ได้ศึกษาการใช้จ่ายภาครัฐบาลและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยศึกษา มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจ โครงสร้างการใช้จ่ายและขนาดการใช้จ่าย ศึกษานโยบายการใช้จ่ายของภาครัฐบาล และวิเคราะห์ผลการใช้จ่ายภาครัฐบาลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ตามแนวคิดของ Ram โดยขอบเขตข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ ช่วงระหว่างปี 2513-2537

จากผลการศึกษา พบว่า การใช้จ่ายภาครัฐบาลมีสัดส่วนการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมากกว่าการลงทุน แต่อย่างไรก็ตามลักษณะการใช้จ่ายดังกล่าวมีแนวโน้มลดลงโดยภาครัฐบาลใช้จ่ายเพื่อการลงทุนเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2531 เป็นต้นมา โดยลงทุนในสาขาขนส่งและคมนาคมมากที่สุด รองลงมา คือสาขาที่อยู่อาศัย และสาขาเกษตร และผลการวิเคราะห์จากแบบจำลองพบว่า อัตราการขยายตัวของการใช้จ่ายเพื่อการลงทุนภาครัฐบาลและอัตราการลงทุนภาคเอกชนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ

กมลวรรณ จำนงสุทธิ์ (2542) ได้ศึกษาผลของการลงทุนด้านการศึกษาต่อการกระจายรายได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดอัตราผลตอบแทนทางสังคม(Social rate of return)จากการที่รัฐมีการขยายโอกาสทางการศึกษาภาคบังคับ 6 ปีให้เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี คือการศึกษาในระดับประถมศึกษา 6 ปี และระดับมัธยมศึกษา 6 ปีโดยศึกษามีขอบเขตการศึกษาเฉพาะในส่วนของระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้นจากการศึกษาภาคบังคับ 6 ปี คือจะทำการศึกษาผลการลงทุนระดับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มัธยมศึกษา โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบ Benefit-Cost Analysis ซึ่งเปรียบเทียบระหว่างผลประโยชน์ที่ได้จากการลงทุนด้านการศึกษา กับต้นทุนทางสังคมในการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า ผลตอบแทนทางสังคมที่สังคมได้รับจากการลงทุนทางการศึกษาของรัฐในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายนั้นจะทำให้บุคคลมีความสามารถในการผลิตที่สูงขึ้น ซึ่งสามารถผลิตสินค้าและบริการมากขึ้น โดยจำนวนสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมากขึ้นด้วยและยังส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยที่อัตราผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนทางการศึกษานี้ในระดับมัธยมศึกษาเท่ากับ 7.7% ซึ่งหมายถึงการลงทุนทางการศึกษาของบุคคล 1 บุคคล เมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว สังคมจะได้รับผลตอบแทนในอัตรา 7.7% ต่อ 1 คน จากการให้เงินอุดหนุนในระดับการศึกษานี้ทำให้จำนวนการลงทุนทางการศึกษาในระดับมัธยมมากขึ้น จึงทำให้บุคคลมีความสามารถมากขึ้น และทำให้รายได้บุคคลเพิ่มมากและให้การกระจายรายได้ดีขึ้น

จำเริญ จิรนิธิกุล (2541) ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบผลกระทบของนโยบายการคลังต่อการกระจายรายได้ เปรียบเทียบระหว่างปี 2531 และปี 2537 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ก่อนและหลังระบบรายได้ของรัฐ รายจ่ายของรัฐ และผลด้านการคลัง ผลการศึกษา พบว่า ผลด้านรายได้ของรัฐภายหลังมีระบบภาษี พบว่าค่าสัมประสิทธิ์จินีมีค่ามากขึ้น แสดงว่า ผลด้านรายได้ของรัฐทำให้การกระจายรายได้ไม่เท่าเทียมกันมากขึ้น ผลด้านรายจ่ายของรัฐ พบว่า ภายหลังมีระบบการใช้จ่ายภาครัฐพบว่าค่าสัมประสิทธิ์จินีมีค่าลดลง แสดงว่า ผลด้านรายจ่ายของรัฐทำให้การกระจายรายได้เท่าเทียมกันมากขึ้น และผลด้านการคลังทั้งระบบ พบว่า ภายหลังมีระบบการการคลังพบว่าค่าสัมประสิทธิ์จินีมีค่าลดลง แสดงว่า ผลด้านนโยบายการคลังของรัฐทำให้การกระจายรายได้เท่าเทียมกันมากขึ้น

บุญชุบ ส่งตระกูลศักดิ์ (2545) ได้ศึกษาผลกระทบของมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐบาลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของมาตรการการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจปีงบประมาณ 2542 ต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ โดยจะศึกษาเฉพาะผลกระทบของเงินกู้มิยาซาวาต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ของประเทศ โดยวิเคราะห์ผลกระทบผ่านค่าตัวทวีแบบ Fixed Price Multipliers ที่ได้จากบัญชีเมตริกส์สังคม (Social Accounting Matrix: SAM)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการศึกษา พบว่า ค่าตัวทวีของการใช้จ่ายรัฐบาลมีค่าเท่ากับ 1.04 หมายความว่า ในระยะสั้นการใช้จ่ายรัฐบาลที่เพิ่มขึ้น 1 บาท สามารถช่วยให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ณ ราคาผลตอบแทนปัจจัย (GDP at Factor Cost) เพิ่มขึ้น 1.04 บาท กล่าวคือ การใช้จ่ายของรัฐบาลรายใต้มาตรการเพิ่มการใช้จ่ายของรัฐจำนวน 51,292 ล้านบาท ได้ทำให้ GDP at Factor Cost เพิ่มขึ้น 53,838.58 ล้านบาท แต่การเพิ่มขึ้นดังกล่าวกลับทำให้การกระจายรายได้ของประเทศแย่ลง

ไพรัตน์ กล่ำทอง (2551) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของโลกาภิวัฒน์กับการกระจายรายได้ในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา ระหว่างปี พ.ศ. 2529-2549 โดยใช้วิธีวิเคราะห์โดยใช้สมการถอยเชิงซ้อน ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ซึ่งทำการวิเคราะห์โลกาภิวัฒน์แบบโดยรวม และแบบแยกออกเป็นภาคเศรษฐกิจออกเป็นภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ที่ชัดเจนมากขึ้น

ผลการศึกษาพบว่า โลกาภิวัตน์ในรูปแบบการค้าระหว่างประเทศทำให้การกระจายรายได้แย่ลง เป็นผลมาจากโครงสร้างการส่งออกส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าเครื่องจักร ทำให้ผลประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศตกอยู่กับแรงงานที่มีทักษะเพียงพอที่จะทำงานร่วมกับเทคโนโลยี ซึ่งประเทศไทยมีอยู่น้อย ดังนั้นการกระจายรายได้จึงมีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น ส่วนผลกระทบความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาทำให้การกระจายรายได้แย่ลงเช่นกัน โดยพบว่าประเทศไทยไม่สามารถกระจายการศึกษาไปยังภูมิภาคได้อย่างทั่วถึง การวิเคราะห์แบบแยกภาคเศรษฐกิจพบว่าการส่งออกสินค้าเกษตรทำให้การกระจายรายได้นั้นดีขึ้นเนื่องจากแรงงานของไทยส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร ดังนั้นการเพิ่มการส่งออกในภาคเกษตรจะทำให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น อันเป็นการลดความเหลื่อมล้ำลงในส่วนของผลการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม

สุรีย์ สุขสมแดน (2547) ได้ศึกษาผลกระทบของภาระภาษีต่อการกระจายรายได้ของไทย เปรียบเทียบปี 2535 และ ปี 2545 โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐกิจเพื่อหาภาระภาษีของประเทศไทยจำแนกตามรายได้ โดยแบ่งกลุ่มตามวิธีการ Docile คือ 10 กลุ่มจากจนที่สุดถึงรวยที่สุด กระจายตามแบบแผนการกระจายเงินได้ตัวเงินของครัวเรือน ส่วนการหาภาระภาษี รายได้และการกระจายรายได้จะคำนวณโดยใช้ สัมประสิทธิ์จินี

ผลการศึกษา พบว่า ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล ในปี 2535 โครงสร้างภาษีจะมีลักษณะก้าวหน้ามากกว่าปี 2545 สำหรับภาษีเงินได้ปิโตรเลียม ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะในปี 2545 โครงสร้างภาษีจะมีลักษณะถดถอยกว่าปี 2535 สำหรับภาษี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สรรพสามิต คือ ภาษียาสูบ โครงสร้างภาษีมีลักษณะถดถอย โดยในปี 2535 โครงสร้างภาษีมีลักษณะถดถอยกว่าปี 2545 ภาษีน้ำมันและผลิตภัณฑ์ ภาษีเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และไม่มีแอลกอฮอล์ โครงสร้างภาษีมีลักษณะก้าวหน้า โดยในปี 2535 โครงสร้างภาษีมีลักษณะก้าวหน้ากว่าปี 2545 และภาษีรถยนต์ โครงสร้างภาษีมีลักษณะก้าวหน้า โดยในปี 2545 โครงสร้างภาษีมีลักษณะก้าวหน้ากว่าปี 2535 ส่วนผลกระทบของภาระภาษีต่อการกระจายรายได้ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การกระจายรายได้ภายหลังระบบภาษีของปี 2535 และปี 2545 จะลดลงร้อยละ 3.95 และ 1.66 ตามลำดับ

เสกสรร วินยางค์กูล (2549) ได้ศึกษาผลกระทบของการใช้นโยบายการคลังต่อการกระจายรายได้และภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตรในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลของการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนในปี 2545 ศึกษาผลกระทบของนโยบายต่างๆของรัฐบาลที่มีผลต่อการกระจายรายได้และความยากจนของครัวเรือนเกษตร โดยวิธีการศึกษาคือ แบบจำลองคำนวณดุลยภาพทั่วไป และฐานข้อมูลในปี 2545 ที่ได้จัดรูปของตารางบัญชีสังคม(SAM)

ผลการศึกษา พบว่า การเปลี่ยนแปลงไปของรายได้โดยรวมของประเทศไทยนั้น กรณีของการเพิ่มการใช้จ่ายในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น 10 เปอร์เซ็นต์ จะเกิดผลกระทบที่มีต่อรายได้ของประเทศไทยโดยรวมจะทำให้รายได้เฉลี่ยของทุกกลุ่มประชากรจะมีค่าเพิ่มขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงไปนี้จะทำให้ดัชนีชี้วัดการกระจายรายได้นั้นดีขึ้น ดูได้จากค่าสัมประสิทธิ์จีนี (Gini coefficient) และค่าสัมประสิทธิ์แห่งความปรวนแปร (Square of Coefficient of Variation) ที่มีค่าลดลงและในภาวะความยากจนของประเทศไทยจะมีค่าลดลงเช่นกัน

รณชิต สมมิตร (2552) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของการใช้จ่ายภาครัฐต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคของไทย โดยใช้วิธีการศึกษาคือ Co integration และ Error Correction Model ตามวิธีการทดสอบของ Johansan and Juselius เนื่องจากตัวแปรที่ศึกษามีมากกว่า 2 ตัวแปร และข้อมูลที่เป็นอนุกรมเวลาจึงมีลักษณะเป็น non-stationary คือค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนมีค่าเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ซึ่งข้อมูลที่ใช้พิจารณาจะใช้ข้อมูลไตรมาสแรกของปี 2536 จนถึงไตรมาสแรกของปี 2549

ผลการศึกษา พบว่า การใช้จ่ายของรัฐบาลมีผลในระยะยาวต่อการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมากที่สุด รองลงมาคือ การลงทุนภาคเอกชน การบริโภคภาคเอกชน ภาษี และอัตราดอกเบี้ย คือเมื่อการใช้จ่ายรัฐบาลเพิ่มขึ้น 1 ล้านบาทจะส่งผลกระทบทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น 2.4788 ล้านบาท รองลงมาคือ การลงทุนของ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคเอกชนเพิ่มขึ้น 0.86973 ล้านบาท การบริโภคภาคเอกชนเพิ่มขึ้น 0.59310 ล้านบาท ภาษีเพิ่มขึ้น 0.16671 ล้านบาท และส่งผลทำให้อัตราดอกเบี้ยเพิ่มร้อยละ 0.00004880 และยังพบว่าตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคทุกตัวจะมีการปรับตัวในระยะสั้นสู่ดุลยภาพในระยะยาว สำหรับตัวแปรที่มีผลกระทบในระยะสั้นพบว่า การใช้จ่ายภาครัฐบาลมีผลกระทบกับการลงทุนภาคเอกชนเพียงตัวแปรเดียว

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่างานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการกระจายรายได้แบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ได้ดังนี้

1. กลุ่มงานวิจัยที่เน้นศึกษานโยบายการคลังที่มีผลต่อการกระจายรายได้ โดยไม่ได้แยกเป็น รายจ่ายภาครัฐบาล ภาษีอากรหรือการบริหารหนี้สาธารณะที่มีผลต่อการกระจายรายได้ของไทย เช่น งานของเสกสรร วินยางค์กูล (2549) และจำเริญ จิรนิธิกุล (2541)

2. กลุ่มงานวิจัยที่เน้นศึกษานโยบายการคลังที่มีผลต่อการกระจายรายได้ โดยแยกเป็นรายจ่ายภาครัฐบาล ภาษีอากร หรือ การบริหารหนี้สาธารณะที่มีผลต่อการกระจายรายได้ของไทย เช่น งานวิจัยของ สุรีย์ สุขสมแดน (2547) ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของภาระภาษีต่อการกระจายรายได้ของไทย บุญชุบ ส่งตระกูลศักดิ์ (2545) ได้ศึกษาผลกระทบของมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐบาลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ และงานวิจัยของ Bagala , Biswal, and Jha (2001) ศึกษาผลกระทบของรายจ่ายด้านการศึกษาและสาธารณะสุขที่มีต่อความยากจนของประเทศอินเดีย

3. กลุ่มงานวิจัยที่เน้นศึกษาปัจจัยอื่นๆนอกจากนโยบายการคลังที่มีผลต่อการกระจายรายได้ เช่น งานวิจัยของไพรัตน์ กล่ำทอง (2551) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ของโลกาภิวัฒน์กับการกระจายรายได้ในประเทศไทย งานวิจัยของกมลวรรณ จำนงสุทธิ์ (2542) ได้ศึกษาผลของการลงทุนด้านการศึกษาต่อการกระจายรายได้และงานวิจัยของ Terasaki (1985) Papatheodorou (1998) Drescher (1999) ซึ่งเน้นศึกษาองค์ประกอบของความไม่เท่าเทียมกันในการกระจาย

4. กลุ่มงานวิจัยที่เน้นศึกษาถึงการรายจ่ายภาครัฐบาลที่มีผลต่อการเจริญเติบโตโดยไม่ดูผลของการกระจายรายได้ เช่น งานวิจัยของศรีเพ็ญ นราศรีสกุล (2540) ศึกษาการใช้จ่ายภาครัฐบาลและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยศึกษา และงานวิจัยของรณชิต สมมิตร (2552) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของการใช้จ่ายภาครัฐต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคของไทย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากแนวคิดทฤษฎีและการตรวจเอกสาร นำมาสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งอธิบายความสัมพันธ์ของการกระจายรายได้กับ ปัจจัยที่เป็นนโยบายด้านรายจ่ายภาครัฐบาล คือ จำนวนรายจ่ายด้านการศึกษา จำนวนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข จำนวนรายจ่ายด้านการเกษตร และจำนวนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรม ปัจจัยนโยบายการคลังอื่นๆ คือ จำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร ปัจจัยด้านโลกาภิวัฒน์ คือ สัดส่วนมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และ มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และ ปัจจัยด้านการเมือง คือ ดัชนีประชาธิปไตย

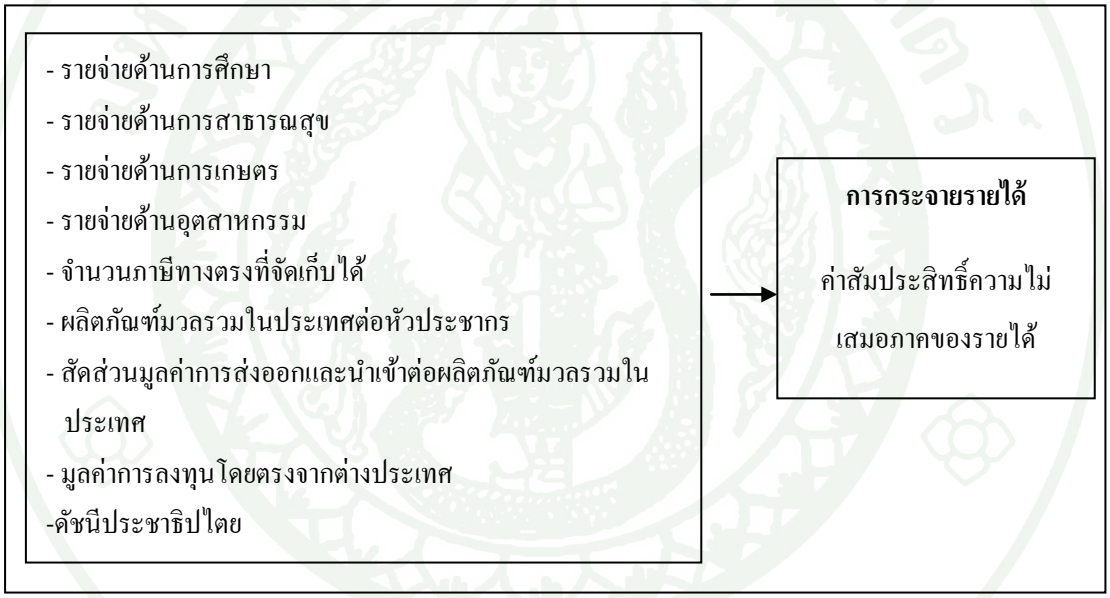

ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดในการศึกษา
ที่มา: จากการเรียบเรียง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ประเภทอนุกรมเวลา (Time series data) เป็นรายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2555 โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาโดยนำข้อมูลมาจากแหล่งข้อมูลดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและแหล่งข้อมูล

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	แหล่งข้อมูล
สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
รายจ่ายด้านการศึกษา	สำนักงบประมาณ
รายจ่ายด้านการสาธารณสุข	สำนักงบประมาณ
รายจ่ายด้านการเกษตร	สำนักงบประมาณ
รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม	สำนักงบประมาณ
จำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้	สำนักงบประมาณ
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
สัดส่วนมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	ธนาคารแห่งประเทศไทย
มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	ธนาคารแห่งประเทศไทย
ดัชนีประชาธิปไตย	Freedom House

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 วิธี คือ

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) จะศึกษาข้อมูลโครงสร้างงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method) จะศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ 2 ตัวขึ้นไป ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Square Method)

โดยทั่วไปข้อมูลที่มีลักษณะเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Times Series Data) ในการนำข้อมูลอนุกรมเวลามาใช้ ต้องมีการทดสอบว่าข้อมูลที่นำมาใช้ดังกล่าวมีลักษณะเป็น stationary หรือไม่ เพราะการนำข้อมูลที่มีลักษณะเป็น Non- stationary ดังกล่าวไปใช้ในสมการถดถอย ผลที่ได้อาจมีลักษณะผิดแผกจากที่ควรจะเป็น (spurious results) นั่นคือ ก่อนจะสร้างความสัมพันธ์ของสมการถดถอยก็ควรจะทดสอบว่าข้อมูลนั้นมีลักษณะ Non- stationary หรือ stationary ก่อน เพราะข้อมูลอนุกรมเวลาควรมีลักษณะเป็น stationary โดยตัวแปรที่มีคุณสมบัตินิ่ง (stationary) มีสมมติฐานอยู่ 3 ประการ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความแปรปรวน (Variance) ค่าความแปรปรวนร่วมไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา (Covariance)

วิธีการทดสอบคุณสมบัติความนิ่ง (Stationary) ของตัวแปรที่มีมีลักษณะเป็นอนุกรมเวลา (Times Series Data) คือ การทดสอบยูนิทรูท (Unit Root Test) หรือ การหาอันดับความสำคัญของข้อมูล (Order of Integration) ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้เลือกใช้วิธีของ Dickey and Fuller เนื่องจากวิธีของ Dickey and Fuller มักจะนิยมประยุกต์ใช้กับการศึกษาที่มีจำนวนข้อมูลไม่มาก จึงน่าจะเหมาะสมกับงานวิชัยชิ้นนี้ วิธีการทดสอบยูนิทรูท (Unit Root Test) ของ Dickey and Fuller เรียกว่า Augment Dickey-Fuller Test (ADF Test) โดยใช้สมการดังนี้

$$\Delta Xt = X_t - X_{t-1} = \alpha_0 + \alpha_2 t + \gamma X_{t-1} + \sum_{i=1}^{k} \lambda \Delta X_{t-1} + \varepsilon_t$$

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานในการทดสอบยูนิตรูทโดยใช้วิธี Augment Dickey-Fuller Test คือ

H_0: $\gamma = 0$ (ตัวแปร Xt มีคุณสมบัติเป็น Non-Stationary)

H_1: $\gamma < 1$ (ตัวแปร Xt มีคุณสมบัติเป็น Stationary)

Box and Jenkins ใช้การตรวจสอบการเกิด Non-stationary โดยการพิจารณาที่ Correlogram โดยมีสมมติฐานเบื้องหลังว่า การ differencing จะทำให้เกิด stationary ซึ่งอาศัยการอธิบายโดย “integrated” กล่าวคือ ตัวแปรจะมีลักษณะเป็น integrated ของลำดับ d หรือ I(d) นั้นต้องมีการ differencing จำนวน d ครั้ง เพื่อให้ข้อมูลมีลักษณะเป็น stationary ดังนั้นตัวแปรที่มีลักษณะเป็น stationary จะมีลักษณะเป็น I(0) หรือถ้าต้องทำการ differencing จำนวน 1 ครั้ง สามารถเขียนได้เป็น I(1) โดยปกติแล้วตัวแปรเศรษฐศาสตร์มักเป็น integrated ลำดับที่ไม่เกิน 2 นั่นก็คือ มักเป็น I(0), I(1) หรือ I(2) (เรวัตร ธรรมมาอภิรมย์, 2544: 11-16)

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

Multiple Regression Analysis เป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัว และตัวแปรตาม 1 ตัว ผลที่ได้จากการวิเคราะห์สามารถสรุปได้เป็นความสัมพันธ์ อยู่ในรูปของสมการเส้นตรง และสามารถอธิบายและเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว ว่าตัวแปรใดมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง Y มากที่สุด สามารถเขียนอยู่ในรูปแบบความสัมพันธ์ในรูปของสมการได้ดังนี้

$$\mathbf{Y} = B_0 + B_1X_1 + B_2X_2 + \ldots + B_nX_n + \varepsilon$$

โดยที่ Y= ค่าของตัวแปรตาม X, X_1, X_2= ค่าของตัวแปรอิสระ

n = จำนวนของตัวแปรอิสระ ε = ค่าความคลาดเคลื่อน

B_0 และ B_1, B_2= ค่าคงที่ และ สัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรอิสระในสมการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โดยแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

$$GINI= B_1+\alpha_1 EDU+\alpha_2 PBH+\alpha_3 AG+\alpha_4 ID+\alpha_5 TEX+\alpha_6 GDP +\alpha_7 TRADE+\alpha_8 FDI+\alpha_9 POL+\varepsilon$$

โดยที่ GINI= สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้

EDU = รายจ่ายด้านการศึกษา

PBH = รายจ่ายด้านการสาธารณสุข

AG = รายจ่ายด้านการเกษตร

ID = รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม

TEX = จำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้

GDP = ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร

FDI = มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

TRADE = สัดส่วนมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

POL = ดัชนีประชาธิปไตย

สมมติฐานในการศึกษา

1. รายจ่ายด้านการศึกษามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) คือ เมื่อรายจ่ายด้านการศึกษามีค่าเพิ่มขึ้น จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้ดีขึ้น หรือ เมื่อลดรายจ่ายด้านการศึกษา จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นแย่ลง ตามทฤษฎีทุนมนุษย์ของ Psacharopoulos (1987) ซึ่งกล่าวว่า แนวทางในการลดปัญหาการกระจายรายได้ คือ การลดความไม่เท่าเทียมกัน โดยการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนด้านสุขภาพ การศึกษา หรือการฝึกอบรม

2. รายจ่ายด้านการสาธารณสุข มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) คือ เมื่อรายจ่ายด้านการสาธารณสุขมีค่าเพิ่มขึ้น จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้ดีขึ้น หรือ เมื่อลดรายด้านการสาธารณสุข จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นแย่ลง ตามทฤษฎีทุนมนุษย์ของ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Psacharopoulos (1987) คือ แนวทางในการลดปัญหาการกระจายรายได้คือ การลดความไม่เท่าเทียมกันโดยการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนด้านสุขภาพ การศึกษา หรือการฝึกอบรม

3. รายจ่ายด้านการเกษตร มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) คือ เมื่อเพิ่มรายจ่ายด้านการเกษตร มีทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้ดีขึ้น หรือ เมื่อลดรายด้านด้านการเกษตร จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นแย่ลง ตามแนวคิด Glassman (1997) เชื่อว่า ความยากจนเกิดจากการแยกกันอย่างชัดเจนระหว่างภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม ถ้ามีการเพิ่มการลงทุนในด้านเกษตรกรรมจะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น

4. รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) คือ เมื่อเพิ่มรายจ่ายด้านอุตสาหกรรม จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้ดีขึ้น หรือเมื่อลดรายจ่ายด้านอุตสาหกรรม จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นแย่ลง ตามแนวคิด Glassman (1997) ที่เชื่อว่า ความคนจนส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมในชนบท แต่ภาคอุตสาหกรรมกระจุกตัวอยู่ในเมือง ขณะที่การกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ชนบทกลับไม่ประสบความสำเร็จ เพราะขาดปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructure) เพราะฉะนั้นถ้ามีการการเพิ่มการลงทุนในด้านอุตสาหกรรม การกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ชนบทจะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น

5. จำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) คือ เมื่อจำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้มีค่าเพิ่มขึ้น จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) มีค่าลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้ดีขึ้น หรือเมื่อจำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้มีค่าลดลง จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นแย่ลง ตามแนวคิดเกี่ยวกับภาษีอากร กล่าวถึง ผลของการเก็บภาษี (Effect of Taxation) ผลต่อการกระจายรายได้ การจัดเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า จะเป็นผลดีต่อการกระจายรายได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร มีค่าเพิ่มขึ้น จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้ดีขึ้น หรือเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากรมีค่าลดลง จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นแย่ลง เนื่องจาก เมื่อประชากรมีรายได้ต่อบุคคลเพิ่มขึ้นทำให้รายได้อยู่เหนือเส้นความยากจนมากขึ้นส่งผลสัดส่วนความยากจนลดลง และการกระจายรายได้ ในทิศทางเดียวกัน จากแนวคิดของ Kuznets (1955)

7. สัดส่วนมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีความสัมพันธ์ในทิศตรงกันข้ามกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) คือ เมื่อสัดส่วนมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีค่าเพิ่มขึ้น จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้ดีขึ้น หรือเมื่อสัดส่วนมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีค่าลดลง จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นแย่ลง ตามทฤษฎี Stolper and Samuelson (1941) เมื่อมีการค้าระหว่างประเทศทำให้รายได้ของปัจจัยแรงงานซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศกำลังพัฒนามีมากขึ้น ขณะที่รายได้ของเจ้าของปัจจัยทุนที่มีอยู่น้อยลดลง ดังนั้น เมื่อมีการค้าระหว่างประเทศทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น

8. มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) คือ เมื่อมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีค่าเพิ่มขึ้น จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้ดีขึ้น หรือเมื่อมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีค่าลดลง จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ตามแนวคิดของ Velde and Morrissey (2002) ได้กล่าวไว้ว่า ประโยชน์จากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ประเทศผู้รับทุนได้นำไปสู่การลดปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

9. ดัชนีประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ดัชนีประชาธิปไตย ซึ่งมีค่าตั้งแต่ระดับที่ 1 ถึง 7 ดังนี้ ระดับที่ 1 คือ ระดับสูงสุดของความเป็นประชาธิปไตย และระดับที่ 7 คือ ระดับต่ำสุดของความเป็นประชาธิปไตย เมื่อดัชนีประชาธิปไตย มีค่าเพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า สังคมมีความเป็นประชาธิปไตยที่แย่ลง จะทำให้ค่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายนั้นแย่ลง หรือ เมื่อดัชนีประชาธิปไตยมีค่าลดลง ซึ่งหมายความว่า สังคมมีความเป็นประชาธิปไตยที่ดีขึ้น จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นดีขึ้น ตามแนวคิด ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy Theory) ซึ่งมองว่ามนุษย์มีลักษณะเป็นผู้แสวงหาผลประโยชน์สูงสุด ทั้งนักการเมืองและผู้ออกเสียงเลือกตั้ง ผู้ลงเลือกตั้งก็ต้องการได้คะแนนเสียงสูงสุด (Vote Maximization) เพื่อที่จะได้เป็นรัฐบาล ส่วนผู้ออกเสียงเลือกตั้งก็ต้องการแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดจากการใช้รายจ่ายสาธารณะของรัฐบาล และประเทศที่รัฐบาลที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูงนั้นจะมีการแข่งขันทางการเมืองที่สูงด้วย ดังนั้นจึงต้องพยายามแสวงหาคะแนนเสียงสนับสนุนทางการเมืองโดยการเพิ่มรายจ่ายสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายจ่ายสาธารณะด้านสังคม

ซึ่งสมมติฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีความสัมพันธ์ต่อสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค ดังแสดงได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 สมมติฐานความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษากับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	**ความสัมพันธ์ต่อสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้**
จำนวนรายจ่ายด้านการศึกษา	-
จำนวนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข	-
จำนวนรายจ่ายด้านการเกษตร	-
จำนวนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรม	-
จำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้	-
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร	-
สัดส่วนมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	-
มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	-
ดัชนีประชาธิปไตย	+

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 4

รายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย

รายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย ประกอบด้วยเนื้อหา ดังต่อไปนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาล
2. การจำแนกประเภทงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลของประเทศไทย
3. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลของประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน

4. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการกระจายรายได้ของประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน
5. ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทยในเบื้องต้น

โดยเนื้อหาในบทนี้จะเป็นส่วนที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ของการศึกษา คือ เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย

ความรู้เกี่ยวกับงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาล

ความหมายของงบประมาณแผ่นดิน

งบประมาณแผ่นดิน หมายถึง แผนเกี่ยวกับการใช้จ่ายของรัฐบาลและการจัดหารายรับให้เพียงพอกับการใช้จ่ายในรอบระยะเวลาหนึ่ง โดยปกติมีระยะเวลา 1 ปี ดังนั้น จึงเรียกว่า งบประมาณแผ่นดินประจำปี ซึ่งจะเริ่มต้นในวันที่ 1 ตุลาคมของปี ไปจนถึงวันที่ 30 กันยายนของปีถัดไป สำนักงบประมาณเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดทำงบประมาณแผ่นดินและนำเสนอเพื่อพิจารณา เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงตราออกมาเป็นพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีเพื่อใช้บังคับต่อไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจัดทำงบประมาณแผ่นดินเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้รัฐบาลมีการวางแผนที่จะดำเนินการไว้ล่วงหน้าและรายจ่ายของรัฐบาลเป็นส่วนประกอบของอุปสงค์รวม การวางแผนการใช้จ่ายและการหารายรับจะทำให้สามารถคาดคะเนสภาพเศรษฐกิจในปีต่อไปได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้รัฐบาลบริการการคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพภายในขอบเขตของงบประมาณที่จัดทำขึ้น (ปัณณกิชญ์ ธนิกกุล, ม.ป.ป.)

ประเภทของงบประมาณแผ่นดิน

งบประมาณแผ่นดินแบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. งบประมาณสมดุล (Balanced budget) หมายถึง งบประมาณที่รายได้ของรัฐบาลรวมกันแล้วเท่ากับรายจ่ายของรัฐบาลพอดี ดังนั้น รัฐบาลไม่จำเป็นต้องกู้เงินมาใช้จ่ายหรือนำเงินคงคลังออกมาใช้

2. งบประมาณไม่สมดุล (Unbalanced budget) หมายถึง งบประมาณที่รายได้ของรัฐบาลไม่เท่ากับรายจ่ายของรัฐบาล กรณีถ้ารายได้ของรัฐบาลสูงกว่ารายจ่ายของรัฐบาลเรียกว่า งบประมาณเกินดุล (Surplus budget) ซึ่งรัฐบาลจะมีรายได้เหลือจากการใช้จ่าย เงินคงคลังของรัฐบาลจะเพิ่มขึ้น และกรณีถ้ารายได้ของรัฐบาลต่ำกว่ารายจ่ายของรัฐบาล เรียกว่า งบประมาณขาดดุล (Deficit budget) ซึ่งรัฐบาลต้องกู้เงินหรือนำเงินคงคลังออกมาใช้จ่ายอย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในแง่ของประมาณการรายรับและรายจ่ายของรัฐบาลแล้ว งบประมาณแผ่นดินจะต้องสมดุลเพื่อมิให้เกิดปัญหาในด้านต่างๆ ตามมา (ปัณณกิชญ์ ธนิกกุล, ม.ป.ป.)

วิวัฒนาการรูปแบบของการงบประมาณ

งบประมาณที่ใช้กันอยู่ในหลายประเทศ มีมากมายหลายประเภท ที่สำคัญและรู้จักกันโดยทั่วไปมีอยู่ประมาณ 7 ประเภท ซึ่งรูปแบบและวิวัฒนาการเริ่มต้นจากรูปแบบง่ายๆ ที่มีเพียงแต่รายการรายรับและการใช้จ่าย จนถึงรูปแบบที่ใช้ในควบคุมรายการใช้จ่ายตามที่ได้กำหนดไว้ สรุปได้ดังนี้ (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2546: 406-415)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. งบประมาณแบบแสดงรายการ (Line Item Budgeting) คือ ระบบงบประมาณที่เก่าแก่ที่สุดและใช้กันอย่างแพร่หลาย เน้นสิ่งที่จะใช้จ่ายมากกว่าเน้นงานที่ประสงค์จะทำกล่าวคือ แสดงหมวดค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินงานของส่วนราชการต่างๆ เช่น หมวดเงินเดือน หมวดค่าจ้างประจำ หมวดค่าตอบแทน หมวดค่าวัสดุและหมวดค่าครุภัณฑ์ เป็นต้น ในการจัดทำงบประมาณประจำปีก็ยึดจำนวนและรายละเอียดของงบประมาณปีที่ผ่านมา เป็นพื้นฐานในการประมาณค่าใช้จ่ายสำหรับปีต่อไป ส่วนใหญ่ผู้จัดทำงบประมาณต่างก็มุ่งหวังที่จะได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้นทุกปี จึงพยายามประมาณการค่าใช้จ่ายให้สูงขึ้นกว่าปีก่อนเสมอ ทำให้ยอดงบประมาณในแต่ละปีขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การจัดทำงบประมาณตามระบบนี้จะไม่สามารถทราบได้ว่ารายจ่ายต่างๆ นั้นจะอำนวยให้เกิดผลงานอะไรและเพียงใดบ้าง จึงทำให้ไม่สามารถใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือควบคุมการปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ได้

2. งบประมาณแบบแสดงผลงาน (Performance Budget) เป็นงบประมาณที่ได้พัฒนาที่จะนำมาใช้แก้ไขจุดอ่อนของระบบงบประมาณแบบแสดงรายการ โดยจะแสดงแผนงานของการใช้จ่ายต่างๆ ซึ่งจะคำนึงถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการใช้จ่ายของแต่ละแผนงานหรือโครงการสามารถใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือในการควบคุมและตรวจสอบการทำงานของหน่ายงานในส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจที่ได้รับงบประมาณว่าทำงานได้ผลหรือไม่ และประสิทธิภาพในการทำงานเป็นงบประมาณตามระบบนี้มีข้อดีอยู่ที่สามารถเชื่อมโยงจุดหมายปลายทางกับวิถีทางให้เห็นอย่างกว้างๆ โดยเน้นการกำหนดนโยบายประกอบในการทำงบประมาณประจำปีและในการพิจารณางบประมาณโดยส่วนรวมโครงการต่างๆ ต้องมีการแข่งขันซึ่งกันและกัน การวิเคราะห์ต้องนำนโยบายและโครงการต่างๆ มาเปรียบกันทั้งหมด ส่วนข้อเสียก็คือ ภาระในการคำนวณงบประมาณมีมากขึ้นการตกลงยินยอมซึ่งกันและกันระหว่างฝ่ายต่างๆ ทำได้ยากมากขึ้น หลักเกณฑ์จะประกอบการตัดสินใจว่าจะจัดสรรงบประมาณอย่างไรจึงจะเหมาะสม ยังไม่มี เนื่องจากขาดระบบบัญชีที่ดี จึงไม่สามารถประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงบประมาณที่แน่นอนได้

3. งบประมาณแบบแสดงแผนงาน (Planning Budgeting) เป็นรูปแบบงบประมาณที่เน้นความสำคัญในเรื่องประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรหรือเงินงบประมาณ การจัดทำงบประมาณแบบแสดงแผนงานจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของแผนงานต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน โดยหน่วยงานที่ของบประมาณจะจัดโครงสร้างของแผนงาน หรืองานหรือโครงการขึ้นมาในแต่ละแผนงานหรือโครงการจะแสดงค่าใช้จ่ายและผลที่จะได้รับจากแผนงานหรือโครงการดังกล่าวไว้ด้วยในการจัดสรรงบประมาณจะมีการวิเคราะห์การเลือกแผนงานหรือโครงการที่มีความเหมาะสมตามลำดับก่อนหลัง ซึ่งจะทำให้การจ่ายเงินงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดทำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

งบประมาณนั้น จะมอบให้กระทรวง ทบวง กรม เป็นผู้กำหนดแผนงาน สำนักงานจะไม่ควบคุมรายละเอียด แต่จะเป็นผู้อนุมัติเงินงบประมาณให้แก่แผนงานหรือโครงการที่เลือก และจะควบคุมตรวจสอบและประเมินผลงานของแต่ละแผนงานหรือโครงการว่าสามารถทำงานบรรลุเป้าหมายของแผนงานหรือโครงการอย่างไร

4. งบประมาณแบบแผนงานโครงการ PPBS (Planning Programming Budgeting System) รูปแบบของงบประมาณโดยทั่วไปมักจะทำในรูปแบบของแสดงรายการที่จะแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานแต่ละหน่วยได้รับเงินงบประมาณเป็นจำนวนเท่าใด และใช้จ่ายในรายการใดบ้างซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมและการลงบัญชี อย่างไรก็ตาม ในด้านของการบริหารและการวางแผนจะไม่ค่อยได้รับประโยชน์เท่าใดนัก ในการจัดทำงบประมาณเพื่อเน้นในด้านการบริหารและการวางแผน เพื่อให้การใช้จ่ายเงินงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

5. งบประมาณจากฐานที่ศูนย์ (Zero-Based Budgeting) เป็นระบบงบประมาณที่เปลี่ยนจากการมุ่งวิเคราะห์รายละเอียดของโครงการในระบบไม่มุ่งปรับดุลประโยชน์ของโปรแกรมต่างๆ ที่มีเลือกซึ่งเป็นการจัดทำงบประมาณโดยไม่ได้คำนึงค่าใช้จ่ายเดิมในปีก่อนๆ แต่จะใช้ฐานที่ศูนย์เป็นหลักในการกำหนดค่าใช้จ่าย โดยการกำหนดให้หน่วยงานกำหนดชุดตัดสินใจ(Decision Package) และจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของโครงการต่างๆ ในแต่ละโปรแกรมตั้งแต่สำคัญน้อยที่สุด สำคัญปานกลางและสำคัญมากที่สุดที่จะช่วยขยายโปรแกรมให้กว้างขวางขึ้น ชุดการตัดสินใจนี้เป็นลักษณะและการจัดทำที่เสนอจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน (Bottom-up) จัดทำขึ้นโดยเจ้าของโปรแกรมเสนอขึ้นไปควบคุมกับประมาณการค่าใช้จ่ายของโปรแกรมต่างๆ ทั้งหมด จึงเป็นการพิจารณางบประมาณทั้งหมดมากกว่าจะพิจารณาเฉพาะส่วนที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่านั้น

6. ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Based Budgeting : PBB)ประเทศไทยประสบภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมา ส่งผลกระทบต่อการบริหารองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน และการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างที่ไม่เคย เป็นมาก่อน ดังนั้น จึงมีการเปลี่ยนระบบบริหารภาครัฐให้ไปสู่รูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่เน้นการทำงานโดยยึดผลลัพธ์เป็นหลัก มีการวัดผลลัพธ์และค่าใช้จ่ายอย่างเป็นธรรม มีวิธีการทำงานที่มีความรวดเร็วและคล่องตัว มีความโปร่งใสในการตัดสินใจโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง เป็นเป้าหมายหลักในการปฏิรูป และผลักดันระบบงบประมาณของประเทศ ให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2542 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบให้มีการปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณเป็นระบบงบประมาณ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบมุ่งเน้นผลงาน โดยมีสาระสำคัญ คือ เพื่อให้สามารถจัดสรรงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิผล มีความโปร่งใสและมีความเป็นธรรม ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานจึงเป็นระบบงบประมาณที่ให้ความสำคัญกับการกำหนดพันธกิจขององค์กร เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ แผนงาน งาน/โครงการ อย่างเป็นระบบ มีการติดตามและประเมินผล เพื่อวัดผลสำเร็จของงานโดยการเชื่อมโยงการบริหารจัดการทรัพยากร การเงิน และพัสดุ ที่สะท้อนให้เห็นผลสำเร็จของงานต่างๆภายใต้ระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governace)

7. ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic Performance Based Budgeting : SPBB) ในปี พ.ศ.2544 ได้มีการปรับปรุงระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานไปสู่ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ โดยแนวคิดและหลักการสำคัญ ดังนี้

1) การปรับปรุงให้รัฐบาลสามารถใช้วิธีการและกระบวนการงบประมาณให้เป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดผลสำเร็จตามนโยบายและให้เห็นผลที่ประชาชนได้รับจากรัฐบาล

2) มุ่งเน้นให้เกิดการใช้จ่ายงบประมาณ โดยคำนึงถึงความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3) การมอบความคล่องตัวในการจัดทำและบริหารงบประมาณให้กับผู้ปฏิบัติในขณะเดียวกันหน่วยปฏิบัติจะต้องแสดงถึงความรับผิดชอบ (Accountability) จากการนำงบประมาณไปใช้ให้เกิดผลงานตามยุทธศาสตร์และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยผ่านระบบตรวจสอบผลการปฏิบัติงานแผนงานทางการที่รวดเร็ว ทันสมัย

จากแนวคิดดังกล่าว นำไปสู่การออกแบบระบบและวิธีการงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ โดยคำนึงถึงความสำเร็จของงานตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติ มีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบในการวางแผนจัดการและบริหารงบประมาณแก่กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ โดยสามารถแสดงความรับผิดชอบของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1) ระดับชาติ หรือ ระดับรัฐบาล แสดงความรับผิดชอบต่อความสำเร็จของเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติ (Strategic Delivery Target) ซึ่งใช้กำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดสรรงบประมาณประจำปีของประเทศ โดยข้อมูลดังกล่าวจะมีการเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อใช้ในการตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานของรัฐบาล

2) ระดับกระทรวง หรือเรียกว่า ระดับความสำเร็จตามยุทธศาสตร์ของกระทรวง โดยมีรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงรับผิดชอบต่อเป้าหมายแห่งความสำเร็จที่ เรียกว่า เป้าหมายการให้บริการสาธารณะ (Service Delivery Target) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในข้อตกลงการให้บริการสาธารณะ (Public Service Agreement-PSA) ที่จัดทำขึ้นระหว่างคณะรัฐมนตรีกับรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

3) ระดับกรมหรือระดับหน่วยปฏิบัติ โดยมีหัวหน้าหน่วยงานรับผิดชอบต่อความ สำเร็จของผลผลิต (Outputs) ที่หน่วยงานนั้นรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งผลผลิตดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญในข้อตกลงการจัดทำผลผลิต (Service Delivery Agreement–SDA) ที่จัดทำขึ้นระหว่างรัฐมนตรีที่กำกับดูแลกับหัวหน้าหน่วยปฏิบัติ

จากกลไกการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบดังกล่าว จะเห็นว่าเจตนารมณ์ต้องการให้เกิดการใช้ระบบถ่วงดุลความรับผิดชอบ กล่าวคือ รัฐสภาโดยฝ่ายนิติบัญญัติ ในฐานะตัวแทนของประชาชนเจ้าของประเทศ มีหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบ ติดตามความสำเร็จหรือล้มเหลวของเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติที่รัฐบาล (ฝ่ายบริหารประเทศ) รับผิดชอบ ในขณะเดียวกันส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีหน้าที่ให้บริการประชาชนตามนโยบายของรัฐบาล ก็จะมีรัฐบาล (ผ่านรัฐมนตรีที่กำกับดูแล) เป็นผู้ติดตามและตรวจสอบการดำเนินงาน ทั้งนี้ การที่จะบรรลุผลสำเร็จตามหลักการดังกล่าว ระบบและวิธีการงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตั้ง อยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ครบถ้วนถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่จะช่วยให้กรอบหลักการดังกล่าวประสบผลสำเร็จ และองค์ประกอบที่สำคัญของระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (SPBB) คือ มุ่งเน้นผลสำเร็จตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ เน้นหลักการธรรมาภิบาล การมอบอำนาจการบริหารจัดการงบประมาณ การเพิ่มขอบเขตความครอบคลุมของงบประมาณ และ การจัดทำกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลาง ปัจจุบันประเทศไทยใช้รูปแบบงบประมาณด้วยระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic Performance Based Budgeting: SPBB) โดยเริ่มใช้ครั้งแรกในปี พ.ศ.2544 จนถึงปัจจุบัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจำแนกประเภทงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาล

การจำแนกประเภทงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามโครงสร้างแผนงาน
2. งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงานและเศรษฐกิจ
3. งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามกระทรวงและหน่วยงาน
4. การจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจจำแนกตาม GFS (Government finance statistics)

1. งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามโครงสร้างแผนงาน

งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามโครงสร้างแผนงานจำแนกเป็นกลุ่มภารกิจทั้งหมด 4 กลุ่มดังต่อไปนี้

1.1 กลุ่มภารกิจทางการบริหารงาน จำแนกได้เป็น

1.1.1 ด้านการบริหารงานของรัฐ
1.1.2 ด้านการพัฒนาระบบเมือง
1.1.3 ด้านการสนับสนุนกิจการในพระองค์

1.2 กลุ่มภารกิจทางสังคม จำแนกได้เป็น

1.2.1 ด้านการผลิตและสร้างรายได้
1.2.2 ด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการพลังงาน
1.2.3 ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
1.2.4 ด้านการขนส่ง
1.2.5 ด้านการบริหารรายได้รายจ่ายของรัฐ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.3 กลุ่มภารกิจทางสังคม จำแนกได้เป็น

1.3.1 ด้านการพัฒนาประชากร

1.3.2 ด้านการบริหารสังคมชุมชน

1.4 กลุ่มภารกิจทางด้านความมั่นคง จำแนกได้เป็น

1.4.1 ด้านความมั่นคง

2. งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ

การจำแนกตามลักษณะงาน คือการแสดงงบประมาณรายจ่ายตาม วัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของรัฐบาล โดยยึดถือหลักการในการจำแนก รายจ่ายรัฐบาลของสำนักงานสถิติแห่งสหประชาชาติ (ตั้งแต่ปีงบประมาณ2535 เป็นต้นไป สำนักงบประมาณได้ปรับปรุงระบบการจำแนกงบประมาณรายจ่ายตามลักษณะงาน จากที่เคยใช้หลักการของสำนักเศรษฐกิจ และสังคมแห่งสหประชาชาติ ปี 1958 มาใช้หลักการของสำนักงานสถิติแห่งสหประชาชาติ ปี 1980) ซึ่งได้จำแนก การดำเนินงานของรัฐบาลตามวัตถุประสงค์อย่างกว้างขวางออกเป็นด้านต่างๆ 14 ด้าน ภายใต้ลักษณะงาน 4 ประเภท ดังนี้

2.1 การบริหารทั่วไป จำแนกได้เป็น

2.1.1 การบริหารทั่วไปของรัฐ เป็นรายจ่ายเกี่ยวกับการบริหารงานธุรการของกระทรวง ทบวงและกรมต่างๆ รายจ่ายทางด้านการบริหารงานคลัง การบริการงานต่างประเทศและรายจ่ายด้านการบริหารงานอื่นๆ

2.1.2 การป้องกันประเทศ เป็นรายจ่ายในการป้องกันประเทศ เพื่อรักษาการเป็นเอกราชของชาติ ซึ่งได้แก่ รายจ่ายในด้านการบริหารการทหารและป้องกันประเทศจากศัตรูภายนอก

2.1.3 การรักษาความสงบภายใน เป็นรายจ่ายการบริหารงานทั่วไปของกิจการตำรวจ กิจการราชทัณฑ์ และกิจการตุลาการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.2 การบริการชุมชนและสังคม จำแนกได้เป็น

2.2.1 การศึกษา เป็นรายจ่ายการศึกษาในด้านการปรับปรุง ขยายการศึกษาทั้งในส่วนกลางภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

2.2.2 การสาธารณสุข เป็นรายจ่ายด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน

2.2.3 การสังคมสงเคราะห์เป็นรายจ่ายที่ทำให้ประชากรในประเทศมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เช่น รายจ่ายสงเคราะห์ทหารและตำรวจชายแดน รายจ่ายเพื่อสงเคราะห์คนชราและคนพิการ

2.2.4 การเคหะและชุมชน เป็นรายจ่ายในด้านการให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่อยู่อาศัยหรืออาคารสงเคราะห์ และรายจ่ายบริหารชุมชนด้านต่างๆ เช่น การกำจัดขยะมูลฝอยและน้ำเสีย การป้องกันอัคคีภัย การประปา เป็นต้น

2.2.5 การศาสนา วัฒนธรรม และนันทนาการ เป็นรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศาสนา วัฒนธรรม สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสาธารณประโยชน์

2.3 การเศรษฐกิจ จำแนกได้เป็น

2.3.1 การเชื้อเพลิงและพลังงาน เป็นรายจ่ายการบริหารงานการวิเคราะห์ การสำรวจและขุดค้นเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติทางด้านเชื้อเพลิงและพลังงาน

2.3.2 การเกษตร เป็นรายจ่ายการบริหารงานการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทางด้านกสิกร ป่าไม้ ประมง และปศุสัตว์

2.3.3 การเหมืองแร่ ทรัพยากรธรณี การอุตสาหกรรมและการโยธา เป็นรายจ่ายการบริหารงาน การสำรวจ ขุดแร่ การค้นคว้าทางอุตสาหกรรม รวมถึง
ประดิษฐ์กรรมต่างๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.3.4 การขนส่งและสื่อสาร เป็นรายจ่ายการบริหารงานการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ด้านการขนส่งทางบก ทั้งทางอากาศ ทางน้ำ ตลอดจนการสื่อสารที่ใช้เทคโนโลยีต่างๆ

2.3.5 การบริการเศรษฐกิจอื่น เป็นรายจ่ายด้านการพาณิชย์ ท่องเที่ยว และบริการเศรษฐกิจอื่นๆ

2.4 อื่นๆ จำแนกได้เป็น

2.4.1 การดำเนินงานอื่น เป็นรายจ่ายที่เป็นเงินอุดหนุนให้กับท้องถิ่นหรือให้กับองค์กรอื่นๆ

การจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ หมายถึง การจำแนกงบประมาณรายจ่าย เพื่อแสดงให้เห็นผลทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นจากการใช้จ่ายของรัฐบาล โดยจำแนกได้ดังนี้ รายจ่ายลงทุน หมายถึง การใช้จ่ายเพื่อจะสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจและรายจ่ายเพื่อการได้มาซึ่งครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ซึ่งถือว่า เป็นรายจ่ายเพื่อการสะสมทุนของหน่วยราชการ และ รายจ่ายประจำ หมายถึง รายจ่ายเพื่อใช้ ในการบริหารงานประจำ เป็นรายจ่ายประเภทเงินเดือน ค่าจ้าง และค่าใช้จ่ายเพื่อการ จัดซื้อบริการและสิ่งของที่ไม่เป็นสินทรัพย์ประเภททุน

3. งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามกระทรวงและหน่วยงานและรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้

เป็นงบประมาณที่ได้จัดสรรให้แก่กระทรวงต่างๆเพื่อดำเนินการ โครงการที่อยู่ในความรับผิดชอบ ตามภารกิจและยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานของแต่ละกระทรวงโดยแบ่งดังนี้

3.1 งบกลาง
3.2 สำนักนายกรัฐมนตรี
3.3 กระทรวงกลาโหม
3.4 กระทรวงการคลัง
3.5 กระทรวงการต่างประเทศ
3.6 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
3.7 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
3.8 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.9 กระทรวงคมนาคม

3.10 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.11 กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ

3.12 กระทรวงพลังงาน

3.13 กระทรวงพาณิชย์

3.14 กระทรวงมหาดไทย

3.15 กระทรวงยุติธรรม

3.16 กระทรวงแรงงาน

3.17 กระทรวงวัฒนธรรม

3.18 กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3.19 กระทรวงศึกษาธิการ

3.20 กระทรวงสาธารณสุข

3.21 กระทรวงอุตสาหกรรม

3.22 ทบวงมหาวิทยาลัย

3.23 ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง

3.24 หน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ

3.25 รัฐวิสาหกิจ

3.26 กองทุนและเงินทุนหมุนเวียน

4. การจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจตามระบบ GFS (Government Finance Statistics)

การจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจตามระบบ GFS จะทำให้เห็นภาพรวมของการใช้จ่ายในแต่ละปี โดยแบ่งได้ดังนี้

4.1 รายจ่ายประจำ

4.2 รายจ่ายลงทุน

4.3 รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลของประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน

จากอดีตจนถึงปัจจุบันจะเห็นว่า งบประมาณรายจ่ายของไทยมีแนวโน้มที่สูงขึ้นเรื่อยๆ จากภาพที่ 7 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 -2556 พบว่า ในปีงบประมาณ 2536 มีงบประมาณรายจ่ายจำนวนทั้งสิ้น 560,000 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มีงบประมาณรายจ่ายจำนวนทั้งสิ้น 2,400,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 76.66

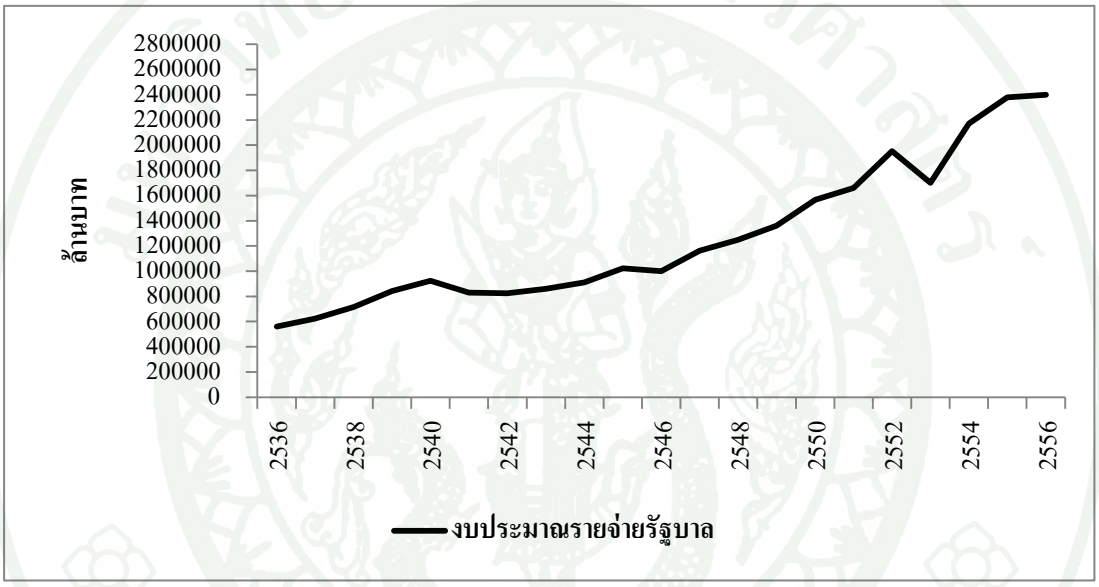

ภาพที่ 7 งบประมาณรายจ่ายของภาครัฐบาลปีงบประมาณ 2536-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาตารางที่ 6 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2536-2556 โดยจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ซึ่งแบ่งได้เป็น รายจ่ายลงทุน รายจ่ายประจำ และรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ จะพบว่า งบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยประเภทรายจ่ายเพื่อการลงทุน ในปี 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 171,606.7 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มี จำนวนทั้งสิ้น 448,938.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้นมาจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 61.77 สำหรับรายจ่ายประจำ ในปี 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 351,060.80 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,901,911.7 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 81.54 สำหรับรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ ในปี 2536 มี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จำนวนทั้งสิ้น 37,332.50 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มี จำนวนทั้งสิ้น 49,149.5 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 24.04

เมื่อพิจารณาในส่วนงบประมาณรายจ่าย เมื่อจำแนกตามเศรษฐกิจ จำนวนสัดส่วนของรายจ่ายลงทุน รายจ่ายประจำ และรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ จะพบว่า เมื่อเปรียบเทียบในปีเดียวกัน อาทิเช่น ปี 2536 พบว่า รายจ่ายประจำมีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.70 สัดส่วนของรายจ่ายลงทุน คิดเป็นร้อยละ 30.60 และรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ คิดเป็นร้อยละ 6.70 และเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของสัดส่วนรายจ่ายลงทุน รายจ่ายประจำ รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ พบว่า รายจ่ายลงทุนและรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้มีสัดส่วนที่ลดลง ในขณะที่รายจ่ายประจำมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น ในปี 2556 พบว่า รายจ่ายประจำมีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.20 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 16.50 รายจ่ายลงทุน คิดเป็นร้อยละ 18.70 ลดลงจากปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 11.90 และรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ คิดเป็นร้อยละ 2.10 ลดลงจากปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 4.60

เมื่อพิจารณาสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายซึ่งจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจปีงบประมาณ 2536-2556 จะพบว่า งบประมาณใช้จ่ายส่วนใหญ่ เป็น งบรายจ่ายประจำโดยคิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 75.50-56.30 รองลงมา คือ งบรายจ่ายลงทุน คิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 41.10-22.00 และงบรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้น้อยที่สุด คิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 6.70-0.60

ตารางที่ 6 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจปีงบประมาณ 2536-2556

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายประจำ		รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้		รวมทั้งสิ้น
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2536	171,606.70	30.60	351,060.80	62.70	37,332.50	6.70	560,000.00
2537	212,975.60	34.10	376,382.30	60.20	35,642.10	5.70	625,000.00
2538	235,839.80	35.50	434,383.30	60.80	26,776.90	3.70	715,000.00
2539	327,288.60	38.80	482,368.20	57.20	33,543.20	4.00	843,200.00
2540	380,050.00	41.10	520,453.10	56.30	24,496.10	2.60	925,000.00
2541	279,258.10	33.60	519,505.8	62.20	31,236.10	3.80	830,000.00
2542	233,534.70	28.30	586,115.10	71.10	5,350.20	0.60	825,000.00
2543	217,097.60	25.20	635,585.10	73.90	7,317.30	0.90	860,000.00

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายประจำ		รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้		รวมทั้งสิ้น
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2544	218,579.20	24.00	679,286.50	74.70	12,135.30	1.30	910,000.00
2545	224,725.40	22.00	772,605.70	75.50	25,668.90	2.50	1,023,000.00
2546	211,493.50	21.10	753,454.70	75.40	34,951.80	3.50	999,900.00
2547	292,800.20	25.20	836,544.40	71.90	34,155.10	2.90	1,163,500.00
2548	318,672.00	25.50	881,251.70	70.5	50,076.30	4.00	1,250,000.00
2549	358,335.80	26.30	958,477.00	70.50	43,187.20	3.20	1,360,000.00
2550	374,721.4	24.00	1,135,988.10	72.50	55,490.50	3.50	1,566,200.00
2551	400,483.9	24.10	1,213,989.10	73.10	45,527.00	2.80	1,660,000.00

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาตารางที่ 7 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2536-2556 โดยจำแนกตามลักษณะงานซึ่งแบ่งได้เป็น การบริหารงานทั่วไป การบริการชุมชนและสังคม การเศรษฐกิจ และการดำเนินงานอื่น จะพบว่า ในรายจ่ายทุกประเภทมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น โดยรายจ่ายด้านการบริหารงานทั่วไป ในปี 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 137,076.10 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มี จำนวนทั้งสิ้น 822,655.80 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 83.33

สำหรับรายจ่ายด้านการบริการชุมชนและสังคม พบว่า ในปี 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 189,553.30 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,105,852.40 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 82.85 สำหรับรายจ่ายด้านการเศรษฐกิจ พบว่า ในปี 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 142,956.40 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มี จำนวนทั้งสิ้น 471,491.08 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 69.68 และรายจ่ายด้านการการดำเนินงานอื่น พบว่า ในปี 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 90,414.20 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2553 มี จำนวนทั้งสิ้น 94,154.80 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 3.97

เมื่อพิจารณาสัดส่วนเปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงานปีงบประมาณ 2536-2556 จะพบว่า งบประมาณใช้จ่ายส่วนใหญ่ เป็น งบประมาณการบริการชุมชนและสังคม คิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 46.10-33.80 รองลงมาคือ งบประมาณด้านการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เศรษฐกิจ คิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 29.00-14.50 งบประมาณการบริหารงานทั่วไปคิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 41.30-16.90

ตารางที่ 7 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามลักษณะงานปีงบประมาณ 2536-2556

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	การบริหารทั่วไป		การบริการชุมชนและสังคม		การเศรษฐกิจ		การดำเนินงานอื่น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2536	137,076.1	24.5	189,553.3	33.8	142,956.4	25.5	90,414.2	16.2
2537	150,517.9	24.4	212,908.4	34.6	165,556.5	26.9	87,017.2	14.1
2538	159,809.0	22.4	255,007.5	35.6	193,110.9	27.0	107,072.2	15.0
2539	191,870.0	22.8	324,162.9	38.4	243,508.0	28.9	83,659.1	9.9
2540	195,302.4	20.8	374,663.1	40.5	268,561.2	29.0	89,473.3	9.7
2541	172,198.9	20.7	357,002.1	43.0	215,397.0	26.0	85,382.0	10.3
2542	163,650.6	19.8	347,904.7	42.2	199,676.7	24.2	113,766.0	13.8
2543	175,488.8	20.4	374,840.7	43.6	190,176.7	22.1	119,493.8	13.9
2544	178,488.8	19.7	382,398.2	42.0	205,094.5	22.5	143,864.6	15.8
2545	186,161.1	18.2	425,846.8	41.6	238,763.1	23.4	172,229.0	16.8
2546	190,756.5	19.1	421,130.6	42.1	206,219.2	20.6	181,793.7	18.2
2547	209,296.3	18.0	470,096.1	40.4	283,325.2	24.3	201,782.4	17.3
2548	211,041.2	16.9	476,334.7	38.1	296,571.2	23.7	266,052.9	21.3
2549	241,660.9	17.8	543,505.3	39.9	339,783.5	25.0	235,050.3	17.3
2550	284,170.1	18.2	655,123.2	41.8	332,282.9	21.2	294,623.8	18.8
2551	328,435.1	19.8	693,976.6	41.8	320,416.4	19.3	317,171.9	19.1
2552	383,915.9	19.7	823,451.6	42.6	347,177.7	17.5	94,154.8	20.2
2553	350,648.8	20.6	762,877.8	44.9	246,328.7	14.5	340,144.7	20.0
2554	869,841.0	41.3	843,787.9	38.9	429,338.6	19.8	-	-
2555	871,416.5	36.6	1,087,344.7	45.7	421,238.8	17.7	-	-
2556	822,655.8	34.3	1,105,852.4	46.1	471,491.8	19.6	-	-

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมื่อพิจารณารายจ่ายของรัฐบาลในภาพรวมแล้ว สำหรับงานวิจัยนี้ซึ่งจะศึกษารายจ่ายของรัฐบาล ซึ่งประกอบไปด้วย รายจ่ายด้านการศึกษา รายจ่ายด้านการสาธารณสุข รายจ่ายด้านการเกษตร และรายจ่ายด้านอุตสาหกรรม ซึ่งจะศึกษาในรายละเอียดดังต่อไปนี้

งบประมาณด้านการศึกษา

จากภาพที่ 8 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2556 จะเห็นได้ชัดว่า งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษามีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆปี ในปี 2536 มีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 108,069.70 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มีจำนวนทั้งสิ้น 444,438.50 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 75.68 ปีที่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษามากที่สุด คือ ปีงบประมาณ 2555 มีจำนวนทั้งสิ้น 444,483.50 ล้านบาท ปีที่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาน้อยที่สุด คือ ปีงบประมาณ 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 108,069.70 ล้านบาท

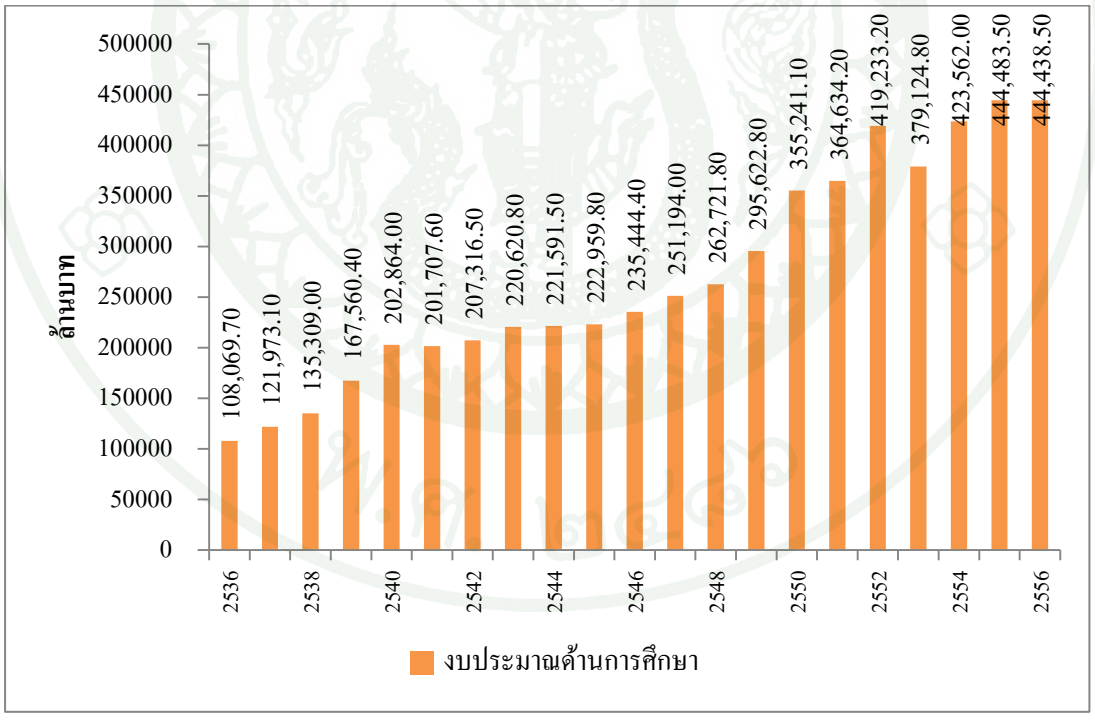

ภาพที่ 8 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา ปีงบประมาณ 2536-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากภาพที่ 9 ซึ่งแสดงสัดส่วนรายจ่ายงบประมาณการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินปี 2536-2556 พบว่า สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณการศึกษากับงบประมาณแผ่นดิน ในปี 2556 มีสัดส่วนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.52 สำหรับในปี 2543 มีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.65เมื่อพิจารณาในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา (ปี2536-2556) พบว่า สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณการศึกษากับงบประมาณแผ่นดิน มีสัดส่วนที่ลดลงมา คิดเป็นร้อยละ 4.20

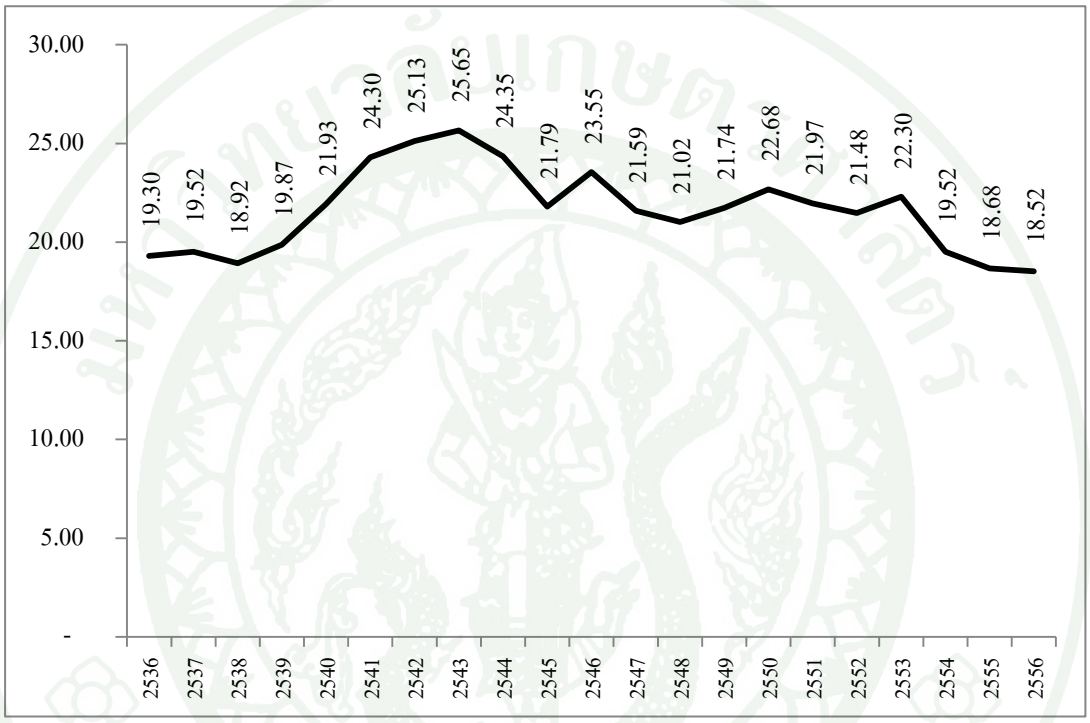

ภาพที่ 9 สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินปี 2536-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาภาพที่ 10 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2538-2556 จะพบว่า รายจ่ายด้านการศึกษาในทุกปีรายจ่ายประจำมากกว่ารายจ่ายการลงทุน โดยปี 2538 มีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาที่เป็นรายจ่ายประจำ จำนวนทั้งสิ้น 108,482.7 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มี จำนวนทั้งสิ้น 457,438.3 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 76.28 สำหรับงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาที่เป็นรายจ่ายการลงทุนในปี 2538 มีจำนวนทั้งสิ้น 26,826.3ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มี จำนวนทั้งสิ้น 36,453.7 ล้านบาทเพิ่มขึ้นจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 26.40 สำหรับปีที่มีรายจ่ายด้านการศึกษาที่เป็นรายจ่ายประจำมากที่สุด คือปี 2556 จำนวน 457,438.3 ล้านบาท และปีที่มีรายจ่ายด้านการศึกษาที่เป็นรายจ่ายประจำ น้อยที่สุดคือปี 2538 จำนวน 108,482.7 ล้านบาท ปีที่มีรายจ่ายด้านการศึกษาที่เป็น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายจ่ายการลงทุน มากที่สุด คือปี 2540 จำนวน 67,643.1 ล้านบาทปีที่มีรายจ่ายรายจ่ายด้านการศึกษาที่เป็นรายจ่ายการลงทุน น้อยที่สุด คือปี 2545 จำนวน 15,667.6 ล้านบาท และจากภาพจะพบว่า รายจ่ายทั้งสองประเภทมีแนวโน้มที่สูงขึ้นเรื่อยๆอีกด้วย

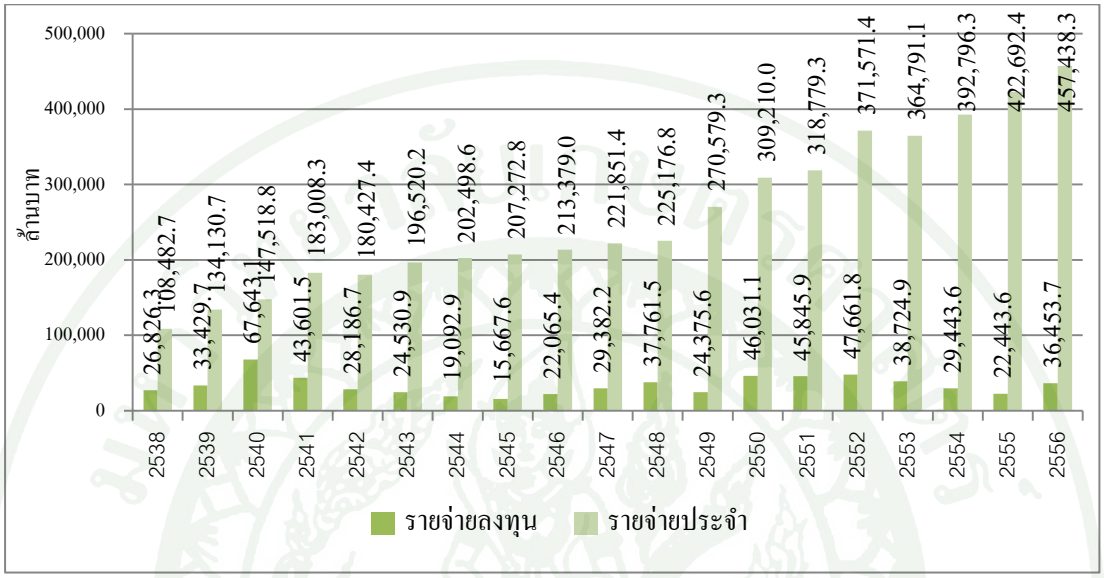

ภาพที่ 10 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจปีงบประมาณ 2538-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 8 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2535-2556 พบว่า เมื่อพิจารณางบประมาณรายจ่ายที่จัดให้กับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีรายจ่ายมากที่สุด โดยในปี 2535 รายจ่ายที่จัดให้กับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวนทั้งสิ้น 85,664.5 ล้านบาท และในปี 2556 มีจำนวน 493,892ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2535 คิดเป็นร้อยละ 82.65 รองลงมา คือ งบประมาณรายจ่ายที่จัดให้กับระดับอุดมศึกษา โดยในปี 2535 รายจ่ายที่จัดให้กับการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีจำนวน 14,905.5 ล้านบาท และในปี 2556 มีจำนวน 83,326.3 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2535 คิดเป็นร้อยละ 82.11

สำหรับรายจ่ายที่จัดให้กับการบริการสนับสนุนการศึกษา โดยในปี 2535 รายจ่ายที่จัดให้กับการบริการสนับสนุนการศึกษา มีจำนวน 780.9 ล้านบาท และในปี 2556 มีจำนวน 22,275.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2535 คิดเป็น 96.49% สำหรับรายจ่ายที่จัดให้กับการศึกษาอื่นๆในปี 2535 รายจ่ายที่จัดให้กับการศึกษาอื่นๆมีจำนวน 2,252.1ล้านบาท และในปี 2556 มีจำนวน 18,681.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2535 คิดเป็น87.94% และงบประมาณรายจ่ายที่จัดให้กับการศึกษาไม่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กำหนดระดับมีจำนวนน้อยที่สุด โดยในปี 2535 รายจ่ายที่จัดให้กับจัดให้กับการศึกษาไม่กำหนดระดับมีจำนวน 2,054.1 ล้านบาท และในปี 2556 มีจำนวน 22,275.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2535 คิดเป็น 90.77 % และแนวโน้มรายจ่ายที่จัดสรรให้กับทุกระดับการศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกปีเช่นเดียวกับงบประมาณการศึกษารวม

ตารางที่ 8 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2535-2556

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	งบประมาณด้านการศึกษา	การศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับอุดมศึกษา	การศึกษาไม่กำหนดระดับ	การบริการสนับสนุนการศึกษา	การศึกษาอื่น ๆ
2535	85,664.5	65,671.9	14,905.5	2,054.1	780.9	2,252.1
2536	108,069.7	83,655.9	17,903.8	1,884.7	1,744.7	2,880.6
2537	121,973.1	94,759.8	20,484.3	1,929.3	1,767.5	3,032.2
2538	135,309	103,513.1	23,485.1	2,293.8	2,615.4	3,401.6
2539	167,560.4	124,381.2	29,743	3,210.9	6,067.6	4,157.7
2540	202,864	146,650.2	35,202	3,288.3	12,339.7	5,383.8
2541	201,707.6	139,424.7	33,986.1	2,940.9	20,633.6	4,722.3
2542	207,316.5	140,724	35,542.7	2,929.6	22,540.6	5,579.6
2543	220,620.8	147,858.3	34,482.1	2,872.8	28,981.3	6,426.3
2544	221,591.5	150,925.6	32,761.5	3,170.6	28,092.2	6,641.6
2545	222,989.8	151,924.3	31,912.9	3,378.5	29,046.9	6,727.2
2546	235,444.4	162,997.9	33,347.9	3,377.1	28,868	6,853.5
2547	251,233.6	179,721.1	33,480.4	3,352.3	29,445.5	5,234.3
2548	262,721.8	184,405.3	40,131.8	3,557.6	30,704.9	3,922.2
2549	295,622.8	204,010.8	48,095.5	334.2	33,630.9	9,551.4
2550	355,241.1	245,488.8	58,444.3	143.8	39,941.7	11,222.5
2552	419,233.2	281,570.8	72,058.6	138.6	53,667	11,798.2
2553	379,124.8	282,212.1	62,604.2	2,052.8	22,471.5	9,784.2
2554	422,239.9	311,529	71,749.8	2,406.2	22,747.4	15,006.5
2555	445,527.5	341,316.1	73,821.3	2,317.9	16,454.6	14,175.5
2556	493,892	367,010	83,326.3	2,598	22,275.9	18,681.8

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 8 (ต่อ)

หมายเหตุ: 1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาก่อนวัยเรียน ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

2. การศึกษาไม่กำหนดระดับ หมายถึง การศึกษานอกจากขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา

3. การบริการสนับสนุนการศึกษา หมายถึง การจัดทุนการศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน การฝึกอบรมวิชาชีพแก่ประชาชนทั่วไป

ที่มา: สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

เมื่อเราพิจารณาตารางที่ 9 ซึ่งได้แสดงร้อยละงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามการศึกษา และหมวดรายจ่าย ปีงบประมาณ 2556 และ 2557 พบว่า ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาส่วนใหญ่เป็นหมวดรายจ่ายเงินเดือนและค่าจ้างประจำ ซึ่งในปี 2556 คิดเป็นร้อยละ 48.74 และในปี 2557 มีค่าใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 47.95 และรองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในหมวดเงินอุดหนุน ในปี 2556 มีค่าร้อยละ 31.48 และในปี 2557 มีค่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อย คือ ร้อยละ 32.25 รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในหมวดค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ ในปี 2556 มีค่าร้อยละ 7.24 และในปี 2557 มีค่าลดลงเล็กน้อย คือ ร้อยละ 7.21 และตามด้วยหมวด รายจ่ายอื่น ค่าครุภัณฑ์ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ค่าจ้างชั่วคราว และค่าสาธารณูปโภค ตามลำดับ

จากตาราง จะพบว่า รายจ่ายส่วนใหญ่จะเป็นรายจ่ายของระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษามากที่สุด โดยในปี 2556 คิดเป็นร้อยละ 46.34 และในปี 2557 มีค่าใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 46.15 และ รองลงมาคือ รายจ่ายของระดับมัธยมศึกษา ในปี 2556 คิดเป็น ร้อยละ 28.20 ในปี 2557 มีค่าร้อยละ 27.92 และในปี 2556 รองลงมาจากรายจ่ายของระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา และ รายจ่ายของระดับมัธยมศึกษา คือ ระดับอุดมศึกษา การสนับสนุนทางการศึกษา การศึกษาอื่น และการศึกษาไม่กำหนดระดับ ตามลำดับ สำหรับในปี 2557 รองลงมาจากรายจ่ายของระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา และ รายจ่ายของระดับมัธยมศึกษา คือ ระดับอุดมศึกษา การศึกษาไม่กำหนดระดับ การสนับสนุนทางการศึกษา และการศึกษาอื่น ตามลำดับ

เมื่อเราพิจารณาตารางที่ 8 ซึ่งได้แสดงร้อยละงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามการศึกษา และหมวดรายจ่าย ปีงบประมาณ 2556 และ 2557 พบว่า ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาส่วนใหญ่เป็นหมวดรายจ่ายเงินเดือนและค่าจ้างประจำ ซึ่งในปี 2556 คิดเป็นร้อยละ 48.74 และในปี 2557 มีค่าใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 47.95 และรองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในหมวดเงินอุดหนุน ในปี 2556 มีค่าร้อยละ 31.48 และในปี 2557 มีค่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อย คือ ร้อยละ 32.25 รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในหมวดค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ ในปี 2556 มีค่าร้อยละ 7.24 และในปี 2557 มีค่าลดลงเล็กน้อย คือ ร้อยละ 7.21 และตามด้วยหมวด รายจ่ายอื่น ค่าครุภัณฑ์ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ค่าจ้างชั่วคราว และค่าสาธารณูปโภค ตามลำดับ

จากตาราง จะพบว่า รายจ่ายส่วนใหญ่จะเป็นรายจ่ายของระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษามากที่สุด โดยในปี 2556 คิดเป็นร้อยละ 46.34 และในปี 2557 มีค่าใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 46.15 และ รองลงมาคือ รายจ่ายของระดับมัธยมศึกษา ในปี 2556 คิดเป็น ร้อยละ 28.20 ในปี 2557 มีค่าร้อยละ 27.92 และในปี 2556 รองลงมาจากรายจ่ายของระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา และ รายจ่ายของระดับมัธยมศึกษา คือ ระดับอุดมศึกษา การสนับสนุนทางการศึกษา การศึกษาอื่น และการศึกษาไม่กำหนดระดับ ตามลำดับ สำหรับในปี 2557 รองลงมาจากรายจ่ายของระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา และ รายจ่ายของระดับมัธยมศึกษา คือ ระดับอุดมศึกษา การศึกษาไม่กำหนดระดับ การสนับสนุนทางการศึกษา และการศึกษาอื่น ตามลำดับ

ตารางที่ 9 แสดงร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามการศึกษา และหมวดรายจ่าย ปีงบประมาณ 2556 และ 2557

การศึกษา	**รวม**		**เงินเดือนและค่าจ้างประจำ**		**ค่าจ้างชั่วคราว**		**ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ**	
ปี	**2556**	**2557**	**2556**	**2557**	**2556**	**2557**	**2556**	**2557**
รวมทั้งหมด	**100.0**	**100.0**	**48.74**	**47.95**	**1.71**	**1.96**	**7.24**	**7.21**
ระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา	46.34	46.15	37.81	37.20	0.82	0.98	2.97	3.19
ระดับมัธยมศึกษา	28.20	27.82	6.82	6.91	0.51	0.57	1.65	1.49
ระดับอุดมศึกษา	16.71	16.92	3.47	3.22	0.16	0.16	0.89	0.86
การศึกษาไม่กำหนดระดับ	0.53	4.53	0.11	0.00	0.00	0.00	0.07	0.00
การบริการสนับสนุนทางการศึกษา	4.48	4.05	0.00	0.51	0.00	0.25	0.00	1.60
การศึกษาอื่น	3.74	0.52	0.53	0.11	0.22	0.00	1.66	0.07

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 9 (ต่อ)

การศึกษา	ค่าสาธารณูปโภค		ค่าครุภัณฑ์ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง		เงินอุดหนุน		รายจ่ายอื่น	
ปี	**2556**	**2557**	**2556**	**2557**	**2556**	**2557**	**2556**	**2557**
รวมทั้งหมด	**0.73**	**0.67**	**5.13**	**4.77**	**31.48**	**32.25**	**4.97**	**5.19**
ระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา	0.28	0.24	1.35	1.62	3.08	2.86	0.03	0.05
ระดับมัธยมศึกษา	0.06	0.06	1.22	1.09	17.60	17.26	0.33	0.45
ระดับอุดมศึกษา	0.29	0.27	2.2	1.60	8.97	10.12	0.67	0.69
การศึกษาไม่กำหนดระดับ	0.01	0.00	0.20	0.00	0.09	0.96	0.03	3.57
การบริการสนับสนุนทางการศึกษา	0.00	0.09	0.00	0.24	0.94	0.95	3.54	0.41
การศึกษาอื่น	0.09	0.01	0.08	0.21	0.80	0.09	0.36	0.03

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2557)

งบประมาณด้านการสาธารณสุข

จากภาพที่ 11 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายด้านการสาธารณสุข ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2556 จะเห็นได้ชัดว่างบประมาณรายจ่ายด้านการสาธารณสุข มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆปี ในปี 2536 มีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 34,964 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มี จำนวนทั้งสิ้น 254,947.3 ล้านบาทเพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 86.28 ปีที่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการสาธารณสุขมากที่สุด คือ ปีงบประมาณ 2556 มีจำนวนทั้งสิ้น 254,947.3 ล้านบาท ปีที่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการสาธารณสุข น้อยที่สุด คือ ปีงบประมาณ 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 34,964 ล้านบาท

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

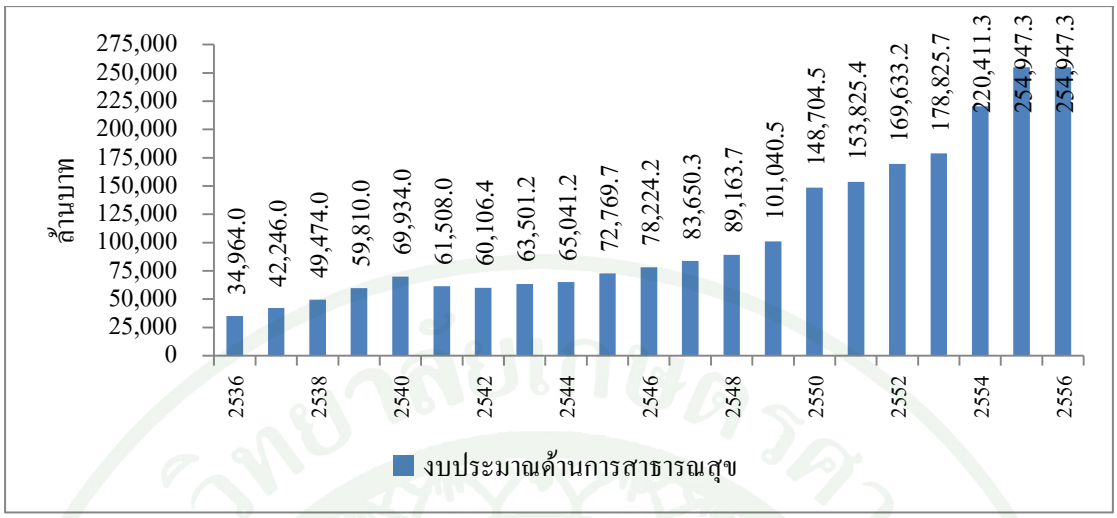

ภาพที่ 11 งบประมาณรายจ่ายด้านการสาธารณสุขตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาภาพที่ 12 ซึ่งแสดงสัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านสาธารณสุขต่องบประมาณแผ่นดินปี 2536-2556 สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านสาธารณสุขกับงบประมาณแผ่นดินมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน จะเห็นได้ว่า ในปี 2536 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.24 ในปี 2556 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.62 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 41.24

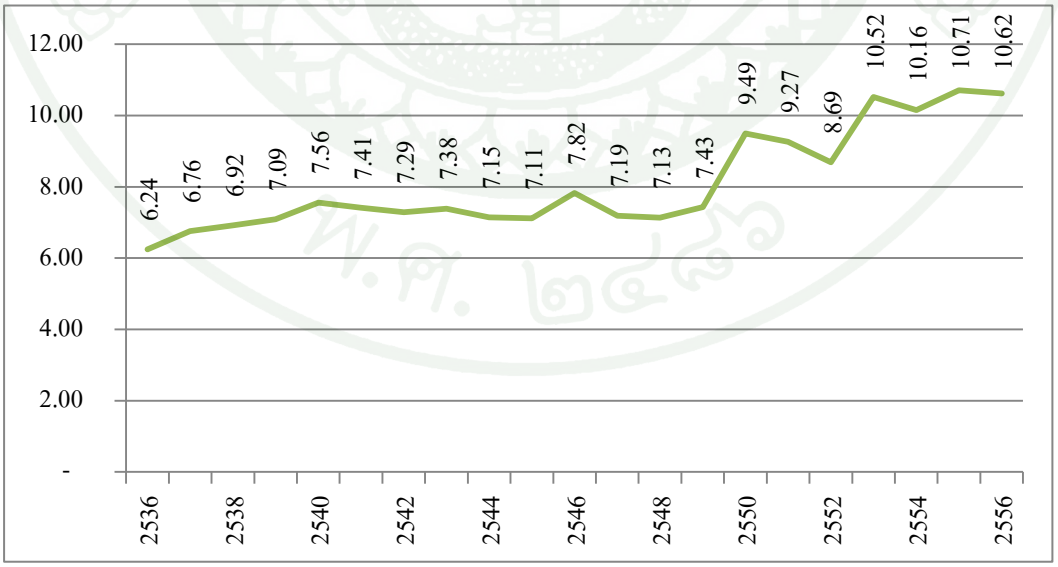

ภาพที่ 12 สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านสาธารณสุขต่องบประมาณแผ่นดินปี 2536-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และเมื่อพิจารณาตารางที่ 10 ซึ่งแสดงรายจ่ายด้านสาธารณสุขซึ่งจำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายในปีงบประมาณ 2552-2557 เมื่อหา ค่าเฉลี่ยของทั้ง 6 ปี จะพบว่า รายจ่ายด้านสาธารณสุขส่วนใหญ่เป็นงบรายจ่ายอื่น มากที่สุด ค่าเฉลี่ยของทั้ง 6 ปี มีค่า 101,812.70 ล้านบาท รองลงมา คือ งบบุคลากรมีค่า 65,375.52 ล้านบาท งบเงินอุดหนุน มีค่า 24,398.07 ล้านบาท งบดำเนินการ มีค่า 13,321.25 ล้านบาท และงบลงทุนมีค่าน้อยที่สุด คือ 11,857.1 ล้านบาท

ตารางที่ 10 แสดงรายจ่ายด้านสาธารณสุขซึ่งจำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายในปี2552-2557

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	งบบุคลากร	งบดำเนินการ	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น
2552	60,177.30	10,759.30	4,318.30	9,478.60	81,035.40
2553	58,860.50	12,451.40	1,654.40	16,232.30	89,654.10
2554	59,255.30	12,393.40	15,892.90	20,218.60	102,087.80
2555	65,244.0	15,853.9	9,792.8	20,782.6	108,738.0
2556	71,323.0	14,127.4	9,710.0	46,751.2	112,881.9
2557	77,393.0	14,342.1	11,857.1	32,925.1	116,479.0
เฉลี่ย	65,375.52	13,321.25	8,870.92	24,398.07	101,812.70

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2557)

เมื่อพิจารณาภาพที่ 13 จากข้อมูลของ World Health Statistics ในเรื่องของสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพภาครัฐต่อค่าใช้จ่ายมวลรวม ในกลุ่มประเทศอาเซียน ปี 2553 พบว่าประเทศบรูไน มีค่ามากที่สุดเป็นในกลุ่มอาเซียน คือ มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพภาครัฐต่อค่าใช้จ่ายมวลรวมคิดเป็นร้อยละ 85.4 รองลง คือ ประเทศไทย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 75.0 ประเทศมาเลเซีย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 55.5 ประเทศลาว คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 46.5 ประเทศเวียดนาม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 37.1 ตามลำดับ เป็นต้น สำหรับประเทศที่สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพภาครัฐต่อค่าใช้จ่ายมวลรวมน้อยที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน คือ ประเทศสหภาพพม่า คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12.1

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

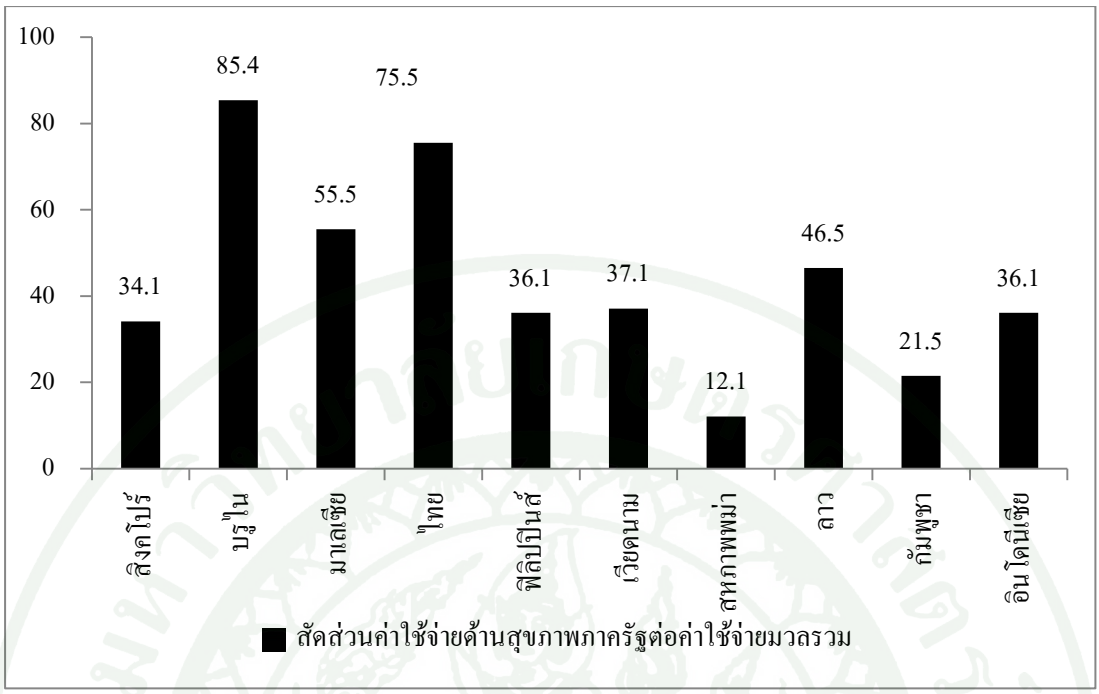

ภาพที่ 13 สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพภาครัฐต่อค่าใช้จ่ายมวลรวม ในกลุ่มประเทศอาเซียนในปี 2553

ที่มา: World Health Organization (2010)

งบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร

จากภาพที่ 14 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร ตั้งแต่ปี 2536-2556 ในปี 2536 มีงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร จำนวนทั้งสิ้น 57,343 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มีจำนวนทั้งสิ้น 163,994.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ65.03 ปีที่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรมากที่สุด คือ ปีงบประมาณ 2556 และปีที่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร น้อยที่สุด คือ ปีงบประมาณ 2536 จะเห็นได้ชัดว่างบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆปี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

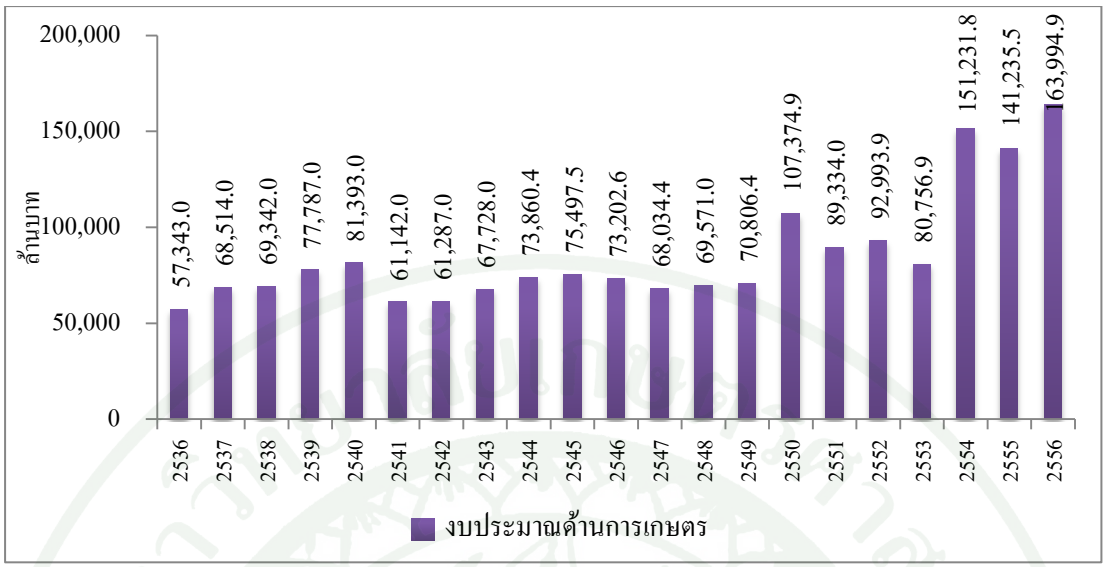

ภาพที่ 14 งบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาภาพที่ 15 ซึ่งแสดงสัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดินปี 2536-2556 สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านการเกษตรกับงบประมาณแผ่นดินมีแนวโน้มลดลง จะเห็นได้ว่า ในปี 2536 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 10.24 ในปี 2556 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.83 ซึ่งลดลงจากปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 33.30

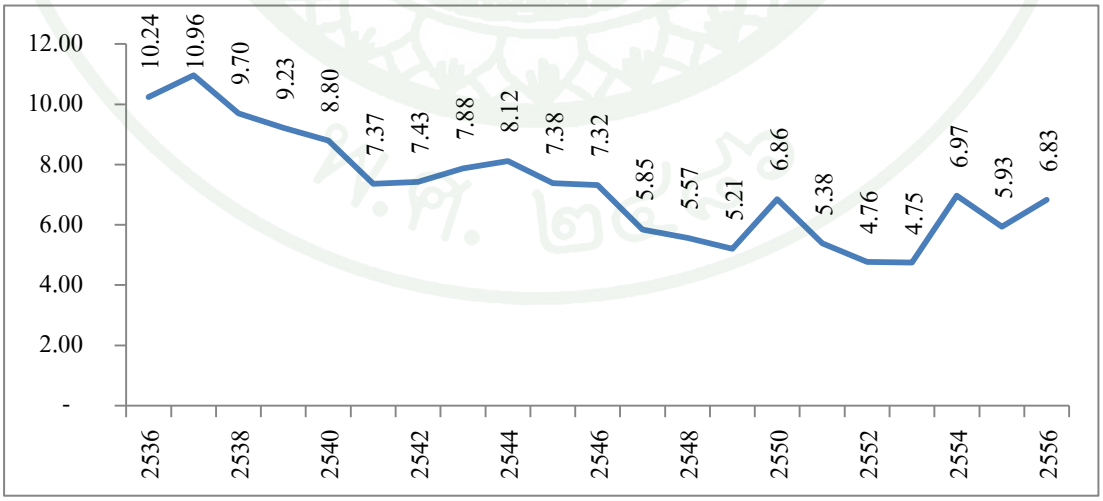

ภาพที่ 15 แสดงสัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดินปี 2536-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมื่อพิจารณาภาพที่ 16 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจตั้งแต่ปีงบประมาณ 2538-2552 จะพบว่า รายจ่ายด้านการเกษตรในช่วงปี 2538-2544 จะมีรายจ่ายด้านการลงทุนมากกว่ารายจ่ายประจำ และหลังจากนั้นมาช่วงปี 2545 งบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร พบว่า มีรายจ่ายประจำมากกว่ารายจ่ายลงทุน โดยปี 2538 มีงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรที่เป็นรายจ่ายประจำ จำนวนทั้งสิ้น 26,946 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2552 มีจำนวนทั้งสิ้น 54,730.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 50.76 สำหรับงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรที่เป็นรายจ่ายการลงทุนในปี 2538 มีจำนวนทั้งสิ้น 38,842 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2552 มี จำนวนทั้งสิ้น 37,840 ล้านบาท ลดลงจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 2.5 สำหรับปีที่มีรายจ่ายด้านการเกษตรที่เป็นรายจ่ายประจำมากที่สุด คือปี 2550 จำนวน 76,969.3 ล้านบาท และปีที่มีรายจ่ายด้านการเกษตรที่เป็นรายจ่ายประจำ น้อยที่สุดคือปี 2538 จำนวน 26,946 ล้านบาท ปีที่มีรายจ่ายด้านการเกษตรที่เป็นรายจ่ายการลงทุน มากที่สุด คือปี 2539 จำนวน 47,347 ล้านบาท ปีที่มีรายจ่ายด้านการเกษตรที่เป็นรายจ่ายการลงทุน น้อยที่สุด คือปี 2542 จำนวน 26,681 ล้านบาท

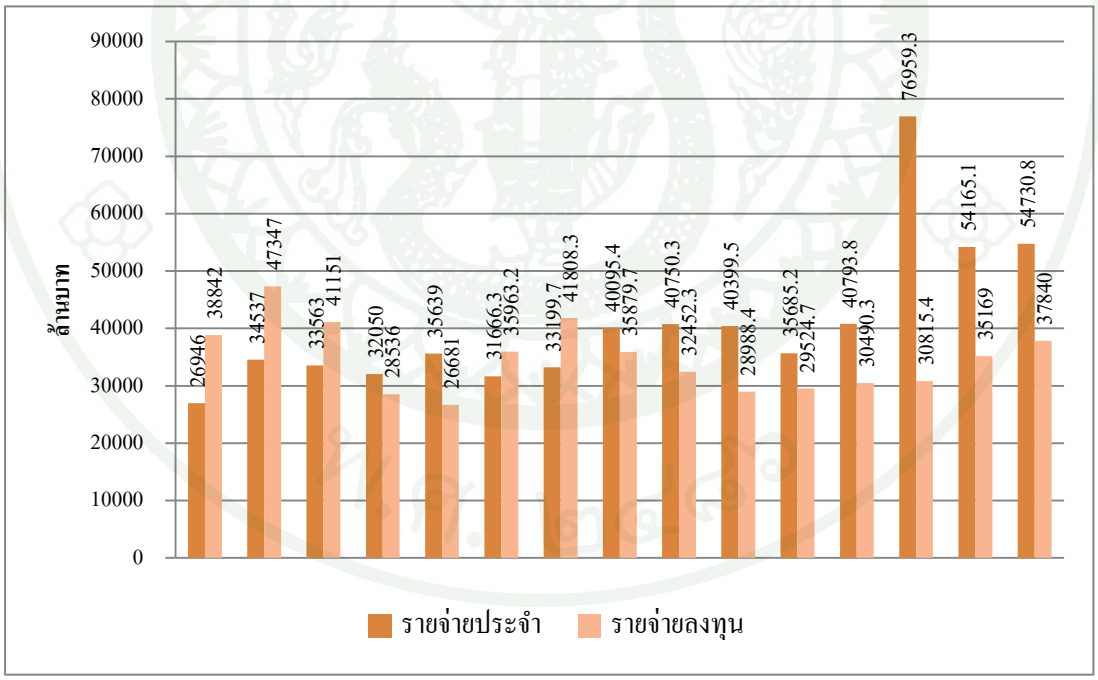

ภาพที่ 16 งบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจตั้งแต่ปีงบประมาณ 2538-2552

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากข้อมูลของสำนักงบประมาณแผ่นดิน รายจ่ายด้านการเกษตร จำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายในปี 2552 และ 2553 ในภาพที่ 17 พบว่า รายจ่ายด้านการเกษตรส่วนใหญ่ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของทั้งสองปี จะพบว่า สำหรับรายจ่ายด้านการเกษตรส่วนใหญ่เป็นงบลงทุนคิดเป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 25,875.80 ล้านบาท รองลงมา คือ งบบุคลากร คิดเป็น 25,875.80 ล้านบาท งบดำเนินการ จำนวน 14,877.85 ล้านบาท งบรายจ่ายอื่น จำนวน 12,563.30 ล้านบาท และงบลงทุนมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 14,877.85 ล้านบาท

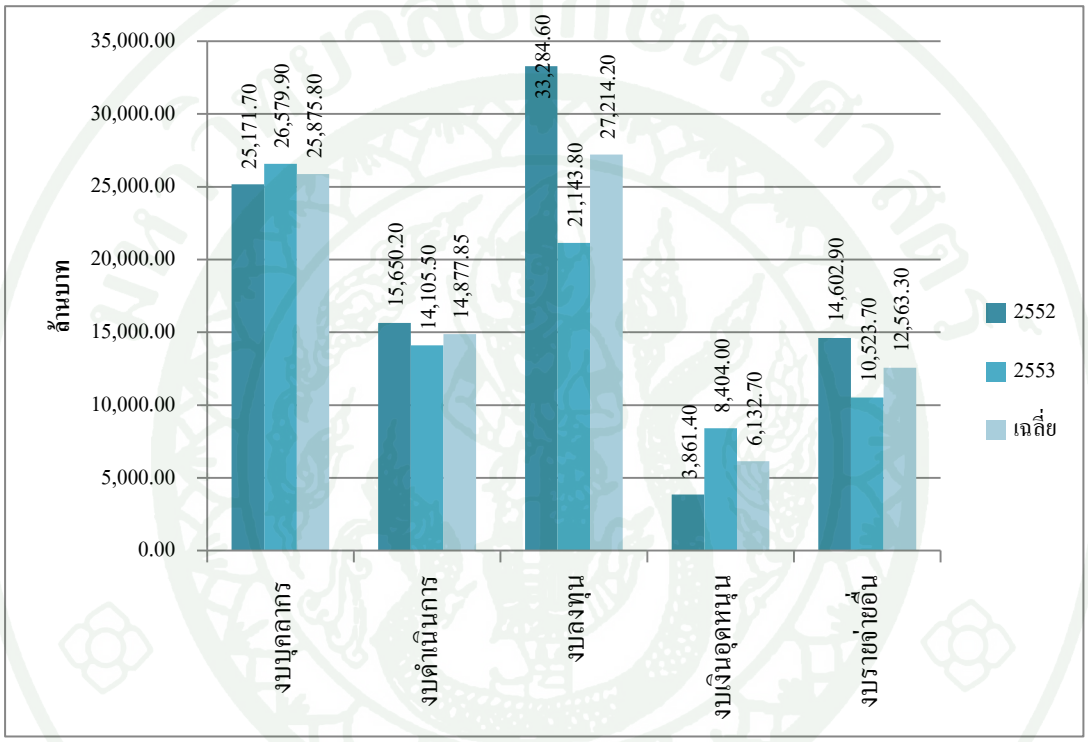

ภาพที่ 17 รายจ่ายด้านการเกษตร จำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายในปี 2552 และ 2553 และค่าเฉลี่ย

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

งบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรม

จากภาพที่ 18 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมตั้งแต่ปี 2536-2556 มีงบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมจำนวนทั้งสิ้น 2,972 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มี จำนวนทั้งสิ้น 12,975.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 77.09 ปีที่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมมากที่สุด คือ ปีงบประมาณ 2556 ปีที่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมน้อยที่สุด คือ ปีงบประมาณ 2536 จะเห็นได้ว่างบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆปี

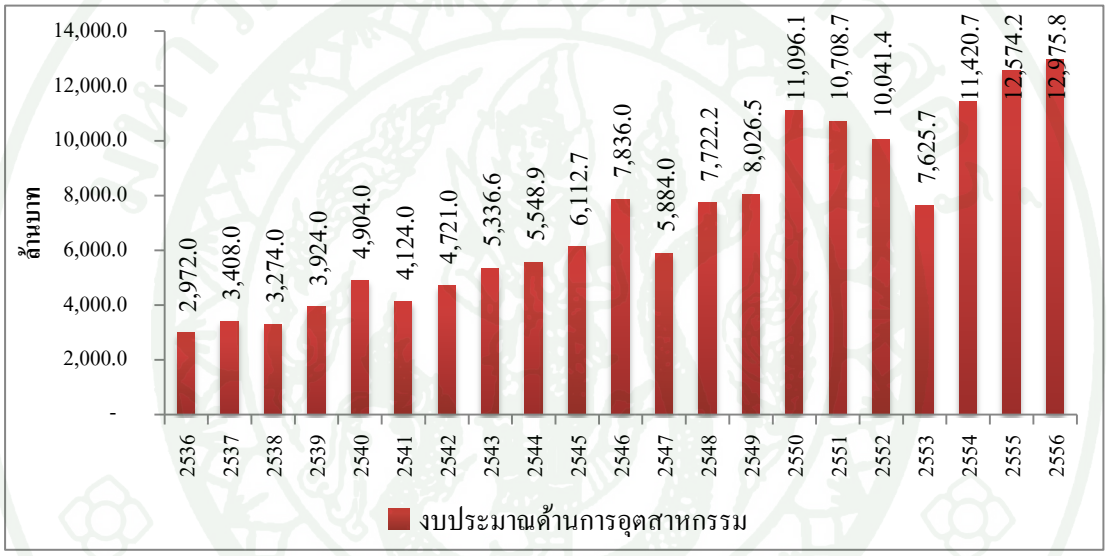

ภาพที่ 18 งบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาภาพที่ 20 ซึ่งแสดงสัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินปี 2536-2556 สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านอุตสาหกรรมกับงบประมาณแผ่นดินมีแนวโน้มในระดับใกล้เคียงกันจะเห็นได้ว่า ในปี 2536 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.53 ในปี 2556 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.54

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

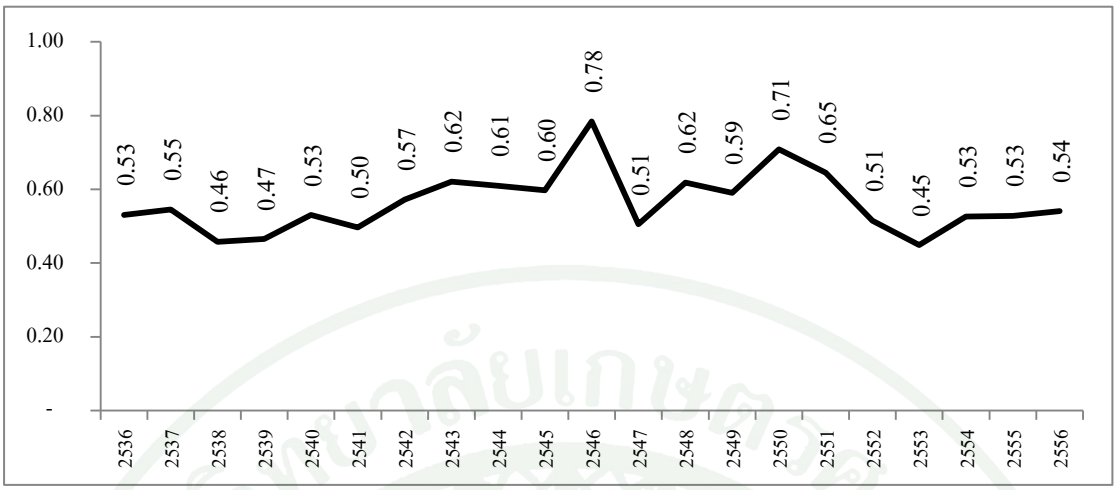

ภาพที่ 19 แสดงสัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านการอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดิน ปี 2536-2556

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาภาพที่ 20 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2538-2552 จะพบว่า รายจ่ายด้านอุตสาหกรรมในทุกปีรายจ่ายประจำมากกว่ารายจ่ายการลงทุน ยกเว้นปี 2550 ที่รายจ่ายด้านอุตสาหกรรมในทุกปีรายจ่ายการลงทุนมากกว่ารายจ่ายประจำ โดยปี 2538 มีงบประมาณรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมที่เป็นรายจ่ายประจำ จำนวนทั้งสิ้น 2,312 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2552 มี จำนวนทั้งสิ้น 6,919.5 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 66.58 สำหรับงบประมาณรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมที่เป็นรายจ่ายการลงทุนในปี 2538 มีจำนวนทั้งสิ้น 967 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2552 มี จำนวนทั้งสิ้น 2,798.5 ล้านบาทเพิ่มขึ้นจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 65.44 สำหรับปีที่มีรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมที่เป็นรายจ่ายประจำมากที่สุด คือปี 2552 จำนวน 2,798.5 ล้านบาท และปีที่มีรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมที่เป็นรายจ่ายประจำ น้อยที่สุดคือปี 2538 จำนวน 967 ล้านบาท ปีที่มีรายจ่ายรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมที่เป็นรายจ่ายการลงทุน มากที่สุด คือปี 2550 จำนวน 5,777.6 ล้านบาทปีที่มีรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมที่เป็นรายจ่ายการลงทุน น้อยที่สุด คือปี 2541 จำนวน 979 ล้านบาท

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

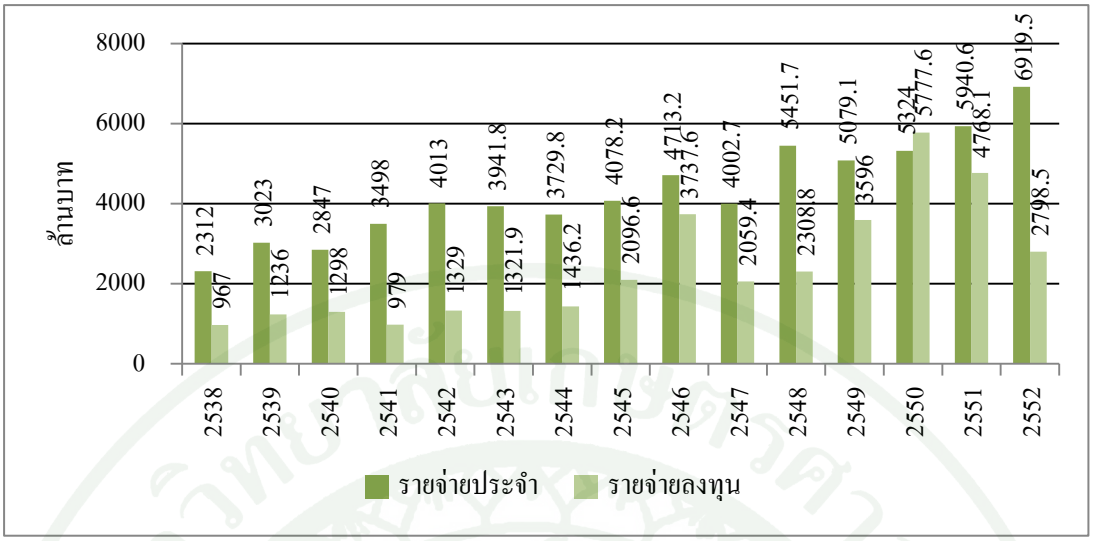

ภาพที่ 20 งบประมาณรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2538-2552
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาภาพที่ 21 รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม จำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายในปี 2552 และ 2553 พบว่า รายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของทั้งสองปี จะพบว่า สำหรับรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นงบรายจ่ายอื่น เป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 3,067.40 ล้านบาท รองลงมา คือ งบบุคลากร คิดเป็น 2,161.30 ล้านบาท งบเงินลงทุนจำนวน 1,516.55 ล้านบาท งบเงินอุดหนุน จำนวน 966.50 ล้านบาท และงบการดำเนินการมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 960.10 ล้านบาท

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

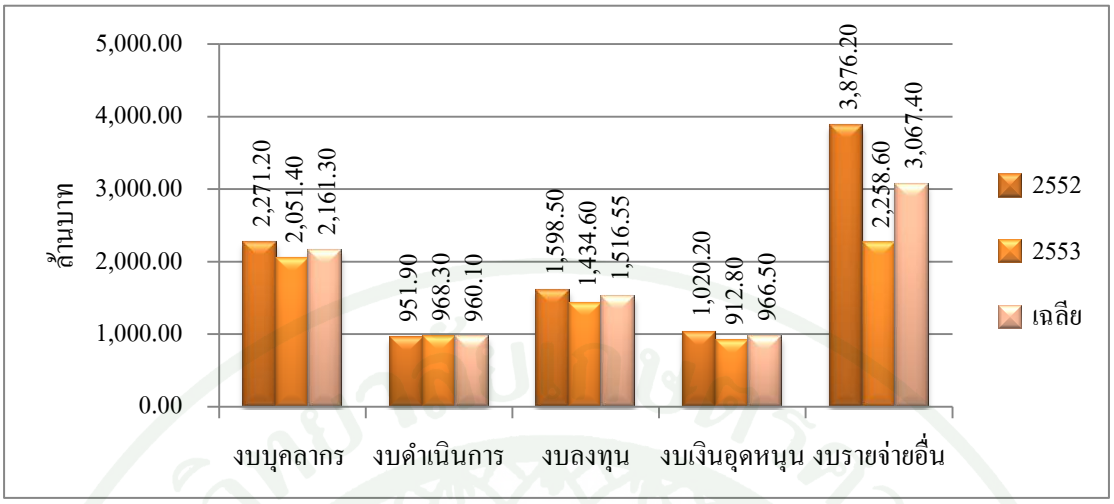

ภาพที่ 21 รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม จำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายในปี 2552 และ 2553 และค่าเฉลี่ย

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการกระจายรายได้ของประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้เริ่มจัดทำและได้นำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาใช้ จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2557 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติล่าสุด คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 แล้ว ซึ่งรายละเอียดแต่ละแผนมีรายละเอียดโดยสำคัญดังต่อไปนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - พ.ศ.2509) ช่วงก่อน พ.ศ.2504 ประเทศไทยประสบปัญหาความยากจนและการขาดแคลนบริการพื้นฐานต่างๆ ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรกนั้น จะมุ่งเน้นที่จะเร่งรัดการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมและส่งเสริมการลงทุนภาคเอกชนเป็นพิเศษ และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การคมนาคมขนส่ง การพลังงาน และการชลประทานฯลฯ เพื่อให้มีส่วนสนับสนุนการลงทุนด้านอุตสาหกรรม และมีการส่งเสริมการเกษตรกรรม ให้มีประสิทธิภาพในการผลิตสูงเศรษฐกิจของประเทศก้าวหน้าไปได้เร็ว เมื่อแผนดังกล่าวสิ้นสุดลงปรากฏว่าประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาของแผน เมื่อสิ้นสุดแผนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศเท่ากับ 0.4394

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510- พ.ศ.2514) จากผลของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ก็ยังมีการขาดแคลนบริการพื้นฐานทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องขยายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่อไปขณะเดียวกันก็จะเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาและสาธารณสุข เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ จากแผนพัฒนาฉบับแรกระบุไว้ไม่แน่ชัดถึงความพยายามที่รัฐจะกระจายการพัฒนาให้เกิดขึ้นทั่วประเทศ

ดังนั้นแผนพัฒนาฯฉบับที่ 2 นี้ จึงมุ่งเน้นการลงทุนใช้จ่ายในส่วนภูมิภาคตามโครงการซึ่งจะก่อให้เกิดความเจริญไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ รวมถึงมีการเพิ่มแนวทางการพัฒนา ด้านสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสุขและด้านการศึกษา ไว้ในแผนพัฒนาฯด้วย เพื่อช่วยลดปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้แต่เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯฉบับที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศกลับมีค่าที่สูงขึ้น คือ มีค่าเท่ากับ 0.517 เนื่องจากประโยชน์ที่ประชาชนจากโครงสร้างพื้นฐานนั้นไม่เท่าเทียมกัน และการเพิ่มขึ้นของประชากรในอัตราที่สูงส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชากรโดยรวม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - พ.ศ.2519) มีนโยบายในการปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และยกระดับการผลิตและรายได้ประชาชาติให้สูงขึ้น มีการส่งเสริมความเจริญสู่ภูมิภาคและลดความแตกต่างด้านรายได้ โดยมีมาตรการเร่งรัดการเกษตรให้สอดคล้องกับภาวะตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตร มาตรการเพิ่มรายได้ให้กับประชากรในชนบท โดยแผนนี้จะลดความสำคัญของการก่อสร้างในโครงการขนาดใหญ่เพื่อนำเงินมาลงทุนสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้ตกถึงมือประชาชนอย่างแท้จริง มีการพัฒนากำลังคนและเพิ่มการมีงานทำโดยการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้ผลผลิตทางการเกษตรให้กระจายออกไปในส่วนภูมิภาค มีการปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชากรในเขตเมืองและเขตชนบท เช่น ขยายโครงการไฟฟ้าชนบทให้มีขอบเขตกว้างขวางขึ้น

เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯฉบับที่ 3 ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศมีเพิ่มขึ้น เท่ากับ 0.529 เพราะช่วงแผนพัฒนาฯฉบับที่ 3 มีเหตุการณ์ที่ส่งผลหลายประการ เช่น การที่สหรัฐอเมริกาลดค่าเงินดอลลาร์ ทำให้ไทยต้องลดค่าเงินบาทในปี พ.ศ. 2515 วิกฤตการณ์น้ำมันในปี พ.ศ. 2516 ทำให้ราคาน้ำมันในตลาดโลกเพิ่มขึ้นอย่างมาก ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจไทย ส่งผลให้ราคาเกษตรสินค้าตกต่ำ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการขาด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศเพราะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง และมีอัตราว่างงานในอัตราที่สูง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 -พ.ศ.2524) ได้มีการกำหนดแนวทางการกระจายรายได้และการพัฒนาภาคและท้องถิ่นอย่างเป็นระบบขึ้นเป็นครั้งแรก ทั้งนี้เนื่องจากผลการสำรวจโครงสร้างทางเศรษฐกิจของภาคต่างๆ และการกระจายรายได้ในระยะที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าความเหลื่อมล้ำในฐานะทางเศรษฐกิจระหว่างภาคต่างๆ และระหว่างกลุ่มชนในชาติได้ทวีความรุนแรงขึ้นโดยลำดับ รัฐบาลจึงมีความจำเป็นจะต้องวางมาตรการและปรับนโยบายเศรษฐกิจหลายด้านเพื่อวางแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร่งด่วน

สำหรับแนวทางด้านการกระจายรายได้และขจัดความยากจนของแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้มีการการปรับปรุงโครงสร้างการผลิต มีการกระจายโครงสร้างการผลิตจากสาขาเกษตรไปสู่สาขาเศรษฐกิจ การพัฒนาพื้นที่เฉพาะเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในบริเวณพื้นที่เฉพาะที่ประสบปัญหาความยากจนและความล้าหลังเป็นอย่างมาก การส่งเสริมการมีงานทำในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น และมาตรการช่วยผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง จากมาตรการต่างๆ ในแผนนี้ ทำให้เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯฉบับนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศลดลงจากแผนพัฒนาฯฉบับที่แล้ว โดยมีค่าเท่ากับ 0.459 และช่วงในแผนพัฒนาฯนี้ประเทศไทยได้ถูกยกระดับจากประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้ต่ำ เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้ปานกลาง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-พ.ศ.2529) จากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 ได้ริเริ่มการพัฒนาชนบทโดยยึดความต้องการของประชาชนในระดับพื้นที่ แต่โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ว่าอะไรคือปัญหาที่แท้จริงที่ตนเองเผชิญอยู่ ดังนั้น ความต้องการที่ประชาชนในชนบทเรียกร้องจึงเป็นความต้องการที่มุ่งจะเดินรอยตามแบบพื้นที่ที่เจริญแล้ว คือ ต้องการถนน ไฟฟ้า ชลประทาน เป็นต้น

ผลจากการดำเนินรอยตามแบบอย่างของพื้นที่ที่เจริญแล้วมีปัญหามากมาย ประการแรก ได้แก่ ปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวมิได้ช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานของประชาชนชนบทยากจน เช่นการมีถนนหรือไฟฟ้า มิได้มีส่วนช่วยให้คนชนบทยากจนสามารถเพิ่มผลผลิตได้เสมอไป รวมถึงผลจากการพัฒนาสิ่งต่างๆ เหล่านี้ไม่ตกถึงมือประชาชนยากจนโดยทั่วถึง และที่สำคัญที่สุดคือ ความไม่รู้ของประชาชนในปัญหาพื้นฐานของตนเอง จึงทำให้เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯฉบับที่ 5 มีค่าสัมประสิทธิ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศเพิ่มขึ้นเท่ากับ โดยมีค่าเท่ากับ 0.423 เนื่องจากรัฐบาลสามารถกระจายบริการทางสังคมได้ดีมากขึ้น อาทิเช่น โรงพยาบาลประจำอำเภอ ประกอบกับแผนนี้มีการเน้นการพัฒนาชนบทยากจน โดยมีการกำหนดแผนหลักมาโดยเฉพาะซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนยากจน จำนวน 7.5 ล้านคน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ สามารถหลุดพ้นจากปัญหาสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับความยากจน เช่น ความขาดแคลน ความหิวโหย โรคภัยไข้เจ็บ และการขาดแคลนความรู้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 –พ.ศ. 2534) ในส่วนของการกระจายความเจริญและสร้างความเป็นธรรม ฉบับนี้ยังมีนโยบายที่จะการกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาคอยู่จากแผนพัฒนาฯฉบับเดิม มีการเสริมสร้างฐานเศรษฐกิจและการจ้างงานในเขตเมือง ปรับปรุงบริการพื้นฐานในเขตเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ให้มีประสิทธิภาพและมีบริการพอที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถ และยกฐานะการแข่งขันทางการค้ากับต่างประเทศให้ดีขึ้น
สำหรับทิศทางของแผนพัฒนาชนบทในช่วงแผนฯ 6 มีลักษณะที่เด่นสำคัญอยู่ 2 ประการ

ประการแรก มุ่งเน้นให้มีการขยายขอบเขตของการพัฒนาชนบทให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยจะนำเอาปัญหาของคนในชนบทที่เผชิญอยู่จริงมากำหนดพื้นที่ปฏิบัติการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาขึ้นพื้นฐานด้านความยากจน ความเจ็บไข้ได้ป่วย ความไม่รู้ และปัญหาทั้งทางด้านการผลิตและการตลาด ซึ่งมีผลกระทบต่อรายได้และการสร้างงานเป็นอย่างมาก ประการที่สอง มุ่งเน้นให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชนให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อลดบทบาทและกิจกรรมของภาครัฐลงในส่วนที่ประชาชนสามารถจะดำเนินการเองได้และช่วยตนเองได้ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯฉบับที่ 6 ปรากฏว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศเพิ่มขึ้นจากแผนที่แล้วมีค่าเท่ากับ 0.536 ซึ่งเกิดจากแผนพัฒนาฉบับนี้อยู่ในช่วงที่เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก โดยขยายตัวร้อยละ 10.9 ต่อปีซึ่งถือว่ามากที่สุดในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ครัวเรือนและชนบทกับเมืองมากขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 -พ.ศ.2539) มีการกำหนดแนวนโยบายการเงินการคลังเพื่อเสริมสร้างการกระจายรายได้ เพราะจากในระยะที่ผ่านมารัฐบาลได้ใช้นโยบายรายจ่ายเป็นหลักในการสนับสนุนการกระจายรายได้ โดยการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายในด้านบริการพื้นฐานรายได้และกระจายการพัฒนา โดยการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายในด้านบริการพื้นฐานให้กระจายไปสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อเพิ่มรายได้ และพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบท ทั้งในด้านการเกษตร การศึกษา สาธารณสุข บริการทางสังคมต่างๆ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อย่างไรก็ตาม การใช้นโยบายรายจ่ายเพื่อเสริมการกระจายรายได้ในชนบทดังกล่าว ไม่อาจตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ เนื่องจากอำนาจการตัดสินใจในการใช้จ่ายและพัฒนาโครงการส่วนใหญ่ถูกกำหนดจากส่วนกลาง

สำหรับแนวทางแนวนโยบายการพัฒนาและมาตรการ มีการกระจายอำนาจและยกระดับความสามารถทางการคลังส่วนท้องถิ่น การใช้นโยบายการคลังสนับสนุนการกระจายรายได้และการกระจายกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน มีการกระจายสินเชื่อและบริการทางการเงินและตลาดทุน สู่ส่วนภูมิภาคและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสรวมถึงมีนโยบายรายได้และค่าจ้างสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เมื่อสิ้นสุดแผนแผนพัฒนาฯฉบับนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศลดลงจากฉบับที่แล้วเล็กน้อย โดยมีค่าเท่ากับ 0.512 เนื่องมาจากแผนนี้การใช้นโยบายการคลังสนับสนุนการกระจายรายได้ และมาตรการที่เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นหลัก โดยมีการมุ่งรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และมุ่งเน้นการกระจาย การพัฒนาสู่ภูมิภาคและชนบท

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-พ.ศ. 2544) เป็นแผนปฏิรูปความคิดและคุณค่าใหม่ของสังคมไทย ที่เน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนามาเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม มีกระบวนการที่จะเชื่อมโยงมิติต่างๆ ของการพัฒนา ตลอดจนเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา มียุทธศาสตร์ที่เน้นในการพัฒนาคน 5 ยุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ ยุทธศาสตร์โครงสร้างและการกระจายตัวของประชากร ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของคนด้านจิตใจ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสติปัญญา ทักษะและฝีมือแรงงาน และยุทธศาสตร์การพัฒนาประชากรกลุ่มผู้ด้อยโอกาส (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2543)

สำหรับการเสริมสร้างศักยภาพของคนและชุมชน รวมทั้งกระจายโอกาสการพัฒนา อาชีพรายได้ และการมีงานทำให้กับคนในภูมิภาคและชนบท จึงกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการพัฒนา การเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำ และการบริหารจัดการการพัฒนาภูมิภาคและชนบท แต่เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯฉบับนี้กลับมีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศเพิ่มขึ้นจากแผนที่แล้ว โดยมีค่า เท่ากับ 0.522 เนื่องมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับนี้เกิดปัจจัยด้านวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 เกิดปัญหาสถาบันการเงิน รวมถึงหนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ต่างประเทศและหนี้สาธารณะเพิ่มขึ้นอย่างมาก และยังพบปัญหาการพัฒนาที่เป็นการพัฒนาแบบกระจุกตัว

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-พ.ศ.2549) จากในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้เริ่มปรับตัวเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงจากชนบทสู่เมือง แต่การจัดการพื้นที่ที่แยกส่วนการพัฒนาชนบทและเมืองออกจากกัน ทำให้ขาดความเชื่อมโยงทั้งด้านนโยบายและการปฏิบัติในขณะที่นโยบายการบริหารแบบรวมศูนย์ที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและท้องถิ่น ได้ส่งผลให้เศรษฐกิจภาคเมืองมีการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกมากกว่า โดยที่การพัฒนาแยกห่างจากพื้นที่ชนบทก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองและชนบทมากขึ้น ทั้งในด้านการกระจายรายได้ และการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ตลอดจนคุณภาพและการกระจายบริการทางสังคม

แผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ จึงเน้นกำหนดให้มียุทธศาสตร์การจัดการเชิงพื้นที่ในมิติใหม่ที่มุ่งปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองให้เข้าสู่สมดุลและยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ประสานเชื่อมโยงชนบทและเมืองอย่างเกื้อกูลกันและกัน นำไปสู่เป้าหมายระยะยาวในการกระจายโอกาสการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้เท่าเทียมกันตามศักยภาพในทุกพื้นที่ โดยจะดำเนินการตามหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ควบคู่กับการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง สามารถรองรับการกระจายภารกิจด้านการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อสิ้นสุดแผนแผนพัฒนาฯฉบับนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศลดลงจากแผนพัฒนาฯฉบับที่แล้วเล็กน้อย คือ มีค่า 0.512 เพราะมีการเน้นการสนับสนุนกระบวนการชุมชนและประชาสังคมในการร่วมสร้างความเป็นธรรมแก่คนทุกระดับในสังคม โดยเฉพาะคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส และมีการเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการเน้นการพัฒนา คน เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล บวกกับปัจจัยเศรษฐกิจที่เริ่มฟื้นตัวได้จากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนากำหนดขึ้นบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศทั้งทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ยึด คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และอัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางปฏิบัติ สำหรับด้านการแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ มีเป้าหมายการพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาให้ชุมชนทุกชุมชนมีแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนำแผนชุมชนไปใช้ประกอบการจัดสรรงบประมาณ เมื่อสิ้นสุดแผนแผนพัฒนาฯฉบับนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์ความ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศลดลงจากแผนพัฒนาฯฉบับที่แล้วอย่างมาก โดยมีค่าเท่ากับ 0.484 เนื่องมาจาก การกระจายโอกาสการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากแผนก่อนหน้าประสบความสำเร็จ ทำให้ความยากจนลดลง การว่างงานลดลง ขณะเดียวกันระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นมาก อันเนื่องมาจากการดำเนินการเสริมสร้างด้านสุขภาพอนามัยการมีหลักประกันสุขภาพที่มีการปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยครอบคลุมคนส่วนใหญ่ของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 – พ.ศ.2558) คือฉบับปัจจุบัน ได้มีการดำเนินการตามแผน 3 พันธกิจ ได้แก่ การพัฒนาฐานการผลิตและบริการ การสร้างความเป็นธรรมและ ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และสร้างภูมิคุ้มกันจากวิกฤตการณ์ สำหรับ 3 วัตถุประสงค์นั้นได้แก่ เพื่อให้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน คนไทยอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และพร้อมเชิญกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นสุข สำหรับ 4 เป้าหมายหลัก ได้แก่ เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งสมดุล ความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น มีหลักประกันสังคมที่ทั่วถึง และสังคมไทยมีความสุขอย่างมีธรรมาภิบาล และ 7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การสร้างฐานการผลิตให้เข้มแข็ง สมดุล อย่างสร้างสรรค์ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการผลิต การค้า การลงทุน การพัฒนาคุณภาพคน ทั้งความรู้คู่คุณธรรม สังคม มั่นคงเป็นธรรม มีพลังและเอื้ออาทร เน้นการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงของพลังงานและอาหาร และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

อย่างไรก็ตามถึงแม้ไทยจะมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาทั้งหมด 11 ฉบับ มีการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีขึ้น แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมา คือ เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนในสังคม ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนเพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากการความไม่เสมอภาคของกระจายรายได้ และการจัดสรรงบประมาณของรัฐซึ่งได้มาจากการจัดเก็บภาษีจากประชาชนก็กระจุกตัวอยู่เพียงในชุมชนเมืองที่พัฒนาแล้ว แม้ภายหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะเปลี่ยนมามุ่งเน้นการพัฒนาแบบบูรณาการ มีการพูดถึงมาตรการและนโยบายการแก้ไขการกระจายรายได้และความเหลื่อมล้ำแต่ ปัญหาความเหลื่อมล้ำก็มิได้หมดไป จะเห็นได้จากภาพที่ 22 ซึ่งแสดงจำนวนคนยากจน ปี พ.ศ. 2531 มีจำนวนทั้งสิ้น 34,198,000 คน และในปี 2554 มีคนยากจนจำนวนทั้งสิ้น 8,766,000 ซึ่งลดลงจากปี 2531 คิดเป็นร้อยละ 83.13

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

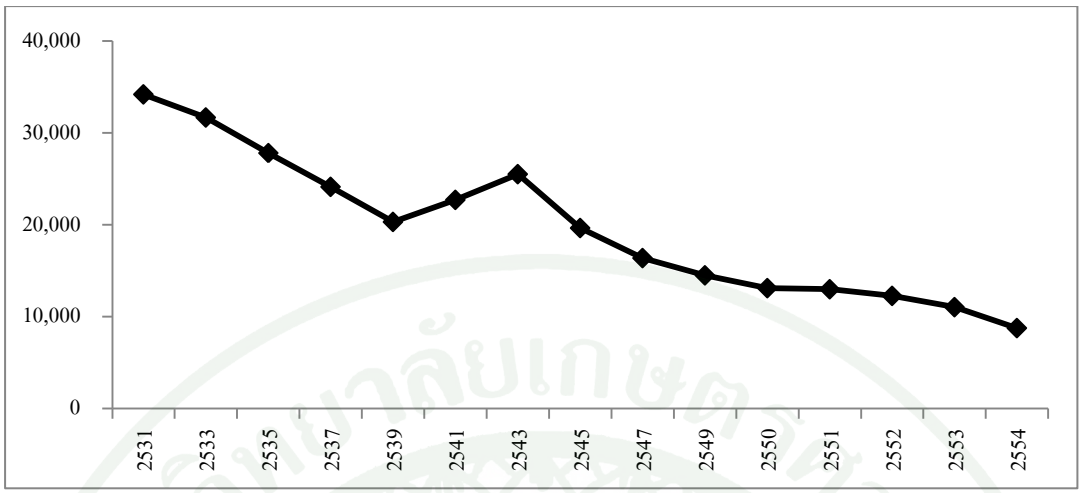

ภาพที่ 22 จำนวนคนยากจนทั่วประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2531-255
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

จากภาพที่ 23 เราจะพบว่าตั้งแต่ พ.ศ. 2531-2554 ภาคที่พบจำนวนคนยากจนมากที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดย ค่าเฉลี่ยจำนวนคนยากจน ตั้งแต่ พ.ศ. 2531-2554 เท่ากับ 8,813,800 คน รองลงมาคือ ภาคเหนือ ค่าเฉลี่ยจำนวน 4,199,267 คน ภาคกลาง ค่าเฉลี่ยจำนวน 3,564,400 คน ภาคใต้ ค่าเฉลี่ยจำนวน 2,596,267 คน และภาคที่มีจำนวนคนยากจนน้อยที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร ค่าเฉลี่ยจำนวน 50,166 คน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

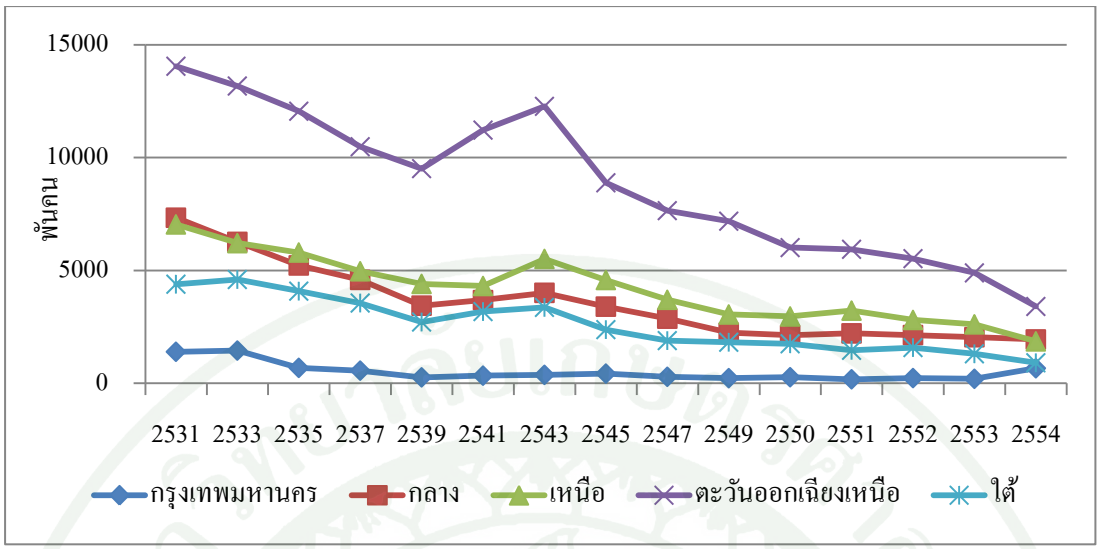

ภาพที่ 23 จำนวนคนยากจนทั่วประเทศแบ่งตามภาคตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

จะเห็นว่าจำนวนประชากรที่อยู่ในกรุงเทพมหานครมีจำนวนคนยากจนน้อยกว่าภาคอื่นๆ อาจเป็นเพราะว่าการกระจายความเจริญในเขตเมืองยังไม่ตกมายังชนบท หรือการความเจริญยังกระจุกตัวอยู่เฉพาะในเมืองหลวง ยิ่งพิจารณาดูจากภาพที่ 24 จะพบว่า จำนวนคนยากจนจะมีจำนวนมากในเขตนอกเขตเทศบาลมากกว่าประชากรที่อยู่ในเขตเทศบาล โดยจำนวนคนยากจนทั่วประเทศที่อยู่ในเขตเทศบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554 มีค่าเฉลี่ยจำนวนคนยากจนอยู่ที่ 3,718 คน และจำนวนคนยากจนทั่วประเทศที่อยู่นอกเขตเทศบาลค่าเฉลี่ยจำนวนคนยากจนอยู่ที่ 15,957 คน หรือมากกว่าจำนวนคนยากจนทั่วประเทศที่อยู่ในเขตเทศบาลจำนวน 4.29 เท่า ซึ่งเป็นค่าที่แสดงให้เห็นถึงการกระจุกตัวของความเจริญในเขตเมือง มากกว่าเขตชนบท ทำให้การกระจายรายได้ไม่เท่าเทียมกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

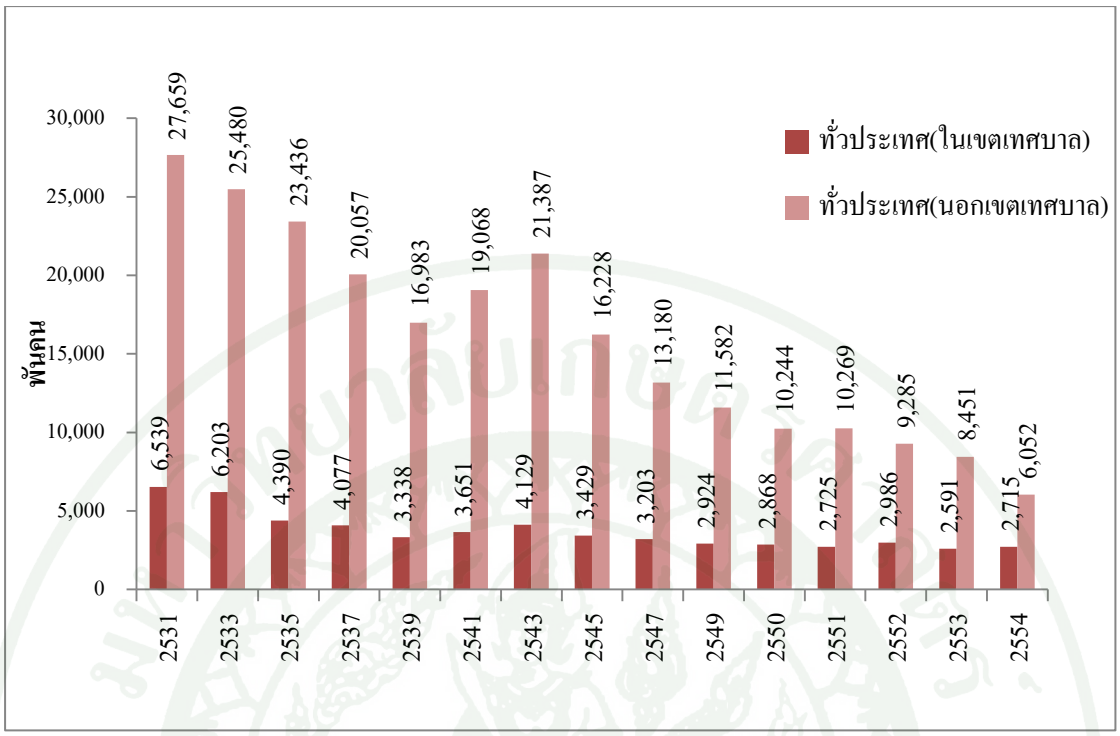

ภาพที่ 24 จำนวนคนยากจนทั่วประเทศแบ่งตามเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

เมื่อพิจารณาสัดส่วนครัวเรือนยากจน (คำนวณจากจำนวนครัวเรือนที่มีรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนต่ำกว่าเส้นความยากจน หารด้วย จำนวนครัวเรือนทั้งหมด คูณด้วย 100) เขตเมืองเทียบกับเขตชนบทตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554 จากภาพที่ 25 พบว่า สัดส่วนครัวเรือนที่ยากจนในเขตชนบท มีสัดส่วนมากกว่าครัวเรือนที่อยู่ในเขตเมือง พบว่าสัดส่วนครัวเรือนที่ยากจนในเขตชนบทพบว่าในปี 2531 มีสัดส่วนร้อยละ 71.23 ในปี 2554 มีสัดส่วนร้อยละ 15.22 ลดลงจาก ปี 2531 จำนวนร้อยละ 56.01 และสัดส่วนครัวเรือนที่ยากจนในเขตเมืองพบว่าในปี 2531 มีสัดส่วนร้อยละ 40.95 ในปี 2554 มีสัดส่วนร้อยละ 7.73 ลดลงจาก ปี 2531 จำนวนร้อยละ 33.22 จะเห็นได้ว่า ทั้งเขตเมืองและเขตชนบทนั้นมีสัดส่วนครัวเรือนที่ยากจนลดลงอย่างต่อเนื่อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

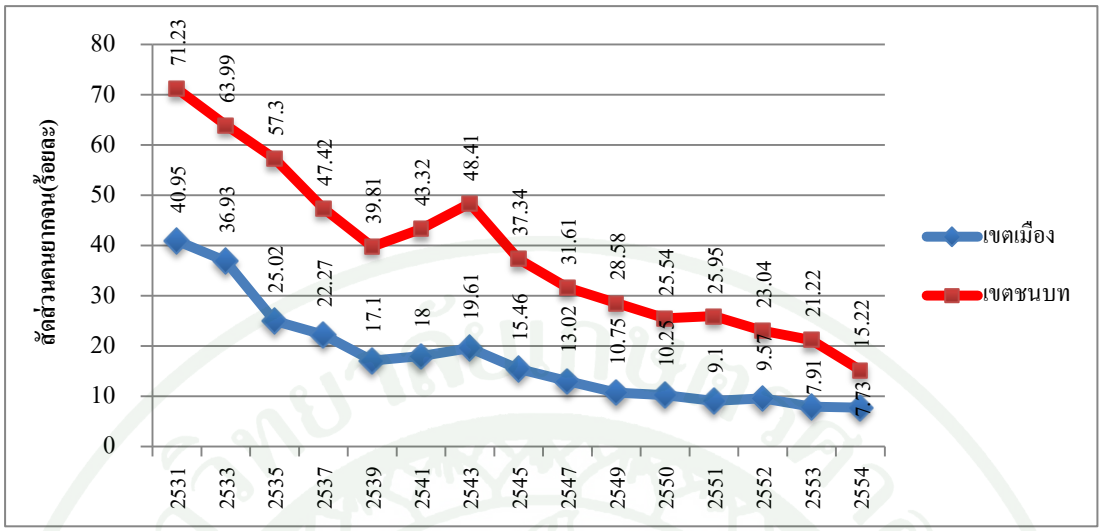

ภาพที่ 25 แสดงสัดส่วนครัวเรือนยากจนเขตเมืองเทียบกับเขตชนบทตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

จากภาพที่ 22 ซึ่งแสดงจำนวนคนยากจนทั่วประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2531-2554 และภาพที่ 25 แสดงสัดส่วนครัวเรือนยากจนเขตเมืองเทียบกับเขตชนบทตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554 ซึ่งทั้งจำนวนคนยากจนและครัวเรือนยากมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จะเสมือนว่าการกระจายรายได้ในระดับประเทศจะดีขึ้นแต่เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวัดความไม่เท่าเทียมในรูปของสัดส่วน ซึ่งค่าอยู่ระหว่าง 0 กับ 1 ยิ่งค่าเข้าใกล้ 1 มากเท่าไร แสดงว่าความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ยิ่งมีมากขึ้น แล้วพบว่าความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ยังมีค่าที่มากอยู่

เมื่อพิจารณาภาพที่ 26 ซึ่งแสดงค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554 พบว่าในปี 2531 ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้มีค่าเท่ากับ 0.487 ในปี 2554 ค่าค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้มีค่าเท่ากับ 0.484 ซึ่งลดลงจากปี 2531 เพียง 0.003 เท่านั้น และจากภาพจะเห็นว่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้อยู่ในช่วงระหว่าง 0.484-0.536 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สูงและเมื่อเราพิจารณาสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

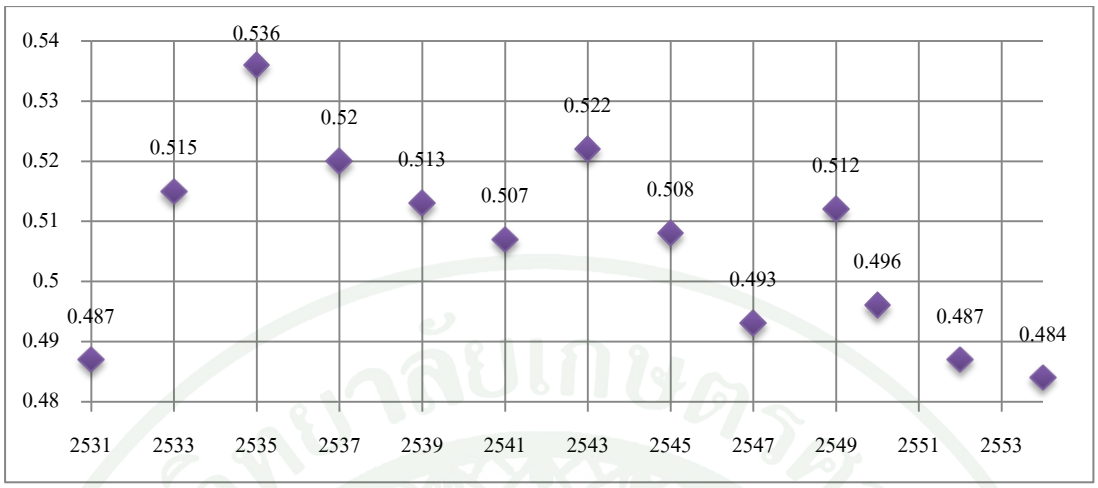

ภาพที่ 26 ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

เมื่อพิจารณาตามภาพที่ 27 แล้วจะพบว่า กรุงเทพมหานคร มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้มีค่าน้อยที่สุด ถัดมาจาก ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และค่ามากที่สุด คือภาคใต้ แต่เมื่อปี 2552 เป็นต้นมากรุงเทพมหานคร พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้กลับมีค่าที่สุด คือ ในปี 2554 มีค่าเท่ากับ 0.514

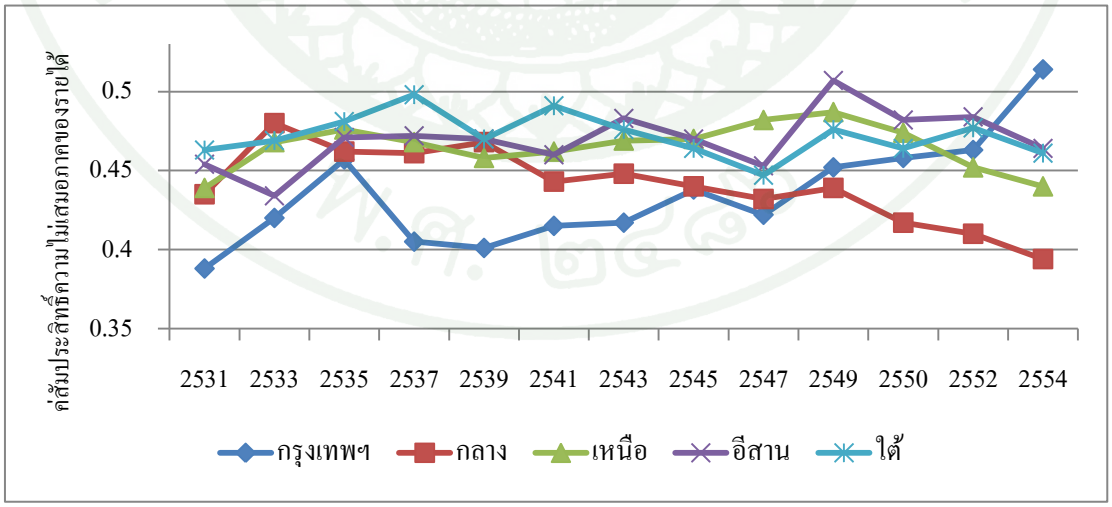

ภาพที่ 27 ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้แยกตามภาค ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมื่อพิจารณาภาพที่ 28 ซึ่งแสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ แยกตามเขตเมืองและเขตชนบท กลับพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ในเขตเมืองมีค่ามากกว่าในเขตชนบทในเกือบทุกปี ยกเว้น ปี 2549 เท่านั้นที่ ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ในเขตชนบทมากกว่าในเขตเมือง

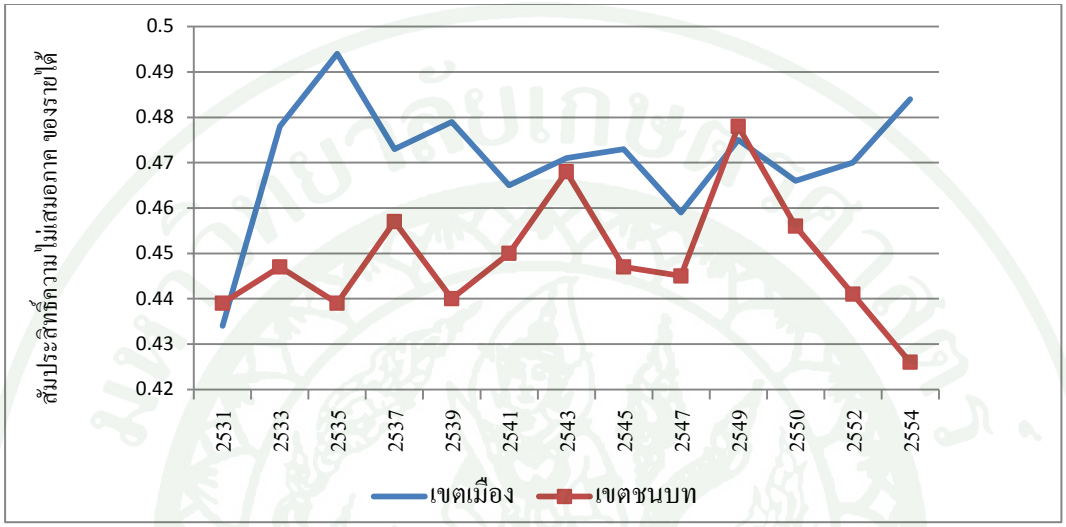

ภาพที่ 28 ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้แยกตามเขตเมืองและชนบท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

เมื่อพิจารณาภาพที่ 29 แสดงความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคกลุ่มรายจ่ายมากสุด 20 % สุดท้ายต่อกลุ่ม รายจ่ายน้อยสุด 20 % แรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554 พบว่าในปี 2531 มีค่า 8.33 เท่า และปี 2554 มีค่า 6.25 เท่า ซึ่งมีค่าลดลงเพียง 2.08 เท่า และปีที่มีค่ามากที่สุดคือปี 2535 มีค่าสูงถึง 8.99 เท่า และเมื่อพิจารณาภาพภาพที่ 30 ซึ่ง แสดงความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด 20% สุดท้ายต่อกลุ่มจนสุด 20%แรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554พบว่าในปี 2531 มีค่า 11.88 เท่า และปี 2554 มีค่า 11.77 เท่า ซึ่งมีค่าลดลงเพียง 0.11 เท่า และปีที่มีค่ามากที่สุดคือปี 2535 มีค่าสูงถึง 14.9 เท่า เช่นกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

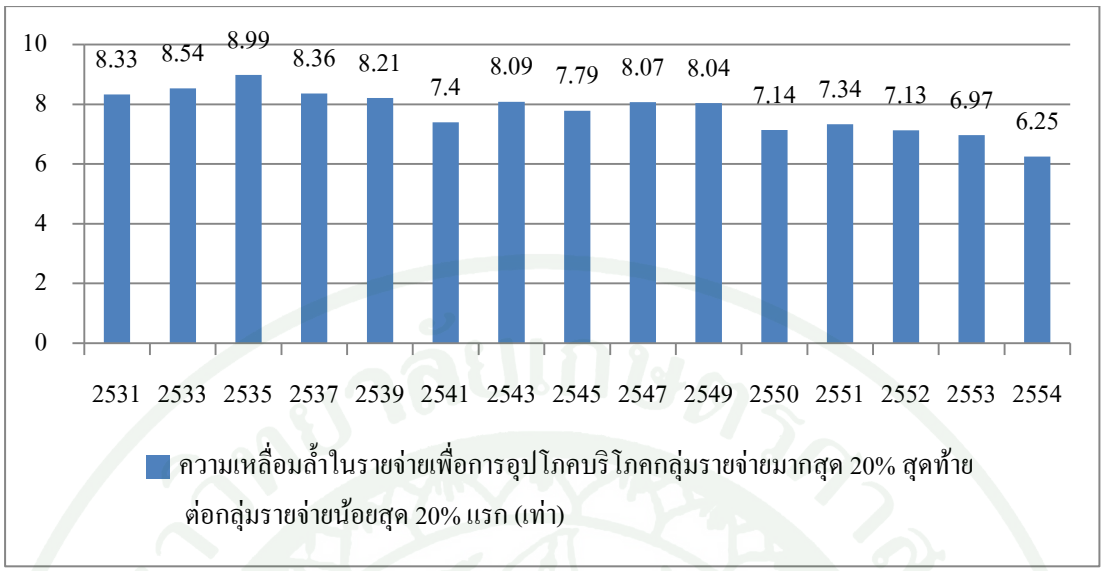

ภาพที่ 29 ความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคกลุ่มรายจ่ายมากสุด 20 % สุดท้ายต่อกลุ่มรายจ่ายน้อยสุด 20 % แรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

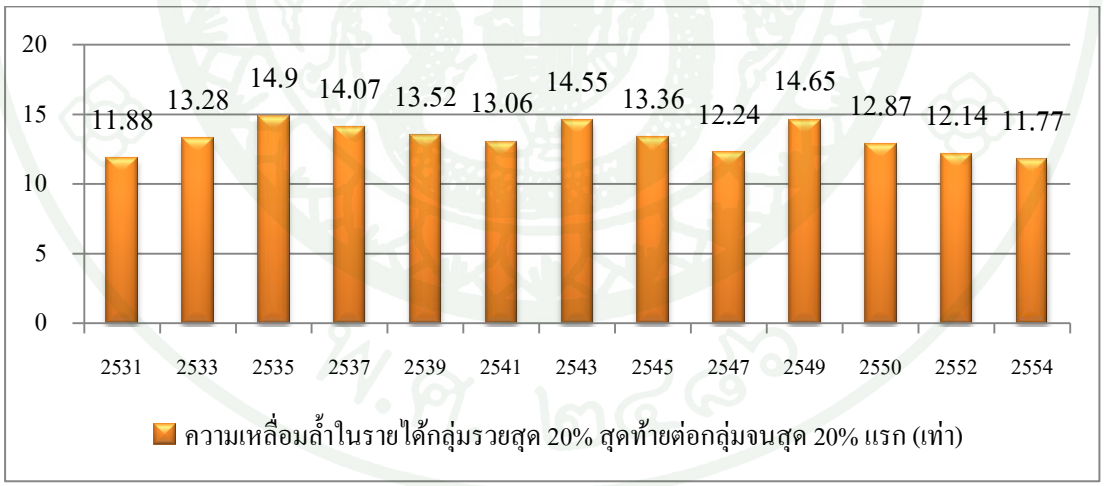

ภาพที่ 30 ความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด 20% สุดท้ายต่อกลุ่มจนสุด 20%แรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาจำนวนคนยากจน จะพบว่า กรุงเทพมหานครและประชากรในเขตเทศบาลจะมีจำนวนคนยากจนน้อยกว่าภาคอื่นๆและประชากรที่อยู่นอกเขตเทศบาล และเมื่อพิจารณาครัวเรือนที่ยากจน สัดส่วนครัวเรือนที่ยากจนในเขตเมืองจะน้อยกว่าเขตชนบท แต่เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ กลับพบว่า กรุงเทพมหานครในปี 2552 เป็นต้นมา มีค่ามากกว่าภาคอื่นๆและค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ในเขตเมืองมากกว่าเขตชนบท ซึ่งแสดงให้เห็นว่า จำนวนคนยากจนและครัวเรือนยากจนในเขตชนบทและภาคอื่นๆยกเว้นกรุงเทพมหานครมีจำนวนคนยากจนและครัวเรือนยากจนมากกว่า แต่ความเท่าเทียมกันมากกว่าคนในเขตเขตเมืองและกรุงเทพมหานคร และเมื่อพิจารณาความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคกลุ่มรายจ่ายมากสุด 20 % สุดท้ายต่อกลุ่มรายจ่ายน้อยสุด 20 % แรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554 และความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด 20% สุดท้ายต่อกลุ่มจนสุด 20%แรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554 มีแนวโน้มลดลงบ้างแต่ลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของไทยในเบื้องต้น

เมื่อเราพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้จากอดีตจนถึงปัจจุบันแล้ว ตารางที่ 11 และ 12นี้จะเป็นการเชื่อมโยงระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ในเบื้องต้น

ตารางที่ 11 แสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาสัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรและสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554

ปี	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้	สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่อ GDP	สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่อ GDP	สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่อ GDP	สัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่อ GDP
2531	0.487	2.81	0.72	1.12	0.05
2533	0.515	2.73	0.76	1.34	0.06
2535	0.536	3.03	0.93	1.68	0.12
2537	0.520	3.36	1.16	1.89	0.09
2539	0.513	3.63	1.30	1.69	0.11
2541	0.507	4.36	1.33	1.32	0.09

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ปี	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้	สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่อ GDP	สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่อ GDP	สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่อ GDP	สัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่อ GDP
2543	0.522	4.48	1.29	1.38	0.11
2545	0.508	4.09	1.34	1.39	0.11
2547	0.493	3.87	1.29	1.05	0.09
2549	0.512	3.77	1.29	0.90	0.10
2550	0.496	4.17	1.74	1.26	0.13
2552	0.487	4.64	1.88	1.03	0.11
2554	0.484	4.08	2.09	1.73	0.14

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556) และ
สำนักงบประมาณ (2556)

จากตารางที่ 11 ซึ่งแสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษา สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรและสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554 พบว่า ปี 2535 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอของรายได้สูงสุด 0.536 และปี 2554 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอของรายได้ต่ำสุด เท่ากับ 0.484 สำหรับสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พบว่าปี 2543 มีค่ามากที่สุดเท่ากับ 4.48 และปี 2533 มีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 2.73 รายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พบว่า ปี 2554 มีค่ามากที่สุดเท่ากับ 2.09 และปี 2531 มีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 0.72 รายจ่ายด้านการเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พบว่า ปี 2537 มีค่าสูงที่สุด เท่ากับ 1.89 และปี 2549 มีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 0.90 และรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พบว่า ปี 2550 มีค่าสูงที่สุดเท่ากับ 0.13 และปี 2531 มีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 0.05

จากตารางข้างต้น เมื่อพิจารณาปี 2535 ซึ่งเป็นปีที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอของรายได้สูงสุด 0.536 จะเห็นได้ว่าปีดังกล่าว มีสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เท่ากับ 3.03 สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เท่ากับ 0.93 สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เท่ากับ 1.68 และสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เท่ากับ 0.12 ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับ ปีที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ต่ำสุด คือ ปี 2554 ซึ่งมีค่า 0.484 จะมีสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เท่ากับ 4.08 สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เท่ากับ 2.09 สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เท่ากับ 1.73 และสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เท่ากับ 0.14

จากข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสักส่วนการใช้จ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ คือ เมื่อสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในปีที่มีค่าที่สูง มักจะมีผลทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอของรายได้ในปีนั้นมีค่าที่ต่ำ หรือทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น

ตารางที่ 12 แสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรและสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-2554

ปี	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้	สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด	สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด	สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด	สัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด
2535	0.536	18.61	5.70	10.34	0.74
2537	0.520	19.52	6.76	10.96	0.52
2539	0.513	19.87	7.09	9.23	0.58
2541	0.507	24.30	7.41	7.37	0.50
2543	0.522	25.65	7.38	7.88	0.62
2545	0.508	21.79	7.11	7.38	0.60
2547	0.493	21.59	7.19	5.85	0.51

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ปี	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้	สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด	สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด	สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด	สัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด
2549	0.512	21.74	7.43	5.21	0.59
2550	0.496	22.68	9.49	6.86	0.71
2552	0.487	21.48	8.69	4.76	0.51
2554	0.484	19.80	10.16	6.97	0.53

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556) และ สำนักงบประมาณ (2556)

จากตารางที่ 12 ซึ่งแสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษา สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรและสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-2554 พบว่า ปี 2535 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอของรายได้สูงสุด 0.536 และปี 2554 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอของรายได้ต่ำสุด เท่ากับ 0.484 สำหรับสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด พบว่า ปี 2543 มีค่ามากที่สุดเท่ากับ 4.48 และปี 2535 มีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 18.61 รายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่อต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด พบว่า ปี 2554 มีค่ามากที่สุด เท่ากับ 10.16 และปี 2535 มีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 5.70 รายจ่ายด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด พบว่า ปี 2535 มีค่าสูงที่สุด เท่ากับ 10.34 และปี 2552 มีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 4.76 และรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด พบว่า ปี 2535 มีค่าสูงที่สุด เท่ากับ 0.74 และปี 2541 มีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 0.50

จากตารางข้างต้นเสดงให้เห็นว่า เมื่อพิจารณาปี 2535 ซึ่งเป็นปีที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอของรายได้สูงสุด 0.536 จะเห็นได้ว่าปีดังกล่าว มีสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดเท่ากับ 18.61 สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดเท่ากับ 5.70 สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดเท่ากับ 10.34 และสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดเท่ากับ 0.74 เมื่อเทียบกับ ปีที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ต่ำสุด คือ ปี 2554 ซึ่งมีค่า 0.484 จะพบว่า จะมีสัดส่วน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายจ่ายด้านการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดเท่ากับ 19.80 และ สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่องบประมาณ แผ่นดินทั้งหมดเท่ากับ 10.16 ซึ่งมีสัดส่วนมากกว่าในปี 2535 สำหรับสัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด เท่ากับ 6.97 และสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดเท่ากับ 0.53 พบว่ามีสัดส่วนน้อยกว่าในปี 2535

จากข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายภาครัฐบาลต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดและค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ คือ เมื่อสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดสัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด และสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดมีค่าที่สูง ในปีที่มีค่าสูง จะมีผลทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอของรายได้ในปีนั้นต่ำ หรือทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น ซึ่งได้ผลเช่นเดียวกันกับกรณีความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 5

ผลการศึกษา

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Square Method) เพื่อสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาล และก่อนที่จะสร้างแบบจำลองโดยทั่วไปแล้วข้อมูลอนุกรมเวลา (Times Series Data) ต้องมีการทดสอบว่าข้อมูลที่นำมาใช้ดังกล่าวมีลักษณะเป็น stationary หรือไม่ เพราะการนำข้อมูลที่มีลักษณะเป็น Non- stationary ดังกล่าวไปใช้ในสมการถดถอย ผลที่ได้อาจมีลักษณะผิดแผกจากที่ควรจะเป็น (spurious results) วิธีการทดสอบคุณสมบัติความนิ่ง (Stationary) ของตัวแปรที่มีมีลักษณะเป็นอนุกรมเวลา(Times Series Data) คือ การทดสอบยูนิทรูท (Unit Root Test) หรือการหาอันดับความสำคัญของข้อมูล (Order of Integration) ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้เลือกใช้วิธีของ Dickey and Fuller เรียกว่า Augment Dickey-Fuller Test (ADF Test)

จากนั้นทำการสร้างแบบจำลองสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Square Method) ซึ่งประกอบด้วย รายจ่ายภาครัฐบาลด้านการศึกษา รายจ่ายรัฐบาลด้านการสาธารณสุข รายจ่ายรัฐบาลด้านการเกษตร และรายจ่ายรัฐบาลด้านการอุตสาหกรรม รวมถึงปัจจัยอื่นๆ ซึ่งประกอบด้วย จำนวนภาษีทางตรงจัดเก็บได้ จำนวนภาษีทางอ้อมที่จัดเก็บได้ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และดัชนีประชาธิปไตย ที่มีผลกับการกระจายรายได้ซึ่งตัวแปรที่ใช้ คือ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ซึ่งทั้งหมดเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2531 ซึ่งเป็นปีที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คำนวณ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ เป็นปีแรก จนถึงปี พ.ศ. 2555 ซึ่งจะแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วนดังต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการทดสอบความมีเสถียรภาพของข้อมูล

ตารางที่ 13 ผลการทดสอบ Stationary ของตัวแปรด้วยวิธี Augment Dickey-Fuller Test (ADF Test) ที่ค่าระดับของข้อมูล (At Level)

ADF Test at Level (Test of(I(0))					
		Mackinnon Critical Value			
Variable	**ADF Test Statistic With C&T**	**1%**	**5%**	**10%**	**Result**
GINI	-4.004458	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Stationary
AG	-2.707152	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Non-Stationary
EDU	-1.649945	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Non-Stationary
TRADE	-2.177464	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Non-Stationary
FDI	-3.223870	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Non-Stationary
GDP	-0.133508	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Non-Stationary
ID	-4.125863	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Stationary
PBH	1.113780	-4.394309	-3.612199	3.243079	Non-Stationary
POL	-2.385590	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Non-Stationary
TEX	-0.411697	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Non-Stationary

หมายเหตุ: 1. สมมติฐานหลัก (Null Hypothesis) คือ ข้อมูลมีลักษณะ Non-stationary

2. ADF Test Statistic คือ ค่าทางสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน
3. ถ้าค่าสัมบูรณ์ของ ADF-statistics มากกว่าสัมบูรณ์ของ Mackinnon Critical Value จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก

จากตารางที่ 13 ซึ่งแสดงผลการทดสอบ Stationary ของตัวแปรด้วยวิธี Augment Dickey-Fuller Test (ADF Test) ที่ค่าระดับของข้อมูล (At Level) พบว่า ตัวแปร สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) และ รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม (ID) ค่าสัมบูรณ์ของ ADF-statistics ของตัวแปรมีค่ามากกว่าสัมบูรณ์ของ Mackinnon Critical Value ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก แสดงว่าตัวแปรจึงมีลักษณะข้อมูล Stationary สำหรับตัวแปร รายจ่ายด้านการเกษตร (AG) รายจ่ายด้านการศึกษา (EDU) สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (TRADE) มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร (GDP) รายจ่ายด้านการสาธารณสุข (PBH) จำนวนภาษีทางตรงจัดเก็บได้ (TEX) และดัชนีประชาธิปไตย (POL) ค่าสัมบูรณ์ของ ADF-statistics ของตัวแปรมีค่าน้อยกว่าค่าสัมบูรณ์ของ Mackinnon Critical Value ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความเชื่อมั่น 90% จึงทำให้ไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก แสดงว่าตัวแปรจึงมีลักษณะข้อมูล Non-Stationary ดังนั้นจึงต้องแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปผลต่างลำดับที่ 1 (At First difference) และทำการทดสอบ Unit Root อีกครั้ง

ตารางที่ 14 ผลการทดสอบ Stationary ของตัวแปรด้วยวิธี Augment Dickey-Fuller Test (ADF Test) ที่ค่าของข้อมูลผลต่างลำดับที่ 1 (At First difference)

Variable	ADF Test at Level (Test of(I(1))				Result
	ADF Test Statistic With C&T	Critical Value 1%	5%	10%	
GINI	-3.631233	-4.440739	-3.632896	-3.254671	Stationary
AG	-6.488537	-4.416345	-3.622033	-3.248592	Stationary
EDU	-4.543334	-4.416345	-3.622033	-3.248592	Stationary
TRADE	-4.668192	-4.416345	-3.622033	-3.248592	Stationary
FDI	-5.099390	-4.416345	-3.622033	-3.248592	Stationary
GDP	-3.669510	-4.416345	-3.622033	-3.248592	Stationary
ID	-6.462356	-4.416345	-3.622033	-3.248592	Stationary
PBH	-3.992089	-4.416345	-3.622033	-3.248592	Stationary
POL	-5.729847	-4.416345	-3.622033	-3.248592	Stationary
TEX	-3.797364	-4.440739	-3.632896	-3.254671	Stationary

หมายเหตุ: 1. สมมติฐานหลัก (Null Hypothesis) คือ ข้อมูลมีลักษณะ Non-stationary

2. ADF Test Statistic คือ ค่าทางสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3. ถ้าค่าสัมบูรณ์ของ ADF-statistics มากกว่าสัมบูรณ์ของ Mackinnon Critical Value จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากตารางที่ 14 ซึ่งแสดงผลการทดสอบ Stationary ของตัวแปรด้วยวิธี Augment Dickey-Fuller Test (ADF Test) ที่ค่าระดับของข้อมูลในรูปผลต่างลำดับที่ 1 (At First difference) พบว่า ตัวแปร รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม (ID) รายจ่ายด้านการเกษตร (AG) รายจ่ายด้านการศึกษา (EDU) สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (TRADE) มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) และดัชนีประชาธิปไตย (POL)) ค่าสัมบูรณ์ของ ADF-statistics ของตัวแปรมีค่ามากกว่าสัมบูรณ์ของ Mackinnon Critical Value ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก สำหรับตัวแปร ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร (GDP) รายจ่ายด้านการสาธารณสุข (PBH)และจำนวนภาษีทางตรงจัดเก็บได้ (TEX) ค่าสัมบูรณ์ของ ADF-statistics ของตัวแปรมีค่ามากกว่าสัมบูรณ์ของ Mackinnon Critical Value ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก และสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ค่าสัมบูรณ์ของ ADF-statistics ของตัวแปรมีค่ามากกว่าสัมบูรณ์ของ Mackinnon Critical Value ที่ระดับความเชื่อมั่น 90% จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก แสดงว่า ตัวแปรจึงมีลักษณะข้อมูล Stationary ที่ค่าระดับของข้อมูลในรูปผลต่างลำดับที่ 1 (At First difference)

ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อมา คือ โดยทั่วไปแล้วการประมาณการสมการถดถอย ประเด็นที่เป็นไปได้ คือ ปัญหาความไม่เหมาะสมของการใช้ตัวแบบสมการที่ใช้ในการประมาณการ สามารถมีผลทำให้เกิดการประมาณการที่เอนเอียง (Biased) จากการใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด ซึ่งปัญหาเช่นนี้ เป็นกรณีที่เรียกว่า Misspecification of Dynamic Model ซึ่งพิจารณาได้ว่า เป็นปัญหาจากการละเลยตัวแปรล่าช้าเข้าไปในสมการตัวแบบ รวมถึงการใช้จำนวนเวลาล่าช้าไม่ถูกต้องด้วย นั่นเอง เพราะมีความเป็นไปได้สูงที่การปรับตัวของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอธิบายและตัวแปรตามดังกล่าวจะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับความล่าช้าด้วยก็ได้ ซึ่งเหตุการณ์ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ จะเป็นไปได้สูงมาก สำหรับกรณีหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มีขนาดใหญ่ ต้องใช้เวลาปรับหรือเคลื่อนตัว ซึ่งจะค่อยๆปรับเปลี่ยนในระยะยาว จากเหตุผลข้างต้น เป็นเหตุให้ควรใช้ตัวแปรอธิบายความล่าช้า เข้ามาร่วมในสมการด้วย

แต่โดยทั่วไปแล้วทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มักจะไม่ได้กล่าวถึงรายะเอียด รูปแบบและความยาวของเวลาความล่าช้าไว้ แต่มีแนวทางทั่วไปสู่เฉพาะ (General to Specific) ของ London School of Economics (Hendry) กล่าวคือ จะพยายามทดลองใช้ความยาวของระยะเวลาล่าช้าให้ยาวที่สุดก่อน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากนั้นจะตรวจสอบดูจากผลการประมาณการของตัวแบบจากข้อมูลตัวอย่าง และจะค่อยๆปรับลดจำนวนระยะเวลาล่าช้านั้นทีละน้อยจนเหลือแต่เทอมที่มีนัยสำคัญเท่านั้น (ไพฑูรย์ ไกรพรศักดิ์, 2554) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้ทำการทดลองใช้ความยาวของระยะเวลาล่าช้า เนื่องจากตัวแปรน่าจะต้องใช้เวลาปรับหรือเคลื่อนตัว จากการตรวจสอบตาม แนวทางทั่วไปสู่เฉพาะ (General to Specific) ของ London School of Economics(Hendry) พบว่า ความยาวของระยะเวลาล่าช้าที่เหมาะสม แสดงไว้ในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 แสดงความยาวของระยะเวลาล่าช้าที่เหมาะสมของตัวแปรอิสระ

Variable	Lag
EDU	2
PBH	0
AG	2
ID	1
TEX	2
FDI	2
GDP	2
TRADE	0
POL	0

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากตารางที่ 15 เราสามารถจะเขียนสมการที่ใช้ในการวิจัยได้ว่า

$$\Delta GINI_t = B_1 + \alpha_1 \Delta EDU_{t-2} + \alpha_2 \Delta PBH_t + \alpha_3 \Delta AG_{t-2} + \alpha_4 \Delta ID_{t-1}$$

$$+ \alpha_5 \Delta TEX1_{t-2} + \alpha_6 \Delta FDI_{t-2} + \alpha_7 \Delta GDP_{t-2} + \alpha_8 \Delta TRADE_t + \alpha_9 \Delta POL_t + \varepsilon$$

โดยที่ ΔGINI= การเปลี่ยนแปลงของสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้

ΔEDU = การเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายด้านการศึกษา

ΔPBH = การเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายด้านการสาธารณสุข

ΔAG = การเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายด้านการเกษตร

ΔID = การเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายด้านอุตสาหกรรม

ΔTEX= การเปลี่ยนแปลงของจำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้

ΔFDI = การเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ΔGDP = การเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร

ΔTRADE = การเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ΔPOL = การเปลี่ยนแปลงของดัชนีประชาธิปไตย

การวิเคราะห์การสร้างแบบจำลองสมการถดถอยพหุคูณด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด

จากตารางที่ 16 ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้และตัวแปรด้านรายจ่ายภาครัฐบาลและตัวแปรอื่นๆซึ่งวิเคราะห์โดยการสร้างแบบจำลองสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Square Method) จะพบว่า ค่า F-Statistic =4.0308(prob =0.0550) มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าสมการที่วิเคราะห์มาได้นั้นมีความเหมาะสมและเชื่อถือได้ โดยค่า R-squared เท่ากับ 0.6710 แสดงว่า แบบจำลองนี้ตัวแปรอิสระทั้งหมดมีอิทธิพลต่อตัวแปรตัวที่เป็นสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ได้ร้อยละ 67.10 ส่วนอีกร้อยละ32.90 มาจากอิทธิพลของตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำเข้ามาพิจารณาในการศึกษา และค่า Adjusted R-squared เท่ากับ 0.5166 หมายความว่า ปัจจัยที่เป็นตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกันในสมการสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ได้ร้อย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ละ 51.66 โดยมีค่า Durbin-Watson Statistic เท่ากับ 1.9408 ซึ่งอยู่ในช่วงที่สรุปได้ว่า ไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ของค่าคลาดเคลื่อน (Autocorrelation)

ตารางที่ 16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้และตัวแปร ด้านรายจ่ายภาครัฐบาลและตัวแปรอื่นๆ

Variable	Coefficient	t-Statistic	Prob.
C	0.003725	1.8773	0.0932
D(POL)	0.005866***	2.9129	0.0172
D(EDU(-2))	-0.000324***	3.3090	0.0191
D(TEX(-2))	-0.000536**	-2.1215	0.0422
D(PBH)	-0.000214**	-2.3179	0.0456
D(ID(-1))	-0.000374*	-1.7235	0.0902
D(AG (-2))	-0.000372*	-1.8860	0.0919
D(FDI(-2))	1.37E-05	0.5529	0.5937
D(GDP(-2))	0.000282	0.3532	0.7320
D(TRADE)	0.000120	0.0972	0.9246
R^2 = 0.6710		Adjusted-R^2 = 0.5166	
Durbin-Watson =1.9408		F-Statistic = 4.0308 (prob = 0.0550)	

หมายเหตุ: 1. ลักษณะข้อมูลของตัวแปรแต่ละตัวที่นำมาใช้ในแบบจำลองมีเสถียรภาพ (Stationary)

2. ค่าในวงเล็บคือค่า Lag length

3. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10
   ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
   *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. ตัวแปรสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ในปีที่ไม่มีข้อมูลทำการประมาณการโดยการนำมาข้อมูลปีก่อนหน้าและปีถัดไปที่มีข้อมูลนำมาเฉลี่ย

5. ข้อมูลตัวแปรรายจ่ายด้านการศึกษา(EDU) รายจ่ายด้านเกษตรกรรม (AG) รายจ่ายด้านสาธารณสุข (PBH) รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม (ID) จำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้ (TEX) และมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ(FDI) ซึ่งหารด้วยพัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โดย GINI คือ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ EDU คือ รายจ่ายด้านการศึกษา PBH คือ รายจ่ายด้านการสาธารณสุข AG คือ รายจ่ายด้านการเกษตร ID คือ รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม TEX คือจำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้ FDI คือ มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ GDP คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร TRAND คือ สัดส่วนมูลค่านำเข้าและส่งออกกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ และ POL คือ ดัชนีประชาธิปไตย

ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ99 และตรงกับข้อสมมติฐานที่กำหนดไว้ คือ

ตัวแปรดัชนีประชาธิปไตย สำหรับดัชนีประชาธิปไตยซึ่งเป็นดัชนีขององค์กรFreedom House นั้นมีค่าตั้งแต่ระดับที่ 1 ถึง 7 โดย ระดับที่ 1 หมายถึง ระดับสูงสุดของความเป็นประชาธิปไตย และระดับที่ 7 หมายถึง ระดับต่ำสุดของความเป็นประชาธิปไตย ดังนั้นจึงอธิบายได้ว่า ถ้าดัชนีประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น หรือสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตยที่แย่ลงนั้น จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นแย่ลง โดยพบว่า ตัวแปรดัชนีประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.005866 อธิบายได้ว่า ถ้าดัชนีประชาธิปไตยมีการเปลี่ยนแปลงลดลง 1 หน่วย คาดว่า จะทำให้สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เปลี่ยนแปลงลดลง 0.005866 หน่วย กล่าวคือ เมื่อประเทศมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นจะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น

สำหรับผลการศึกษาที่ได้ เป็นไปตามทฤษฎีประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy Theory) ซึ่งนักวิชาการในกลุ่มนี้ เช่น Downs(1957) ซึ่งมองว่ามนุษย์มีลักษณะเป็นผู้แสวงหาผลประโยชน์สูงสุด ทั้งนักการเมืองและผู้ออกเสียงเลือกตั้ง ผู้ลงเลือกตั้งก็ต้องการได้คะแนนเสียงสูงสุด (Vote Maximization) เพื่อที่จะได้เป็นรัฐบาล ส่วนผู้ออกเสียงเลือกตั้งก็ต้องการแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดจากการใช้รายจ่ายสาธารณะของรัฐบาล สำหรับประเทศที่รัฐบาลที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูงนั้นจะมีการแข่งขันทางการเมืองที่สูงด้วย ดังนั้นจึงต้องพยายามแสวงหาคะแนนเสียงสนับสนุนทางการเมืองโดยการเพิ่มรายจ่ายสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายจ่ายสาธารณะด้านสังคม ซึ่งเป็นรายจ่ายที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนได้เป็นอย่างดี อาทิเช่น งานวิจัยของ Jackman (1975)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวแปรรายจ่ายด้านการศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.000324 อธิบายได้ว่า รายจ่ายด้านการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่า จะทำให้สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เปลี่ยนแปลงลดลง 0.000324 หน่วย กล่าวคือ เมื่อเพิ่มรายจ่ายด้านการศึกษา มากขึ้นจะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นตามทฤษฎีทุนมนุษย์ของ Psacharopoulos (1987) คือ ในการลดปัญหาการกระจายรายได้ การลดความไม่เท่าเทียมกันนั้น ทำได้โดยการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนด้านสุขภาพ การศึกษา

สำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และตรงกับข้อสมมติฐานที่กำหนดไว้ คือ

ตัวแปรจำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้ พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.000536 อธิบายได้ว่า จำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่า จะทำให้สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เปลี่ยนแปลงลดลง 0.000324 หน่วย กล่าวคือ เมื่อจำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้มากขึ้นจะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น ตามแนวคิดเกี่ยวกับภาษีอากร ที่กล่าวถึง ผลของการเก็บภาษี (Effect of Taxation) ซึ่งจะมีผลต่อการกระจายรายได้ สำหรับการจัดเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้านั้นจะเป็นผลดีต่อการกระจายรายได้

ตัวแปรรายจ่ายด้านการสาธารณสุข พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.000214 อธิบายได้ว่า รายจ่ายด้านการสาธารณสุข มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่า จะทำให้สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เปลี่ยนแปลงลดลง 0.000214 หน่วย กล่าวคือ เมื่อเพิ่มรายจ่ายด้านการสาธารณสุข มากขึ้นจะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นตามทฤษฎีทุนมนุษย์ของ Psacharopoulos (1987) คือ ในการลดปัญหาการกระจายรายได้ การลดความไม่เท่าเทียมกันนั้น ทำได้โดยการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนด้านสุขภาพ การศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 และตรงกับข้อสมมติฐานที่กำหนดไว้ คือ

ตัวแปรรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรม พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.000374 อธิบายได้ว่า รายจ่ายด้านการอุตสาหกรรม มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่า จะทำให้สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เปลี่ยนแปลงลดลง 0.000374 หน่วย กล่าวคือ เมื่อเพิ่มรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรม จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ลดลง หรือการกระจายรายได้นั้นดีขึ้น ตามแนวคิด Glassman (1997) ที่เชื่อว่า คนจนส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมในชนบท แต่ภาคอุตสาหกรรมนั้นกระจุกตัวอยู่ในเมือง ขณะที่การกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ชนบทกลับไม่ประสบความสำเร็จเพราะขาดปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructure) เพราะฉะนั้นถ้ามีการการเพิ่มการลงทุนในด้านอุตสาหกรรม การกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ชนบทจะทำให้กระจายรายได้ดีขึ้น

ตัวแปรรายจ่ายด้านการเกษตร พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.000372 อธิบายได้ว่า รายจ่ายด้านด้านการเกษตร มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่า จะทำให้สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เปลี่ยนแปลงลดลง 0.000372 หน่วย กล่าวคือ เมื่อเพิ่มรายจ่ายด้านการเกษตร จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ลดลง หรือการกระจายรายได้นั้นดีขึ้น ตามแนวคิด Glassman (1997) ที่เชื่อว่า ความยากจนเกิดจากการแยกกันอย่างชัดเจนระหว่างภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม ถ้ามีการเพิ่มการลงทุนในด้านเกษตรกรรมสามารถลดความยากจนลงซึ่งส่งผลทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น

สำหรับตัวแปรมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ พบว่า มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน และพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เหตุผลเป็นเพราะว่า ผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในแต่ละภาคเศรษฐกิจนั้น อาจส่งผลต่อปัญหาการกระจายรายได้ที่แตกต่างกันทำให้ผลของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาพรวมไม่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับการกระจายรายได้ของประเทศ ผลที่ได้สอดคล้องกับ ผลการการศึกษาของ Bogliaccini (2008) ที่ทำการศึกษาผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจำแนกภาคเศรษฐกิจต่อการกระจายรายได้ในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา และผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบของการลงทุนโดยตรงต่อการกระจายรายได้จะแตกต่างกันไปในแต่ละภาคเศรษฐกิจ ซึ่งถ้าการลงทุนนั้นจะเป็นการลงทุนในภาคเศรษฐกิจที่ใช้แรงงานเป็นหลักจะทำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ให้การกระจายรายได้ดีขึ้น แต่ถ้าเป็นการลงทุนในภาคที่ต้องการใช้แรงงานน้อย จะทำให้การกระจายรายได้แย่ลง

สำหรับตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน และพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ของประเทศไทยช่วงที่ทำการศึกษา ไม่ได้เป็นไปตามสมมติฐานของ Kuznets (1955) ซึ่ง สมชัย จิตสุชน (2544) ได้อธิบายไว้ว่า เกิดจากข้อผิดพลาดสองประการ คือ

ประการแรก ประเทศไทยใช้การค้าระหว่างประเทศเป็นตัวนำการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งแม้ว่าการค้าโดยทั่วไปจะช่วยเรื่องการเจริญเติบโต แต่ผลประโยชน์จากการค้าอาจได้รับไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม ซึ่งหากโครงสร้างทางการเมืองและการตลาดไม่เอื้ออำนวยให้ผลประโยชน์การค้ากระจายตัวอย่างเท่าเทียมกันแล้ว อาจส่งผลต่อการกระจายรายได้ที่แย่ลง ข้อผิดพลาดอีกประการ คือ ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความก้าวหน้าขึ้นมาก ซึ่งบางเทคโนโลยีโดยเฉพาะเทคโนโลยีที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญสูง มักจะให้ผลประโยชน์แก่ผู้ใช้ที่มีการศึกษาสูงมีความเชี่ยวชาญที่ได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี ซึ่งแน่นอนว่าคนจนมักได้รับโอกาสที่น้อยกว่า เช่นนี้จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำ ให้การกระจายรายได้ไม่ดีขึ้นหรือถึงกระทั่งเลวลง พร้อมๆ กับการพัฒนาของประเทศ

สำหรับ ตัวแปรสัดส่วนมูลค่านำเข้าและส่งออกกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน และพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามแนวคิดของ Stolper and Samuelson (1941) ที่เสนอว่า ประเทศกำลังพัฒนาต้องส่งออกสินค้าที่ใช้แรงงานเป็นหลักจึงจะทำให้การกระจายรายได้ปรับตัวดีขึ้น แต่ทั้งนี้พบว่าการส่งออกของไทยโดยส่วนใหญ่เป็นการส่งออกสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก โดยแสดงดังได้ตารางที่ 17 และถ้าประเทศส่งออกมากขึ้นจะทำให้ความต้องการแรงงานที่มีทักษะเพิ่มขึ้นโดยเปรียบเทียบ และผลตอบแทนของแรงงานที่มีทักษะเพิ่มขึ้นโดยเปรียบเทียบเช่นกัน ซึ่งการที่ผลตอบแทนของแรงงานที่มีทักษะเพิ่มมากกว่าผลตอบแทนของแรงงานไร้ทักษะ ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การกระจายรายได้มีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น โดยผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไพรัตน์ กล่ำทอง (2551) และ Milanovic (2003)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 17 สัดส่วนสินค้าส่งออกจำแนกตามปัจจัยการผลิตหลัก ปี พ.ศ. 2540-2555

	2540	2543	2545	2546	2547	2548	2549	2551	2553	2555
สินค้าที่ใช้แรงงาน	22.20	19.60	19.70	19.20	18.10	16.40	16.40	16.20	16.00	15.80
สินค้าที่ใช้เทคโนโลยี	38.40	44.00	58.80	63.30	62.30	63.80	64.30	65.80	67.00	69.70
สินค้าที่ใช้วัตถุดิบอาหาร	20.20	15.10	15.20	14.60	13.60	13.70	13.40	13.20	12.30	12.20
อื่นๆ	19.00	21.10	6.120	6.72	5.88	5.95	5.78	4.75	4.70	2.30

ที่มา: ไพรัตน์ กล่ำทอง (2551) และคำนวณจากมูลค่าการส่งออกจำแนกตามหมวดสินค้า กระทรวงพาณิชย์ (2555)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

รายจ่ายภาครัฐบาล (government expenditure) เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการคลัง(Fiscal Policy) ที่รัฐบาลสามารถใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดเป้าหมายและการดำเนินงานของรัฐบาลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ อาทิ การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้และความมั่งคั่งของสังคม (Musgrave, 1959) นอกจากนี้รัฐบาลยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการจัดสรรบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ เช่น การสาธารณสุข การศึกษา เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงได้ และเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการลดช่องว่างการกระจายรายได้ เพราะรายจ่ายภาครัฐบาลสามารถสร้างความเท่าเทียมทั้งทางด้านกายภาพ เช่น โครงสร้างพื้นฐานและระบบบริการสาธารณูปโภค และสามารถสร้างความเท่าเทียมทางด้านทุนมนุษย์ เช่น การศึกษาและการสาธารณสุข ซึ่งสามารถใช้แก้ปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม โดยรัฐบาลสามารถใช้จ่ายรายจ่ายภาครัฐบาลผ่านนโยบาย โครงการ หรือมาตรการต่างๆ สู่กลุ่มเป้าหมายคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาล เพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศดีขึ้นและสามารถลดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ของประชากรในประเทศได้

วัตถุประสงค์ของศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย คือ เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย และเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย โดยเครื่องมือที่ใช้การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ข้อแรก คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา(Descriptive Method) และวัตถุประสงค์ข้อที่สองจะศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Square Method) โดยขอบเขตของการการศึกษาครั้งนี้กำหนดขอบเขตของรายจ่ายภาครัฐบาลโดยหมายความเฉพาะ รายจ่ายที่จำแนกตามลักษณะงาน ตามที่ปรากฏในเอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี ที่จัดทำขึ้นโดยสำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งศึกษาเฉพาะรายจ่ายด้านการเกษตร รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม รายจ่ายด้านการศึกษา และรายจ่ายด้านการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาธารณสุข และขอบเขตด้านปัจจัยอื่นๆนอกเหนือจากรายจ่ายภาครัฐบาล ประกอบด้วย จำนวนภาษีทางตรงจัดเก็บได้ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวของประชากร สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และดัชนีประชาธิปไตย

ผลการศึกษา พบว่า รายจ่ายภาครัฐบาล จากอดีตจนถึงปัจจุบันจะเห็นว่างบประมาณรายจ่ายของไทยมีแนวโน้มที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ตลอดช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2536 -2556) งบประมาณรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากในอดีตคิดเป็นร้อยละ 76.66 และเมื่อจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ จะพบว่า งบประมาณใช้จ่ายส่วนใหญ่ เป็น งบรายจ่ายประจำโดยคิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 75.5-56.3 รองลงมาคือ งบรายจ่ายลงทุน คิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 41.1-22.00 และงบรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้น้อยที่สุด คิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 6.7-0.6

เมื่อพิจารณาในส่วนของรายจ่ายด้านการศึกษา รายจ่ายด้านการศึกษามีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆปี ตลอดช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2536 -2556) งบประมาณรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากในอดีตคิดเป็นร้อยละ 75.68 เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ จะพบว่า รายจ่ายด้านการศึกษาในทุกปีรายจ่ายประจำมากกว่ารายจ่ายการลงทุน งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาที่เป็นรายจ่ายประจำ ในปีงบประมาณ 2556 เพิ่มขึ้นจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ76.28 สำหรับงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาที่เป็นรายจ่ายการลงทุนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 26.40 เมื่อพิจารณาในส่วนของรายจ่ายด้านการสาธารณสุข มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆ งบประมาณในปี 2556 เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 86.28 จากข้อมูลของ World Health Statistics ในเรื่องของสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพภาครัฐต่อค่าใช้จ่ายมวลรวมในกลุ่มประเทศอาเซียน ปี 2553 ยังพบว่า ประเทศไทย สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพภาครัฐต่อค่าใช้จ่ายมวลรวมมากซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 75.0 ซึ่งรองจากประเทศบรูไนเท่านั้นที่มีค่ามากที่สุดเป็นคิดเป็นร้อยละ 85.4

สำหรับงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆปี โดยงบประมาณในปี 2556 นั้นมีงบประมาณเพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 65.03 เมื่อพิจารณางบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ จะพบว่ารายจ่ายด้านการเกษตรในช่วงปี 2538-2544 จะมีรายจ่ายด้านการลงทุนมากกว่ารายจ่ายประจำ และหลังจากนั้นมาช่วงปี 2545 เป็นต้นมา งบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร พบว่า มีรายจ่ายประจำมากกว่ารายจ่ายลงทุน โดยงบประมาณ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายจ่ายด้านการเกษตรที่เป็นรายจ่ายประจำ งบประมาณปี 2552 เพิ่มขึ้นจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 50.76 สำหรับงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรที่เป็นรายจ่ายการลงทุนใน งบประมาณปี 2552 มี ลดลงจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 2.50 สำหรับรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรม งบประมาณในปี 2556 เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 77.09 และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆปีเช่นกัน เมื่อพิจารณางบประมาณรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2538-2552 จะพบว่าส่วนใหญ่รายจ่ายด้านอุตสาหกรรมในทุกปีรายจ่ายประจำมากกว่ารายจ่ายการลงทุน ในปีงบประมาณ 2552 มีรายจ่ายการประจำด้านอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 66.58 สำหรับงบประมาณรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมที่เป็นรายจ่ายการลงทุนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 65.44

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้เริ่มจัดทำและได้นำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาใช้ จนถึงปัจจุบัน คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 แล้ว ซึ่งรายละเอียดในแต่ละแผนก็ได้ระบุถึงแนวทางหรือเป้าหมายเพื่อที่จะแก้ไขการกระจายรายได้ ซึ่งหากพิจารณาจำนวนคนยากจนในประเทศ ความเหลื่อมล้ำเสมือนจะลดลงด้วยเหตุที่ว่าจำนวนคนยากจนของประเทศมีทิศทางที่ลดลง ซึ่งพิจารณาได้จากจำนวนคนยากจนจากในระยะเวลา 23ปี (พ.ศ.2531-2554) ประเทศไทยมีจำนวนคนยากจนลดลงเป็นจำนวนทั้งสิ้นถึง 25.40 ล้านคน แต่อย่างไรก็ดี หากวิเคราะห์ในรายละเอียด จากค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ พบว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้กลับลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น คือ ใน ปี 2531 สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ มีค่า 0.487 และในปี 2554 มีค่า 0.484 ซึ่งลดลงมาจากปี 2531 เพียง 0.003 เท่านั้น สำหรับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ในปี 2531 มีค่า 0.439 และในปี 2554 มีค่า 0.375 ซึ่งมีค่าลดลงเพียง 0.064 จากข้อมูลความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด 20 %สุดท้ายต่อต่อคนจน 20%แรก จะพบว่า ใน ปี 2531 มีค่า 11.88 เท่า และในปี 2554 มีค่า 11.77 ซึ่งค่าลดลงเพียง 0.11 เท่า และเมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ตั้งแต่ปี 2531-2554 แยกตามเขตเมืองและเขตชนบทกลับพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ในเขตเมืองมีค่ามากกว่าในเขตชนบทในเกือบทุกปี ยกเว้น ปี 2549 เท่านั้นที่ ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ในเขตชนบทมากกว่าในเขตเมือง

สำหรับผลการศึกษาในส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย พบว่า รายจ่ายภาครัฐบาลด้านการเกษตร รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม รายจ่ายด้านการศึกษาและรายจ่ายด้านการสาธารณสุข จะมีผลทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ลดลง นั่นก็คือ รายจ่ายดังกล่าวมีผลทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น ดังนั้นถ้ารัฐบาล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดำเนินนโยบายผ่านการใช้จ่ายทั้ง 4 ประเภทนี้ น่าจะทำให้สังคมไทยประสบความสำเร็จในการลดช่องว่างระหว่างกลุ่มผู้มีรายได้ระดับต่างๆในสังคมรวมถึงพิจารณาปัจจัยอื่นๆ อาทิ จำนวนภาษีทางตรง ซึ่งเมื่อเพิ่มจำนวนภาษีทางตรงจะมีผลทำให้การกระจายรายได้นั้นดีขึ้น สำหรับดัชนีประชาธิปไตยเมื่อค่าดัชนีดังกล่าวเพิ่มขึ้น แสดงว่าให้เห็นว่า สังคมนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยที่แย่ลง จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่าการกระจายรายได้นั้นแย่ลง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้

รัฐบาลหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินสามารถนำไปพิจารณาในการวางแผนงบประมาณแผ่นดิน โดยการเพิ่มจำนวนงบประมาณแผ่นดิน ด้านการเกษตร รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม รายจ่ายด้านการศึกษาและรายจ่ายด้านการสาธารณสุข โดยเฉพาะรายจ่ายด้านการศึกษา เพราะจากผลการศึกษา พบว่า รายจ่ายด้านการศึกษาเป็นปัจจัยที่ทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคลดลงจำนวนมากที่สุด รองลงมา คือ รายจ่ายด้านสาธารณสุข รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม และรายจ่ายด้านการเกษตร ตามลำดับ และให้ความสำคัญกับภาษีทางตรง รวมถึงส่งเสริมให้สังคมมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น อาทิเช่น ส่งเสริมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองและการปกครอง เมื่อเกิดการส่งเสริมในเรื่องดังกล่าวอันจะมีผลทำให้ค่าดัชนีประชาธิปไตยมีค่าลดลง ซึ่งหมายความว่า สังคมมีความเป็นประชาธิปไตยที่ดีขึ้น ดังนั้นจึงมีผลทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับการกระจายรายได้ค่อนข้างมีข้อจำกัดทางข้อมูล ดังนั้นการศึกษาในครั้งต่อไปอาจจะนำรายละเอียด ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศอื่นๆมาพิจารณาร่วมด้วย รวมถึงอาจมีการพิจารณาปัจจัยอื่นๆนอกเหนือจากปัจจัยในการศึกษาครั้งนี้ เช่น ปัจจัยทางด้านสังคม หรือปัจจัยเชิงคุณภาพอื่นๆ อาทิ เช่น นโยบายหรือมาตรการต่างๆของรัฐบาล เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กมลวรรณ จำนงสุทธิ์. 2542. **ผลของการลงทุนด้านการศึกษาต่อการกระจายรายได้.** วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการเศรษฐกิจ, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

กระทรวงพาณิชย์. 2555. **ข้อมูลการค้าระหว่างประเทศของไทย** (Online). www2.ops3.moc.go.th/., 11 กรกฎาคม 2557.

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. 2546. **การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จำเริญ จิรนิธิกุล. 2541. **การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลกระทบของนโยบายการ คลัง ต่อการกระจายรายได้ของประเทศไทยในปี พ.ศ.2531 และปี พ.ศ. 2537**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. **นโยบายการเงิน** (Online). www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/Target/Pages/PriceStability.aspx., 12 มกราคม 2556.

ชวลิต หงสกุล. 2543. "ระบบภาษีอากรไทย." **สรรพากรสาส์น** 12 : 47-51.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2552. **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 11. นนทบุรี: บริษัท ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โปรเกรสซิฟธนาคาร.

บุญชุบ ส่งตระกูลศักดิ์. 2545. **ผลกระทบของมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปัณณ์ อนันอภิบุตร. 2555. **การปฏิรูประบบภาษีเพื่อสังคมไทยเสมอหน้า** (Online). www.econ.chula.ac.th/public/publication/project., 11 มีนาคม 2557.

ปัณณกิชญ์ ธนิกกุล. ม.ป.ป. **งบประมาณแผ่นดิน** (Online). www.l3nr.org/posts/452975., 2 กุมภาพันธ์ 2557.

ประพันธ์ เศวตนันทน์. 2541. **เศรษฐศาสตร์มหภาค.** ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พลภัทร บุราคม. 2551. **รายจ่ายสาธารณะ: ประสิทธิภาพในการจัดสรรและประสบการณ์ระหว่างประเทศ.** กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

โพสต์ทูเดย์. 2554. กรุงเทพมหานคร: 4 กรกฎาคม 2556. หน้า 1.

ไพฑูรย์ ไกรพรศักดิ์. 2554. **วิธีการทางเศรษฐมิติและตัวแบบเศรษฐศาสตร์สำหรับข้อมูลอนุกรมเวลา**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพรัตน์ กล่ำทอง. 2551. **ความสัมพันธ์ของโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ในประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ราชกิจจานุเบกษา. 2550. เล่มที่ 125 ตอนที่47ก

เมธี ครองแก้ว. 2531. “การพัฒนาเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ของประชาชนไทย.” **วารสารคหเศรษฐศาสตร์.** 7: 18-35.

เยาวเรศ ทับพันธ์. 2549. **เศรษฐศาสตร์การค้าระหว่างประเทศ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เรวัตร ธรรมมาอภิรมย์. 2544. **เศรษฐมิติ (Econometric).** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

รณชิต สมมิตร. 2552. **บทบาทของการใช้จ่ายภาครัฐบาลต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคของประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. 2541. **การบริหารนโยบายเสถียรภาพเศรษฐกิจในอนาคต.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรพงศ์ ตระการศิรินนท์. 2553. **ปัจจัยที่มีผลต่อรายจ่ายสาธารณะด้านสังคมและผลต่อการกระจายรายได้ของไทย.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศิริชัย พงษ์วิชัย. 2551. **การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์เน้นสำหรับงานวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรีเพ็ญ นราศรีสกุล. 2540. **การใช้จ่ายภาครัฐบาลและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมชัย จิตสุชน. 2544. **เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง พัฒนากับความยากจน.**

สันติ ชัยศรีสวัสดิ์กุล และ วิศิษฐ์ ชัยศรีสวัสดิ์กุล. 2550. **สัมมนาวิชาการประจำปี 2550 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย เรื่อง ทุนต่างชาติกับการสร้างงานในประเทศไทย.**

สุรีย์ สุขสมแดน. 2547. **ผลกระทบของภาระภาษีต่อการกระจายรายได้ของไทย เปรียบเทียบ ปี พ.ศ.2535 และปี พ.ศ. 2545**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2543. **ห้าทศวรรษ สภาพัฒน์.** นนทบุรี: เพชรรุ่งการเพิมพ์.

_____. 2556. **ความยากจนและการกระจายรายได้** (Online). www.social.nesdb.go.th/SocialStat., 12 มกราคม 2556.

_____. 2555. **ความก้าวหน้าการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** (Online). http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/Implement/data., 27 กรกฎาคม 2556.

_____. 2556. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** (Online). www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395., 25 มกราคม 2556.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2557. **สถิติด้านการศึกษา** (Online). www.onec.go.th/onec_web/main.php., 25 มีนาคม 2557.

สำนักงบประมาณ. 2544. **งบประมาณโดยสังเขป** (Online). www.bb.go.th., 20 มกราคม 2556.

_____. 2556. **เอกสารงบประมาณอิเล็กทรอนิกส์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2556** (Online). http://www.bb.go.th/bbweb/?page_id=6045., 12 กุมภาพันธ์ 2557.

เสกสรร วินยางค์กูล. 2549. **ผลกระทบของการใช้นโยบายการคลังต่อการกระจายรายได้และภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตรในประเทศไทย: การวิเคราะห์โดยแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อังคณา ธนะแพสย์. 2538. **การวิเคราะห์โครงสร้างรายได้และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรระดับจังหวัดในประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อ้างถึง Fei, J. C., H. G. Renis, and W. Y. Kuo 1979. **Growth with Equity: The Taiwan case**. New York: Okford University Press.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Biswal, B., U. D Biswal, and R. Jha. 2001. **Empirical Analysis of the Impact of Public Expenditures on Education and Health on Poverty in Indian States** (Online). www.ideas.repec.org/p/qed/wpaper/998.html., August 30, 2013.

Bogliaccini, J. A. 2008. **FDI by economic sectors and its effect on inequality inLatinAmerican middle-income countries**. MPSA Conference. Chicago.

Central Intelligence Agency. 2011. **Real GDP Growth Rate** (Online). www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2003rank.html., February 1, 2013.

Downs, A. 1957. **An Economic Theory of Democracy.** New York: Harper & Row.

Drescher, J. 1999. **Income Inequality Decomposition by Income Source and by Population Subgroups: A Theoretical Overview and the Empirical Case of Denmark** (Online). www.worldcat.org/title/income-inequality., September 24, 2013.

Economics Freedom. 2011. **Government spending** (Online). www.heritage.org/index/explore?view=by-variables., January 29, 2013.

Freedom House. 2013. **Political Rights Index** (Online). www.freedomhouse.org/country/thailand., November 8, 2013.

Glassman, J. F. 1999. **Thailand at the margins: state power, uneven development and industrial transformation.** PhD thesis, University of Minnesota U.S.A.

Jackman, R. W. 1975. **Politics and Social Equality: a Comparative Analysis.** New York: John Wiley.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kaldor, N. 1957. "A Model of Economic Growth." **The Economic Journal** 67 (268): 591-624.

_____. 1963. "Taxation for Economic Development." **Journal of Modern African Studies** 7 : 9-21.

Keynes, J. M. 1936. **The General Theory Employment, Interest and Money**. London: Macmillan & Co.

Kuznets, S. 1955. "Economic Growth and Income Inequality." **The American Economic Review** 45 (1): 1-28.

Lorenz, M. O. 1905. "Methods of measuring concentration of wealth." **Publications of the American Statistical Association** 70 (9): 209-219.

Milanovic, B. 2003. **Can we Discern the Effect of Globalization on Income Distribution? Evidence from Household Budget Surveys**. World Bank Policy Research Working Paper 2876.

Mueller, D. 1997. **Perspective of Public Choice.** Cambridge: Cambridge University Press.

Musgrave, R. A. 1959. **The Theory of Public Finance.** New York: McGraw-Hill.

_____. 1989. **Public finance in theory and practice.** New York: McGraw-Hill.

Papatheodorou, C. 1998. **Inequity in Greece: An Analysis by Income Source** (Online). http://eprints.lse.ac.uk/6594/., September 24, 2013.

Psacharopoulos, G. 1987. **Economic of Education: Research and Studies**. New York: Pergamon Press.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Schumpeter, J. A. 1908. **The Nature and Essence of Economic Theory.** English edition and New Introduction by Bruce A. McDaniel, Transaction Publishers, Rutgers-The State University: United Stated.

Stasavage, D. 2005. "Democracy and Education Spending in Africa." **American Journal of Political Science** 49: 343-358.

Stolper, W. and P. Samuelson. 1941. "Protection and real wages." **Review of Economic Studies** 9 (1): 58-73.

Teresaki, Y. 1985. "Income Distribution and Development Policy in the Philippines." **The Developing Economics** 23: 368-390.

te Velde, D. W. and O. Morrissey. 2002. **Foreign Direct Investment, Skill and Wage Inequality in East Asia.** Paper to be presented at DESG conference in Nottingham.

United Nations Development Programme. 2011. **Inequality-adjusted Human Development Index** (Online). www.data.un.org/DocumentData., February 2, 2013.

_____. 2011. **International Human Development indicators** (Online). www.hdr.undp.org/en/statistics., January 22, 2013.

Wagner, A. 1883. **Three Extracts on Public Finance**. translated and reprinted in R.A. Musgrave and A.T. Peacock. (eds.). 1958. **Classics in the Theory of Public Finance.** London: Macmillan.

World Health Organization. 2013. **World Health Statistics 2013** (Online). www.who.int/gho/publications/world_health_statistics/2013/en/., April 5, 2014.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวนุชนาฏ เอี่ยมกี่
วัน เดือน ปี ที่เกิด	วันที่ 27 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2533
สถานที่เกิด	จังหวัดตาก
ประวัติการศึกษา	เศรษฐศาสตรบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยนเรศวร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นุชนาฏ เอี่ยมกี่ 2557: ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์ชิดตะวัน ชนะกุล, Ph.D. 125 หน้า

ปัจจุบันปัญหาการกระจายรายได้และความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญและจำต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้นโยบายการคลังโดยเฉพาะรายจ่ายภาครัฐบาลเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างงบประมาณการใช้จ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย รวมถึงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย โดยตัวแปรที่ใช้ในศึกษา ประกอบด้วย สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ รายจ่ายด้านการเกษตร รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม รายจ่ายด้านการศึกษา รายจ่ายด้านการสาธารณสุข จำนวนภาษีทางตรงจัดเก็บได้ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และดัชนีประชาธิปไตย ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ประเภทอนุกรมเวลารายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2555 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากสมการถดถอยแบบเส้นตรงพหุคูณเชิงซ้อน ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด

ผลการศึกษา พบว่า รายจ่ายด้านการเกษตร รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม รายจ่ายด้านการศึกษา รายจ่ายด้านการสาธารณสุขและจำนวนภาษีทางตรงจัดเก็บได้ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นก็คือ เมื่อเพิ่มจำนวนรายจ่ายด้านการเกษตร รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม รายจ่ายด้านการศึกษา รายจ่ายด้านการสาธารณสุขและจำนวนภาษีทางตรงจัดเก็บได้จะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น สำหรับตัวแปรดัชนีประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นก็คือ เมื่อดัชนีประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นการกระจายรายได้จะแย่ลง

_____ _____ ___ / ___ / ___

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Nutchanat Eiamkee 2014: The Relationship between Government Expenditure and Income Distribution in Thailand. Master of Economics, Major Field: Economics, Department of Economics. Thesis Advisor: Ms. Chittawan Chanagul, Ph.D. 125 pages.

At the present time, issues concerned with income distribution and gaps between classes of society are the main problems that confront Thailand. As a result they need to be dealt with urgently. Fiscal policy, especially state expenditure, is one of the tools that the government can employ in order to increase equality within society. The main aim of this research was to study about the budget planner of government expenditure and income distribution in Thailand, including an analysis of the relationship between government expenditure and income distribution in Thailand. Variables which were studied as part of the investigation consisted of: the gini coefficient, agricultural expenditure, industrial expenditure, education expenditure, public health expenditure, a number of direct taxes, gross domestic product per capita, proportion of exports and imports per gross domestic product in the country, foreign direct investment, and the index of social democracy in Thailand. This information used in the study are secondary information (annual sequence type) since the year of 1988 – 2012. The researcher analyses the quantitative data from multiple linear regression with ordinary least square method.

The study showed that amounts of industrial expenditure, education expenditure, public health expenditure, and the number of direct taxes had an inverse relationship with the level of the Gini coefficient i.e. when these forms of expenditure and taxes were increased; problems related to income distribution were alleviated to some extent. The index of social democracy in Thailand however, was demonstrated to have a unidirectional correlation with the Gini coefficient, meaning that when the index of social democracy strengthened, negative issues connected with unequal income distribution exhibited signs of worsening.

_____ _____ ___ / ___ / ___

Student's signature Thesis Advisor's signature

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์ ทั้งในขณะที่เรียนปริญญาตรี และปริญญาโท โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านอาจารย์ชิดตะวัน ชนะกุล ที่ท่านได้กรุณาเสียสละเวลาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก โดยให้แนวคิด ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับ เนื้อหา สำนวน และรายละเอียดในด้านต่างๆด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง และขอขอบพระคุณท่านอาจารย์มานะ ลักษมีอรุโณทัย ที่ท่านได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ให้คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่คอยสนับสนุนและให้กำลังใจที่ดีมาโดยตลอด รวมถึงเพื่อนๆ NUECON 11 และเพื่อนๆ MECON ภาคปกติรุ่นที่ 72 ทุกคน ที่คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือกันมาโดยตลอด พร้อมทั้งขอขอบคุณเจ้าหน้าที่โครงการ MECON ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการทำวิทยานิพนธ์อย่างดีมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใดต้องขออภัยมา ณ โอกาสนี้ และถือเป็นข้อผิดพลาดของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว

นุชนาฏ เอี่ยมกี่
มิถุนายน 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง (3)

สารบัญภาพ (5)

บทที่ 1 บทนำ 1

ความสำคัญของปัญหา 1

วัตถุประสงค์ของการศึกษา 10

ประโยชน์ที่จะได้รับ 11

ขอบเขตการศึกษา 11

นิยามศัพท์ 12

บทที่ 2 การตรวจเอกสาร 15

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา 15

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 37

กรอบแนวคิดในการศึกษา 44

บทที่ 3 วิธีการศึกษา 45

การเก็บรวบรวมข้อมูล 45

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล 46

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา 47

สมมติฐานในการศึกษา 48

บทที่ 4 รายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย 52

ความรู้เกี่ยวกับงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาล 52

การจำแนกประเภทงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาล 58

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลของประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน 63

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

งบประมาณด้านการศึกษา 67

งบประมาณด้านการสาธารณสุข 73

งบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร 76

งบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรม 80

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการกระจายรายได้ของประเทศไทย
จากอดีตถึงปัจจุบัน 83

ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้
ของไทยในเบื้องต้น 97

บทที่ 5 ผลการศึกษา 102

ผลการทดสอบความมีเสถียรภาพของข้อมูล 103

การวิเคราะห์การสร้างแบบจำลองสมการถดถอยพหุคูณด้วยวิธีกำลังสอง
น้อยที่สุด 107

บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ 114

สรุปผลการศึกษา 114

ข้อเสนอแนะ 117

เอกสารและสิ่งอ้างอิง 118

ประวัติการศึกษาและการทำงาน 125

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ปี 2544 ถึงปี 2555	2
2	แสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้และรายจ่ายทั่วประเทศ จำนวนคนยากจน ความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด20%สุดท้ายต่อคนจน 20 %แรก และความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายมากที่สุด20%สุดท้ายต่อกลุ่มน้อยสุด20% แรก	4
3	แสดงงบประมาณรายจ่ายภาครัฐต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ การเปลี่ยนแปลงของอัตราการเจริญเติบโตของประเทศและสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของของ ประเทศต่างๆแยกตามค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ ปี 2554	7
4	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและแหล่งข้อมูล	45
5	สมมติฐานความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษากับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้	51
6	งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจปีงบประมาณ 2536-2556	64
7	งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามลักษณะงานปีงบประมาณ 2536-2556	66
8	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2535-2556	70
9	แสดงร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามการศึกษา และหมวดรายจ่าย ปีงบประมาณ 2556 และ 2557	72

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
10	แสดงรายจ่ายด้านสาธารณสุขซึ่งจำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายในปีงบประมาณ 2552-2557	75
11	แสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษา สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรและสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554	97
12	แสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษา สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรและสัดส่วนรายจ่าย ด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-2554	99
13	ผลการทดสอบ Stationary ของตัวแปรด้วยวิธี Augment Dickey-Fuller Test (ADF Test) ที่ค่าระดับของข้อมูล (At Level)	103
14	ผลการทดสอบ Stationary ของตัวแปรด้วยวิธี Augment Dickey-Fuller Test (ADF Test) ที่ค่าระดับของข้อมูลผลต่างลำดับที่1 (At First difference)	104
15	แสดงความยาวของระยะเวลาล่าช้าที่เหมาะสมของตัวแปรอิสระ	106
16	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้และตัวแปรด้านรายจ่ายภาครัฐบาลและตัวแปรอื่นๆ	108
17	สัดส่วนสินค้าส่งออกจำแนกตามปัจจัยการผลิตหลัก ปี พ.ศ. 2540-2555	113

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (Income Gini coefficient) ของประเทศต่างๆเทียบกับประเทศไทยเฉลี่ยระหว่างปี 2544ถึง 2554	6
2	แสดงลักษณะของการกระจายรายได้ของประชากรที่มีลักษณะเป็นเส้นโค้งปกติ	21
3	ลักษณะเส้นลอเรนซ์	22
4	ความสำคัญของเงินทุนต่างชาติต่อการลดความยากจนและการกระจายรายได้ผ่านตลาดแรงงาน	29
5	Kuznets Curve	30
6	กรอบแนวคิดในการศึกษา	44
7	งบประมาณรายจ่ายของภาครัฐบาลปีงบประมาณ 2536-2556	63
8	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา ปีงบประมาณ 2536-2556	67
9	สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินปี 2536-2556	68
10	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ปีงบประมาณ 2538-2556	69
11	งบประมาณรายจ่ายด้านการสาธารณสุขตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2556	74

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
12	สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านสาธารณสุขต่องบประมาณแผ่นดิน ปี 2536-2556	74
13	สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพภาครัฐต่อค่าใช้จ่ายมวลรวม ในกลุ่มประเทศอาเซียนในปี 2553	76
14	งบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2556	77
15	แสดงสัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดิน ปี 2536-2556	77
16	งบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2538-2552	78
17	รายจ่ายด้านการเกษตร จำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายในปี 2552 และ 2553 และค่าเฉลี่ย	79
18	งบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2556	80
19	แสดงสัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านการอุตสาหกรรมต่องบประมาณ แผ่นดินปี 2536-2556	81
20	งบประมาณรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2538-2552	82

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
21	รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม จำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายใน ปี 2552 และ 2553และค่าเฉลี่ย	83
22	จำนวนคนยากจนทั่วประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2531-2554	90
23	จำนวนคนยากจนทั่วประเทศแบ่งตามภาคตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554	91
24	จำนวนคนยากจนทั่วประเทศแบ่งตามเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554	92
25	แสดงสัดส่วนครัวเรือนยากจนเขตเมืองเทียบกับเขตชนบทตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2531-2554	93
26	ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554	94
27	ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้แยกตามภาค ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554	94
28	ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้แยกตามเขตเมืองและชนบท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554	95
29	ความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคกลุ่มรายจ่ายมากสุด 20 %สุดท้ายต่อ กลุ่มรายจ่ายน้อยสุด 20 % แรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554	96
30	ความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด 20% สุดท้ายต่อกลุ่มจนสุด 20%แรก ตั้งแต่ปี พ.ศ.2531-2554	96

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

นโยบายการคลัง (Fiscal Policy) เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการกำหนดเป้าหมายและการดำเนินงานของรัฐบาลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ อาทิ การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้และความมั่งคั่งของสังคม (Musgrave, 1959) โดยผ่านเครื่องมือรายจ่ายภาครัฐบาล (government expenditure) ภาษีอากร (taxation) และการบริหารหนี้สาธารณะ (public debt)

รายจ่ายภาครัฐบาลนับว่ามีความสำคัญมากในระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากรายจ่ายภาครัฐบาลนั้นเป็นส่วนหนึ่งของอุปสงค์มวลรวมซึ่งรัฐบาลสามารถปรับเปลี่ยนรายจ่ายภาครัฐบาลเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ในช่วงภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรือง รัฐบาลจะลดรายจ่ายภาครัฐบาลเพื่อลดอุปสงค์มวลรวมอันจะส่งผลให้เกิดเสถียรภาพทางด้านราคา หรือในช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำรัฐบาลจะเพิ่มรายจ่ายภาครัฐบาลเพื่อเพิ่มอุปสงค์มวลรวมซึ่งจะส่งผลให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจ

นอกจากนี้รายจ่ายภาครัฐบาลยังเป็นเครื่องมือสำหรับการจัดสรรบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ เช่น การสาธารณสุข การศึกษา เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงได้ และเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการลดช่องว่างการกระจายรายได้ เพราะรายจ่ายภาครัฐบาลสามารถสร้างความเท่าเทียมทั้งทางด้านกายภาพ เช่น โครงสร้างพื้นฐานและระบบบริการสาธารณูปโภค และสามารถสร้างความเท่าเทียมทางด้านทุนมนุษย์ เช่น การศึกษาและการสาธารณสุข ซึ่งสามารถใช้แก้ปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม โดยรัฐบาลสามารถใช้จ่ายรายจ่ายภาครัฐบาลผ่านนโยบาย โครงการ หรือมาตรการต่างๆ สู่กลุ่มเป้าหมายคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาล เพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศดีขึ้นและสามารถลดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ของประชากรในประเทศไทย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปัจจุบันปัญหาการกระจายรายได้และความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญและจำต้องได้รับการแก้ไข จะเห็นได้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) นั้นได้เน้นเรื่องของการกระจายรายได้และความเหลื่อมล้ำของประชากรไว้ด้วย โดยเป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯได้ระบุไว้ว่า “ สร้างสังคมเป็นธรรมและเป็นสังคมที่มีคุณภาพ ทุกคนมีความมั่นคงในชีวิต ได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค” และระบุถึงยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคมโดยมีเป้าหมายที่จะลดช่องว่างรายได้ระหว่างกลุ่มคนและพื้นที่ต่างๆ เสริมสร้างความแข็งแกร่งให้เศรษฐกิจฐานรากและสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้ผู้ประกอบการรายย่อยและชุมชนประชาชน ได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพและครอบคลุมอย่างทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ปี 2544 ถึงปี 2555

(หน่วย: ล้านบาท)

งบประมาณ	งบประมาณรายจ่าย(1)	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ(2)	(1)เป็นร้อยละของ (2)
2544	910,000	5,133,520	17.70
2545	1,023,000	5,450,643	18.80
2546	999,900	5,917,369	16.90
2547	1,163,500	6,489,476	17.90
2548	1,250,000	7,092,893	17.60
2549	1,360,000	7,844,939	17.30
2550	1,566,200	8,525,197	18.40
2551	1,660,000	9,080,466	18.30
2552	1,951,700	9,041,551	21.60

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 1 (ต่อ)

งบประมาณ	งบประมาณรายจ่าย(1)	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ(2)	(1)เป็นร้อยละของ (2)
2553	1,700,000	10,104,821	16.80
2554	2,169,967.50	10,539,400	20.60
2555	2,380,000	11,572,300	20.60
2556	2,400,000	12,442,800	19.30

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

จากตารางที่ 1 ซึ่งแสดงรายจ่ายภาครัฐบาลเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ระหว่างปีงบประมาณ 2544 ถึงปีงบประมาณ 2556 ชี้ให้เห็นว่า รายจ่ายภาครัฐบาลมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยในปีงบประมาณ 2544 รัฐบาลมีการใช้จ่ายงบประมาณเป็นจำนวนทั้งสิ้น 910,000 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 รัฐบาลมีการใช้จ่ายงบประมาณเป็นจำนวนสูงถึง 2,400,000 ล้านบาท ซึ่งมากขึ้นจากปีงบประมาณ 2544 จำนวนทั้งสิ้น 1,490,000 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มมากขึ้นคิดเป็นร้อยละ 61.08 และเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเป็นสัดส่วนที่สูงขึ้น ในปีงบประมาณ 2544 คิดเป็นร้อยละ 17.70 ขณะที่ในปีงบประมาณ 2556 คิดเป็นร้อยละ 19.30

อย่างไรก็ดี แม้รัฐบาลจะดำเนินนโยบายการคลังโดยการใช้จ่ายผ่านงบประมาณแผ่นดินเพิ่มสูงขึ้นมากขึ้นจากในอดีต สภาพสังคมที่ปรากฏในปัจจุบันกลับยังเกิดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ยังไปในทิศทางตรงกันข้าม โดยสามารถพิจารณาได้จากสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) จำนวนคนยากจน ความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด 20 %สุดท้ายต่อคนจน 20%แรก และความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายเพื่อการบริโภคกลุ่มรายจ่ายมากที่สุด 20 % สุดท้ายต่อกลุ่มรายจ่ายน้อยสุด 20%แรก ดังปรากฏในตารางที่ 2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 2 แสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้และรายจ่ายทั่วประเทศ จำนวนคนยากจน ความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด20%สุดท้ายต่อคนจน 20 %แรก และความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายมากที่สุด20%สุดท้ายต่อกลุ่มรายจ่ายน้อยสุด20%แรก

ปี	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	จำนวนคนยากจน (ล้านคน)	ความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด 20 % สุดท้ายต่อคนจน 20%แรก (เท่า)	ความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายเพื่อการบริโภคกลุ่มรายจ่ายมากที่สุด 20 สุดท้ายต่อกลุ่มรายจ่ายน้อยสุด20% แรก (เท่า)
2531	0.487	0.439	34.20	11.88	8.33
2533	0.515	0.443	31.70	13.28	8.54
2535	0.536	0.450	27.80	14.90	8.99
2537	0.520	0.438	24.10	14.07	8.36
2539	0.513	0.431	20.30	13.52	8.21
2541	0.507	0.409	22.70	13.06	7.40
2543	0.522	0.428	25.50	14.55	8.09
2545	0.508	0.419	19.70	13.36	7.79
2547	0.493	0.425	16.40	12.24	8.07
2549	0.512	0.418	14.50	14.65	8.04
2550	0.496	0.396	13.10	12.87	7.14
2552	0.487	0.396	12.30	12.14	7.13
2554	0.484	0.375	8.80	11.77	6.25

หมายเหตุ: 1. ความหมายของตารางดูรายละเอียดที่นิยามศัพท์

2. ข้อมูลด้านการกระจายรายได้จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีลักษณะข้อมูลปีเว้นปี โดยตั้งแต่ปี 2531-2549 มีการจัดทำข้อมูลในปีที่ลงท้ายด้วยเลขคี่ ต่อมาในปี 2550 เป็นต้นมาเริ่มมีการจัดทำข้อมูล ในปีที่ลงท้ายด้วยเลขคู่

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากตารางที่ 2 พบว่า หากพิจารณาจำนวนคนยากจนในประเทศ ความเหลื่อมล้ำเสมือนจะลดลงด้วยเหตุที่ว่าจำนวนคนยากจนของประเทศมีทิศทางที่ลดลง ซึ่งพิจารณาได้จากจำนวนคนยากจนจากในปี 2531 ประเทศไทยมีจำนวนคนยากจนทั้งสิ้น 34.20 ล้านคน แต่ในปี 2554 จำนวนคนยากมีเพียง 8.80 ล้านคน อย่างไรก็ดี หากวิเคราะห์ในรายละเอียด จากค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคซึ่งเป็นข้อมูลทางสถิติที่ใช้เป็นตัวบ่งชี้ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ มีอัตราส่วนซึ่งมีค่าระหว่าง 0 และ 1 สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคที่ต่ำจะแสดงถึงความเท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ หากค่านี้สูงขึ้นจะบ่งชี้ถึงการกระจายรายได้ที่เหลื่อมล้ำกันมากขึ้น พบว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลงเพียงเล็กน้อยซึ่งพิจารณาได้จากตารางจะเห็นว่า ใน ปี 2531 สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ มีค่า 0.487 โดยในปี 2543 มีค่ามากที่สุดคือ 0.522 และในปี 2554 มีค่า 0.484 ซึ่งลดลงมาจากปี 2531 เพียง 0.003 เท่านั้น

สำหรับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ในปี 2531 มีค่า 0.439 และในปี 2554 มีค่า 0.375 ซึ่งมีค่าลดลง 0.064 จากข้อมูลความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด 20 %สุดท้ายต่อต่อคนจน 20%แรก จะพบว่า ใน ปี 2531 มีค่า 11.88 เท่า และในปี 2554 มีค่า 11.77 ซึ่งค่าลดลงเพียง 0.11 เท่า และปี 2535 มีค่าสูงที่สุดมากถึง 14.90 เท่า และความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายเพื่อการบริโภคกลุ่มรายจ่ายมากที่สุด 20 %สุดท้ายต่อกลุ่มรายจ่ายน้อยสุด 20%แรก พบว่าในปี 2531 มีค่า 8.33 และมีค่าลดน้อยเรื่อยๆและปี 2554 มีค่า 6.25

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2556 นิตยสารฟอร์บส์ นิตยสารเกี่ยวกับธุรกิจและการเงินในสหรัฐอเมริกา ได้เปิดเผย 50 อันดับมหาเศรษฐีประเทศไทยที่มีมูลค่าความร่ำรวยรวมสูงถึงกว่า 2.6 ล้านล้านบาท ซึ่งคิดเป็น 1 ใน 4 หรือ 25% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เมื่อพิจารณาแล้วจากการจัดอันดับดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ายังเกิดปัญหาความเลื่อมล้ำของรายได้และผลประโยชน์ส่วนใหญ่นั้นยังคงตกอยู่ในกับคนเพียงกลุ่มน้อยและกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น (**โพสต์ทูเดย์**, 2556)

เมื่อพิจารณาจากภาพที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบปัญหาความเหลื่อมล้ำโดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้กับประเทศอื่นๆ พบว่า ประเทศไทยมีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้อยู่ในเกณฑ์ที่สูง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ที่ต่ำนั้นจะเห็นได้ว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้อยู่ที่ระหว่าง 0.19-0.30 เท่านั้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

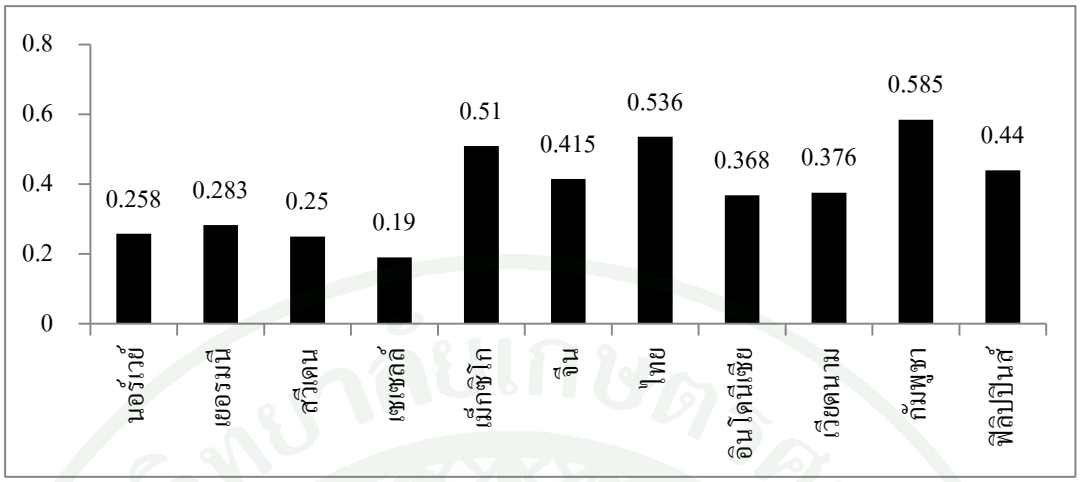

ภาพที่ 1 แสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (Income Gini coefficient) ของประเทศต่างๆเทียบกับประเทศไทยเฉลี่ยระหว่างปี 2544ถึง 2554

ที่มา: United Nations Development Programme (2011)

จากภาพที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เฉลี่ยระหว่างปี 2544 ถึง 2554 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สูง คือ 0.536 โดย เมื่อเทียบกับประเทศที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ที่ค่อนข้างต่ำ เช่น สาธารณรัฐเซเชลส์มีค่า 0.19 ประเทศนอร์เวย์ มีค่า 0.258 ประเทศเยอรมนีมีค่า 0.283 และประเทศสวีเดนมีค่า 0.250 เมื่อเทียบกับในภูมิภาคเดียวกัน มีเพียงประเทศกัมพูชาเท่านั้นที่มีค่าสูงกว่าประเทศไทย คือ มีค่า 0.585 และประเทศซึ่งมีค่าต่ำกว่าประเทศไทย คือ ประเทศอินโดนีเซียมีค่า 0.368 ประเทศเวียดนามมีค่า 0.376 ประเทศฟิลิปปินส์มีค่า 0.440

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 3 แสดงงบประมาณรายจ่ายภาครัฐต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ การเปลี่ยนแปลงของอัตราการเจริญเติบโตของประเทศและสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของของประเทศต่างๆแยกตามค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ ปี 2554

ประเทศ	งบประมาณรายจ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ* (ร้อยละ)	การเปลี่ยนแปลงของอัตราการเจริญเติบโตของประเทศ ปี 2554** (ร้อยละ)	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้***
ประเทศที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงมาก			
นอร์เวย์	40.20	1.50	0.257
ออสเตรเลีย	34.30	3.30	0.351
สหรัฐอเมริกา	38.90	2.80	0.408
เนเธอร์แลนด์	45.90	1.50	0.309
เยอรมนี	43.70	3.30	0.283
ประเทศที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับสูง			
เบลารุส	49.60	4.80	0.264
อุรุกวัย	36.40	7.10	0.453
มอนเตเนโก	48.80	-1.80	0.285
โรมาเนีย	37.60	-1.90	0.345
บัลแกเรีย	37.30	0.00	0.281
ประเทศที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับปานกลาง			
เบลีซ	28.00	1.50	0.531
สาธารณรัฐโดมินิกัน	19.1	1.40	0.472
ฟิจิ	25.00	1.80	0.428
จีน	20.9	10.30	0.415
ไทย	17.7	7.60	0.536

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเทศ	งบประมาณรายจ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ* (ร้อยละ)	การเปลี่ยนแปลงของอัตราการเจริญเติบโตของประเทศ** (ร้อยละ)	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้***
ประเทศที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับต่ำ			
สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก	26.00	10.50	0.473
คอโมรอส	27.20	1.70	0.643
เซเนกัล	26.60	3.90	0.403
เคนยา	20.90	4.00	0.476
มอริเตเนีย	29.50	5.00	0.404

หมายเหตุ: ประเทศที่นำมา คือ 5 อันดับแรกของในแต่ละกลุ่มค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับต่างๆ

* นำข้อมูลมาจาก Economics Freedom

** นำข้อมูลมากจาก Central Intelligence Agency

*** นำข้อมูลมากจาก United Nations Development Programme

ที่มา: Central Intelligence Agency (2011), Economics Freedom (2011), United Nations Development Programme (2011)

จากตารางที่ 3 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเปรียบเทียบกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ เมื่อพิจารณาพบว่า ประเทศในกลุ่มที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงมากจะมีการใช้จ่ายภาครัฐต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่สูง อยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 34.30-45.90 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ที่ค่อนข้างต่ำอยู่ในช่วงระหว่าง 0.25-0.40 อาทิเช่น ประเทศนอร์เวย์มีงบประมาณรายจ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศร้อยละ 40.20 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้มีค่าเพียง 0.257 ประเทศเยอรมนี มีงบประมาณรายจ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศร้อยละ 43.70 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้มีค่าเพียง 0.283

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับประเทศในกลุ่มที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับต่ำจะมีการใช้จ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศค่อนข้างต่ำอยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 27.20-20.90 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ค่อนข้างสูงอยู่ในช่วงระหว่าง 0.64-0.40 อาทิเช่น ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกมีงบประมาณรายจ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศร้อยละ 26.00 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้มีค่า 0.473 ประเทศคอโมโรสมีงบประมาณรายจ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศร้อยละ 27.2 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้มีค่าสูงถึง 0.643

ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับปานกลาง มีงบประมาณรายจ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศร้อยละ 17.7 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้มีค่า 0.536 เพราะฉะนั้นจากตารางด้านบน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายภาครัฐบาลและค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ซึ่งประเทศที่อยู่ในกลุ่มที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงมากจะมีการใช้จ่ายภาครัฐบาลในปริมาณที่สูงเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของประเทศเหล่านั้นจะมีค่าที่ต่ำ และประเทศที่อยู่ในกลุ่มที่มีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ต่ำจะมีรายจ่ายภาครัฐบาลในปริมาณที่น้อยเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของประเทศเหล่านั้นจะมีค่าค่อนข้างสูง

สำหรับงานวิจัยซึ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของไทย ของวรพงศ์ ตระการศิรินนท์ (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรายจ่ายสาธารณะด้านสังคมและผลต่อการกระจายรายได้ของไทย พบว่า การดำเนินนโยบายสังคมโดยผ่านการใช้รายจ่ายสาธารณะด้านสังคมของไทยประสบความสำเร็จในการลดช่องว่างของรายได้ระหว่างกลุ่มผู้มีรายได้ระดับต่างๆ ในสังคม ซึ่งพิจารณาจากตัวแปรค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค ที่มีค่าลดลง แต่ในขณะเดียวกันก็มีผลทำให้ความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มผู้ที่มีฐานะร่ำรวย (กลุ่มที่ผู้ที่อยู่นอกภาคเกษตร) กับกลุ่มผู้ที่มีฐานะยากจน (กลุ่มที่ผู้ที่อยู่ในภาคเกษตร) เพิ่มมากขึ้นด้วย ซึ่งพิจารณาจากตัวแปรสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) นอกภาคการเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ภาคการเกษตรที่มีค่าเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ดี งานวิจัยของวรพงศ์ ศึกษาเฉพาะรายจ่ายสาธารณะด้านสังคมเท่านั้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จะเห็นได้ว่าที่ผ่านมาถึงแม้ว่าจะมีการศึกษาเรื่องรายจ่ายสาธารณะด้านสังคมต่อการกระจายรายได้ของไทยจะประสบความสำเร็จในการลดช่องว่างของรายได้ แต่ยังมีรายจ่ายด้านอื่นๆที่น่าจะนำมาพิจารณาเพิ่มเติม เช่น รายจ่ายด้านเกษตรกรรมและรายจ่ายด้านอุตสาหกรรม เพราะเป็นรายจ่ายที่มีผลกระทบกับการกระจายรายได้เช่นเดียวกัน ตามสมมติฐานตามแนวคิดของ Glassman (1997) รวมถึงการพิจารณาปัจจัยนโยบายการคลังอื่นๆ เช่น นโยบายการคลังด้านภาษีอากร ปัจจัยด้านโลกาภิวัฒน์ ปัจจัยด้านการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ รวมถึงปัจจัยด้านการเมืองที่มีต่อการกระจายรายได้ของไทย

ดังนั้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย เป็นเรื่องที่สมควรพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง เพราะการที่รัฐบาลกำหนดงบประมาณแผ่นดินที่จะใช้จ่ายในแต่ละปีงบประมาณ ย่อมมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของสังคม อาทิเช่น ผลกระทบทางเศรษฐกิจ เช่น ผลกระทบกับการบริโภคของคนในประเทศ การลงทุน ระดับอัตราดอกเบี้ย ระดับราคา อัตราการว่างงาน เป็นต้น และถึงแม้ว่าการที่รัฐบาลเพิ่มค่าใช้จ่ายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศอาจจะทำให้เศรษฐกิจโดยรวมดีขึ้น แต่เราก็ควรพิจารณาด้วยว่าเศรษฐกิจที่มีความเจริญเติบโตจะทำให้เกิดผลกระทบกับความเหลื่อมล้ำหรือการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่ จึงใช้นำมาเป็นประเด็นในการศึกษา เพื่อประโยชน์ต่อการกำหนดรายจ่ายภาครัฐบาลของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย

2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงโครงสร้างงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย

2. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย กำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตของรายจ่ายภาครัฐบาล ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดขอบเขตของรายจ่ายภาครัฐบาลโดยหมายความเฉพาะ รายจ่ายที่จำแนกตามลักษณะงาน ตามที่ปรากฏในเอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี ที่จัดทำขึ้นโดยสำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งศึกษาเฉพาะรายจ่ายด้านการเกษตร รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม รายจ่ายด้านการศึกษา และรายจ่ายด้านการสาธารณสุข

2. ขอบเขตด้านปัจจัยอื่นๆนอกเหนือจากรายจ่ายภาครัฐบาล ประกอบด้วย จำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวของประชากร สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และ ดัชนีประชาธิปไตย

โดยการศึกษานี้จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายปีตั้งแต่ปี 2531-2555 อาศัยข้อมูลปัจจัยของรายจ่ายภาครัฐบาล มาจากสำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี อาศัยข้อมูลการกระจายรายได้มาจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อาศัยข้อมูลปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อการกระจายรายได้ จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทย และองค์กร Freedom House ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนอิสระ มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่วอชิงตัน ดีซี ประเทศสหรัฐอเมริกา ทำการวิจัยและรณรงค์เกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตย ความเป็นอิสระทางการเมือง และสิทธิมนุษยชน สำหรับเรื่องประชาธิปไตยนั้นจะ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จัดทำรายงานประจำปี วิเคราะห์และประเมินความเป็นประชาธิปไตยของแต่ละประเทศอย่างละเอียดเปรียบเทียบกับพัฒนาการด้านประชาธิปไตยย้อนหลังกลับไป 1-2 ปี เพื่อชี้ให้เห็นถึงความก้าวหน้า/ถอยหลังของกระบวนการประชาธิปไตยในแต่ละประเทศ (democratization or de-democratization)

นิยามศัพท์

การกระจายรายได้ หมายถึง การวัดความเท่าเทียมกันในรายได้ของคนในสังคม โดยจำแนกได้เป็น การกระจายรายได้สัมบูรณ์ (absolute distribution) เป็นการศึกษาที่กำหนดรายได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นระดับที่พอเพียงที่จะซื้ออาหารในการดำรงชีพ แล้วนับจำนวนประชากรที่มีรายได้ที่ต่ำกว่าและสูงกว่าระดับรายได้ที่กำหนดไว้ดังกล่าว และการกระจายรายได้สัมพัทธ์ (relative distribution) เป็นการศึกษาโดยการจำแนกชั้นของรายจ่าย เพื่อหาความแตกต่างระหว่างประชากรในระดับรายจ่ายต่างๆ ถ้าประชากรมีฐานะทางรายได้แตกต่างกันมาก อาจกล่าวได้ว่าการกระจายรายได้สัมพัทธ์มีความเหลื่อมล้ำสูง แต่ถ้าประชากรมีฐานะทางรายได้เท่าเทียมกันหรือใกล้เคียงกัน การกระจายรายได้สัมพัทธ์ก็จะไม่มีความเหลื่อมล้ำเลย (เมธี ครองแก้ว, 2531)

งบประมาณรายจ่าย คือ จำนวนเงินอย่างสูงที่อนุญาตให้จ่ายหรือให้ก่อหนี้ผูกพันได้ ตามวัตถุประสงค์และภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย (สำนักงบประมาณ, 2544)

จำนวนคนยากจน หมายถึง จำนวนของประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำกว่าเส้นยากจนซึ่งเท่ากับจำนวน 2,422 (บาท/คน/เดือน) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development index: HDI) คือ ดัชนีการวัดและเปรียบเทียบความยากจน การรู้หนังสือ การศึกษา อายุขัย การคลอดบุตร และปัจจัยอื่น ๆ ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเป็นวิธีการวัดความอยู่ดี กินดีตามมาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กและเยาวชน ใช้ดัชนีการพัฒนามนุษย์ของสหประชาชาตินี้ในการระบุว่าประเทศใดประเทศหนึ่งจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศที่กำลังพัฒนา หรือประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (United Nations Development, 2011)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดัชนีประชาธิปไตย คือ ดัชนีที่จัดทำโดยองค์กร Freedom House จะทำรายงาน Freedom in the World เพื่อตรวจวัดระดับสิทธิทางการเมืองกับเสรีภาพพลเมือง ใน 193 ประเทศทั่วโลกและอันดับความเป็นเสรีประชาธิปไตยในประเทศเหล่านั้น แล้วจำแนกออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน กล่าวคือ 1. Free หมายถึง ประเทศเสรีที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยตั้งมั่น (Established Democracy) 2. Partly Free หมายถึง ประเทศกึ่งเสรีที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยระยะผ่าน (Transitional Democracy) และ 3. Not Free หมายถึง ประเทศไม่เสรีที่ปกครองในระบอบไม่ประชาธิปไตย (Non-Democracy) หรือนัยหนึ่งเผด็จการ (Dictatorship) นั่นเอง ซึ่งดัชนีประชาธิปไตย มีค่าตั้งแต่ระดับที่ 1 ถึง 7 ดังนี้ ระดับที่ 1 คือ ระดับสูงสุดของความเป็นประชาธิปไตย และระดับที่ 7 คือ ระดับต่ำสุดของความเป็นประชาธิปไตย (Freedom House, 2013)

รายจ่ายด้านการเกษตร คือ รายจ่ายที่จำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ ซึ่งอยู่ภายใต้ ลักษณะงานด้านการเศรษฐกิจ ในหมวดการเกษตร (สำนักงบประมาณ, 2544)

รายจ่ายด้านการศึกษา คือ รายจ่ายที่จำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ ซึ่งอยู่ภายใต้ ลักษณะงานด้านการบริการชุมชนและสังคม ในหมวดการศึกษา (สำนักงบประมาณ, 2544)

รายจ่ายด้านการสาธารณสุข คือ รายจ่ายที่จำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ ซึ่งอยู่ภายใต้ ลักษณะงานด้านการบริการชุมชนและสังคม ในหมวดการสาธารณสุข (สำนักงบประมาณ, 2544)

รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม คือ รายจ่ายที่จำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ ซึ่งอยู่ภายใต้ ลักษณะงานด้านการเศรษฐกิจ ในหมวดการเหมืองแร่ ทรัพยากรธรณี การอุตสาหกรรมและการโยธา (สำนักงบประมาณ, 2544)

สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ คือ วิธีวัดการกระจายของข้อมูลทางสถิติอย่างหนึ่งที่นิยมใช้เป็นตัวบ่งชี้ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้หรือการกระจายความร่ำรวย สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ถูกนิยามให้เป็นอัตราส่วนซึ่งมีค่าระหว่าง 0 และ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ที่ต่ำจะแสดงถึงความเท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ หากค่านี้สูงขึ้นจะบ่งชี้ถึงการกระจายรายได้ที่เหลื่อมล้ำกันมากขึ้น สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ที่เท่ากับ 0 หมายถึง ความเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์ (ทุกคนมีรายได้เท่ากัน) และ 1 หมายถึง ความเหลื่อมล้ำอย่างสมบูรณ์ (มีคนที่มีรายได้เพียงคนเดียว ส่วนคนที่เหลือไม่มีรายได้เลย)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับรายได้ นั้นจะหมายถึง ค่าจ้างและเงินเดือน เงินรางวัลบริการ เงินโบนัส กำไรสุทธิจากการประกอบธุรกิจการเกษตรและธุรกิจอื่นๆ รายได้จากทรัพย์สิน เช่น ค่าเช่าที่ดิน ค่าลิขสิทธิ์ ดอกเบี้ยและเงินปันผล เงินได้รับเป็นการช่วยเหลือ บำเหน็จ บำนาญ เงินสงเคราะห์ รวมทั้งเงินชดเชยการออกจากงานและเงินทดแทน และรวมถึง รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้แก่ มูลค่าของสินค้าและบริการที่ได้รับเป็นส่วนหนึ่งของค่าจ้างเงินเดือน มูลค่าของสินค้าหรืออาหารที่ครัวเรือนผลิตและบริโภคเอง (รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ) หรือได้รับมาโดยไม่ต้องซื้อ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (Gini Coefficient: Consumption Based) คือ ดัชนีหนึ่งที่ใช้วัดความเท่าเทียมกันของประชากรในประเทศ สะท้อนถึงโอกาสที่คนทั้งสังคมจะมีความอยู่ดีมีสุขที่เท่าเทียมกัน หากมีความแตกต่างกันมากก็แสดงถึงความเหลื่อมล้ำกันมาก อาจทั้งจากการได้รับผลประโยชน์ โอกาสและสวัสดิการจากรัฐไม่เสมอภาคกัน มีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 โดยค่า 0 แสดงถึง มีความเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์ โดยค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค จะมีค่ามากขึ้นถ้ายิ่งมีความไม่เท่าเทียมกันหรือมีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น และค่า 1 แสดงถึงมีความไม่เท่าเทียมอย่างสมบูรณ์ โดยรายจ่ายนั้นจะหมายถึง ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ซึ่งได้แก่ จำนวนเงินที่ครัวเรือนได้ใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ เพื่อใช้ในการดำรงชีพและมูลค่าของสินค้าและบริการที่ได้รับเป็นส่วนหนึ่งของค่าจ้าง เงินเดือน สินค้าหรืออาหารที่ครัวเรือนผลิตและบริโภคเอง (รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ หรือได้มาโดยไม่ต้องซื้อ) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

เสถียรภาพด้านราคา หมายถึง การมีอัตราเงินเฟ้อที่อยู่ในระดับต่ำและไม่ผันผวน (Low and stable inflation) ซึ่งจะช่วยเอื้อต่อการตัดสินใจและวางแผนการบริโภค การผลิต การออม และการลงทุนของภาคเอกชน และช่วยสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการจ้างงานอย่างยั่งยืนในระยะยาว (ธนาคารแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย มีส่วนของการตรวจเอกสารประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิดของการใช้จ่ายภาครัฐบาล
ส่วนที่ 2 แนวคิดเรื่องการกระจายรายได้
ส่วนที่ 3 แนวคิดเรื่องการวัดการกระจายรายได้
ส่วนที่ 4 แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและปัจจัยอื่นๆกับการกระจายรายได้

ส่วนที่ 1 แนวคิดของการใช้จ่ายภาครัฐบาล

ความหมายของการใช้จ่ายภาครัฐ

“รายจ่ายสาธารณะ” (Public Expenditure) “หมายถึง การใช้จ่ายของรัฐบาลเพื่อรักษาระดับการดำเนินของรัฐบาลและประโยชน์ของสังคมโดยส่วนรวม (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2546: 367-368) โดยมีความสำคัญ 3 ประการ คือ

1. รายจ่ายสาธารณะจำเป็นต้องมีไว้เพื่อรักษาระดับการบริหารงานของภาครัฐบาล หรือการดำเนินขั้นพื้นฐานของรัฐบาล การบริหารงานราชการแผ่นดินทั่วไป รวมทั้งรายจ่ายประจำที่ไม่ก่อให้เกิดผลผลิตหรือผลทางเศรษฐกิจโดยตรง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. รายจ่ายสาธารณะมีความจำเป็นต้องมีไว้เพื่อการรักษาระดับการบริหารงานของภาครัฐบาล หรือการดำเนินงานของรัฐบาลขั้นพื้นฐาน การบริหารราชการแผ่นดินทั่วไป สังคม การเมืองและการบริหารประเทศโดยส่วนรวม เช่น

2.1 เพื่อส่งเสริมมาตรฐานคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น

2.2 การช่วยให้การจัดสรรการใช้ทรัพยากรของที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 รัฐบาลสามารถใช้รายจ่ายสาธารณะไปใช้เป็นเครื่องมือในการลดช่องว่างของการกระจายรายได้ระหว่างคนมั่งมีและคนยากจนในสังคม

2.4 รัฐบาลสามารถนำรายจ่ายสาธารณะไปใช้เป็นเครื่องมือในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมของประเทศ

2.5 รายจ่ายสาธารณะยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญของรัฐบาล ในการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัว หรือประเทศที่เกิดเศรษฐกิจชะงักงัน หรือในยามที่เศรษฐกิจถดถอย

2.6 รายจ่ายสาธารณะมีความจำเป็นสำหรับการจัดให้มีบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการพื้นฐานทั้งหลาย เพื่อเป็นหลักประกันให้ประชาชนทุกคนสามารถมีโอกาสเข้าถึงบริการสาธารณะพื้นฐานต่างๆได้

2.7 รายจ่ายสาธารณะมีความจำเป็นต่อการสงเคราะห์ประชาชนบางประเภท เช่น คนไร้ที่พึ่ง คนพิการ คนด้อยโอกาส และคนชรา เป็นต้น

3. รายจ่ายสาธารณะมีความจำเป็นสำหรับการใช้จ่ายในกิจสาธารณะระหว่างประเทศ หรือองค์กรสาธารณะระหว่างประเทศ เช่น การติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศตลอดจนที่มีประเทศมหาอำนาจอาศัยรายจ่ายสาธารณะในการสร้างอิทธิพลในรูปแบบที่ให้ความช่วยเหลือประเทศที่อ่อนแอกว่าหรือการใช้จ่ายสาธารณะไปในกิจการเพื่อการรักษาความสงบสุขของโลก หรือการใช้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จ่ายเกี่ยวกับการช่วยเหลือระหว่างประเทศ ซึ่งโดยทั่วไปประเทศผู้ให้จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะติดตามมาในรูปแบบใดแบบหนึ่ง ซึ่งอาจหวังผลในปัจจุบันหรือผลในอนาคตก็ได้

ทฤษฎีการใช้จ่ายภาครัฐของ Keynes

Keynes (1936) เศรษฐศาสตร์ของเคนส์ได้มีบทบาทอย่างสำคัญต่อการบริหารนโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่สำคัญ คือ การใช้นโยบายงบประมาณขาดดุล (budgetary deficits) เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมหภาค ในขณะที่การวิเคราะห์เกี่ยวกับรายได้ประชาชาติได้ถูกใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ภาวะทางเศรษฐกิจและการบริหารนโยบายเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น พัฒนาการทางแนวคิดและทฤษฎีของเคนส์ก็ส่งผลและมีอิทธิพลต่อการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศกำลังพัฒนานับแต่ทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา โดยเฉพาะการวางนโยบายเศรษฐกิจมหภาค โดยพิจารณาจากการวิเคราะห์ทางด้านอุปสงค์มวลรวมที่ให้ความสำคัญแก่การใช้นโยบายการลงทุนของเอกชน และความช่วยเหลือจากต่างประเทศ การใช้นโยบายงบประมาณขาดดุลทางการคลัง และการขยายตัวของการส่งออก เป็นนโยบายและเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจนั่นเอง

แนวคิดของเคนส์ที่มีความสำคัญโดยสังเขป คือ หลักว่าด้วยอุปสงค์มีผล เคนส์เสนอว่าการใช้จ่ายจะก่อให้เกิดอุปสงค์ในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งก่อให้เกิดการขยายตัวของผลผลิตและการจ้างงาน เนื่องจากการผลิตปรับตัวตาม อุปสงค์ของเคนส์ และในทัศนะของเคนส์เห็นว่านโยบายการคลังจะมีประสิทธิภาพมากกว่านโยบายการเงินเพราะนโยบายการคลัง โดยเฉพาะในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำซึ่งมีการว่างงานรวมทั้งทรัพยากรไม่ได้ถูกใช้เต็มที่ นโยบายการคลัง โดยผ่านงบประมาณขาดดุล ย่อมทำให้รายได้ประชาชาติและการจ้างงานเพิ่มขึ้น เพราะการใช้จ่ายภาครัฐบาล มีผลโดยตรงต่อการอัดฉีดรายจ่ายเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ (ตามสมการ $Y = C + I + G + X – M$) และจะมีผลมากยิ่งขึ้น หากตัวทวีคูณมีค่ามาก เพราะจะทำให้รายได้หรือผลผลิตเพิ่มขึ้นหลายรอบ ซึ่งสามารถนำไปสู่ภาวะ การจ้างงานเต็มที่ได้ในที่สุด

สำหรับนโยบายการเงินนั้น ไม่ได้มีผลต่อระดับการใช้จ่ายมวลรวมของระบบเศรษฐกิจโดยตรงเพราะการเพิ่มปริมาณเงินนั้นมีผลต่อการทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลงแล้วดอกเบี้ยจะเป็นกลไกสำคัญในการส่งผ่านให้เกิดการขยายตัวของการลงทุน แต่อย่างไรก็ตามในบางสถานการณ์กลับพบว่า หากอัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับต่ำมาก ๆ ซึ่งไม่สามารถจะต่ำลงไปกว่านี้อีกแล้ว ย่อมไม่เกิดการกระตุ้นการลงทุนและมีการขยายตัวของรายได้ และการจ้างงานหรืออยู่ในภาพที่เคนส์เรียกว่า “กับดักสภาพคล่อง” หรือ “Liquidity Trap” นั่นเอง ภาวะข้างต้น หมายความว่า ณ อัตราดอกเบี้ยที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ต่ำมาก ๆ บุคคลจะถือเงินเพื่อการเก็งกำไรโดยไม่สิ้นสุด เมื่อธนาคารกลางเพิ่มปริมาณเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ อัตราดอกเบี้ย และราคาหลักทรัพย์ก็ไม่เปลี่ยนแปลงการลงทุนภาคเอกชนก็ไม่เพิ่มขึ้น ซึ่งมีผลให้ผลผลิตรายได้รวมทั้งการจ้างงานก็ไม่เพิ่มขึ้นนั่นเอง

ทฤษฎีการใช้จ่ายภาครัฐของ Adolph Wagner

Wagner (1883) ได้เสนอกฎที่เรียกว่า "Law of Ever-Increasing State Activity" หรือกฎการขยายตัวของรัฐออกไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุดโดยเชื่อว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศมีความสำคัญต่อขนาดของรัฐบาลและสัดส่วนการใช้จ่ายของรัฐบาลต่อ GNP ของประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆตามกฎ "Law of Rising Public Expenditure" และเป็นการอธิบายลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายของรัฐในระยะยาวมากกว่าในระยะสั้น โดยมีเหตุผลสนับสนุนที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. หน้าที่ต่างๆที่รัฐบาลเคยปฏิบัติแต่ดั้งเดิม เช่น การป้องกันประเทศ การรักษาความสงบภายใน และการจัดระเบียบของสังคมนั้น จะมีการขยายขอบเขตของการทำงานกว้างขวางขึ้นจริงจังมากขึ้น ทั้งนี้เศรษฐกิจและสังคมได้เจริญเติบโตและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายในการบริหารต่างๆ เหล่านั้นจะมีราคาแพงขึ้น ทำให้การใช้จ่ายของรัฐบาลจำเป็นต้องเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้

2. ขอบเขตการบริหารงานของรัฐบาลทุกระดับมักจะขยายใหญ่ขึ้น ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องผลิตบริการใหม่ๆ เพื่อการตอบสนองความต้องการของประชาชนที่เพิ่มขึ้นและเกิดขึ้นใหม่ตามสภาพสังคม เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น รัฐบาลสมัยใหม่มักจะให้สวัสดิการแก่ประชาชนมากขึ้น หรือเข้ามาแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมที่เป็นพิษ หรือคอยป้องกันการเอารัดเอาเปรียบของธุรกิจ เป็นต้น

3. ในกรณีของประเทศที่ต้องเร่งวางแผนเร่งพัฒนาทางเศรษฐกิจนั้น ย่อมยอมรับความจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องมีส่วนร่วมในการลงทุนสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจมากขึ้น ซึ่งทำให้บทบาทหน้าที่ในทางเศรษฐกิจของภาครัฐบาลขยายใหญ่ขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. นอกจากที่กล่าวมาแล้วยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกมากมายที่ทำให้รัฐบาลขยายบทบาทการทำงานของรัฐบาล เช่น การเพิ่มขึ้นของประชากร การที่ประชาชนอพยพเข้าอยู่ในตัวเมืองมากขึ้น หรือการขยายตัวของชุมชน ย่อมทำให้รัฐบาลขยายการทำงานงานหรือบริการของตนมากขึ้น

ส่วนที่ 2 แนวคิดเรื่องการกระจายรายได้

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายรายได้เป็นการพิจารณาลักษณะการกระจายตัวของประชากรในระดับชั้นต่างๆของรายได้ ถ้าการกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันสูง หมายความว่า ความแตกต่างของรายได้ของบุคคลในสังคมมีน้อย ในทางตรงกันข้าม ถ้าการกระจายรายได้มีความไม่เท่าเทียมกันสูง หมายความว่า ความแตกต่างของรายได้ของบุคคลในสังคมมีมาก ลักษณะการกระจายรายได้สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การกระจายรายได้สัมบูรณ์ (absolute distribution) และการกระจายรายได้สัมพัทธ์ (relative distribution) (เมธี ครองแก้ว, 2531: 1) ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การกระจายรายได้สัมบูรณ์ (absolute distribution) เป็นการศึกษาที่กำหนดรายได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นระดับที่พอเพียงที่จะซื้ออาหารในการดำรงชีพ แล้วนับจำนวนประชากรที่มีรายได้ที่ต่ำกว่าและสูงกว่าระดับรายได้ที่กำหนดไว้ดังกล่าว โดยทั้งนี้ระดับรายได้ที่ได้กำหนดไว้ในข้างต้นนี้ เรียกว่า ระดับแห่งความยากจน (poverty line) ดังนั้นสัดส่วนของประชากรที่จัดว่ายากจนต่อจำนวนประชากรทั้งหมด นั่นคือ ดัชนีหรือตัวบ่งชี้ของการกระจายรายได้สัมบูรณ์ โดยถ้าสัดส่วนมีค่าลดลงในขณะที่ระดับรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น เราอาจกล่าวได้ว่าการกระจายรายได้สัมบูรณ์ของประเทศดีขึ้น และสัดส่วนของประชากรที่ยากจนที่อยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจนต่อประชากรทั้งหมด

2. การกระจายรายได้สัมพัทธ์ (relative distribution) เป็นการศึกษาโดยการจำแนกชั้นของรายจ่าย เพื่อหาความแตกต่างระหว่างประชากรในระดับรายจ่ายต่างๆ ถ้าประชากรมีฐานะทางรายได้แตกต่างกันมาก เราอาจกล่าวได้ว่าการกระจายรายได้สัมพัทธ์มีความเหลื่อมล้ำสูง แต่ถ้าประชากรมีฐานะทางรายได้เท่าเทียมกันหรือใกล้เคียงกัน การกระจายรายได้สัมพัทธ์ก็จะไม่มีความเหลื่อมล้ำเลย สำหรับดัชนีที่ใช้วัดการกระจายรายได้สัมพัทธ์ที่นิยมใช้ ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini coefficient)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 3 แนวคิดเรื่องการวัดการกระจายรายได้

ความสัมพันธ์ของการกระจายรายได้ของประชากรกับเส้นลอเรนซ์

Lorenz (1905) มีความเชื่อว่า การพัฒนาประเทศที่ได้รับความสำเร็จด้านการกระจายรายได้ คือ ความไม่เหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ระหว่างบุคคล เครื่องมือที่นิยมนำมาใช้วัดความเลื่อมล้ำที่นิยม คือ การวัดโดยใช้เส้นโค้งลอเรนซ์ (Lorenze Curve) เส้นโค้งนี้ตั้งชื่อตามนักสถิติอเมริกันชื่อ คอนราด ลอเร็นซ์ ซึ่งเส้นโค้งลอเรนซ์ จะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับรายได้กับจำนวนประชากรที่อยู่ในช่วงของรายได้นั้น กำหนดให้แกนนอน (X) แสดงชั้นของรายได้ แกนตั้ง (Y) แสดงจำนวนประชากรที่อยู่ในขั้นของรายได้นั้น ดังแสดงในภาพ 2 รูปกราฟที่แสดงความสัมพันธ์ของชั้นของรายได้กับจำนวนประชากรในแต่ละชั้นจะมีลักษณะเส้นโค้งที่ใกล้เคียงเส้นการกระจายแบบปกติ (normal distribution) ถ้าลักษณะเส้นโค้งการกระจายของประชากร มีลักษณะดังนี้ 1. เป็นโค้งคว่ำ 2. โค้งจะสมมาตร 3. ค่ากึ่งกลางของเส้นโค้งจะอยู่ที่จุดๆเดียว (Mode=Mean=Median) แสดงว่า เส้นโค้งการกระจายรายได้ของประชากรมีลักษณะเป็นโค้งการกระจายรายได้แบบปกติ

ในการวัดลักษณะความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้อาจใช้ดัชนีตัวหนึ่งเป็นเครื่องชี้ถึงลักษณะความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ ในการหาเลขดัชนีที่เป็นเครื่องชี้นั้นอาจอาศัยวิธีการทางเศรษฐมิติ การคำนวณจากเส้นโค้งการกระจายแบบปกติ (Normal distribution) ทำได้ไม่สะดวก จึงแปลงเส้นโค้งปกติให้มีลักษณะเส้นโค้งตามลักษณะ เส้นโค้งลอเรนซ์ เพื่อความสะดวกในการคำนวณดัชนีความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ ดัชนีที่นิยมใช้ คือ สัมประสิทธิ์จินี (Gini coefficient)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

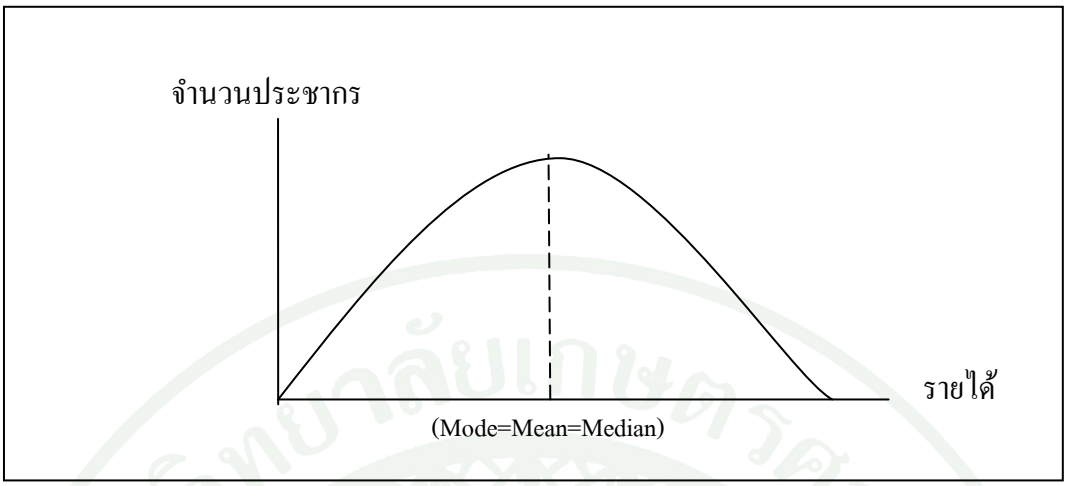

ภาพที่ 2 แสดงลักษณะของการกระจายรายได้ของประชากรที่มีลักษณะเป็นเส้นโค้งปกติ
ที่มา: Lorenz (1905)

การวัดการกระจายรายได้จากค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini Coefficient)

การที่จะคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์จินีได้จะต้องหาพื้นที่ระหว่างเส้นทแยงมุมกับเส้นโค้งลอเรนซ์และสมการของลอเรนซ์ จากภาพที่ 3 ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ของการกระจายรายได้ของประชากรกับเส้นลอเรนซ์ ในความเป็นจริงลักษณะการกระจายรายได้ของประชากรในแต่ละสังคมจะไม่เหมือนกัน ผลคือ ทำให้ลักษณะของเส้นลอเรนซ์แต่ละสังคมย่อมแตกต่างกันในการกำหนดสมการเส้นลอเรนซ์ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความถี่สะสมของรายได้กับความถี่สะสมประชากร กำหนดให้ Y= ความถี่สะสมของรายได้ และ X= ความถี่สะสมของประชากร รูปแบบความสัมพันธ์ของเส้นลอเรนซ์กับรูปทั่วไป Y=f(X) และกำหนดให้ A เป็นเนื้อที่ระหว่างเส้นทแยงมุมกับเส้นลอเรนซ์ และ B เป็นเนื้อที่ใต้เส้นลอเรนซ์(Fei, Renis, and kuo, 1979 อ้างใน อังคณา, 2538)

ค่า A= 0.5 – B หมายถึง เนื้อที่สามเหลี่ยมมุมฉาก (เนื้อที่สี่เหลี่ยมจัตุรัส=1) หักด้วยเนื้อที่ใต้เส้นลอเรนซ์

ค่า $B = \int_0^1 f(x)dx$ เนื่องจากเส้นลอเรนซ์มีลักษณะเป็นเส้นโค้ง ดังนั้นการหาพื้นที่ภายใต้เส้นโค้งจะต้องอาศัยวิธีการ integrate ตั้งแต่ 0 ถึง 1

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

$$A = 0.5 - \int_0^1 f(x)dx$$

จากค่าสัมประสิทธิ์จินี = A/A+B

เมื่อ A+B= ½*ฐาน*สูง

จะได้ค่าสัมประสิทธิ์จินี = 2A

$$=2\ (0.5 - \int_0^1 f(x)dx\ )$$

$$=1-2\int_0^1 f(x)dx$$

กรณีที่เส้นลอเรนซ์เป็นเส้นประกอบมุมฉาก ค่า A=0.5 (เนื้อที่สามเหลี่ยมมุมฉากที่อยู่ใน Unique Square Box) ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1 แสดงว่า การกระจายรายได้มีความไม่เท่าเทียมกัน

กรณีที่เส้นลอเรนซ์เป็นเส้นเดียวกับเส้นทแยงมุม สมการเส้นลอเรนซ์ คือ Y=X ค่า B=0.5 ค่า A=0 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0 แสดงว่า การกระจายรายได้ของประชากรมีความเท่าเทียมกัน

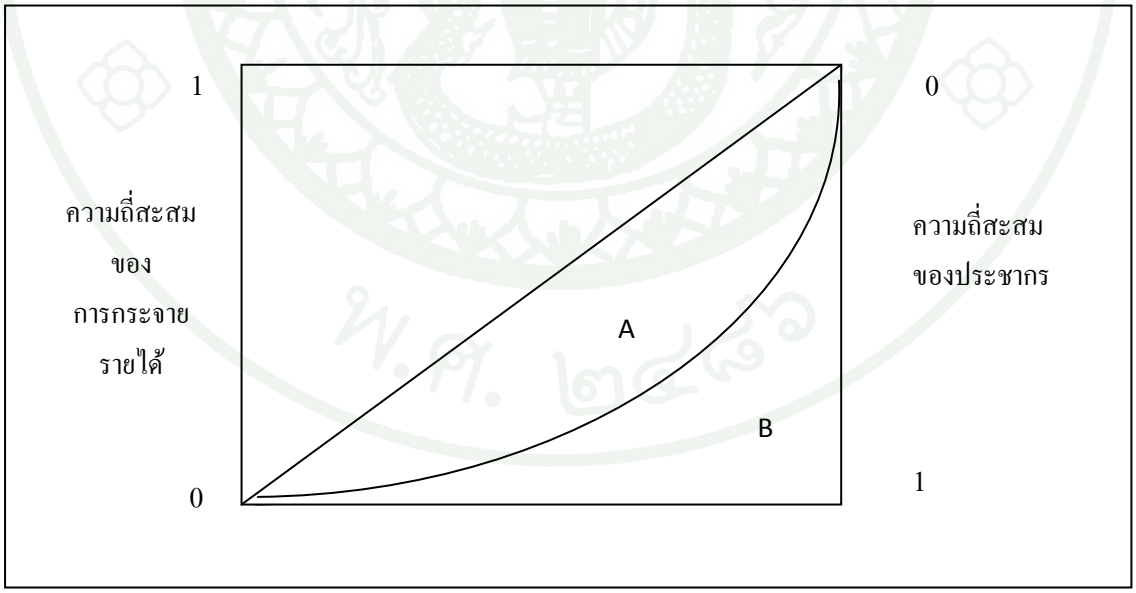

ภาพที่ 3 ลักษณะเส้นลอเรนซ์

ที่มา: Lorenz (1905)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 4 แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและปัจจัยอื่นๆกับการกระจายรายได้

แนวคิดเกี่ยวกับรายจ่ายภาครัฐบาลกับการกระจายรายได้

Musgrave (1989) นักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงด้านการคลังสาธารณะ มีความคิดเห็นว่า รัฐบาลควรมีหน้าที่ที่สำคัญขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ 3 ประการ คือ

ประการแรก หน้าที่ในการจัดสรรการใช้ทรัพยากรของสังคม เพื่อนำไปผลิตสินค้าสาธารณะสินค้าเอกชน และบริการอื่นๆ ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ตรงกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ในสังคมด้วย ซึ่งการแบ่งสรรการใช้ทรัพยากรของสังคมระหว่างภาคเอกชนกับภาครัฐจะต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดด้วยตามหลักของ Pareto

ประการที่สอง คือ หน้าที่ในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เพื่อควบคุมการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของสังคมให้เป็นไปอย่างราบรื่น มีเสถียรภาพ โดยรักษาระดับการจ้างงานให้อยู่ในระดับการจ้างงานเต็มที่ และรักษาระดับราคาหรือควบคุมอัตราเงินเฟ้อของประเทศให้คงที่

ประการที่สุดท้าย คือ หน้าที่ในการกระจายรายได้และความมั่งคั่งของสังคม เพื่อกระจายสินค้าและบริการต่างๆ ที่ผลิตขึ้นในสังคมจำแนกแจกจ่ายให้แก่ประชาชนทุกคนได้อย่างทั่วถึงกัน

Musgrave เน้นการใช้เครื่องมือนโยบายการคลังที่สำคัญในการดำเนินการของรัฐบาลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเศรษฐกิจทั้ง 3 ประการ ได้แก่ เครื่องมือด้านภาษีอากรและงบประมาณแผ่นดิน สำหรับเครื่องมือแรก ภาษีอากร การจัดเก็บภาษีอากรแบบก้าวหน้า และการเก็บภาษีแบบทั่วไป ตัวอย่างเช่น ภาษีทรัพย์สินและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือการจัดเก็บจากครัวเรือนที่ร่ำรวยและนำงบประมาณมาทำกิจกรรมที่เกิดประโยชน์กับคนจนและคนด้อยโอกาส

สำหรับเครื่องมือที่สอง คือ มาตรการการคลังทางด้านรายจ่ายสาธารณะหรืองบประมาณแผ่นดิน สามารถที่จะใช้จ่ายเพื่อสร้างสวัสดิการ ให้กับประชาชนทั้งในส่วนที่เป็นสวัสดิการเพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชน เช่นโครงการรักษาพยาบาลสำหรับผู้มีรายได้น้อย โครงการประกันสังคม เป็นต้น และในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายในการเพิ่มพูนความสามารถและประสิทธิภาพในการหารายได้ของผู้มีรายได้ต่ำหรือผู้ที่อยู่ในฐานะช่วยตัวเองได้ เช่น โครงการศึกษาอบรมทางด้าน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิชาชีพ โครงการเพิ่มพูนประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร โครงการปฏิรูปที่ดิน โครงการจัดการชลประทาน เป็นต้น การทำเช่นนี้ หมายถึง ภาครัฐทำบทบาทการถ่ายโอนรายได้ (Redistribution Policy) จากคนรวยช่วยคนจน เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเสมอภาคและการกระจายรายได้ในสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาและการสาธารณสุขกับการกระจายรายได้

Psacharopoulos (1987) กล่าวถึงทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่า การศึกษาทำให้ประสิทธิภาพของการผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ต้องมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น ดังนั้นการลงทุนในการศึกษาจึงเป็นวิธีหนึ่งในการลงทุนในทุนมนุษย์ และสำหรับผู้ที่มีการศึกษาดีก็จะได้รับค่าจ้างที่สูง ดังนั้นแนวทางในการลดปัญหาการกระจายรายได้ คือ การลดความไม่เท่าเทียมกันในการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนด้านสุขภาพ ด้านสาธารณสุข การศึกษา หรือการฝึกอบรม

การลงทุนด้านการศึกษา การลงทุนด้านสุขภาพ การลงทุนด้านสาธารณสุข หรือการฝึกอบรมจะนำไปสู่ผลิตภาพที่เพิ่มสูงขึ้นและรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีผลิตภาพหน่วยสุดท้าย (Marginal Productivity Theory) ที่กล่าวว่า ค่าจ้างแรงงานกำหนดจากส่วนเพิ่มที่แรงงานทำงานแล้วมีส่วนทำให้รายรับของบริษัทเพิ่มสูงขึ้น นั่นคือ แรงงานที่มีผลิตภาพสูงขึ้นก็จะทำให้ได้รับค่าจ้างที่สูงขึ้น เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

Psacharopoulos มองว่า การศึกษานั้นยังเป็นเครื่องมือหนึ่งตามแนวคิดด้วยการเป็นเครื่องมือส่งสัญญาณ (Signaling Device) หรือเรียกได้ว่า เป็นเครื่องมือในการกลั่นกรอง (screening or Filtering Device) หรือแนวคิดว่าด้วยวุฒิบัตร (Credentialism Hypothesis) เชื่อว่า กระบวนการศึกษาไม่ได้ทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตของทรัพยากรมนุษย์เพิ่มขึ้น การศึกษาเป็นเพียงเครื่องมือในการคัดเลือกผู้ที่มีคุณภาพเข้าทำงาน โดยใช้การศึกษาเป็นตัววัดประสิทธิภาพในการทำงานเท่านั้น แต่เชื่อว่าทรัพยากรมนุษย์จะสามารถเพิ่มความสามารถในการผลิตจากการทำงานได้ โดยเริ่มแรกนายจ้างใช้การกลั่นกรองขั้นพื้นฐาน คัดเลือกลูกจ้างจากผลการศึกษา ซึ่งเป็นมาตรฐานที่มีประสิทธิภาพและความยุติธรรมมากกว่าการใช้เชื้อชาติ เหตุผลที่นายจ้างมักเลือกแรงงานที่มีการศึกษาสูง คือ นอกเหนือจากแรงงานจะมีความรู้มีทักษะแล้ว การศึกษายังช่วยสร้างและพัฒนาลักษณะพิเศษของแรงงาน เนื่องจากการศึกษามีผลต่อทัศนคติ แรงจูงใจ ค่านิยม ดังที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

World Development Report สรุปว่า การศึกษาให้ความรู้และช่วยพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลด้วย (Cognitive Effect) อีกด้วย

สรุปว่า การลงทุนด้านการศึกษา การลงทุนด้านสุขภาพ การลงทุนด้านสาธารณสุข หรือการฝึกอบรมจะนำไปสู่ผลิตภาพที่เพิ่มสูงขึ้นและรายได้ที่เพิ่มสูง จะมีผลทางตรงกับรายได้ตามทฤษฎีทุนมนุษย์ หรือการศึกษาเป็นเพียงสิ่งคัดเลือกคนที่มีความสามารถเข้าทำงาน ซึ่งเป็นผลทางอ้อมในการทำให้รายได้สูงขึ้น ถึงแม้จะมีมุมมองที่แตกต่างกัน แต่ในวัตถุประสงค์ของสองแนวคิดก็เหมือนกัน คือ การศึกษาระดับที่สูงขึ้นมีส่วนช่วยในการดำรงตำแหน่งหน้าที่ของการงานในระดับต่างๆซึ่งสิ่งที่ตามมา คือ รายได้และผลตอบแทนที่สูงขึ้น เมื่อรายได้และผลตอบแทนที่สูงขึ้นก็ย่อมทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นเช่นกัน

แนวคิดเกี่ยวกับภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม กับการกระจายรายได้

Glassman (1997) เชื่อว่า ความยากจนนั้นเกิดจากการแยกกันอย่างชัดเจนระหว่างภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม เพราะคนจนส่วนใหญ่มักจะอยู่ในภาคเกษตรกรรม ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตชนบท แต่ภาคอุตสาหกรรมมักจะกระจุกตัวอยู่ในเขตเมือง อีกทั้งภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาล เนื่องจากยุทธศาสตร์ส่วนใหญ่ของรัฐบาลมักที่จะมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศ โดยส่วนใหญ่จะทำให้เป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการส่งออก (Export-led growth industrialization)

ขณะที่การกระจายอุตสาหกรรมไปสู่เขตชนบทกลับกลับไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากขาดปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructure) รวมทั้งการสนับสนุนอุตสาหกรรมของรัฐบาลผ่านนโยบายภาษีนำเข้า มักจะก่อให้เกิดการบิดเบือนราคาที่แท้จริงของสินค้าภายในประเทศและส่งผลกับการกระจายรายได้อีกต่อหนึ่ง เช่น ภาคอุตสาหกรรมมักได้รับการคุ้มครองทางด้านภาษี ขณะที่ภาคเกษตรได้รับการคุ้มครองที่น้อยมาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศกับการกระจายรายได้

Stolper and Samuelson (1941) ซึ่งอธิบายทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การค้าระหว่างประเทศถึงความสัมพันธ์ระหว่างการค้า ระหว่างประเทศต่อการกระจายรายได้ คือ ทฤษฎี Stolper-Samuelson Theorem ซึ่งทำนายว่า การค้าระหว่างประเทศนั้นในที่สุดจะทำให้ผลตอบแทนแรงงานและทุนเท่าเทียมกันในทุก ๆ ประเทศ โดยเมื่อมีการจ้างงานเต็มที่ทั้งก่อนและหลังการค้าระหว่างประเทศ ทำให้ปัจจัยการผลิตที่ประเทศมีอยู่อย่างสมบูรณ์มีราคาสูงขึ้นและทำให้ปัจจัยการผลิตที่ประเทศมีอยู่น้อยโดยเปรียบเทียบมีราคาลดลง ส่งผลให้รายได้ที่แท้จริงของเจ้าของปัจจัยการผลิตแต่ละชนิดเปลี่ยนแปลงไปตามราคาปัจจัยการผลิต

โดยภายใต้ข้อสมมุติในทฤษฎี Heckscher-Ohlin ตลาดสินค้า A (ใช้แรงงานมากกว่า) และตลาด B (ใช้ทุนมากกว่า) ในทั้งสองประเทศต่างเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ดังนั้นเมื่อมีการค้า P_x ในประเทศ A สูงขึ้นขณะที่ P_y ถูกลง การเปลี่ยนแปลงของราคาดังกล่าวจะเท่ากับการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของราคาปัจจัยทั้งสอง เช่นในกรณีสินค้า X เมื่อมีการค้าการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและราคาปัจจัยอาจเขียนแทนได้ด้วยสมการที่ (1)

โดยที่ P_x คือ ราคาของสินค้า X

w คือ ผลตอบแทนปัจจัยแรงงาน

r คือ ผลตอบแทนปัจจัยทุน

$$\Delta P_x = \underset{(+)}{\Delta w} + \underset{(+)}{\Delta r} \underset{(-)}{\quad} \text{———} \quad (1)$$

เนื่องจาก w เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ในขณะที่ r เปลี่ยนแปลงลดลง การที่ Px จะสูงขึ้นได้แสดงว่า w ต้องเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นมากกว่า Px ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นรายได้ของเจ้าของปัจจัยแรงจึงสูงขึ้น ในขณะที่รายได้ของเจ้าของปัจจัยทุนกลับต่ำลง และถ้าพิจารณากรณีสินค้า Y จากสมการที่ (2) จะเห็นได้ว่า เมื่อมีการค้า P_y ในประเทศ A ลดลง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

$$\Delta P_y = \Delta w + \Delta r \quad \text{———} \quad (2)$$
$$(-) \qquad (+) \quad (-)$$

โดยที่ P_y คือ ราคาของสินค้า Y

w คือ ผลตอบแทนปัจจัยแรงงาน

r คือ ผลตอบแทนปัจจัยทุน

สมการที่ (2) จะเป็นจริงก็ต่อเมื่อ r จะต้องลดลงมากกว่า P_y ที่ลดลง ในกรณีนี้จะเห็นได้ชัดเจนว่า รายได้ที่แท้จริงของเจ้าของปัจจัยแรงงานวัดในหน่วยของสินค้า Y สูงขึ้น เพราะค่าจ้างสูงขึ้น ในขณะที่ราคาสินค้า Y ถูกลง และรายได้ที่แท้จริงของเจ้าของปัจจัยทุนลดต่ำลงเพราะราคาปัจจัยทุนลดลงมากกว่าราคา Y ที่ลดลงจึงสรุปได้ว่า รายได้ที่แท้จริงของเจ้าของปัจจัยแรงงานซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ในประเทศ A สูงขึ้น แต่รายได้ของเจ้าของปัจจัยทุนกลับลดลง ส่วนในประเทศ B การกระจายรายได้จะเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม

ข้อสรุปข้างต้นเป็นจะเป็นจริง คือ เมื่อมีการค้าระหว่างประเทศทำให้รายได้ของปัจจัยแรงงานซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศกำลังพัฒนามีมากขึ้น ขณะที่รายได้ของเจ้าของปัจจัยทุนที่มีอยู่น้อยลดลง ดังนั้นเมื่อมีการค้าระหว่างประเทศจะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น (เยาวเรศ ทับพันธุ์, 2549)

แนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนระหว่างประเทศกับการกระจายรายได้

Velde and Morrissey (2002) ได้กล่าวไว้ว่า ประโยชน์จากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ประเทศผู้รับทุนได้นำไปสู่การลดปัญหาความยากจน และการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น ซึ่งเกิดจาก

1. การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติเนื่องจากการลงทุนจากต่างประเทศ จะเป็นการยกระดับรายได้ของประชากรในประเทศรวมทั้งประชากรที่มีระดับรายได้น้อย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมการผลิตมีแนวโน้มที่จะจ้างแรงงานที่มีทักษะโดยเปรียบเทียบจากตลาดแรงงานของประเทศผู้รับทุน และจะมีการจ้างแรงงานที่มีทักษะน้อยลงในการลงทุนของอุตสาหกรรมขั้นต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการลดความยากจนโดยเฉพาะในเขตชนบท

3. บริษัทข้ามชาติ หรือทุนจากต่างชาติอาจมีความสามารถในการจ่ายค่าจ้างได้สูงกว่าให้กับแรงงานที่มีคุณสมบัติเดียวกันโดยเปรียบเทียบกับบริษัทในประเทศ ซึ่งอาจเป็นการเพิ่มช่องว่างระหว่างรายได้ แต่ความแตกต่างของค่าจ้างที่เกิดขึ้นจะเป็นแรงผลักดันที่สำคัญอันจะนำไปสู่การเป็นแรงงานที่มีทักษะ (เกิดการแข่งขันในตลาดแรงงาน) ซึ่งจะเป็นการลดปัญหาการกระจายรายได้ในภายหลัง

การลงทุนจากต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการแข่งขันต่ำในตลาดโลก หรืออุตสาหกรรมที่มีสร้างมูลค่าเพิ่มได้น้อย (ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่แสวงหาประโยชน์จากปัจจัยการผลิตราคาถูก ในประเทศผู้รับการลงทุน) อาจก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบในแง่ของการลดประสิทธิภาพ ในการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศผู้รับการลงทุน ดังนั้นเมื่อพิจารณาในแง่ของการสร้างงานการลงทุนทางตรง ที่แสวงหาประโยชน์จากปัจจัยการผลิตราคาถูก จึงมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดการจ้างงานได้มากกว่าการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศที่เป็นการลงทุนเพื่อแสวงหาตลาด หรือเพื่อเปิดตลาดใหม่ในประเทศผู้รับการลงทุน

นอกจากนี้การลงทุนจากต่างชาติที่มีเทคโนโลยีในการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้นในการผลิตจะมีความสามารถในการก่อให้เกิดการจ้างงาน มากกว่าการลงทุนทางตรงที่มีเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ทุนเข้มข้นในการผลิต ทำให้มีผลต่อการลดความยากจนได้มาก เพราะเป็นการยกระดับรายได้ของแรงงานในระบบเศรษฐกิจ จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวม ส่วนใหญ่ประเทศกำลังพัฒนามักจะเป็นประเทศที่มีสัดส่วนของทุนต่อแรงงานต่ำ (เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีแรงงานมากโดยเปรียบเทียบ) โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานที่มีทักษะต่ำ
(สันติ ชัยศรีสวัสดิ์สุข และ วิศิษฐ์ ชัยศรีสวัสดิ์สุข, 2550)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

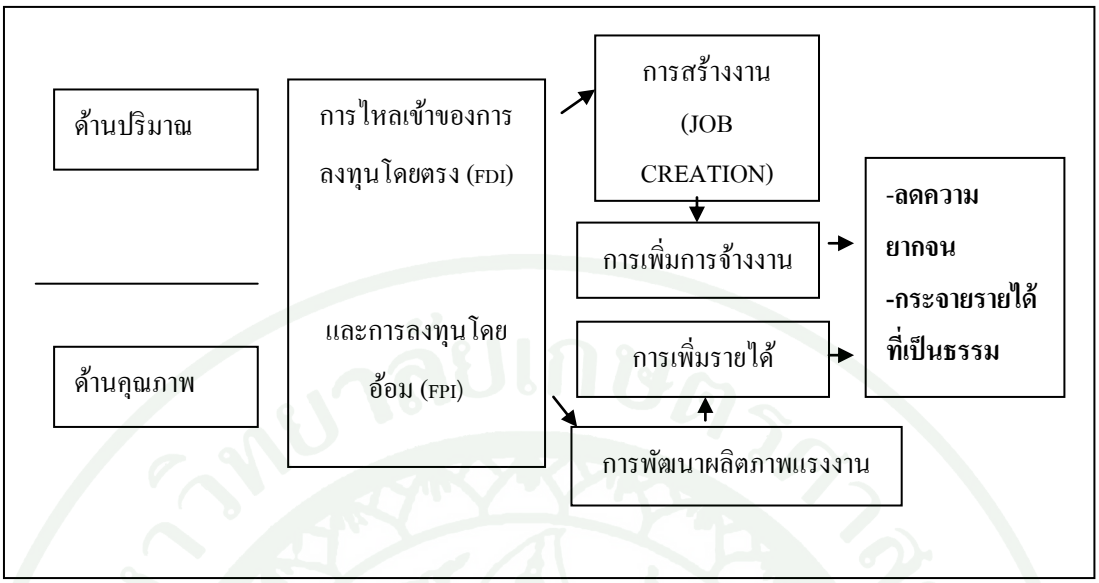

ภาพที่ 4 ความสำคัญของเงินทุนต่างชาติต่อการลดความยากจนและการกระจายรายได้ผ่านตลาดแรงงาน

ที่มา: สันติ ชัยศรีสวัสดิ์กุล และ วิศิษฐ์ ชัยศรีสวัสดิ์กุล (2550)

แนวคิดเกี่ยวกับการเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้

Kuznets (1955) ซึ่งเสนอว่า เมื่อประเทศมีกำลังพัฒนาทางเศรษฐกิจและรายได้ประชาชาติต่อหัวเพิ่มขึ้น ความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งรายได้เพิ่มขึ้นถึงระดับหนึ่ง การกระจายรายได้จะเริ่มดีขึ้น เนื่องจากประเทศนั้นๆ จะมีการ กำหนดนโยบายสาธารณะที่จะแก้ไขความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ แบบแผนความสัมพันธ์ที่อธิบายโดย Kuznets นี้มักเรียกว่าความสัมพันธ์แบบ Kuznets Inverted U-shape Curve

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

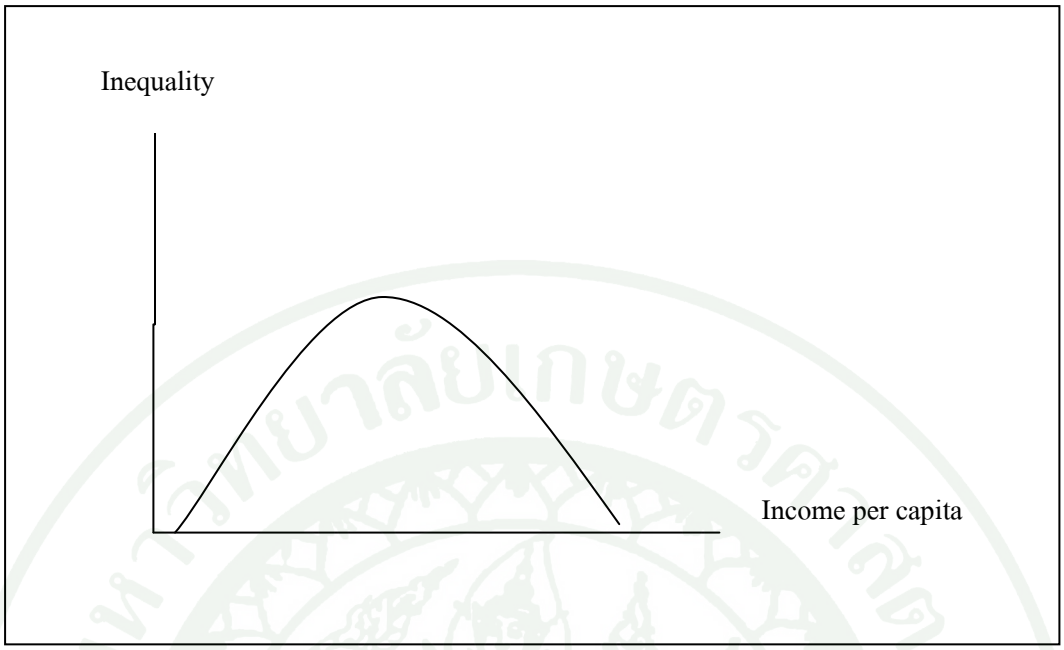

ภาพที่ 5 Kuznets Curve
ที่มา: Kuznets (1955)

จากภาพแสดงให้เห็นว่า เมื่อเริ่มมีรายได้ต่อหัวเพิ่มสูงขึ้นไปนั้นความไม่เท่าเทียมกันจะเริ่มสูงขึ้นและเมื่อรายได้ต่อหัวเพิ่มสูงขึ้นถึงจุดหนึ่งจะทำให้ความไม่เท่าเทียมกันลดลง (Turn point) และจะลดลงเรื่อยๆ เมื่อรายได้ต่อหัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องปัจจุบันได้มีการศึกษาเพื่อทดสอบสมมติฐานของ Kuznets อย่างมากและมีการกำหนดตัวอย่างในการศึกษาที่ครอบคลุมประเทศต่างๆ ซึ่งเพียงพอที่จะสนับสนุนและพิสูจน์ให้เห็นว่า เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นแล้วความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้จะลดลง

Kaldor (1957) เป็นนักเศรษฐศาสตร์ยุคเคนส์ มีความเห็นเกี่ยวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ คือ Kaldor มีความเห็นว่า เมื่อระบบเศรษฐกิจอยู่ในภาวะการจ้างงานเต็มที่ การที่จะยกระดับอัตราการออมต่อรายได้ประชาชาติให้สูงขึ้นได้นั้น จะทำได้เพียงวิธีเดียว คือ ให้มีการเปลี่ยนแปลงในการกระจายรายได้ที่แท้จริงจากกลุ่มที่มีความโน้มเอียงในการออมต่ำกว่าไปยังกลุ่มผู้มีความโน้มเอียงในการออมสูงกว่า ซึ่ง Kaldor มีความเชื่อที่ว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่ำจะมีการออมน้อยกว่าครอบครัวที่มีรายได้สูงกว่า และเชื่อว่าสังคมที่มีการกระจายรายได้ที่ยุติธรรมนั้น จะทำให้รายได้ต่อหัวต่ำและผลที่ตามมาคือ การออมจะอยู่ในระดับต่ำด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดังนั้นสังคมต้องยอมให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในช่วงแรกของการพัฒนา โดยยอมให้มีบางกลุ่มมีรายได้มาก เพื่อให้กลุ่มนั้นเกิดการออมที่มากแล้วนำเงินไปลงทุนก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ และกลไกที่จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในการกระจายรายได้ในทางที่เป็นประโยชน์แก่นายทุนมากยิ่งขึ้นก็คือ การเพิ่มของระดับราคา เพราะเมื่อระดับราคาสูงขึ้น ค่าจ้างที่เป็นตัวเงินสูงขึ้นด้วยแต่จะเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าการเพิ่มขึ้นของระดับราคา ดังนั้นในส่วนของกำไรจะเพิ่มขึ้นในอัตราการเพิ่มขึ้นของระดับราคา เมื่อรายได้ที่แท้จริงของนายทุนเพิ่มขึ้น และเนื่องจากความโน้มเอียงในการออมของนายทุนสูงกว่าความโน้มเอียงในการออมของคนงาน การกระจายรายได้ที่เหลื่อมล้ำดังกล่าวจะมีผลให้อัตราการออมของประเทศสูงขึ้นแล้วทำให้เกิดการลงทุนที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

Schumpeter (1908) มีแนวคิดเห็นเกี่ยวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ คือ เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของผลิตผลประชาชาติ เป็นผลเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงหรือความก้าวหน้าทางวิทยาการ ซึ่งความก้าวหน้าทางวิทยาการได้รับการกระตุ้นจากผู้ประกอบการ ปัจจัยที่สำคัญที่กระตุ้นให้ผู้ประกอบการแสวงหาช่องทางดังกล่าวก็คือ ผลกำไร และบรรยากาศทางสังคม ผลกำไรเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ส่วนบรรยากาศทางสังคมได้แก่ บรรยากาศทางด้านสังคมการเมือง ค่านิยม ทัศนคติ ลักษณะโครงสร้างชนชั้น ระบบการศึกษา เป็นต้น ลักษณะของการกระจายรายได้เป็นเครื่องชี้วัดให้เห็นถึงบรรยากาศทั่วๆ ไปทางด้านสังคม ถ้าการกระจายรายได้มีผลทำให้กำไรของผู้ประกอบการแสวงหาช่องทางในการลงทุน

ดังนั้นในทัศนะของ Schumpeter บรรยากาศทางสังคมที่จะกระตุ้นให้ผู้ประกอบการแสวงหาช่องทางในการลงทุนต่อไปขึ้นอยู่กับอัตราส่วนของผลกำไรต่อค่าจ้าง Schumpeter จึงมีความเห็นว่าในระยะเริ่มต้นของการพัฒนา การกระจายรายได้จะเหลื่อมล้ำกันโดยที่รายได้ตกอยู่กับผู้ประกอบการในรูปของกำไรมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ในรูปของค่าจ้าง แต่เมื่อกระบวนการพัฒนาดำเนินไปเรื่อยๆ การกระจายรายได้จึงจะค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่มีความเสมอภาคมากขึ้น ควบคู่ไปกับการเพิ่มของระดับรายได้ประชาชาติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดเกี่ยวกับภาษีอากรกับการกระจายรายได้

นักเศรษฐศาสตร์พยายามที่จะให้คำจำกัดความของคำว่า “ภาษีอากร” (Tax) เพื่อที่จะครอบคลุมภาษีอากรทุกประเภทที่จัดเก็บกัน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันก็ยังหาคำจำกัดความ ที่สมบูรณ์ไม่ได้ คำจำกัดความของภาษีอากรที่เป็นที่เข้าใจหรือยอมรับกันโดยทั่วไป การให้คำนิยามในแนวของการบังคับการจัดเก็บ คำนิยามในแนวของการบังคับการจัดเก็บภาษีอากรที่เป็นที่รู้กันอย่างแพรหลายนั้น ได้ให้คำนิยามของภาษีอากรว่าดังนี้ “ภาษีคือสิ่งที่รัฐบาลบังคับเก็บจากราษฎรและนำมาใช้เพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม โดยมิได้มีสิ่งตอบแทนโดยตรงแก่ผู้เสียภาษี” (ชวลิต หงสกุล, 2543: 47-51)

ลักษณะสำคัญของคำนิยามตามแนวนี้มีประเด็นที่สำคัญสองประการ คือ

ประการแรก ภาษีที่รัฐบาลเก็บจากประชาชนนั้น จะมีลักษณะของการบังคับ ภาษีที่เก็บนั้นอาจจะเป็นรายได้ หรือสิ่งของ หรือผลประโยชน์ หรือบริการจากตัวผู้เสียภาษี

ประการที่สอง ภาษีที่เก็บได้นั้นจะต้องนำไปใช้เพื่อสังคมส่วนรวม ตัวผู้ที่เสียภาษีนั้นจะไม่ได้รับประโยชนโดยตรงจากรัฐบาล ซึ่งต่างกับการซื้อสินค้าหรือบริการ ซึ่งผู้ที่เสียเงินจะได้รับประโยชน์โดยตรงจากการซื้อสินคาหรือบริการนั้น อย่างไรก็ตามผู้ที่เสียภาษีจะได้รับผลประโยชน์โดยทางออมจากรัฐบาล เช่น การป้องกันประเทศ การรักษาความสงบภายใน และสวัสดิการของสังคม

การแบ่งตามหลักการผลักภาระ มี 2 ประเภท คือ

1) ภาษีทางตรง (Direct Tax) เป็นภาษีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมายต้องรับภาระภาษีไว้เอง ไม่สามารถผลักภาระไปยังผู้อื่นได้หรือกระทำได้โดยยาก เช่น ภาษีเงินได้ ภาษีทรัพย์สิน ภาษีมรดก เป็นต้น

2) ภาษีทางอ้อม (Indirect Tax) เป็นภาษีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมายสามารถผลักภาระไปยังผู้อื่นได้บางส่วนหรือทั้งหมด เช่น ภาษีการค้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต และภาษีศุลกากร เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลของการเก็บภาษี (Effect of Taxation) การเก็บภาษีอากรอาจมีผลต่อ เศรษฐกิจของประเทศได้หลายประการ อาทิเช่น

1. ผลภาษีอากรต่อการผลิต

1.1 ถ้าอัตราภาษีสูง จะเกิดเลิกการผลิตหรือผลิตสินค้าอื่นๆที่อัตราภาษีต่ำกว่า

1.2 ถ้าอัตราภาษีต่ำ จะเกิดขยายการผลิต

2. ผลต่อความสามารถในการทำงานของบุคคล

ถ้าอัตราภาษีมากขึ้นอำนาจซื้อลดลง จะทำให้ลดมาตรฐานการครองชีพซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน

3. ผลต่อการกระจายรายได้

การจัดเก็บภาษี ในอัตราก้าวหน้า จะเป็นผลดีต่อการกระจายรายได้ แต่ในการจัดเก็บภาษีในอัตราถอยหลักจะก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในรายได้มากยิ่งขึ้น

สำหรับเกี่ยวกับเรื่อง การใช้เครื่องมือทางภาษีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ ปัณณ์ อนันอภิบุตร (2555) กล่าวไว้ว่า วิวัฒนาการของแนวคิดในการใช้เครื่องมือทางภาษีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้โดยทั่วไปแล้วภาษีเป็นเครื่องมือของรัฐบาลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลายประการ เช่น เพื่อหารายได้ให้แก่รัฐบาล เพื่อส่งเสริมและจำกัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจบางประเภท เพื่อรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจนอกจากนี้ ภาษียังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้อีกด้วย

นโยบายภาษีมีพัฒนาการอย่างชัดเจนในช่วงทศวรรษ 1980 โดยเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ มักดำเนินการโดยใช้นโยบายภาษีเป็นสำคัญ กล่าวคือ รัฐบาลจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจโดยให้ความสำคัญกับกระบวนการทำให้เป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) จึงต้องใช้นโยบายภาษีต่างๆ เข้ามาจัดการในฐานะที่เป็นเครื่องมือของนโยบายการพัฒนา (Development Policies) เช่น การตั้งกำแพงภาษี โดยเพิ่มอากรขา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เข้าเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ การให้เงินอุดหนุนแก่ผู้ผลิตวัตถุดิบ รวมตลอดจนการยกเว้นและลดหย่อนภาษีแก่บางภาคอุตสาหกรรมเป็นพิเศษ (เพื่อจูงใจให้มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรมที่รัฐบาลเห็นว่าจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ) นอกจากนี้ก็มักมีการเก็บภาษีอากรขาออกอัตราสูงๆ ในภาคเกษตรและภาคเหมืองแร่ต่อมาได้เกิดความนิยมในการใช้นโยบายภาษีเพื่อเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้

โดยในช่วงประมาณทศวรรษ 1950 ถึง 1960 นักวิชาการส่วนใหญ่มักมีความเห็นว่า การใช้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราก้าวหน้าสูงๆ (เช่น สูงถึง 60 - 70%) และการใช้ภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราสูงๆ (เช่นสูงถึง 50%) เป็นนโยบายภาษีในอุดมคติ (Ideal Tax) อีกทั้งยังมองว่า การจัดเก็บภาษีทางอ้อมมีความจำเป็นอยู่บ้างเพื่อเป็นแหล่งรายได้ของรัฐบาล อย่างไรก็ตาม รัฐบาลควรออกแบบนโยบายภาษีโดยให้ภาษีเงินได้เข้ามาทดแทนภาษีทางอ้อมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้ การออกแบบนโยบายภาษีในขณะนั้นไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงนโยบายภาษีที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ กล่าวคือ ถือว่าการออกแบบนโยบายภาษีเป็นเรื่องภายในประเทศ (Domestic Affairs) โดยแท้ ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า นโยบายภาษีในขณะนั้นมีเป้าหมายเพียง 2 ประการ (2 Rs) คือ เพื่อหารายได้มาสนับสนุนบทบาทของรัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจ (Revenue) และเพื่อกระจายรายได้และความมั่งคั่ง (Redistribution) ซึ่งการจัดเก็บภาษีในอัตราสูงมากทำให้รัฐบาลของประเทศต่างๆ ในขณะนั้นสามารถใช้การลดหย่อนและยกเว้นภาษีมาเป็นเครื่องมือในการชักจูงให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนในภาคการผลิตที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจได้ด้วย

ด้วยเหตุที่แนวคิดในการใช้นโยบายภาษีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้มักให้ความสำคัญกับบทบาทของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การออกแบบนโยบายภาษีจึงเน้นไปที่การใช้อัตราภาษีก้าวหน้า และการปรับปรุงระบบการบริหารจัดเก็บภาษีให้ภาระภาษีกระจายไปยังบุคคลกลุ่มต่ำๆ ในสังคมอย่างเป็นธรรมตามหลักความสามารถในการเสียภาษี (Ability to Pay) ดังแนวคิดของ Haig-Simons ที่มองว่า เงินได้(Income) เป็นตัวชี้วัดความสามารถในการเสียภาษีที่ดีที่สุด ด้วยเหตุนี้นักวิชาการในขณะนั้นจึงมักเสนอให้รัฐบาลพยายามนำภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามาใช้แทนภาษีทางอ้อม ขณะเดียวกันก็เสนอว่า ข้อดีของการใช้ภาษีเงินได้ในโครงสร้างอัตราก้าวหน้านั้น นอกจากจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้แล้ว ยังจะช่วยให้รัฐบาลมีรายได้เพิ่มขึ้นมากเพียงพอที่จะทำให้รายจ่ายของรัฐบาลเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น Kaldor (1963) ได้เสนอว่า การจะเปลี่ยนจากประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศพัฒนาแล้วนั้น รัฐบาลต้องมีการเก็บภาษีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในอัตราก้าวหน้า ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นั่นคือ ในระดับรายได้ภาษีที่ประมาณ 25 -30 % ของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดเกี่ยวกับกลไกทางการเมืองกับการกระจายรายได้

แนวคิดที่อธิบายว่าปัจจัยทางการเมืองเป็นสิ่งที่มีผลต่อรายจ่ายสาธารณะ ที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีทางเลือกสาธารณะ (Public Choice Theory หรือ Rational Choice Theory) (พลภัทร บุราคม, 2551) โดยทฤษฎีนี้ เป็นทฤษฎีที่พยายามนำเอาหลักการและวิธีการศึกษาของเศรษฐศาสตร์แบบนีโอคลาสิค มาอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองว่ามนุษย์พยายามแสวงหาและรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ทั้งทางเศรษฐกิจและทางการเมือง ในการวิเคราะห์รายจ่ายสาธารณะ (Public Choice) จะใช้ปัจจัยด้านการแสวงหาผลประโยชน์สูงสุด (Utility Maximization) ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรรายจ่ายสาธารณะมาเป็นปัจจัยหรือตัวแปรหลักในการวิเคราะห์รายจ่ายสาธารณะ แนวการศึกษาประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎีย่อย ได้แก่

1. แนวคิดความเป็นประชาธิปไตยของรัฐบาล

แนวคิดนี้ อธิบายว่ารัฐบาลที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูง จะมีรายจ่ายสาธารณะด้านสังคมสูงกว่ารัฐบาลที่มีความเป็นประชาธิปไตยต่ำหรือเป็นรัฐบาลที่เป็นเผด็จการ โดยมีรากฐานมาจากทฤษฎีประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy Theory) โดยทฤษฎีประชาธิปไตยแบบตัวแทน อธิบายบทบาทของนักการเมืองว่ามุ่งแย่งคะแนนเสียง โดยตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้ง นักวิชาการในกลุ่มนี้ได้แก่ Downs (1957) Mueller (1997) ซึ่งมองว่ามนุษย์มีลักษณะเป็นผู้แสวงหาผลประโยชน์สูงสุด(Profit Mmaximization) ทั้งนักการเมืองและผู้ออกเสียงเลือกตั้ง ผู้ลงเลือกตั้งก็ต้องการได้คะแนนเสียงสูงสุด (Vote Maximization) เพื่อที่จะได้เป็นรัฐบาล ส่วนผู้ออกเสียงเลือกตั้งก็ต้องการแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดจากการใช้รายจ่ายสาธารณะของรัฐบาล

ทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่าระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยจะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้ง แต่จุดอ่อน คือ ในโลกแห่งความเป็นจริง แล้วกลไกทางการเมืองไม่ได้มีความสมบูรณ์ ข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนจะได้รับก็ไม่สมบูรณ์ การเมืองแบบประชาธิปไตยจะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ ผู้ออกเสียงเลือกตั้งจะต้องมีข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับโครงการการใช้จ่ายต่างๆที่นักการเมืองเสนออย่างสมบูรณ์ และการแสวงหาคะแนนเสียงระหว่างพรรคการเมืองจะต้องเป็นการแข่งขันที่สมบูรณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

งานวิจัยที่สนับสนุนแนวคิดนี้ อาทิเช่น Jackman (1975), Stasavage (2005) โดยงานวิจัยเหล่านี้อธิบายว่า ประเทศที่รัฐบาลที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูงจะมีการแข่งขันทางการเมืองที่สูงด้วย ดังนั้นจึงต้องพยายามแสวงหาคะแนนเสียงสนับสนุนทางการเมืองโดยการเพิ่มรายจ่ายสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายจ่ายสาธารณะด้านสังคม ซึ่งเป็นรายจ่ายที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนได้เป็นอย่างดี สำหรับการวัดระดับความเป็นประชาธิปไตย นักวิจัยแต่ละท่านจะมีเครื่องมือในการวัดแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทของงานวิจัย เช่น งานวิจัยของ Jackman (1975) วัดระดับความเป็นประชาธิปไตยโดยใช้ ดัชนีความเป็นประชาธิปไตย (Democracy Index) เป็นต้น

2. แนวคิดการกระจายรายได้โดยกลไกทางการเมือง

แนวคิดนี้อธิบายว่า ในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินปัญหาของสังคม โดยผ่านกระบวนการของการเลือกตั้ง (Democratic Voting Process) นั้น ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งแต่ละคนจะแสดงออกถึงความต้องการและความพึงพอใจต่อระบบการกระจายรายได้ที่เป็นอยู่ในสังคมขณะนั้นว่าเหมาะสมดีแล้วหรือไม่ ตลอดจนแสดงถึงความต้องการว่าควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขเช่นใดอย่างไรก็ตาม กลไกทางการเมือง จะสามารถทำหน้าที่กระจายรายได้ความมั่งคั่งได้ดีเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับว่า กลไกทางการเมืองที่ใช้ในอยู่สังคมนั้นจะสามารถวัดหรือสะท้อนความต้องการที่แท้จริงของประชาชนที่มีต่อการทำหน้าที่ในการกระจายรายได้ของรัฐบาลได้ดีเพียงใด

สมมติว่า ถ้าการเมืองสามารถวัดความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้อย่างถูกต้องและรัฐบาลก็ทำตามความต้องการประชาชน บทบาทของรัฐในการกระจายรายได้ก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประชาชนทุกคนพอใจในทางตรงกันข้าม ถ้าหากกลไกทางการเมืองไม่สามารถวัดความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้อย่างถูกต้องหรือกลไกทางการเมืองไม่เปิดโอกาสให้คนส่วนใหญ่ได้แสดงออกซึ่งความปรารถนา (Reveal Preference) ของตนที่มีต่อการดำเนินงานของรัฐ รัฐบาลก็ไม่สามารถทำหน้าที่กระจายรายได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประชาชนก็จะไม่พอใจต่อการทำหน้าที่ของรัฐบาลดังนั้นประสิทธิภาพของกลไกทางการเมืองในการวัดความต้องการที่แท้จริงของประชาชน จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ โดยกลไกทางการเมืองจะสามารถวัดความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการด้วยกัน คือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประการแรก กลไกทางการเมืองที่ใช้อยู่ในสังคมนั้น เปิดโอกาสให้ประชาชนแต่ละคน (อย่างเสมอภาคกัน) ได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็นและความต้องการของตนต่อบทบาทการกระจายรายได้ของรัฐบาลอย่างมีเสรีภาพมากน้อยเพียงใด

ประการที่สอง ประชาชนมีความรอบรู้ มีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายหรือการดำเนินการของรัฐบาลมากน้อยเพียงใด อาทิเช่น ในขณะที่ทุกคนไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งเพื่อเลือกรัฐบาลหรือเลือกนโยบายที่พรรคการเมืองต่างๆเสนอนั้น ผู้ออกเสียงทุกคนจะรู้ว่าตนควรเลือกนโยบายแบบไหน และรู้ว่าตนจะได้รับประโยชน์อะไร และจะต้องเสียประโยชน์หรือเสียภาษีเพิ่มขึ้นมากน้อยแค่ไหน สมมติว่าผู้ออกเสียงส่วนใหญ่เลือกนโยบายการประกันรายได้ขั้นต่ำ และยอมที่จะเสียภาษีเพิ่มขึ้น ในกรณีนี้รัฐบาลก็จะจัดโครงการประกันรายได้ขั้นต่ำให้ทุกคนได้รับ ซึ่งบริการของรัฐดังกล่าวจะเป็นไปตามความต้องการของคนส่วนใหญ่
(พลภัทร บุราคม, 2551)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การตรวจเอกสารที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการตรวจเอกสารจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นงานวิจัยต่างประเทศ

ส่วนที่ 2 เป็นการตรวจเอกสารจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นงานวิจัยในประเทศ

การตรวจเอกสารจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นงานวิจัยต่างประเทศ

Terasaki (1985) ศึกษาระดับและองค์ประกอบของความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ในประเทศฟิลิปปินส์ ในปี 1961 1965 และ1971 ดัชนีที่ใช้ คือ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้และดัชนีTheli พบว่า ความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ในแง่ภาพรวมทั้งประเทศวัดโดยสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.43 ถึง 0.49 โดยในเขตเมืองกระจายรายได้ดีขึ้น ส่วนชนบทการกระจายรายได้แย่ลง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การศึกษาในปี 1961 พบว่ารายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนมีส่วนสนับสนุนในค่าความไม่เท่าเทียมกันด้านรายได้มากที่สุด คือ ร้อยละ 52 รองลงมา คือ รายได้จากกิจการนอกฟาร์ม รายได้จากค่าเช่า รายได้จากกิจการในฟาร์ม รายได้จากแหล่งอื่นๆมีค่า ร้อยละ 22,12,7 ,และ 6 ตามลำดับ การศึกษาในปี 1965 พบว่ารายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนมีส่วนสนับสนุนในค่าความไม่เท่าเทียมกันด้านรายได้มาที่สุด คือ ร้อยละ 52 รองลงมาคือ รายได้จากกิจการนอกฟาร์ม รายได้จากค่าเช่า รายได้จากกิจการในฟาร์ม รายได้จากแหล่งอื่นๆมีค่า ร้อยละ 16,15,12, และ 6 ตามลำดับ และการศึกษาในปี 1971 พบว่ารายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนมีส่วนสนับสนุนในค่าความไม่เท่าเทียมกันด้านรายได้มากที่สุดคือร้อยละ 51 รองลงมา คือ รายได้จากกิจการนอกฟาร์ม รายได้จากค่าเช่า รายได้จากแหล่งอื่นๆรายได้จากกิจการในฟาร์ม มีค่า ร้อยละ 18,10,10 และ 9 ตามลำดับ

Papatheodorou (1998) วิเคราะห์การจำแนกองค์ประกอบของความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ของประเทศกรีซในปี 1988 โดยใช้ Equivalent Adult Scale Income วิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างรายได้ก่อนและหลังสุทธิจากภาษีและเงินช่วยเหลือทางสังคม เมื่อพิจารณาจากรายได้ก่อนสุทธิจากภาษีและเงินช่วยเหลือทางสังคม พบว่า รายได้จากการประกอบกิจการจะมีสัดส่วนรายได้เพียงร้อยละ 21 ของรายได้ทั้งหมด แต่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้สูงสุด ร้อยละ 65.8 รองลงมา คือ รายได้จากค่าจ้างและเงินเดือน รายได้จากภาคเกษตร รายได้จากทรัพย์สิน เงินช่วยเหลือทางสังคม และรายได้จากแหล่งอื่น มีค่าร้อยละ 16.3,9.5,3.9,3.8 และ 3.7 ตามลำดับ และหากพิจารณาจากรายได้หลังสุทธิจากภาษีและเงินช่วยเหลือทางสังคม พบว่า รายได้จากการประกอบกิจการจะมีสัดส่วนรายได้เพียงร้อยละ 21ของรายได้ทั้งหมด แต่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้สูงสุด ร้อยละ 72.2 รองลงมา คือ รายได้จากค่าจ้างและเงินเดือน รายได้จากภาคเกษตร รายได้จากทรัพย์สิน เงินช่วยเหลือทางสังคม และรายได้จากแหล่งอื่น มีค่าร้อยละ 12.0,11.7,4.1,4.1 และ 0.9 ตามลำดับ

Drescher (1999) ศึกษาระดับและการจำแนกองค์ประกอบแหล่งที่มาของความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ของประเทศเดนมาร์ก ในปี 1987 และ 1992 โดยใช้ข้อมูลที่ใช้จ่ายได้จริง ในการศึกษา ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ดัชนี Squared of the Coefficient of Variation ผลการศึกษาพบว่า ในปี 1987 รายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้มากที่สุด คือ ร้อยละ 68.0 รองลงมา คือ รายได้จากทรัพย์สินร้อยละ 12.74 เงินเฉลี่ยโอนให้ทางสังคมร้อยละ 12.6 และเงินช่วยเหลือทางสังคม ร้อยละ -10.12 หมายถึง ทำให้ความไม่เท่าเทียมกันลดลงได้ร้อยละ 10.12 และในปี 1992 รายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้มากที่สุด คือ ร้อยละ 64.0 รองลงมา คือ รายได้จากทรัพย์สิน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ร้อยละ 25.21 เงินเฉลี่ยโอนให้ทางสังคมและเงินช่วยเหลือทางสังคมมีค่าร้อยละ –1.56 และ -7.53 ตามลำดับ หมายถึง ทำให้ความไม่เท่าเทียมกันลดลงได้ร้อยละ 1.56 และ 7.53 ตามลำดับ

Bagala , Biswal, and Jha (2001) ศึกษาผลกระทบของรายจ่ายด้านการศึกษาและสาธารณะสุขที่มีต่อความยากจนในรัฐต่างของประเทศอินเดีย ในช่วงปี ค.ศ. 1957- 1997 ซึ่งวัดความยากจนจาก Headcount Ratio (HC) และ Poverty Gap Index (PG) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า รายจ่ายด้านสุขภาพและการพัฒนาสามารถช่วยลดความยากจนได้ นอกจากนี้ยังพบว่ารายจ่ายด้านการศึกษาสามารถช่วยลดความยากจนได้เช่นกัน และเมื่อแบ่งระดับรายจ่ายด้านการศึกษา พบว่า รายจ่ายด้านการศึกษาระดับสูง,มหาวิทยาลัย,เทคนิคและอาชีวศึกษา เป็นรายจ่ายที่มีประสิทธิภาพในการลดความยากจนมากกว่ารายจ่ายในระดับประถมและมัธยมศึกษา

การตรวจเอกสารจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นงานวิจัยในประเทศ

ศรีเพ็ญ นราศรีสกุล (2540) ได้ศึกษาการใช้จ่ายภาครัฐบาลและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยศึกษา มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจ โครงสร้างการใช้จ่ายและขนาดการใช้จ่าย ศึกษานโยบายการใช้จ่ายของภาครัฐบาล และวิเคราะห์ผลการใช้จ่ายภาครัฐบาลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ตามแนวคิดของ Ram โดยขอบเขตข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ ช่วงระหว่างปี 2513-2537

จากผลการศึกษา พบว่า การใช้จ่ายภาครัฐบาลมีสัดส่วนการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมากกว่าการลงทุน แต่อย่างไรก็ตามลักษณะการใช้จ่ายดังกล่าวมีแนวโน้มลดลงโดยภาครัฐบาลใช้จ่ายเพื่อการลงทุนเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2531 เป็นต้นมา โดยลงทุนในสาขาขนส่งและคมนาคมมากที่สุด รองลงมา คือสาขาที่อยู่อาศัย และสาขาเกษตร และผลการวิเคราะห์จากแบบจำลองพบว่า อัตราการขยายตัวของการใช้จ่ายเพื่อการลงทุนภาครัฐบาลและอัตราการลงทุนภาคเอกชนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ

กมลวรรณ จำนงสุทธิ์ (2542) ได้ศึกษาผลของการลงทุนด้านการศึกษาต่อการกระจายรายได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดอัตราผลตอบแทนทางสังคม(Social rate of return)จากการที่รัฐมีการขยายโอกาสทางการศึกษาภาคบังคับ 6 ปีให้เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี คือการศึกษาในระดับประถมศึกษา 6 ปี และระดับมัธยมศึกษา 6 ปีโดยศึกษามีขอบเขตการศึกษาเฉพาะในส่วนของระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้นจากการศึกษาภาคบังคับ 6 ปี คือจะทำการศึกษาผลการลงทุนระดับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มัธยมศึกษา โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบ Benefit-Cost Analysis ซึ่งเปรียบเทียบระหว่างผลประโยชน์ที่ได้จากการลงทุนด้านการศึกษา กับต้นทุนทางสังคมในการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า ผลตอบแทนทางสังคมที่สังคมได้รับจากการลงทุนทางการศึกษาของรัฐในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายนั้นจะทำให้บุคคลมีความสามารถในการผลิตที่สูงขึ้น ซึ่งสามารถผลิตสินค้าและบริการมากขึ้น โดยจำนวนสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมากขึ้นด้วยและยังส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยที่อัตราผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนทางการศึกษานี้ในระดับมัธยมศึกษาเท่ากับ 7.7% ซึ่งหมายถึงการลงทุนทางการศึกษาของบุคคล 1 บุคคล เมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว สังคมจะได้รับผลตอบแทนในอัตรา 7.7% ต่อ 1 คน จากการให้เงินอุดหนุนในระดับการศึกษานี้ทำให้จำนวนการลงทุนทางการศึกษาในระดับมัธยมมากขึ้น จึงทำให้บุคคลมีความสามารถมากขึ้น และทำให้รายได้บุคคลเพิ่มมากและให้การกระจายรายได้ดีขึ้น

จำเริญ จิรนิธิกุล (2541) ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบผลกระทบของนโยบายการคลังต่อการกระจายรายได้ เปรียบเทียบระหว่างปี 2531 และปี 2537 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ก่อนและหลังระบบรายได้ของรัฐ รายจ่ายของรัฐ และผลด้านการคลัง ผลการศึกษา พบว่า ผลด้านรายได้ของรัฐภายหลังมีระบบภาษี พบว่าค่าสัมประสิทธิ์จินีมีค่ามากขึ้น แสดงว่า ผลด้านรายได้ของรัฐทำให้การกระจายรายได้ไม่เท่าเทียมกันมากขึ้น ผลด้านรายจ่ายของรัฐ พบว่า ภายหลังมีระบบการใช้จ่ายภาครัฐพบว่าค่าสัมประสิทธิ์จินีมีค่าลดลง แสดงว่า ผลด้านรายจ่ายของรัฐทำให้การกระจายรายได้เท่าเทียมกันมากขึ้น และผลด้านการคลังทั้งระบบ พบว่า ภายหลังมีระบบการการคลังพบว่าค่าสัมประสิทธิ์จินีมีค่าลดลง แสดงว่า ผลด้านนโยบายการคลังของรัฐทำให้การกระจายรายได้เท่าเทียมกันมากขึ้น

บุญชุบ ส่งตระกูลศักดิ์ (2545) ได้ศึกษาผลกระทบของมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐบาลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของมาตรการการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจปีงบประมาณ 2542 ต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ โดยจะศึกษาเฉพาะผลกระทบของเงินกู้มิยาซาวาต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ของประเทศ โดยวิเคราะห์ผลกระทบผ่านค่าตัวทวีแบบ Fixed Price Multipliers ที่ได้จากบัญชีเมตริกส์สังคม (Social Accounting Matrix: SAM)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการศึกษา พบว่า ค่าตัวทวีของการใช้จ่ายรัฐบาลมีค่าเท่ากับ 1.04 หมายความว่า ในระยะสั้นการใช้จ่ายรัฐบาลที่เพิ่มขึ้น 1 บาท สามารถช่วยให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ณ ราคาผลตอบแทนปัจจัย (GDP at Factor Cost) เพิ่มขึ้น 1.04 บาท กล่าวคือ การใช้จ่ายของรัฐบาลรายใต้มาตรการเพิ่มการใช้จ่ายของรัฐจำนวน 51,292 ล้านบาท ได้ทำให้ GDP at Factor Cost เพิ่มขึ้น 53,838.58 ล้านบาท แต่การเพิ่มขึ้นดังกล่าวกลับทำให้การกระจายรายได้ของประเทศแย่ลง

ไพรัตน์ กล่ำทอง (2551) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของโลกาภิวัฒน์กับการกระจายรายได้ในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา ระหว่างปี พ.ศ. 2529-2549 โดยใช้วิธีวิเคราะห์โดยใช้สมการถอยเชิงซ้อน ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ซึ่งทำการวิเคราะห์โลกาภิวัฒน์แบบโดยรวม และแบบแยกออกเป็นภาคเศรษฐกิจออกเป็นภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ที่ชัดเจนมากขึ้น

ผลการศึกษาพบว่า โลกาภิวัตน์ในรูปแบบการค้าระหว่างประเทศทำให้การกระจายรายได้แย่ลง เป็นผลมาจากโครงสร้างการส่งออกส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าเครื่องจักร ทำให้ผลประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศตกอยู่กับแรงงานที่มีทักษะเพียงพอที่จะทำงานร่วมกับเทคโนโลยี ซึ่งประเทศไทยมีอยู่น้อย ดังนั้นการกระจายรายได้จึงมีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น ส่วนผลกระทบความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาทำให้การกระจายรายได้แย่ลงเช่นกัน โดยพบว่าประเทศไทยไม่สามารถกระจายการศึกษาไปยังภูมิภาคได้อย่างทั่วถึง การวิเคราะห์แบบแยกภาคเศรษฐกิจพบว่าการส่งออกสินค้าเกษตรทำให้การกระจายรายได้นั้นดีขึ้นเนื่องจากแรงงานของไทยส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร ดังนั้นการเพิ่มการส่งออกในภาคเกษตรจะทำให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น อันเป็นการลดความเหลื่อมล้ำลงในส่วนของผลการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม

สุรีย์ สุขสมแดน (2547) ได้ศึกษาผลกระทบของภาระภาษีต่อการกระจายรายได้ของไทย เปรียบเทียบปี 2535 และ ปี 2545 โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐกิจเพื่อหาภาระภาษีของประเทศไทยจำแนกตามรายได้ โดยแบ่งกลุ่มตามวิธีการ Docile คือ 10 กลุ่มจากจนที่สุดถึงรวยที่สุด กระจายตามแบบแผนการกระจายเงินได้ตัวเงินของครัวเรือน ส่วนการหาภาระภาษี รายได้และการกระจายรายได้จะคำนวณโดยใช้ สัมประสิทธิ์จินี

ผลการศึกษา พบว่า ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล ในปี 2535 โครงสร้างภาษีจะมีลักษณะก้าวหน้ามากกว่าปี 2545 สำหรับภาษีเงินได้ปิโตรเลียม ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะในปี 2545 โครงสร้างภาษีจะมีลักษณะถดถอยกว่าปี 2535 สำหรับภาษี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สรรพสามิต คือ ภาษียาสูบ โครงสร้างภาษีมีลักษณะถดถอย โดยในปี 2535 โครงสร้างภาษีมีลักษณะถดถอยกว่าปี 2545 ภาษีน้ำมันและผลิตภัณฑ์ ภาษีเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และไม่มีแอลกอฮอล์ โครงสร้างภาษีมีลักษณะก้าวหน้า โดยในปี 2535 โครงสร้างภาษีมีลักษณะก้าวหน้ากว่าปี 2545 และภาษีรถยนต์ โครงสร้างภาษีมีลักษณะก้าวหน้า โดยในปี 2545 โครงสร้างภาษีมีลักษณะก้าวหน้ากว่าปี 2535 ส่วนผลกระทบของภาระภาษีต่อการกระจายรายได้ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การกระจายรายได้ภายหลังระบบภาษีของปี 2535 และปี 2545 จะลดลงร้อยละ 3.95 และ 1.66 ตามลำดับ

เสกสรร วินยางค์กูล (2549) ได้ศึกษาผลกระทบของการใช้นโยบายการคลังต่อการกระจายรายได้และภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตรในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลของการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนในปี 2545 ศึกษาผลกระทบของนโยบายต่างๆของรัฐบาลที่มีผลต่อการกระจายรายได้และความยากจนของครัวเรือนเกษตร โดยวิธีการศึกษาคือ แบบจำลองคำนวณดุลยภาพทั่วไป และฐานข้อมูลในปี 2545 ที่ได้จัดรูปของตารางบัญชีสังคม(SAM)

ผลการศึกษา พบว่า การเปลี่ยนแปลงไปของรายได้โดยรวมของประเทศไทยนั้น กรณีของการเพิ่มการใช้จ่ายในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น 10 เปอร์เซ็นต์ จะเกิดผลกระทบที่มีต่อรายได้ของประเทศไทยโดยรวมจะทำให้รายได้เฉลี่ยของทุกกลุ่มประชากรจะมีค่าเพิ่มขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงไปนี้จะทำให้ดัชนีชี้วัดการกระจายรายได้นั้นดีขึ้น ดูได้จากค่าสัมประสิทธิ์จีนี (Gini coefficient) และค่าสัมประสิทธิ์แห่งความปรวนแปร (Square of Coefficient of Variation) ที่มีค่าลดลงและในภาวะความยากจนของประเทศไทยจะมีค่าลดลงเช่นกัน

รณชิต สมมิตร (2552) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของการใช้จ่ายภาครัฐต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคของไทย โดยใช้วิธีการศึกษาคือ Co integration และ Error Correction Model ตามวิธีการทดสอบของ Johansan and Juselius เนื่องจากตัวแปรที่ศึกษามีมากกว่า 2 ตัวแปร และข้อมูลที่เป็นอนุกรมเวลาจึงมีลักษณะเป็น non-stationary คือค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนมีค่าเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ซึ่งข้อมูลที่ใช้พิจารณาจะใช้ข้อมูลไตรมาสแรกของปี 2536 จนถึงไตรมาสแรกของปี 2549

ผลการศึกษา พบว่า การใช้จ่ายของรัฐบาลมีผลในระยะยาวต่อการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมากที่สุด รองลงมาคือ การลงทุนภาคเอกชน การบริโภคภาคเอกชน ภาษี และอัตราดอกเบี้ย คือเมื่อการใช้จ่ายรัฐบาลเพิ่มขึ้น 1 ล้านบาทจะส่งผลกระทบทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น 2.4788 ล้านบาท รองลงมาคือ การลงทุนของ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคเอกชนเพิ่มขึ้น 0.86973 ล้านบาท การบริโภคภาคเอกชนเพิ่มขึ้น 0.59310 ล้านบาท ภาษีเพิ่มขึ้น 0.16671 ล้านบาท และส่งผลทำให้อัตราดอกเบี้ยเพิ่มร้อยละ 0.00004880 และยังพบว่าตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคทุกตัวจะมีการปรับตัวในระยะสั้นสู่ดุลยภาพในระยะยาว สำหรับตัวแปรที่มีผลกระทบในระยะสั้นพบว่า การใช้จ่ายภาครัฐบาลมีผลกระทบกับการลงทุนภาคเอกชนเพียงตัวแปรเดียว

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่างานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการกระจายรายได้แบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ได้ดังนี้

1. กลุ่มงานวิจัยที่เน้นศึกษานโยบายการคลังที่มีผลต่อการกระจายรายได้ โดยไม่ได้แยกเป็น รายจ่ายภาครัฐบาล ภาษีอากรหรือการบริหารหนี้สาธารณะที่มีผลต่อการกระจายรายได้ของไทย เช่น งานของเสกสรร วินยางค์กูล (2549) และจำเริญ จิรนิธิกุล (2541)

2. กลุ่มงานวิจัยที่เน้นศึกษานโยบายการคลังที่มีผลต่อการกระจายรายได้ โดยแยกเป็นรายจ่ายภาครัฐบาล ภาษีอากร หรือ การบริหารหนี้สาธารณะที่มีผลต่อการกระจายรายได้ของไทย เช่น งานวิจัยของ สุรีย์ สุขสมแดน (2547) ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของภาระภาษีต่อการกระจายรายได้ของไทย บุญชุบ ส่งตระกูลศักดิ์ (2545) ได้ศึกษาผลกระทบของมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐบาลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ และงานวิจัยของ Bagala , Biswal, and Jha (2001) ศึกษาผลกระทบของรายจ่ายด้านการศึกษาและสาธารณะสุขที่มีต่อความยากจนของประเทศอินเดีย

3. กลุ่มงานวิจัยที่เน้นศึกษาปัจจัยอื่นๆนอกจากนโยบายการคลังที่มีผลต่อการกระจายรายได้ เช่น งานวิจัยของไพรัตน์ กล่ำทอง (2551) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ของโลกาภิวัฒน์กับการกระจายรายได้ในประเทศไทย งานวิจัยของกมลวรรณ จำนงสุทธิ์ (2542) ได้ศึกษาผลของการลงทุนด้านการศึกษาต่อการกระจายรายได้และงานวิจัยของ Terasaki (1985) Papatheodorou (1998) Drescher (1999) ซึ่งเน้นศึกษาองค์ประกอบของความไม่เท่าเทียมกันในการกระจาย

4. กลุ่มงานวิจัยที่เน้นศึกษาถึงการรายจ่ายภาครัฐบาลที่มีผลต่อการเจริญเติบโตโดยไม่ดูผลของการกระจายรายได้ เช่น งานวิจัยของศรีเพ็ญ นราศรีสกุล (2540) ศึกษาการใช้จ่ายภาครัฐบาลและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยศึกษา และงานวิจัยของรณชิต สมมิตร (2552) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของการใช้จ่ายภาครัฐต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคของไทย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากแนวคิดทฤษฎีและการตรวจเอกสาร นำมาสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งอธิบายความสัมพันธ์ของการกระจายรายได้กับ ปัจจัยที่เป็นนโยบายด้านรายจ่ายภาครัฐบาล คือ จำนวนรายจ่ายด้านการศึกษา จำนวนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข จำนวนรายจ่ายด้านการเกษตร และจำนวนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรม ปัจจัยนโยบายการคลังอื่นๆ คือ จำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร ปัจจัยด้านโลกาภิวัฒน์ คือ สัดส่วนมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และ มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และ ปัจจัยด้านการเมือง คือ ดัชนีประชาธิปไตย

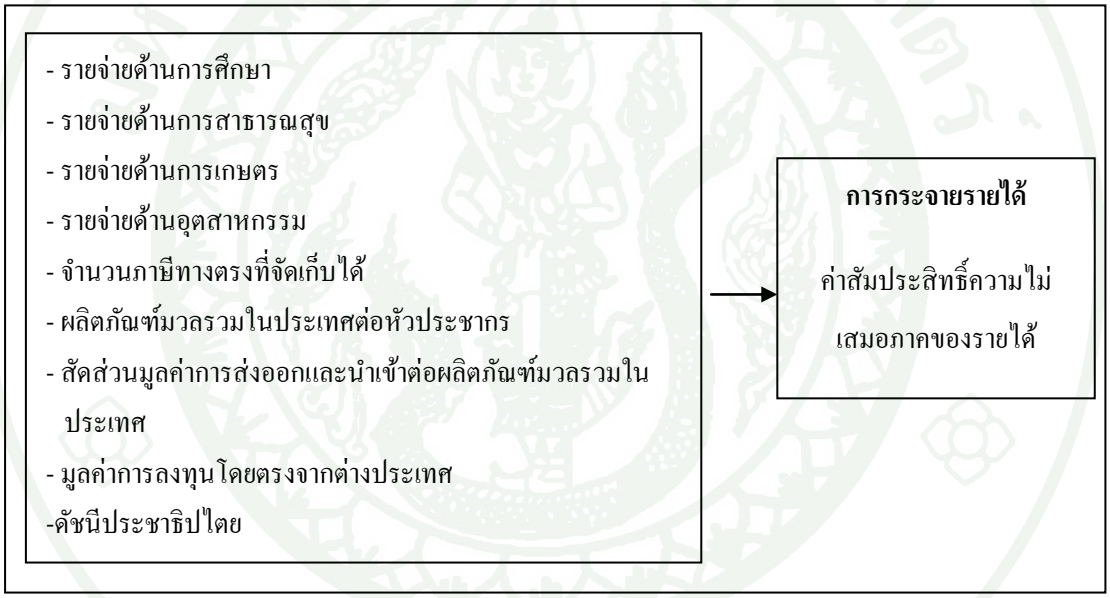

ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดในการศึกษา
ที่มา: จากการเรียบเรียง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ประเภทอนุกรมเวลา (Time series data) เป็นรายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2555 โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาโดยนำข้อมูลมาจากแหล่งข้อมูลดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและแหล่งข้อมูล

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	แหล่งข้อมูล
สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
รายจ่ายด้านการศึกษา	สำนักงบประมาณ
รายจ่ายด้านการสาธารณสุข	สำนักงบประมาณ
รายจ่ายด้านการเกษตร	สำนักงบประมาณ
รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม	สำนักงบประมาณ
จำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้	สำนักงบประมาณ
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
สัดส่วนมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	ธนาคารแห่งประเทศไทย
มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	ธนาคารแห่งประเทศไทย
ดัชนีประชาธิปไตย	Freedom House

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 วิธี คือ

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) จะศึกษาข้อมูลโครงสร้างงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method) จะศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ 2 ตัวขึ้นไป ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Square Method)

โดยทั่วไปข้อมูลที่มีลักษณะเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Times Series Data) ในการนำข้อมูลอนุกรมเวลามาใช้ ต้องมีการทดสอบว่าข้อมูลที่นำมาใช้ดังกล่าวมีลักษณะเป็น stationary หรือไม่ เพราะการนำข้อมูลที่มีลักษณะเป็น Non- stationary ดังกล่าวไปใช้ในสมการถดถอย ผลที่ได้อาจมีลักษณะผิดแผกจากที่ควรจะเป็น (spurious results) นั่นคือ ก่อนจะสร้างความสัมพันธ์ของสมการถดถอยก็ควรจะทดสอบว่าข้อมูลนั้นมีลักษณะ Non- stationary หรือ stationary ก่อน เพราะข้อมูลอนุกรมเวลาควรมีลักษณะเป็น stationary โดยตัวแปรที่มีคุณสมบัตินิ่ง (stationary) มีสมมติฐานอยู่ 3 ประการ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความแปรปรวน (Variance) ค่าความแปรปรวนร่วมไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา (Covariance)

วิธีการทดสอบคุณสมบัติความนิ่ง (Stationary) ของตัวแปรที่มีมีลักษณะเป็นอนุกรมเวลา (Times Series Data) คือ การทดสอบยูนิทรูท (Unit Root Test) หรือ การหาอันดับความสำคัญของข้อมูล (Order of Integration) ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้เลือกใช้วิธีของ Dickey and Fuller เนื่องจากวิธีของ Dickey and Fuller มักจะนิยมประยุกต์ใช้กับการศึกษาที่มีจำนวนข้อมูลไม่มาก จึงน่าจะเหมาะสมกับงานวิชัยชิ้นนี้ วิธีการทดสอบยูนิทรูท (Unit Root Test) ของ Dickey and Fuller เรียกว่า Augment Dickey-Fuller Test (ADF Test) โดยใช้สมการดังนี้

$$\Delta Xt = X_t - X_{t-1} = \alpha_0 + \alpha_2 t + \gamma X_{t-1} + \sum_{i=1}^{k} \lambda \Delta X_{t-1} + \varepsilon_t$$

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานในการทดสอบยูนิตรูทโดยใช้วิธี Augment Dickey-Fuller Test คือ

H_0: $\gamma = 0$ (ตัวแปร Xt มีคุณสมบัติเป็น Non-Stationary)

H_1: $\gamma < 1$ (ตัวแปร Xt มีคุณสมบัติเป็น Stationary)

Box and Jenkins ใช้การตรวจสอบการเกิด Non-stationary โดยการพิจารณาที่ Correlogram โดยมีสมมติฐานเบื้องหลังว่า การ differencing จะทำให้เกิด stationary ซึ่งอาศัยการอธิบายโดย “integrated” กล่าวคือ ตัวแปรจะมีลักษณะเป็น integrated ของลำดับ d หรือ I(d) นั้นต้องมีการ differencing จำนวน d ครั้ง เพื่อให้ข้อมูลมีลักษณะเป็น stationary ดังนั้นตัวแปรที่มีลักษณะเป็น stationary จะมีลักษณะเป็น I(0) หรือถ้าต้องทำการ differencing จำนวน 1 ครั้ง สามารถเขียนได้เป็น I(1) โดยปกติแล้วตัวแปรเศรษฐศาสตร์มักเป็น integrated ลำดับที่ไม่เกิน 2 นั่นก็คือ มักเป็น I(0), I(1) หรือ I(2) (เรวัตร ธรรมมาอภิรมย์, 2544: 11-16)

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

Multiple Regression Analysis เป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัว และตัวแปรตาม 1 ตัว ผลที่ได้จากการวิเคราะห์สามารถสรุปได้เป็นความสัมพันธ์ อยู่ในรูปของสมการเส้นตรง และสามารถอธิบายและเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว ว่าตัวแปรใดมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง Y มากที่สุด สามารถเขียนอยู่ในรูปแบบความสัมพันธ์ในรูปของสมการได้ดังนี้

$$\mathbf{Y} = B_0 + B_1X_1 + B_2X_2 + \ldots + B_nX_n + \varepsilon$$

โดยที่ Y= ค่าของตัวแปรตาม X, X_1, X_2= ค่าของตัวแปรอิสระ

n = จำนวนของตัวแปรอิสระ ε = ค่าความคลาดเคลื่อน

B_0 และ B_1, B_2= ค่าคงที่ และ สัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรอิสระในสมการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โดยแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

$$GINI= B_1+\alpha_1 EDU+\alpha_2 PBH+\alpha_3 AG+\alpha_4 ID+\alpha_5 TEX+\alpha_6 GDP +\alpha_7 TRADE+\alpha_8 FDI+\alpha_9 POL+\varepsilon$$

โดยที่ GINI= สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้

EDU = รายจ่ายด้านการศึกษา

PBH = รายจ่ายด้านการสาธารณสุข

AG = รายจ่ายด้านการเกษตร

ID = รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม

TEX = จำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้

GDP = ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร

FDI = มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

TRADE = สัดส่วนมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

POL = ดัชนีประชาธิปไตย

สมมติฐานในการศึกษา

1. รายจ่ายด้านการศึกษามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) คือ เมื่อรายจ่ายด้านการศึกษามีค่าเพิ่มขึ้น จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้ดีขึ้น หรือ เมื่อลดรายจ่ายด้านการศึกษา จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นแย่ลง ตามทฤษฎีทุนมนุษย์ของ Psacharopoulos (1987) ซึ่งกล่าวว่า แนวทางในการลดปัญหาการกระจายรายได้ คือ การลดความไม่เท่าเทียมกัน โดยการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนด้านสุขภาพ การศึกษา หรือการฝึกอบรม

2. รายจ่ายด้านการสาธารณสุข มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) คือ เมื่อรายจ่ายด้านการสาธารณสุขมีค่าเพิ่มขึ้น จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้ดีขึ้น หรือ เมื่อลดรายด้านการสาธารณสุข จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นแย่ลง ตามทฤษฎีทุนมนุษย์ของ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Psacharopoulos (1987) คือ แนวทางในการลดปัญหาการกระจายรายได้คือ การลดความไม่เท่าเทียมกันโดยการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนด้านสุขภาพ การศึกษา หรือการฝึกอบรม

3. รายจ่ายด้านการเกษตร มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) คือ เมื่อเพิ่มรายจ่ายด้านการเกษตร มีทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้ดีขึ้น หรือ เมื่อลดรายด้านด้านการเกษตร จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นแย่ลง ตามแนวคิด Glassman (1997) เชื่อว่า ความยากจนเกิดจากการแยกกันอย่างชัดเจนระหว่างภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม ถ้ามีการเพิ่มการลงทุนในด้านเกษตรกรรมจะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น

4. รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) คือ เมื่อเพิ่มรายจ่ายด้านอุตสาหกรรม จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้ดีขึ้น หรือเมื่อลดรายจ่ายด้านอุตสาหกรรม จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นแย่ลง ตามแนวคิด Glassman (1997) ที่เชื่อว่า ความคนจนส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมในชนบท แต่ภาคอุตสาหกรรมกระจุกตัวอยู่ในเมือง ขณะที่การกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ชนบทกลับไม่ประสบความสำเร็จ เพราะขาดปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructure) เพราะฉะนั้นถ้ามีการการเพิ่มการลงทุนในด้านอุตสาหกรรม การกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ชนบทจะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น

5. จำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) คือ เมื่อจำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้มีค่าเพิ่มขึ้น จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) มีค่าลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้ดีขึ้น หรือเมื่อจำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้มีค่าลดลง จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นแย่ลง ตามแนวคิดเกี่ยวกับภาษีอากร กล่าวถึง ผลของการเก็บภาษี (Effect of Taxation) ผลต่อการกระจายรายได้ การจัดเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า จะเป็นผลดีต่อการกระจายรายได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร มีค่าเพิ่มขึ้น จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้ดีขึ้น หรือเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากรมีค่าลดลง จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นแย่ลง เนื่องจาก เมื่อประชากรมีรายได้ต่อบุคคลเพิ่มขึ้นทำให้รายได้อยู่เหนือเส้นความยากจนมากขึ้นส่งผลสัดส่วนความยากจนลดลง และการกระจายรายได้ ในทิศทางเดียวกัน จากแนวคิดของ Kuznets (1955)

7. สัดส่วนมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีความสัมพันธ์ในทิศตรงกันข้ามกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) คือ เมื่อสัดส่วนมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีค่าเพิ่มขึ้น จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้ดีขึ้น หรือเมื่อสัดส่วนมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีค่าลดลง จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นแย่ลง ตามทฤษฎี Stolper and Samuelson (1941) เมื่อมีการค้าระหว่างประเทศทำให้รายได้ของปัจจัยแรงงานซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศกำลังพัฒนามีมากขึ้น ขณะที่รายได้ของเจ้าของปัจจัยทุนที่มีอยู่น้อยลดลง ดังนั้น เมื่อมีการค้าระหว่างประเทศทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น

8. มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) คือ เมื่อมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีค่าเพิ่มขึ้น จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้ดีขึ้น หรือเมื่อมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีค่าลดลง จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ตามแนวคิดของ Velde and Morrissey (2002) ได้กล่าวไว้ว่า ประโยชน์จากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ประเทศผู้รับทุนได้นำไปสู่การลดปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

9. ดัชนีประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ดัชนีประชาธิปไตย ซึ่งมีค่าตั้งแต่ระดับที่ 1 ถึง 7 ดังนี้ ระดับที่ 1 คือ ระดับสูงสุดของความเป็นประชาธิปไตย และระดับที่ 7 คือ ระดับต่ำสุดของความเป็นประชาธิปไตย เมื่อดัชนีประชาธิปไตย มีค่าเพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า สังคมมีความเป็นประชาธิปไตยที่แย่ลง จะทำให้ค่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายนั้นแย่ลง หรือ เมื่อดัชนีประชาธิปไตยมีค่าลดลง ซึ่งหมายความว่า สังคมมีความเป็นประชาธิปไตยที่ดีขึ้น จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ลดลง ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นดีขึ้น ตามแนวคิด ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy Theory) ซึ่งมองว่ามนุษย์มีลักษณะเป็นผู้แสวงหาผลประโยชน์สูงสุด ทั้งนักการเมืองและผู้ออกเสียงเลือกตั้ง ผู้ลงเลือกตั้งก็ต้องการได้คะแนนเสียงสูงสุด (Vote Maximization) เพื่อที่จะได้เป็นรัฐบาล ส่วนผู้ออกเสียงเลือกตั้งก็ต้องการแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดจากการใช้รายจ่ายสาธารณะของรัฐบาล และประเทศที่รัฐบาลที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูงนั้นจะมีการแข่งขันทางการเมืองที่สูงด้วย ดังนั้นจึงต้องพยายามแสวงหาคะแนนเสียงสนับสนุนทางการเมืองโดยการเพิ่มรายจ่ายสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายจ่ายสาธารณะด้านสังคม

ซึ่งสมมติฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีความสัมพันธ์ต่อสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค ดังแสดงได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 สมมติฐานความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษากับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	**ความสัมพันธ์ต่อสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้**
จำนวนรายจ่ายด้านการศึกษา	-
จำนวนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข	-
จำนวนรายจ่ายด้านการเกษตร	-
จำนวนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรม	-
จำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้	-
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร	-
สัดส่วนมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	-
มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	-
ดัชนีประชาธิปไตย	+

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 4

รายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย

รายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย ประกอบด้วยเนื้อหา ดังต่อไปนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาล
2. การจำแนกประเภทงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลของประเทศไทย
3. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลของประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน

4. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการกระจายรายได้ของประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน
5. ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทยในเบื้องต้น

โดยเนื้อหาในบทนี้จะเป็นส่วนที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ของการศึกษา คือ เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย

ความรู้เกี่ยวกับงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาล

ความหมายของงบประมาณแผ่นดิน

งบประมาณแผ่นดิน หมายถึง แผนเกี่ยวกับการใช้จ่ายของรัฐบาลและการจัดหารายรับให้เพียงพอกับการใช้จ่ายในรอบระยะเวลาหนึ่ง โดยปกติมีระยะเวลา 1 ปี ดังนั้น จึงเรียกว่า งบประมาณแผ่นดินประจำปี ซึ่งจะเริ่มต้นในวันที่ 1 ตุลาคมของปี ไปจนถึงวันที่ 30 กันยายนของปีถัดไป สำนักงบประมาณเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดทำงบประมาณแผ่นดินและนำเสนอเพื่อพิจารณา เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงตราออกมาเป็นพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีเพื่อใช้บังคับต่อไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจัดทำงบประมาณแผ่นดินเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้รัฐบาลมีการวางแผนที่จะดำเนินการไว้ล่วงหน้าและรายจ่ายของรัฐบาลเป็นส่วนประกอบของอุปสงค์รวม การวางแผนการใช้จ่ายและการหารายรับจะทำให้สามารถคาดคะเนสภาพเศรษฐกิจในปีต่อไปได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้รัฐบาลบริการการคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพภายในขอบเขตของงบประมาณที่จัดทำขึ้น (ปัณณกิชญ์ ธนิกกุล, ม.ป.ป.)

ประเภทของงบประมาณแผ่นดิน

งบประมาณแผ่นดินแบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. งบประมาณสมดุล (Balanced budget) หมายถึง งบประมาณที่รายได้ของรัฐบาลรวมกันแล้วเท่ากับรายจ่ายของรัฐบาลพอดี ดังนั้น รัฐบาลไม่จำเป็นต้องกู้เงินมาใช้จ่ายหรือนำเงินคงคลังออกมาใช้

2. งบประมาณไม่สมดุล (Unbalanced budget) หมายถึง งบประมาณที่รายได้ของรัฐบาลไม่เท่ากับรายจ่ายของรัฐบาล กรณีถ้ารายได้ของรัฐบาลสูงกว่ารายจ่ายของรัฐบาลเรียกว่า งบประมาณเกินดุล (Surplus budget) ซึ่งรัฐบาลจะมีรายได้เหลือจากการใช้จ่าย เงินคงคลังของรัฐบาลจะเพิ่มขึ้น และกรณีถ้ารายได้ของรัฐบาลต่ำกว่ารายจ่ายของรัฐบาล เรียกว่า งบประมาณขาดดุล (Deficit budget) ซึ่งรัฐบาลต้องกู้เงินหรือนำเงินคงคลังออกมาใช้จ่ายอย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในแง่ของประมาณการรายรับและรายจ่ายของรัฐบาลแล้ว งบประมาณแผ่นดินจะต้องสมดุลเพื่อมิให้เกิดปัญหาในด้านต่างๆ ตามมา (ปัณณกิชญ์ ธนิกกุล, ม.ป.ป.)

วิวัฒนาการรูปแบบของการงบประมาณ

งบประมาณที่ใช้กันอยู่ในหลายประเทศ มีมากมายหลายประเภท ที่สำคัญและรู้จักกันโดยทั่วไปมีอยู่ประมาณ 7 ประเภท ซึ่งรูปแบบและวิวัฒนาการเริ่มต้นจากรูปแบบง่ายๆ ที่มีเพียงแต่รายการรายรับและการใช้จ่าย จนถึงรูปแบบที่ใช้ในควบคุมรายการใช้จ่ายตามที่ได้กำหนดไว้ สรุปได้ดังนี้ (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2546: 406-415)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. งบประมาณแบบแสดงรายการ (Line Item Budgeting) คือ ระบบงบประมาณที่เก่าแก่ที่สุดและใช้กันอย่างแพร่หลาย เน้นสิ่งที่จะใช้จ่ายมากกว่าเน้นงานที่ประสงค์จะทำกล่าวคือ แสดงหมวดค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินงานของส่วนราชการต่างๆ เช่น หมวดเงินเดือน หมวดค่าจ้างประจำ หมวดค่าตอบแทน หมวดค่าวัสดุและหมวดค่าครุภัณฑ์ เป็นต้น ในการจัดทำงบประมาณประจำปีก็ยึดจำนวนและรายละเอียดของงบประมาณปีที่ผ่านมา เป็นพื้นฐานในการประมาณค่าใช้จ่ายสำหรับปีต่อไป ส่วนใหญ่ผู้จัดทำงบประมาณต่างก็มุ่งหวังที่จะได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้นทุกปี จึงพยายามประมาณการค่าใช้จ่ายให้สูงขึ้นกว่าปีก่อนเสมอ ทำให้ยอดงบประมาณในแต่ละปีขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การจัดทำงบประมาณตามระบบนี้จะไม่สามารถทราบได้ว่ารายจ่ายต่างๆ นั้นจะอำนวยให้เกิดผลงานอะไรและเพียงใดบ้าง จึงทำให้ไม่สามารถใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือควบคุมการปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ได้

2. งบประมาณแบบแสดงผลงาน (Performance Budget) เป็นงบประมาณที่ได้พัฒนาที่จะนำมาใช้แก้ไขจุดอ่อนของระบบงบประมาณแบบแสดงรายการ โดยจะแสดงแผนงานของการใช้จ่ายต่างๆ ซึ่งจะคำนึงถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการใช้จ่ายของแต่ละแผนงานหรือโครงการสามารถใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือในการควบคุมและตรวจสอบการทำงานของหน่ายงานในส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจที่ได้รับงบประมาณว่าทำงานได้ผลหรือไม่ และประสิทธิภาพในการทำงานเป็นงบประมาณตามระบบนี้มีข้อดีอยู่ที่สามารถเชื่อมโยงจุดหมายปลายทางกับวิถีทางให้เห็นอย่างกว้างๆ โดยเน้นการกำหนดนโยบายประกอบในการทำงบประมาณประจำปีและในการพิจารณางบประมาณโดยส่วนรวมโครงการต่างๆ ต้องมีการแข่งขันซึ่งกันและกัน การวิเคราะห์ต้องนำนโยบายและโครงการต่างๆ มาเปรียบกันทั้งหมด ส่วนข้อเสียก็คือ ภาระในการคำนวณงบประมาณมีมากขึ้นการตกลงยินยอมซึ่งกันและกันระหว่างฝ่ายต่างๆ ทำได้ยากมากขึ้น หลักเกณฑ์จะประกอบการตัดสินใจว่าจะจัดสรรงบประมาณอย่างไรจึงจะเหมาะสม ยังไม่มี เนื่องจากขาดระบบบัญชีที่ดี จึงไม่สามารถประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงบประมาณที่แน่นอนได้

3. งบประมาณแบบแสดงแผนงาน (Planning Budgeting) เป็นรูปแบบงบประมาณที่เน้นความสำคัญในเรื่องประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรหรือเงินงบประมาณ การจัดทำงบประมาณแบบแสดงแผนงานจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของแผนงานต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน โดยหน่วยงานที่ของบประมาณจะจัดโครงสร้างของแผนงาน หรืองานหรือโครงการขึ้นมาในแต่ละแผนงานหรือโครงการจะแสดงค่าใช้จ่ายและผลที่จะได้รับจากแผนงานหรือโครงการดังกล่าวไว้ด้วยในการจัดสรรงบประมาณจะมีการวิเคราะห์การเลือกแผนงานหรือโครงการที่มีความเหมาะสมตามลำดับก่อนหลัง ซึ่งจะทำให้การจ่ายเงินงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดทำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

งบประมาณนั้น จะมอบให้กระทรวง ทบวง กรม เป็นผู้กำหนดแผนงาน สำนักงานจะไม่ควบคุมรายละเอียด แต่จะเป็นผู้อนุมัติเงินงบประมาณให้แก่แผนงานหรือโครงการที่เลือก และจะควบคุมตรวจสอบและประเมินผลงานของแต่ละแผนงานหรือโครงการว่าสามารถทำงานบรรลุเป้าหมายของแผนงานหรือโครงการอย่างไร

4. งบประมาณแบบแผนงานโครงการ PPBS (Planning Programming Budgeting System) รูปแบบของงบประมาณโดยทั่วไปมักจะทำในรูปแบบของแสดงรายการที่จะแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานแต่ละหน่วยได้รับเงินงบประมาณเป็นจำนวนเท่าใด และใช้จ่ายในรายการใดบ้างซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมและการลงบัญชี อย่างไรก็ตาม ในด้านของการบริหารและการวางแผนจะไม่ค่อยได้รับประโยชน์เท่าใดนัก ในการจัดทำงบประมาณเพื่อเน้นในด้านการบริหารและการวางแผน เพื่อให้การใช้จ่ายเงินงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

5. งบประมาณจากฐานที่ศูนย์ (Zero-Based Budgeting) เป็นระบบงบประมาณที่เปลี่ยนจากการมุ่งวิเคราะห์รายละเอียดของโครงการในระบบไม่มุ่งปรับดุลประโยชน์ของโปรแกรมต่างๆ ที่มีเลือกซึ่งเป็นการจัดทำงบประมาณโดยไม่ได้คำนึงค่าใช้จ่ายเดิมในปีก่อนๆ แต่จะใช้ฐานที่ศูนย์เป็นหลักในการกำหนดค่าใช้จ่าย โดยการกำหนดให้หน่วยงานกำหนดชุดตัดสินใจ(Decision Package) และจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของโครงการต่างๆ ในแต่ละโปรแกรมตั้งแต่สำคัญน้อยที่สุด สำคัญปานกลางและสำคัญมากที่สุดที่จะช่วยขยายโปรแกรมให้กว้างขวางขึ้น ชุดการตัดสินใจนี้เป็นลักษณะและการจัดทำที่เสนอจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน (Bottom-up) จัดทำขึ้นโดยเจ้าของโปรแกรมเสนอขึ้นไปควบคุมกับประมาณการค่าใช้จ่ายของโปรแกรมต่างๆ ทั้งหมด จึงเป็นการพิจารณางบประมาณทั้งหมดมากกว่าจะพิจารณาเฉพาะส่วนที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่านั้น

6. ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Based Budgeting : PBB)ประเทศไทยประสบภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมา ส่งผลกระทบต่อการบริหารองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน และการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างที่ไม่เคย เป็นมาก่อน ดังนั้น จึงมีการเปลี่ยนระบบบริหารภาครัฐให้ไปสู่รูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่เน้นการทำงานโดยยึดผลลัพธ์เป็นหลัก มีการวัดผลลัพธ์และค่าใช้จ่ายอย่างเป็นธรรม มีวิธีการทำงานที่มีความรวดเร็วและคล่องตัว มีความโปร่งใสในการตัดสินใจโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง เป็นเป้าหมายหลักในการปฏิรูป และผลักดันระบบงบประมาณของประเทศ ให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2542 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบให้มีการปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณเป็นระบบงบประมาณ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบมุ่งเน้นผลงาน โดยมีสาระสำคัญ คือ เพื่อให้สามารถจัดสรรงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิผล มีความโปร่งใสและมีความเป็นธรรม ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานจึงเป็นระบบงบประมาณที่ให้ความสำคัญกับการกำหนดพันธกิจขององค์กร เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ แผนงาน งาน/โครงการ อย่างเป็นระบบ มีการติดตามและประเมินผล เพื่อวัดผลสำเร็จของงานโดยการเชื่อมโยงการบริหารจัดการทรัพยากร การเงิน และพัสดุ ที่สะท้อนให้เห็นผลสำเร็จของงานต่างๆภายใต้ระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governace)

7. ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic Performance Based Budgeting : SPBB) ในปี พ.ศ.2544 ได้มีการปรับปรุงระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานไปสู่ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ โดยแนวคิดและหลักการสำคัญ ดังนี้

1) การปรับปรุงให้รัฐบาลสามารถใช้วิธีการและกระบวนการงบประมาณให้เป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดผลสำเร็จตามนโยบายและให้เห็นผลที่ประชาชนได้รับจากรัฐบาล

2) มุ่งเน้นให้เกิดการใช้จ่ายงบประมาณ โดยคำนึงถึงความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3) การมอบความคล่องตัวในการจัดทำและบริหารงบประมาณให้กับผู้ปฏิบัติในขณะเดียวกันหน่วยปฏิบัติจะต้องแสดงถึงความรับผิดชอบ (Accountability) จากการนำงบประมาณไปใช้ให้เกิดผลงานตามยุทธศาสตร์และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยผ่านระบบตรวจสอบผลการปฏิบัติงานแผนงานทางการที่รวดเร็ว ทันสมัย

จากแนวคิดดังกล่าว นำไปสู่การออกแบบระบบและวิธีการงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ โดยคำนึงถึงความสำเร็จของงานตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติ มีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบในการวางแผนจัดการและบริหารงบประมาณแก่กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ โดยสามารถแสดงความรับผิดชอบของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1) ระดับชาติ หรือ ระดับรัฐบาล แสดงความรับผิดชอบต่อความสำเร็จของเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติ (Strategic Delivery Target) ซึ่งใช้กำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดสรรงบประมาณประจำปีของประเทศ โดยข้อมูลดังกล่าวจะมีการเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อใช้ในการตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานของรัฐบาล

2) ระดับกระทรวง หรือเรียกว่า ระดับความสำเร็จตามยุทธศาสตร์ของกระทรวง โดยมีรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงรับผิดชอบต่อเป้าหมายแห่งความสำเร็จที่ เรียกว่า เป้าหมายการให้บริการสาธารณะ (Service Delivery Target) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในข้อตกลงการให้บริการสาธารณะ (Public Service Agreement-PSA) ที่จัดทำขึ้นระหว่างคณะรัฐมนตรีกับรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

3) ระดับกรมหรือระดับหน่วยปฏิบัติ โดยมีหัวหน้าหน่วยงานรับผิดชอบต่อความ สำเร็จของผลผลิต (Outputs) ที่หน่วยงานนั้นรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งผลผลิตดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญในข้อตกลงการจัดทำผลผลิต (Service Delivery Agreement–SDA) ที่จัดทำขึ้นระหว่างรัฐมนตรีที่กำกับดูแลกับหัวหน้าหน่วยปฏิบัติ

จากกลไกการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบดังกล่าว จะเห็นว่าเจตนารมณ์ต้องการให้เกิดการใช้ระบบถ่วงดุลความรับผิดชอบ กล่าวคือ รัฐสภาโดยฝ่ายนิติบัญญัติ ในฐานะตัวแทนของประชาชนเจ้าของประเทศ มีหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบ ติดตามความสำเร็จหรือล้มเหลวของเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติที่รัฐบาล (ฝ่ายบริหารประเทศ) รับผิดชอบ ในขณะเดียวกันส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีหน้าที่ให้บริการประชาชนตามนโยบายของรัฐบาล ก็จะมีรัฐบาล (ผ่านรัฐมนตรีที่กำกับดูแล) เป็นผู้ติดตามและตรวจสอบการดำเนินงาน ทั้งนี้ การที่จะบรรลุผลสำเร็จตามหลักการดังกล่าว ระบบและวิธีการงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตั้ง อยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ครบถ้วนถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่จะช่วยให้กรอบหลักการดังกล่าวประสบผลสำเร็จ และองค์ประกอบที่สำคัญของระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (SPBB) คือ มุ่งเน้นผลสำเร็จตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ เน้นหลักการธรรมาภิบาล การมอบอำนาจการบริหารจัดการงบประมาณ การเพิ่มขอบเขตความครอบคลุมของงบประมาณ และ การจัดทำกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลาง ปัจจุบันประเทศไทยใช้รูปแบบงบประมาณด้วยระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic Performance Based Budgeting: SPBB) โดยเริ่มใช้ครั้งแรกในปี พ.ศ.2544 จนถึงปัจจุบัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจำแนกประเภทงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาล

การจำแนกประเภทงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามโครงสร้างแผนงาน
2. งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงานและเศรษฐกิจ
3. งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามกระทรวงและหน่วยงาน
4. การจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจจำแนกตาม GFS (Government finance statistics)

1. งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามโครงสร้างแผนงาน

งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามโครงสร้างแผนงานจำแนกเป็นกลุ่มภารกิจทั้งหมด 4 กลุ่มดังต่อไปนี้

1.1 กลุ่มภารกิจทางการบริหารงาน จำแนกได้เป็น

1.1.1 ด้านการบริหารงานของรัฐ
1.1.2 ด้านการพัฒนาระบบเมือง
1.1.3 ด้านการสนับสนุนกิจการในพระองค์

1.2 กลุ่มภารกิจทางสังคม จำแนกได้เป็น

1.2.1 ด้านการผลิตและสร้างรายได้
1.2.2 ด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการพลังงาน
1.2.3 ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
1.2.4 ด้านการขนส่ง
1.2.5 ด้านการบริหารรายได้รายจ่ายของรัฐ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.3 กลุ่มภารกิจทางสังคม จำแนกได้เป็น

1.3.1 ด้านการพัฒนาประชากร

1.3.2 ด้านการบริหารสังคมชุมชน

1.4 กลุ่มภารกิจทางด้านความมั่นคง จำแนกได้เป็น

1.4.1 ด้านความมั่นคง

2. งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ

การจำแนกตามลักษณะงาน คือการแสดงงบประมาณรายจ่ายตาม วัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของรัฐบาล โดยยึดถือหลักการในการจำแนก รายจ่ายรัฐบาลของสำนักงานสถิติแห่งสหประชาชาติ (ตั้งแต่ปีงบประมาณ2535 เป็นต้นไป สำนักงบประมาณได้ปรับปรุงระบบการจำแนกงบประมาณรายจ่ายตามลักษณะงาน จากที่เคยใช้หลักการของสำนักเศรษฐกิจ และสังคมแห่งสหประชาชาติ ปี 1958 มาใช้หลักการของสำนักงานสถิติแห่งสหประชาชาติ ปี 1980) ซึ่งได้จำแนก การดำเนินงานของรัฐบาลตามวัตถุประสงค์อย่างกว้างขวางออกเป็นด้านต่างๆ 14 ด้าน ภายใต้ลักษณะงาน 4 ประเภท ดังนี้

2.1 การบริหารทั่วไป จำแนกได้เป็น

2.1.1 การบริหารทั่วไปของรัฐ เป็นรายจ่ายเกี่ยวกับการบริหารงานธุรการของกระทรวง ทบวงและกรมต่างๆ รายจ่ายทางด้านการบริหารงานคลัง การบริการงานต่างประเทศและรายจ่ายด้านการบริหารงานอื่นๆ

2.1.2 การป้องกันประเทศ เป็นรายจ่ายในการป้องกันประเทศ เพื่อรักษาการเป็นเอกราชของชาติ ซึ่งได้แก่ รายจ่ายในด้านการบริหารการทหารและป้องกันประเทศจากศัตรูภายนอก

2.1.3 การรักษาความสงบภายใน เป็นรายจ่ายการบริหารงานทั่วไปของกิจการตำรวจ กิจการราชทัณฑ์ และกิจการตุลาการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.2 การบริการชุมชนและสังคม จำแนกได้เป็น

2.2.1 การศึกษา เป็นรายจ่ายการศึกษาในด้านการปรับปรุง ขยายการศึกษาทั้งในส่วนกลางภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

2.2.2 การสาธารณสุข เป็นรายจ่ายด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน

2.2.3 การสังคมสงเคราะห์เป็นรายจ่ายที่ทำให้ประชากรในประเทศมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เช่น รายจ่ายสงเคราะห์ทหารและตำรวจชายแดน รายจ่ายเพื่อสงเคราะห์คนชราและคนพิการ

2.2.4 การเคหะและชุมชน เป็นรายจ่ายในด้านการให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่อยู่อาศัยหรืออาคารสงเคราะห์ และรายจ่ายบริหารชุมชนด้านต่างๆ เช่น การกำจัดขยะมูลฝอยและน้ำเสีย การป้องกันอัคคีภัย การประปา เป็นต้น

2.2.5 การศาสนา วัฒนธรรม และนันทนาการ เป็นรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศาสนา วัฒนธรรม สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสาธารณประโยชน์

2.3 การเศรษฐกิจ จำแนกได้เป็น

2.3.1 การเชื้อเพลิงและพลังงาน เป็นรายจ่ายการบริหารงานการวิเคราะห์ การสำรวจและขุดค้นเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติทางด้านเชื้อเพลิงและพลังงาน

2.3.2 การเกษตร เป็นรายจ่ายการบริหารงานการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทางด้านกสิกร ป่าไม้ ประมง และปศุสัตว์

2.3.3 การเหมืองแร่ ทรัพยากรธรณี การอุตสาหกรรมและการโยธา เป็นรายจ่ายการบริหารงาน การสำรวจ ขุดแร่ การค้นคว้าทางอุตสาหกรรม รวมถึง
ประดิษฐ์กรรมต่างๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.3.4 การขนส่งและสื่อสาร เป็นรายจ่ายการบริหารงานการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ด้านการขนส่งทางบก ทั้งทางอากาศ ทางน้ำ ตลอดจนการสื่อสารที่ใช้เทคโนโลยีต่างๆ

2.3.5 การบริการเศรษฐกิจอื่น เป็นรายจ่ายด้านการพาณิชย์ ท่องเที่ยว และบริการเศรษฐกิจอื่นๆ

2.4 อื่นๆ จำแนกได้เป็น

2.4.1 การดำเนินงานอื่น เป็นรายจ่ายที่เป็นเงินอุดหนุนให้กับท้องถิ่นหรือให้กับองค์กรอื่นๆ

การจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ หมายถึง การจำแนกงบประมาณรายจ่าย เพื่อแสดงให้เห็นผลทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นจากการใช้จ่ายของรัฐบาล โดยจำแนกได้ดังนี้ รายจ่ายลงทุน หมายถึง การใช้จ่ายเพื่อจะสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจและรายจ่ายเพื่อการได้มาซึ่งครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ซึ่งถือว่า เป็นรายจ่ายเพื่อการสะสมทุนของหน่วยราชการ และ รายจ่ายประจำ หมายถึง รายจ่ายเพื่อใช้ ในการบริหารงานประจำ เป็นรายจ่ายประเภทเงินเดือน ค่าจ้าง และค่าใช้จ่ายเพื่อการ จัดซื้อบริการและสิ่งของที่ไม่เป็นสินทรัพย์ประเภททุน

3. งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามกระทรวงและหน่วยงานและรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้

เป็นงบประมาณที่ได้จัดสรรให้แก่กระทรวงต่างๆเพื่อดำเนินการ โครงการที่อยู่ในความรับผิดชอบ ตามภารกิจและยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานของแต่ละกระทรวงโดยแบ่งดังนี้

3.1 งบกลาง
3.2 สำนักนายกรัฐมนตรี
3.3 กระทรวงกลาโหม
3.4 กระทรวงการคลัง
3.5 กระทรวงการต่างประเทศ
3.6 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
3.7 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
3.8 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.9 กระทรวงคมนาคม

3.10 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.11 กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ

3.12 กระทรวงพลังงาน

3.13 กระทรวงพาณิชย์

3.14 กระทรวงมหาดไทย

3.15 กระทรวงยุติธรรม

3.16 กระทรวงแรงงาน

3.17 กระทรวงวัฒนธรรม

3.18 กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3.19 กระทรวงศึกษาธิการ

3.20 กระทรวงสาธารณสุข

3.21 กระทรวงอุตสาหกรรม

3.22 ทบวงมหาวิทยาลัย

3.23 ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง

3.24 หน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ

3.25 รัฐวิสาหกิจ

3.26 กองทุนและเงินทุนหมุนเวียน

4. การจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจตามระบบ GFS (Government Finance Statistics)

การจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจตามระบบ GFS จะทำให้เห็นภาพรวมของการใช้จ่ายในแต่ละปี โดยแบ่งได้ดังนี้

4.1 รายจ่ายประจำ

4.2 รายจ่ายลงทุน

4.3 รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลของประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน

จากอดีตจนถึงปัจจุบันจะเห็นว่า งบประมาณรายจ่ายของไทยมีแนวโน้มที่สูงขึ้นเรื่อยๆ จากภาพที่ 7 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 -2556 พบว่า ในปีงบประมาณ 2536 มีงบประมาณรายจ่ายจำนวนทั้งสิ้น 560,000 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มีงบประมาณรายจ่ายจำนวนทั้งสิ้น 2,400,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 76.66

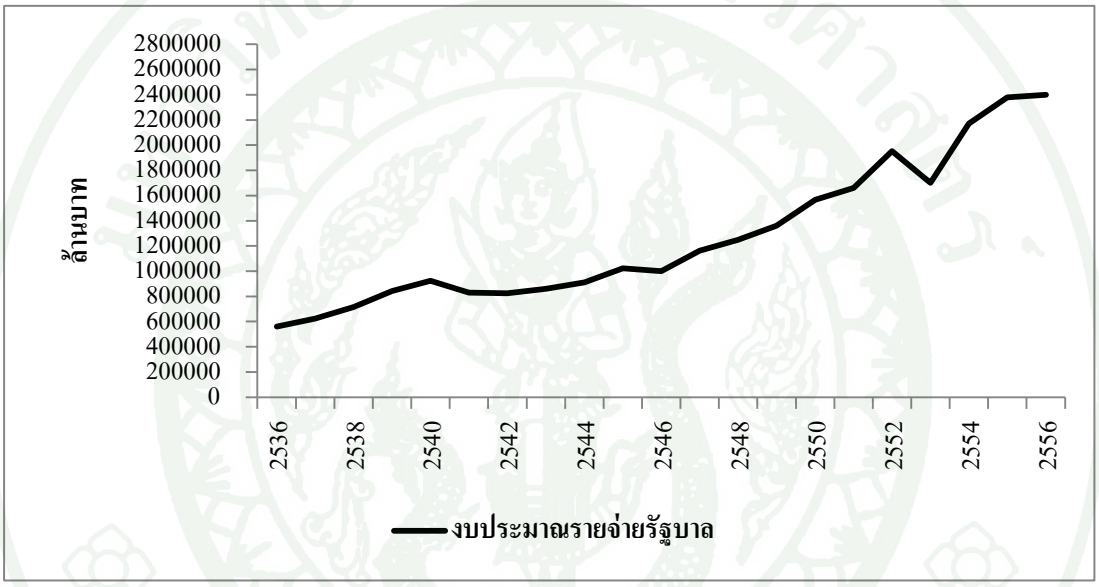

ภาพที่ 7 งบประมาณรายจ่ายของภาครัฐบาลปีงบประมาณ 2536-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาตารางที่ 6 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2536-2556 โดยจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ซึ่งแบ่งได้เป็น รายจ่ายลงทุน รายจ่ายประจำ และรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ จะพบว่า งบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยประเภทรายจ่ายเพื่อการลงทุน ในปี 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 171,606.7 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มี จำนวนทั้งสิ้น 448,938.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้นมาจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 61.77 สำหรับรายจ่ายประจำ ในปี 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 351,060.80 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,901,911.7 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 81.54 สำหรับรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ ในปี 2536 มี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จำนวนทั้งสิ้น 37,332.50 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มี จำนวนทั้งสิ้น 49,149.5 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 24.04

เมื่อพิจารณาในส่วนงบประมาณรายจ่าย เมื่อจำแนกตามเศรษฐกิจ จำนวนสัดส่วนของรายจ่ายลงทุน รายจ่ายประจำ และรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ จะพบว่า เมื่อเปรียบเทียบในปีเดียวกัน อาทิเช่น ปี 2536 พบว่า รายจ่ายประจำมีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.70 สัดส่วนของรายจ่ายลงทุน คิดเป็นร้อยละ 30.60 และรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ คิดเป็นร้อยละ 6.70 และเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของสัดส่วนรายจ่ายลงทุน รายจ่ายประจำ รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ พบว่า รายจ่ายลงทุนและรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้มีสัดส่วนที่ลดลง ในขณะที่รายจ่ายประจำมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น ในปี 2556 พบว่า รายจ่ายประจำมีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.20 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 16.50 รายจ่ายลงทุน คิดเป็นร้อยละ 18.70 ลดลงจากปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 11.90 และรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ คิดเป็นร้อยละ 2.10 ลดลงจากปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 4.60

เมื่อพิจารณาสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายซึ่งจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจปีงบประมาณ 2536-2556 จะพบว่า งบประมาณใช้จ่ายส่วนใหญ่ เป็น งบรายจ่ายประจำโดยคิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 75.50-56.30 รองลงมา คือ งบรายจ่ายลงทุน คิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 41.10-22.00 และงบรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้น้อยที่สุด คิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 6.70-0.60

ตารางที่ 6 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจปีงบประมาณ 2536-2556

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายประจำ		รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้		รวมทั้งสิ้น
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2536	171,606.70	30.60	351,060.80	62.70	37,332.50	6.70	560,000.00
2537	212,975.60	34.10	376,382.30	60.20	35,642.10	5.70	625,000.00
2538	235,839.80	35.50	434,383.30	60.80	26,776.90	3.70	715,000.00
2539	327,288.60	38.80	482,368.20	57.20	33,543.20	4.00	843,200.00
2540	380,050.00	41.10	520,453.10	56.30	24,496.10	2.60	925,000.00
2541	279,258.10	33.60	519,505.8	62.20	31,236.10	3.80	830,000.00
2542	233,534.70	28.30	586,115.10	71.10	5,350.20	0.60	825,000.00
2543	217,097.60	25.20	635,585.10	73.90	7,317.30	0.90	860,000.00

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายประจำ		รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้		รวมทั้งสิ้น
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2544	218,579.20	24.00	679,286.50	74.70	12,135.30	1.30	910,000.00
2545	224,725.40	22.00	772,605.70	75.50	25,668.90	2.50	1,023,000.00
2546	211,493.50	21.10	753,454.70	75.40	34,951.80	3.50	999,900.00
2547	292,800.20	25.20	836,544.40	71.90	34,155.10	2.90	1,163,500.00
2548	318,672.00	25.50	881,251.70	70.5	50,076.30	4.00	1,250,000.00
2549	358,335.80	26.30	958,477.00	70.50	43,187.20	3.20	1,360,000.00
2550	374,721.4	24.00	1,135,988.10	72.50	55,490.50	3.50	1,566,200.00
2551	400,483.9	24.10	1,213,989.10	73.10	45,527.00	2.80	1,660,000.00

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาตารางที่ 7 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2536-2556 โดยจำแนกตามลักษณะงานซึ่งแบ่งได้เป็น การบริหารงานทั่วไป การบริการชุมชนและสังคม การเศรษฐกิจ และการดำเนินงานอื่น จะพบว่า ในรายจ่ายทุกประเภทมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น โดยรายจ่ายด้านการบริหารงานทั่วไป ในปี 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 137,076.10 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มี จำนวนทั้งสิ้น 822,655.80 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 83.33

สำหรับรายจ่ายด้านการบริการชุมชนและสังคม พบว่า ในปี 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 189,553.30 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,105,852.40 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 82.85 สำหรับรายจ่ายด้านการเศรษฐกิจ พบว่า ในปี 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 142,956.40 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มี จำนวนทั้งสิ้น 471,491.08 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 69.68 และรายจ่ายด้านการการดำเนินงานอื่น พบว่า ในปี 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 90,414.20 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2553 มี จำนวนทั้งสิ้น 94,154.80 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 3.97

เมื่อพิจารณาสัดส่วนเปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงานปีงบประมาณ 2536-2556 จะพบว่า งบประมาณใช้จ่ายส่วนใหญ่ เป็น งบประมาณการบริการชุมชนและสังคม คิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 46.10-33.80 รองลงมาคือ งบประมาณด้านการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เศรษฐกิจ คิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 29.00-14.50 งบประมาณการบริหารงานทั่วไปคิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 41.30-16.90

ตารางที่ 7 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามลักษณะงานปีงบประมาณ 2536-2556

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	การบริหารทั่วไป		การบริการชุมชนและสังคม		การเศรษฐกิจ		การดำเนินงานอื่น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2536	137,076.1	24.5	189,553.3	33.8	142,956.4	25.5	90,414.2	16.2
2537	150,517.9	24.4	212,908.4	34.6	165,556.5	26.9	87,017.2	14.1
2538	159,809.0	22.4	255,007.5	35.6	193,110.9	27.0	107,072.2	15.0
2539	191,870.0	22.8	324,162.9	38.4	243,508.0	28.9	83,659.1	9.9
2540	195,302.4	20.8	374,663.1	40.5	268,561.2	29.0	89,473.3	9.7
2541	172,198.9	20.7	357,002.1	43.0	215,397.0	26.0	85,382.0	10.3
2542	163,650.6	19.8	347,904.7	42.2	199,676.7	24.2	113,766.0	13.8
2543	175,488.8	20.4	374,840.7	43.6	190,176.7	22.1	119,493.8	13.9
2544	178,488.8	19.7	382,398.2	42.0	205,094.5	22.5	143,864.6	15.8
2545	186,161.1	18.2	425,846.8	41.6	238,763.1	23.4	172,229.0	16.8
2546	190,756.5	19.1	421,130.6	42.1	206,219.2	20.6	181,793.7	18.2
2547	209,296.3	18.0	470,096.1	40.4	283,325.2	24.3	201,782.4	17.3
2548	211,041.2	16.9	476,334.7	38.1	296,571.2	23.7	266,052.9	21.3
2549	241,660.9	17.8	543,505.3	39.9	339,783.5	25.0	235,050.3	17.3
2550	284,170.1	18.2	655,123.2	41.8	332,282.9	21.2	294,623.8	18.8
2551	328,435.1	19.8	693,976.6	41.8	320,416.4	19.3	317,171.9	19.1
2552	383,915.9	19.7	823,451.6	42.6	347,177.7	17.5	94,154.8	20.2
2553	350,648.8	20.6	762,877.8	44.9	246,328.7	14.5	340,144.7	20.0
2554	869,841.0	41.3	843,787.9	38.9	429,338.6	19.8	-	-
2555	871,416.5	36.6	1,087,344.7	45.7	421,238.8	17.7	-	-
2556	822,655.8	34.3	1,105,852.4	46.1	471,491.8	19.6	-	-

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมื่อพิจารณารายจ่ายของรัฐบาลในภาพรวมแล้ว สำหรับงานวิจัยนี้ซึ่งจะศึกษารายจ่ายของรัฐบาล ซึ่งประกอบไปด้วย รายจ่ายด้านการศึกษา รายจ่ายด้านการสาธารณสุข รายจ่ายด้านการเกษตร และรายจ่ายด้านอุตสาหกรรม ซึ่งจะศึกษาในรายละเอียดดังต่อไปนี้

งบประมาณด้านการศึกษา

จากภาพที่ 8 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2556 จะเห็นได้ชัดว่า งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษามีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆปี ในปี 2536 มีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 108,069.70 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มีจำนวนทั้งสิ้น 444,438.50 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 75.68 ปีที่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษามากที่สุด คือ ปีงบประมาณ 2555 มีจำนวนทั้งสิ้น 444,483.50 ล้านบาท ปีที่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาน้อยที่สุด คือ ปีงบประมาณ 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 108,069.70 ล้านบาท

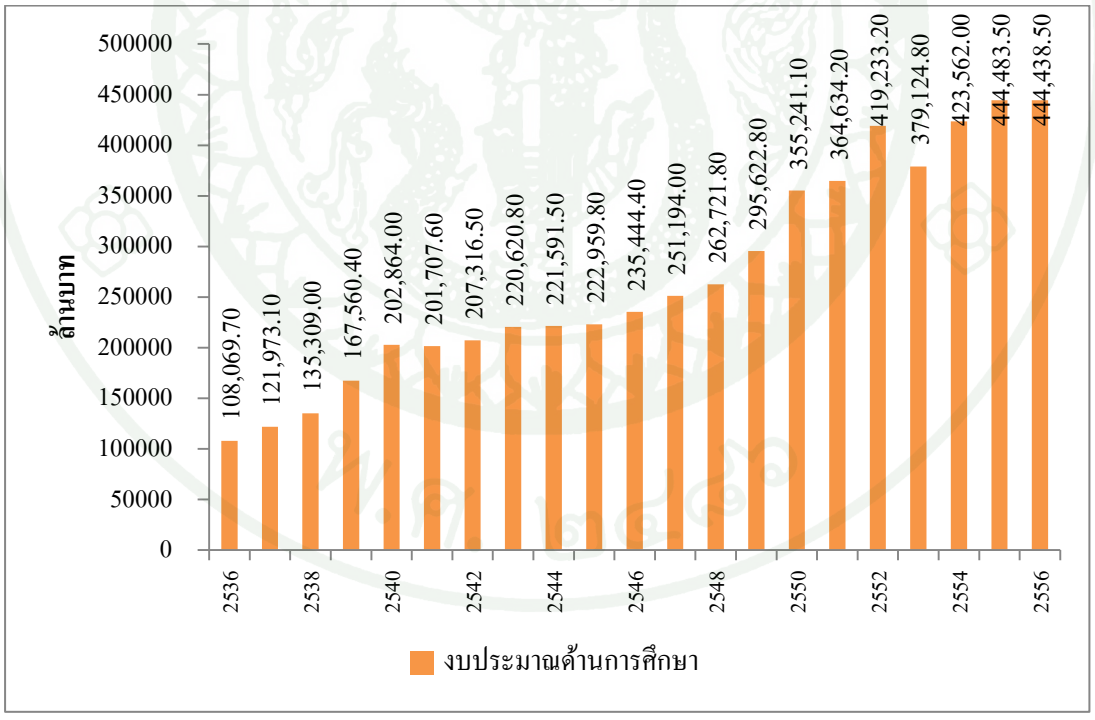

ภาพที่ 8 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา ปีงบประมาณ 2536-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากภาพที่ 9 ซึ่งแสดงสัดส่วนรายจ่ายงบประมาณการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินปี 2536-2556 พบว่า สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณการศึกษากับงบประมาณแผ่นดิน ในปี 2556 มีสัดส่วนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.52 สำหรับในปี 2543 มีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.65เมื่อพิจารณาในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา (ปี2536-2556) พบว่า สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณการศึกษากับงบประมาณแผ่นดิน มีสัดส่วนที่ลดลงมา คิดเป็นร้อยละ 4.20

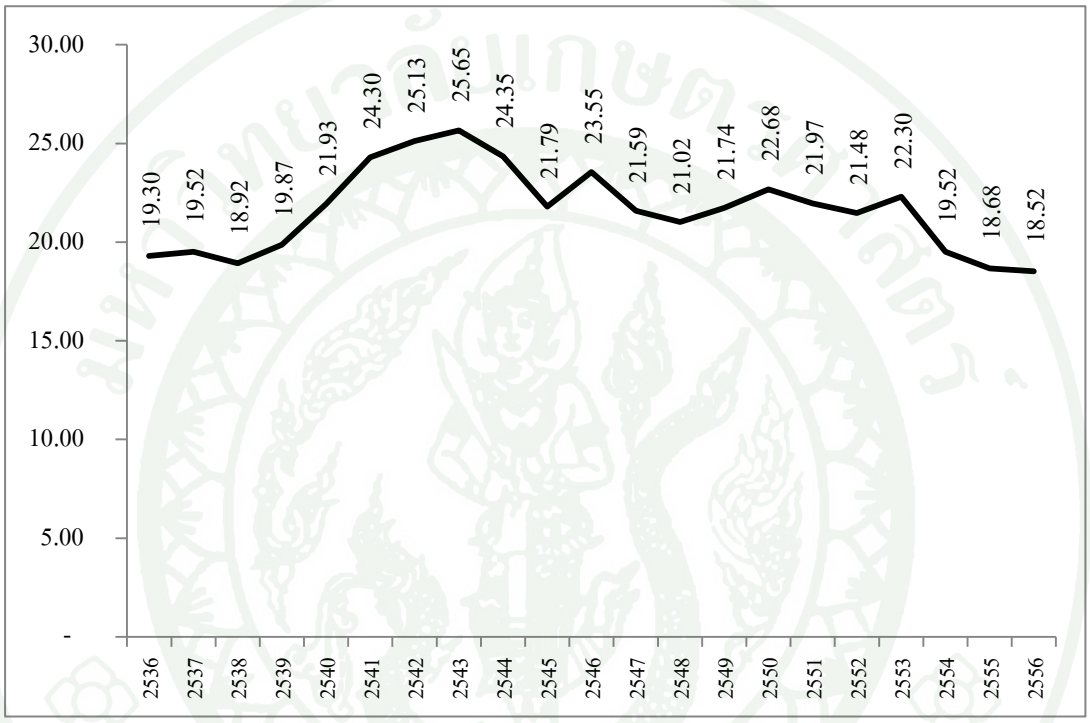

ภาพที่ 9 สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินปี 2536-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาภาพที่ 10 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2538-2556 จะพบว่า รายจ่ายด้านการศึกษาในทุกปีรายจ่ายประจำมากกว่ารายจ่ายการลงทุน โดยปี 2538 มีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาที่เป็นรายจ่ายประจำ จำนวนทั้งสิ้น 108,482.7 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มี จำนวนทั้งสิ้น 457,438.3 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 76.28 สำหรับงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาที่เป็นรายจ่ายการลงทุนในปี 2538 มีจำนวนทั้งสิ้น 26,826.3ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มี จำนวนทั้งสิ้น 36,453.7 ล้านบาทเพิ่มขึ้นจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 26.40 สำหรับปีที่มีรายจ่ายด้านการศึกษาที่เป็นรายจ่ายประจำมากที่สุด คือปี 2556 จำนวน 457,438.3 ล้านบาท และปีที่มีรายจ่ายด้านการศึกษาที่เป็นรายจ่ายประจำ น้อยที่สุดคือปี 2538 จำนวน 108,482.7 ล้านบาท ปีที่มีรายจ่ายด้านการศึกษาที่เป็น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายจ่ายการลงทุน มากที่สุด คือปี 2540 จำนวน 67,643.1 ล้านบาทปีที่มีรายจ่ายรายจ่ายด้านการศึกษาที่เป็นรายจ่ายการลงทุน น้อยที่สุด คือปี 2545 จำนวน 15,667.6 ล้านบาท และจากภาพจะพบว่า รายจ่ายทั้งสองประเภทมีแนวโน้มที่สูงขึ้นเรื่อยๆอีกด้วย

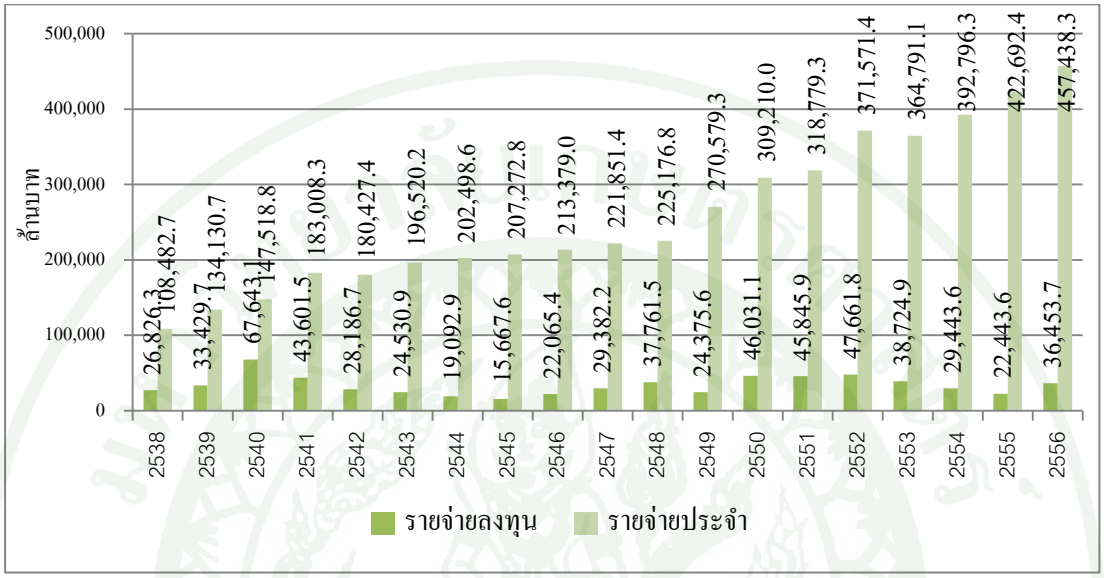

ภาพที่ 10 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจปีงบประมาณ 2538-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 8 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2535-2556 พบว่า เมื่อพิจารณางบประมาณรายจ่ายที่จัดให้กับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีรายจ่ายมากที่สุด โดยในปี 2535 รายจ่ายที่จัดให้กับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวนทั้งสิ้น 85,664.5 ล้านบาท และในปี 2556 มีจำนวน 493,892ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2535 คิดเป็นร้อยละ 82.65 รองลงมา คือ งบประมาณรายจ่ายที่จัดให้กับระดับอุดมศึกษา โดยในปี 2535 รายจ่ายที่จัดให้กับการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีจำนวน 14,905.5 ล้านบาท และในปี 2556 มีจำนวน 83,326.3 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2535 คิดเป็นร้อยละ 82.11

สำหรับรายจ่ายที่จัดให้กับการบริการสนับสนุนการศึกษา โดยในปี 2535 รายจ่ายที่จัดให้กับการบริการสนับสนุนการศึกษา มีจำนวน 780.9 ล้านบาท และในปี 2556 มีจำนวน 22,275.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2535 คิดเป็น 96.49% สำหรับรายจ่ายที่จัดให้กับการศึกษาอื่นๆในปี 2535 รายจ่ายที่จัดให้กับการศึกษาอื่นๆมีจำนวน 2,252.1ล้านบาท และในปี 2556 มีจำนวน 18,681.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2535 คิดเป็น87.94% และงบประมาณรายจ่ายที่จัดให้กับการศึกษาไม่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กำหนดระดับมีจำนวนน้อยที่สุด โดยในปี 2535 รายจ่ายที่จัดให้กับจัดให้กับการศึกษาไม่กำหนดระดับมีจำนวน 2,054.1 ล้านบาท และในปี 2556 มีจำนวน 22,275.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2535 คิดเป็น 90.77 % และแนวโน้มรายจ่ายที่จัดสรรให้กับทุกระดับการศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกปีเช่นเดียวกับงบประมาณการศึกษารวม

ตารางที่ 8 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2535-2556

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	งบประมาณด้านการศึกษา	การศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับอุดมศึกษา	การศึกษาไม่กำหนดระดับ	การบริการสนับสนุนการศึกษา	การศึกษาอื่น ๆ
2535	85,664.5	65,671.9	14,905.5	2,054.1	780.9	2,252.1
2536	108,069.7	83,655.9	17,903.8	1,884.7	1,744.7	2,880.6
2537	121,973.1	94,759.8	20,484.3	1,929.3	1,767.5	3,032.2
2538	135,309	103,513.1	23,485.1	2,293.8	2,615.4	3,401.6
2539	167,560.4	124,381.2	29,743	3,210.9	6,067.6	4,157.7
2540	202,864	146,650.2	35,202	3,288.3	12,339.7	5,383.8
2541	201,707.6	139,424.7	33,986.1	2,940.9	20,633.6	4,722.3
2542	207,316.5	140,724	35,542.7	2,929.6	22,540.6	5,579.6
2543	220,620.8	147,858.3	34,482.1	2,872.8	28,981.3	6,426.3
2544	221,591.5	150,925.6	32,761.5	3,170.6	28,092.2	6,641.6
2545	222,989.8	151,924.3	31,912.9	3,378.5	29,046.9	6,727.2
2546	235,444.4	162,997.9	33,347.9	3,377.1	28,868	6,853.5
2547	251,233.6	179,721.1	33,480.4	3,352.3	29,445.5	5,234.3
2548	262,721.8	184,405.3	40,131.8	3,557.6	30,704.9	3,922.2
2549	295,622.8	204,010.8	48,095.5	334.2	33,630.9	9,551.4
2550	355,241.1	245,488.8	58,444.3	143.8	39,941.7	11,222.5
2552	419,233.2	281,570.8	72,058.6	138.6	53,667	11,798.2
2553	379,124.8	282,212.1	62,604.2	2,052.8	22,471.5	9,784.2
2554	422,239.9	311,529	71,749.8	2,406.2	22,747.4	15,006.5
2555	445,527.5	341,316.1	73,821.3	2,317.9	16,454.6	14,175.5
2556	493,892	367,010	83,326.3	2,598	22,275.9	18,681.8

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 8 (ต่อ)

หมายเหตุ: 1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาก่อนวัยเรียน ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

2. การศึกษาไม่กำหนดระดับ หมายถึง การศึกษานอกจากขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา

3. การบริการสนับสนุนการศึกษา หมายถึง การจัดทุนการศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน การฝึกอบรมวิชาชีพแก่ประชาชนทั่วไป

ที่มา: สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

เมื่อเราพิจารณาตารางที่ 9 ซึ่งได้แสดงร้อยละงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามการศึกษา และหมวดรายจ่าย ปีงบประมาณ 2556 และ 2557 พบว่า ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาส่วนใหญ่เป็นหมวดรายจ่ายเงินเดือนและค่าจ้างประจำ ซึ่งในปี 2556 คิดเป็นร้อยละ 48.74 และในปี 2557 มีค่าใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 47.95 และรองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในหมวดเงินอุดหนุน ในปี 2556 มีค่าร้อยละ 31.48 และในปี 2557 มีค่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อย คือ ร้อยละ 32.25 รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในหมวดค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ ในปี 2556 มีค่าร้อยละ 7.24 และในปี 2557 มีค่าลดลงเล็กน้อย คือ ร้อยละ 7.21 และตามด้วยหมวด รายจ่ายอื่น ค่าครุภัณฑ์ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ค่าจ้างชั่วคราว และค่าสาธารณูปโภค ตามลำดับ

จากตาราง จะพบว่า รายจ่ายส่วนใหญ่จะเป็นรายจ่ายของระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษามากที่สุด โดยในปี 2556 คิดเป็นร้อยละ 46.34 และในปี 2557 มีค่าใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 46.15 และ รองลงมาคือ รายจ่ายของระดับมัธยมศึกษา ในปี 2556 คิดเป็น ร้อยละ 28.20 ในปี 2557 มีค่าร้อยละ 27.92 และในปี 2556 รองลงมาจากรายจ่ายของระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา และ รายจ่ายของระดับมัธยมศึกษา คือ ระดับอุดมศึกษา การสนับสนุนทางการศึกษา การศึกษาอื่น และการศึกษาไม่กำหนดระดับ ตามลำดับ สำหรับในปี 2557 รองลงมาจากรายจ่ายของระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา และ รายจ่ายของระดับมัธยมศึกษา คือ ระดับอุดมศึกษา การศึกษาไม่กำหนดระดับ การสนับสนุนทางการศึกษา และการศึกษาอื่น ตามลำดับ

เมื่อเราพิจารณาตารางที่ 8 ซึ่งได้แสดงร้อยละงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามการศึกษา และหมวดรายจ่าย ปีงบประมาณ 2556 และ 2557 พบว่า ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาส่วนใหญ่เป็นหมวดรายจ่ายเงินเดือนและค่าจ้างประจำ ซึ่งในปี 2556 คิดเป็นร้อยละ 48.74 และในปี 2557 มีค่าใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 47.95 และรองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในหมวดเงินอุดหนุน ในปี 2556 มีค่าร้อยละ 31.48 และในปี 2557 มีค่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อย คือ ร้อยละ 32.25 รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในหมวดค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ ในปี 2556 มีค่าร้อยละ 7.24 และในปี 2557 มีค่าลดลงเล็กน้อย คือ ร้อยละ 7.21 และตามด้วยหมวด รายจ่ายอื่น ค่าครุภัณฑ์ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ค่าจ้างชั่วคราว และค่าสาธารณูปโภค ตามลำดับ

จากตาราง จะพบว่า รายจ่ายส่วนใหญ่จะเป็นรายจ่ายของระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษามากที่สุด โดยในปี 2556 คิดเป็นร้อยละ 46.34 และในปี 2557 มีค่าใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 46.15 และ รองลงมาคือ รายจ่ายของระดับมัธยมศึกษา ในปี 2556 คิดเป็น ร้อยละ 28.20 ในปี 2557 มีค่าร้อยละ 27.92 และในปี 2556 รองลงมาจากรายจ่ายของระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา และ รายจ่ายของระดับมัธยมศึกษา คือ ระดับอุดมศึกษา การสนับสนุนทางการศึกษา การศึกษาอื่น และการศึกษาไม่กำหนดระดับ ตามลำดับ สำหรับในปี 2557 รองลงมาจากรายจ่ายของระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา และ รายจ่ายของระดับมัธยมศึกษา คือ ระดับอุดมศึกษา การศึกษาไม่กำหนดระดับ การสนับสนุนทางการศึกษา และการศึกษาอื่น ตามลำดับ

ตารางที่ 9 แสดงร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามการศึกษา และหมวดรายจ่าย ปีงบประมาณ 2556 และ 2557

การศึกษา	**รวม**		**เงินเดือนและค่าจ้างประจำ**		**ค่าจ้างชั่วคราว**		**ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ**	
ปี	**2556**	**2557**	**2556**	**2557**	**2556**	**2557**	**2556**	**2557**
รวมทั้งหมด	**100.0**	**100.0**	**48.74**	**47.95**	**1.71**	**1.96**	**7.24**	**7.21**
ระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา	46.34	46.15	37.81	37.20	0.82	0.98	2.97	3.19
ระดับมัธยมศึกษา	28.20	27.82	6.82	6.91	0.51	0.57	1.65	1.49
ระดับอุดมศึกษา	16.71	16.92	3.47	3.22	0.16	0.16	0.89	0.86
การศึกษาไม่กำหนดระดับ	0.53	4.53	0.11	0.00	0.00	0.00	0.07	0.00
การบริการสนับสนุนทางการศึกษา	4.48	4.05	0.00	0.51	0.00	0.25	0.00	1.60
การศึกษาอื่น	3.74	0.52	0.53	0.11	0.22	0.00	1.66	0.07

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 9 (ต่อ)

การศึกษา	ค่าสาธารณูปโภค		ค่าครุภัณฑ์ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง		เงินอุดหนุน		รายจ่ายอื่น	
ปี	**2556**	**2557**	**2556**	**2557**	**2556**	**2557**	**2556**	**2557**
รวมทั้งหมด	**0.73**	**0.67**	**5.13**	**4.77**	**31.48**	**32.25**	**4.97**	**5.19**
ระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา	0.28	0.24	1.35	1.62	3.08	2.86	0.03	0.05
ระดับมัธยมศึกษา	0.06	0.06	1.22	1.09	17.60	17.26	0.33	0.45
ระดับอุดมศึกษา	0.29	0.27	2.2	1.60	8.97	10.12	0.67	0.69
การศึกษาไม่กำหนดระดับ	0.01	0.00	0.20	0.00	0.09	0.96	0.03	3.57
การบริการสนับสนุนทางการศึกษา	0.00	0.09	0.00	0.24	0.94	0.95	3.54	0.41
การศึกษาอื่น	0.09	0.01	0.08	0.21	0.80	0.09	0.36	0.03

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2557)

งบประมาณด้านการสาธารณสุข

จากภาพที่ 11 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายด้านการสาธารณสุข ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2556 จะเห็นได้ชัดว่างบประมาณรายจ่ายด้านการสาธารณสุข มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆปี ในปี 2536 มีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 34,964 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มี จำนวนทั้งสิ้น 254,947.3 ล้านบาทเพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 86.28 ปีที่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการสาธารณสุขมากที่สุด คือ ปีงบประมาณ 2556 มีจำนวนทั้งสิ้น 254,947.3 ล้านบาท ปีที่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการสาธารณสุข น้อยที่สุด คือ ปีงบประมาณ 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 34,964 ล้านบาท

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

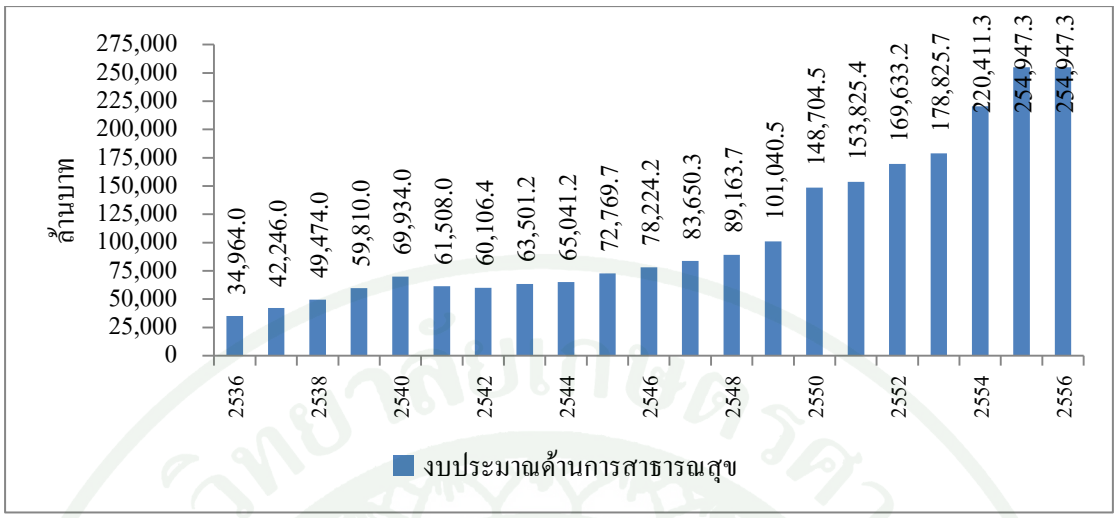

ภาพที่ 11 งบประมาณรายจ่ายด้านการสาธารณสุขตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาภาพที่ 12 ซึ่งแสดงสัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านสาธารณสุขต่องบประมาณแผ่นดินปี 2536-2556 สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านสาธารณสุขกับงบประมาณแผ่นดินมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน จะเห็นได้ว่า ในปี 2536 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.24 ในปี 2556 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.62 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 41.24

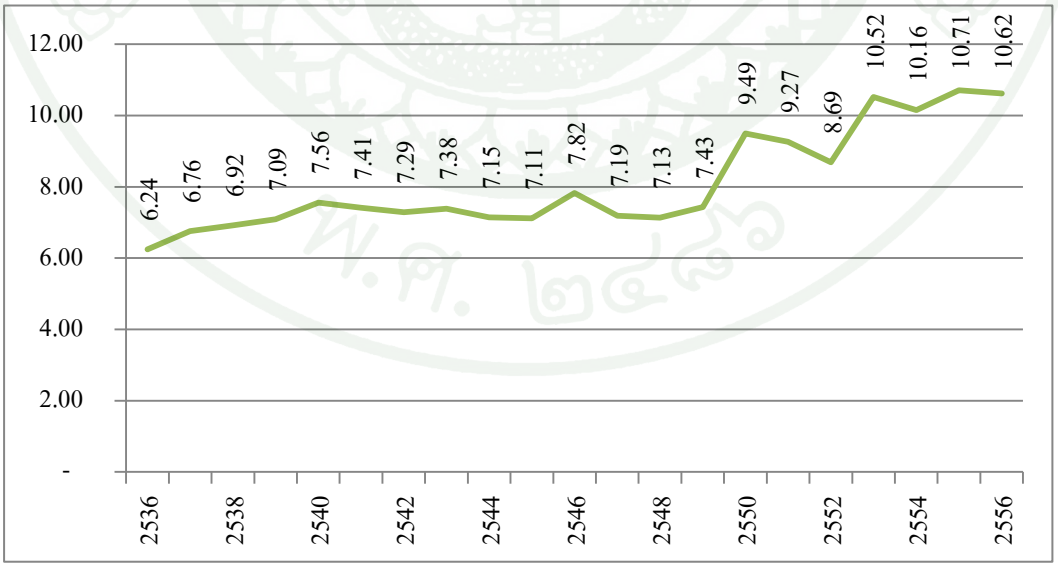

ภาพที่ 12 สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านสาธารณสุขต่องบประมาณแผ่นดินปี 2536-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และเมื่อพิจารณาตารางที่ 10 ซึ่งแสดงรายจ่ายด้านสาธารณสุขซึ่งจำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายในปีงบประมาณ 2552-2557 เมื่อหา ค่าเฉลี่ยของทั้ง 6 ปี จะพบว่า รายจ่ายด้านสาธารณสุขส่วนใหญ่เป็นงบรายจ่ายอื่น มากที่สุด ค่าเฉลี่ยของทั้ง 6 ปี มีค่า 101,812.70 ล้านบาท รองลงมา คือ งบบุคลากรมีค่า 65,375.52 ล้านบาท งบเงินอุดหนุน มีค่า 24,398.07 ล้านบาท งบดำเนินการ มีค่า 13,321.25 ล้านบาท และงบลงทุนมีค่าน้อยที่สุด คือ 11,857.1 ล้านบาท

ตารางที่ 10 แสดงรายจ่ายด้านสาธารณสุขซึ่งจำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายในปี2552-2557

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	งบบุคลากร	งบดำเนินการ	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น
2552	60,177.30	10,759.30	4,318.30	9,478.60	81,035.40
2553	58,860.50	12,451.40	1,654.40	16,232.30	89,654.10
2554	59,255.30	12,393.40	15,892.90	20,218.60	102,087.80
2555	65,244.0	15,853.9	9,792.8	20,782.6	108,738.0
2556	71,323.0	14,127.4	9,710.0	46,751.2	112,881.9
2557	77,393.0	14,342.1	11,857.1	32,925.1	116,479.0
เฉลี่ย	65,375.52	13,321.25	8,870.92	24,398.07	101,812.70

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2557)

เมื่อพิจารณาภาพที่ 13 จากข้อมูลของ World Health Statistics ในเรื่องของสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพภาครัฐต่อค่าใช้จ่ายมวลรวม ในกลุ่มประเทศอาเซียน ปี 2553 พบว่าประเทศบรูไน มีค่ามากที่สุดเป็นในกลุ่มอาเซียน คือ มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพภาครัฐต่อค่าใช้จ่ายมวลรวมคิดเป็นร้อยละ 85.4 รองลง คือ ประเทศไทย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 75.0 ประเทศมาเลเซีย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 55.5 ประเทศลาว คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 46.5 ประเทศเวียดนาม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 37.1 ตามลำดับ เป็นต้น สำหรับประเทศที่สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพภาครัฐต่อค่าใช้จ่ายมวลรวมน้อยที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน คือ ประเทศสหภาพพม่า คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12.1

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

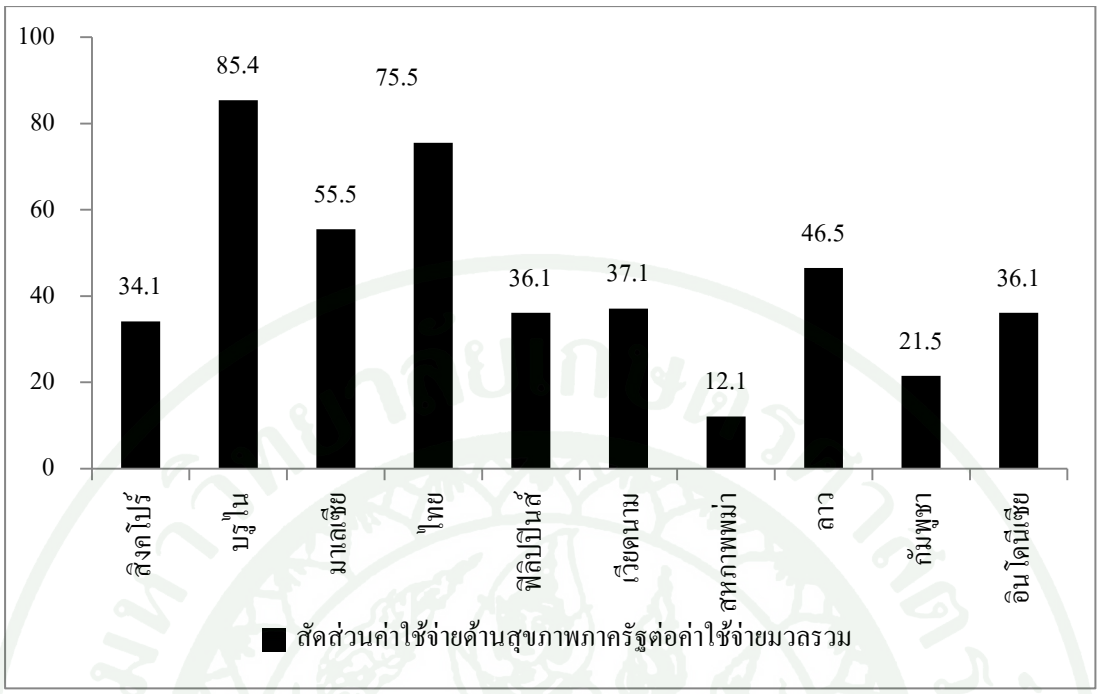

ภาพที่ 13 สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพภาครัฐต่อค่าใช้จ่ายมวลรวม ในกลุ่มประเทศอาเซียนในปี 2553

ที่มา: World Health Organization (2010)

งบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร

จากภาพที่ 14 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร ตั้งแต่ปี 2536-2556 ในปี 2536 มีงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร จำนวนทั้งสิ้น 57,343 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มีจำนวนทั้งสิ้น 163,994.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ65.03 ปีที่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรมากที่สุด คือ ปีงบประมาณ 2556 และปีที่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร น้อยที่สุด คือ ปีงบประมาณ 2536 จะเห็นได้ชัดว่างบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆปี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

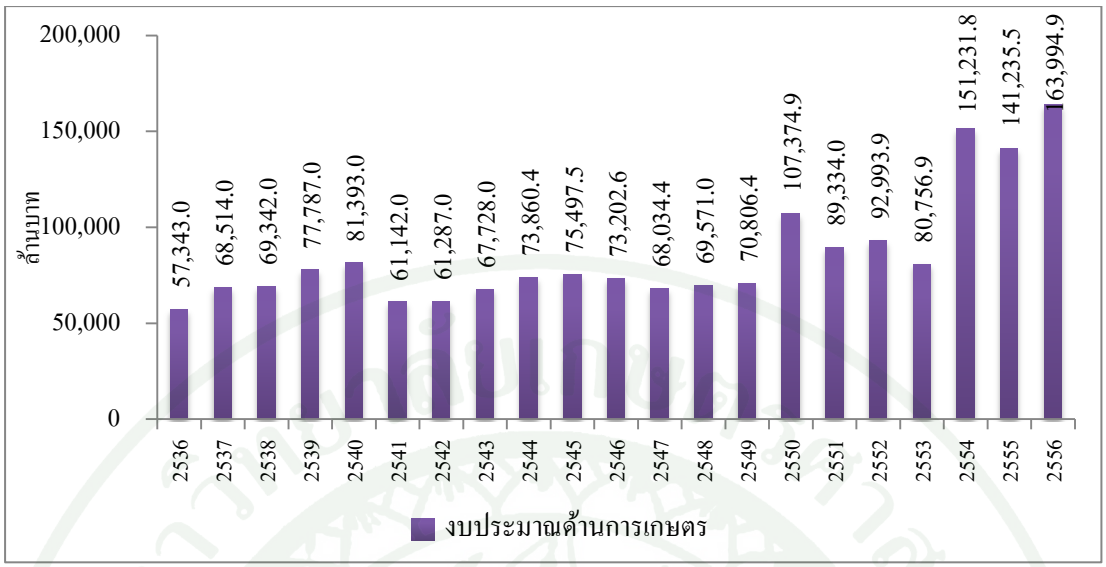

ภาพที่ 14 งบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาภาพที่ 15 ซึ่งแสดงสัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดินปี 2536-2556 สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านการเกษตรกับงบประมาณแผ่นดินมีแนวโน้มลดลง จะเห็นได้ว่า ในปี 2536 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 10.24 ในปี 2556 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.83 ซึ่งลดลงจากปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 33.30

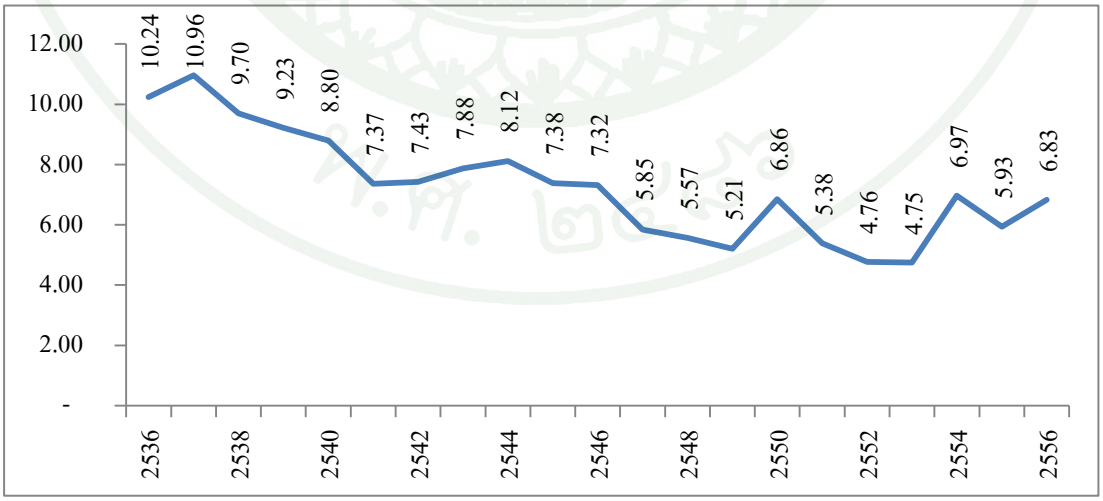

ภาพที่ 15 แสดงสัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดินปี 2536-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมื่อพิจารณาภาพที่ 16 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจตั้งแต่ปีงบประมาณ 2538-2552 จะพบว่า รายจ่ายด้านการเกษตรในช่วงปี 2538-2544 จะมีรายจ่ายด้านการลงทุนมากกว่ารายจ่ายประจำ และหลังจากนั้นมาช่วงปี 2545 งบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร พบว่า มีรายจ่ายประจำมากกว่ารายจ่ายลงทุน โดยปี 2538 มีงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรที่เป็นรายจ่ายประจำ จำนวนทั้งสิ้น 26,946 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2552 มีจำนวนทั้งสิ้น 54,730.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 50.76 สำหรับงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรที่เป็นรายจ่ายการลงทุนในปี 2538 มีจำนวนทั้งสิ้น 38,842 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2552 มี จำนวนทั้งสิ้น 37,840 ล้านบาท ลดลงจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 2.5 สำหรับปีที่มีรายจ่ายด้านการเกษตรที่เป็นรายจ่ายประจำมากที่สุด คือปี 2550 จำนวน 76,969.3 ล้านบาท และปีที่มีรายจ่ายด้านการเกษตรที่เป็นรายจ่ายประจำ น้อยที่สุดคือปี 2538 จำนวน 26,946 ล้านบาท ปีที่มีรายจ่ายด้านการเกษตรที่เป็นรายจ่ายการลงทุน มากที่สุด คือปี 2539 จำนวน 47,347 ล้านบาท ปีที่มีรายจ่ายด้านการเกษตรที่เป็นรายจ่ายการลงทุน น้อยที่สุด คือปี 2542 จำนวน 26,681 ล้านบาท

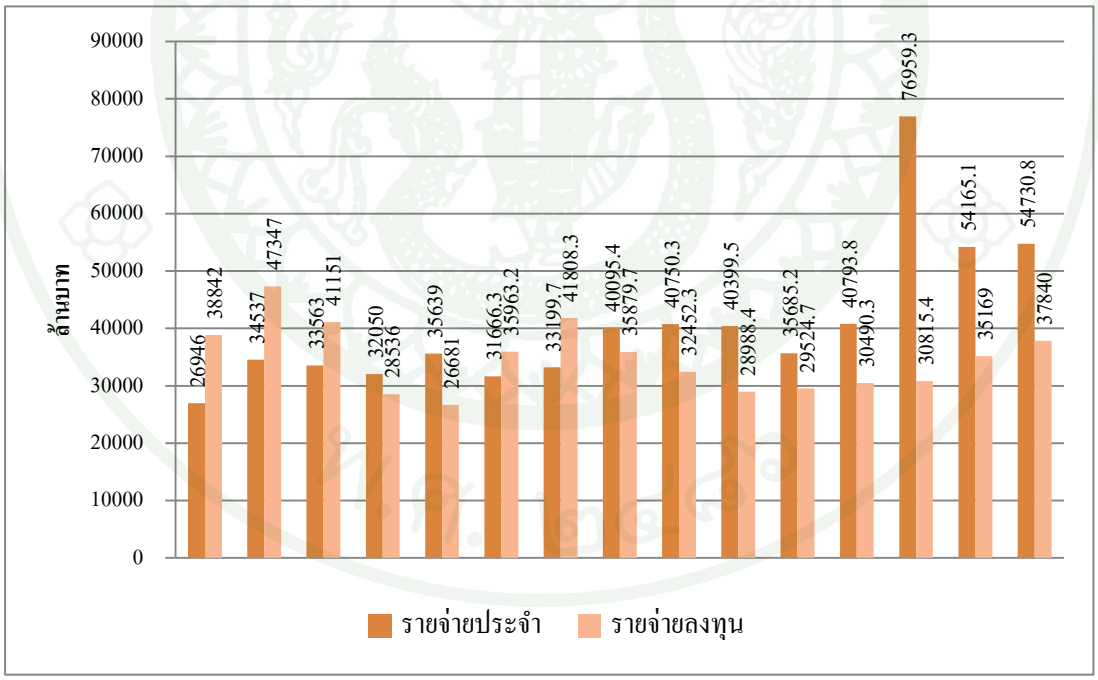

ภาพที่ 16 งบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจตั้งแต่ปีงบประมาณ 2538-2552

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากข้อมูลของสำนักงบประมาณแผ่นดิน รายจ่ายด้านการเกษตร จำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายในปี 2552 และ 2553 ในภาพที่ 17 พบว่า รายจ่ายด้านการเกษตรส่วนใหญ่ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของทั้งสองปี จะพบว่า สำหรับรายจ่ายด้านการเกษตรส่วนใหญ่เป็นงบลงทุนคิดเป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 25,875.80 ล้านบาท รองลงมา คือ งบบุคลากร คิดเป็น 25,875.80 ล้านบาท งบดำเนินการ จำนวน 14,877.85 ล้านบาท งบรายจ่ายอื่น จำนวน 12,563.30 ล้านบาท และงบลงทุนมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 14,877.85 ล้านบาท

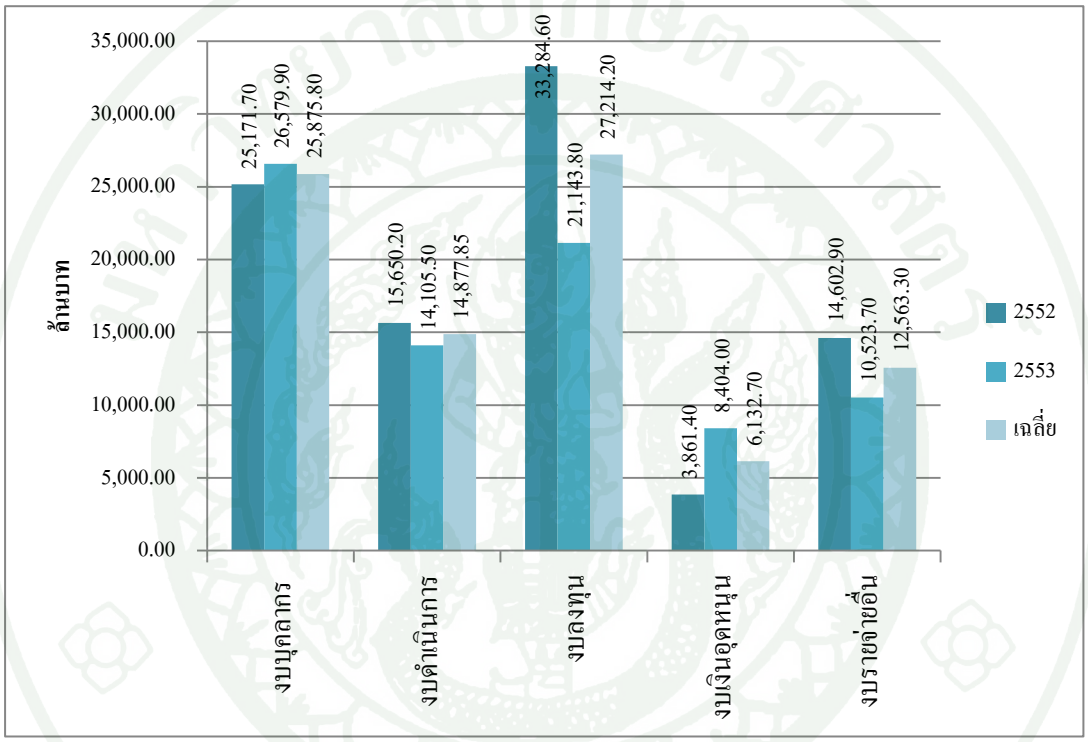

ภาพที่ 17 รายจ่ายด้านการเกษตร จำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายในปี 2552 และ 2553 และค่าเฉลี่ย

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

งบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรม

จากภาพที่ 18 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมตั้งแต่ปี 2536-2556 มีงบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมจำนวนทั้งสิ้น 2,972 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2556 มี จำนวนทั้งสิ้น 12,975.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 77.09 ปีที่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมมากที่สุด คือ ปีงบประมาณ 2556 ปีที่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมน้อยที่สุด คือ ปีงบประมาณ 2536 จะเห็นได้ว่างบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆปี

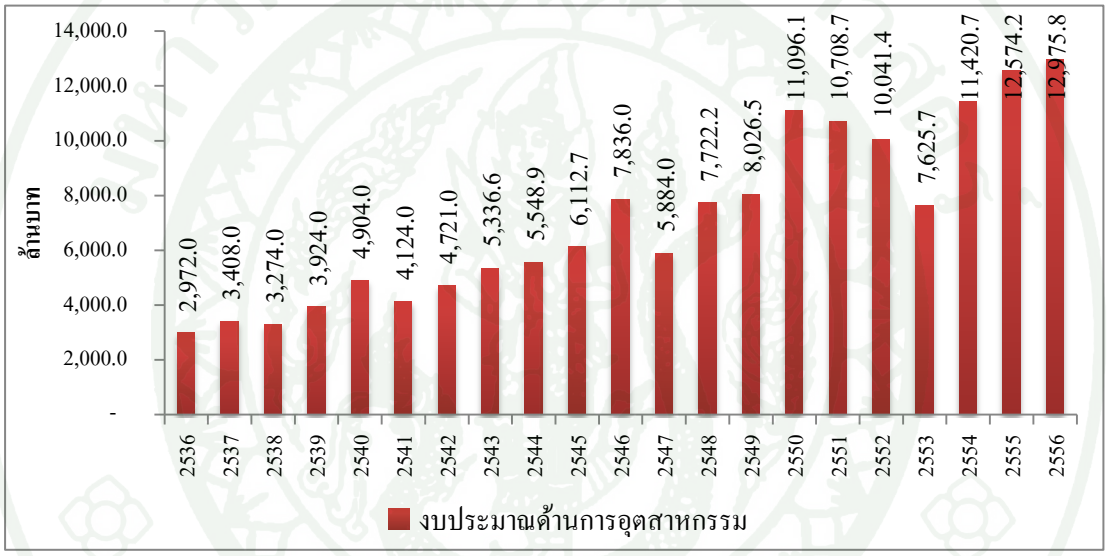

ภาพที่ 18 งบประมาณรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2556
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาภาพที่ 20 ซึ่งแสดงสัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินปี 2536-2556 สัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านอุตสาหกรรมกับงบประมาณแผ่นดินมีแนวโน้มในระดับใกล้เคียงกันจะเห็นได้ว่า ในปี 2536 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.53 ในปี 2556 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.54

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

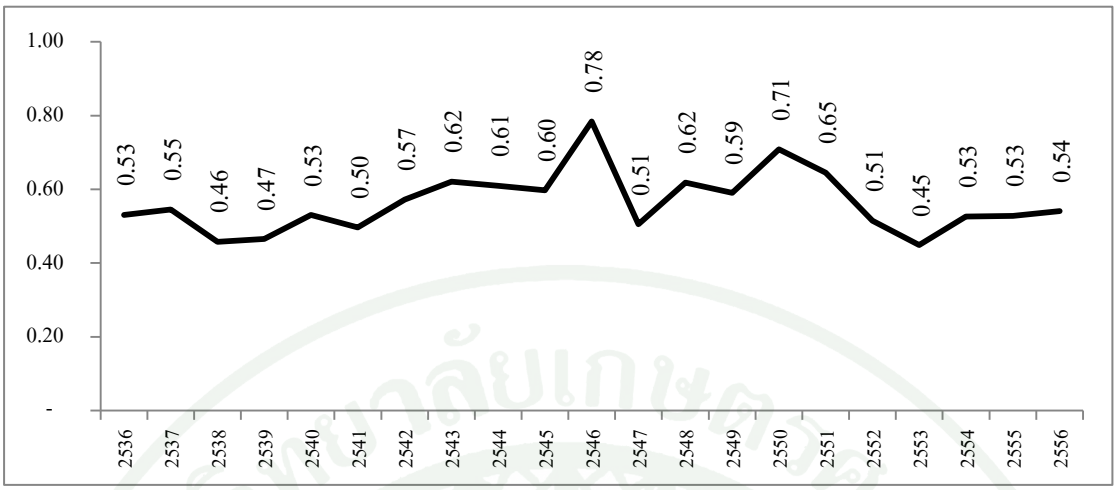

ภาพที่ 19 แสดงสัดส่วนรายจ่ายงบประมาณด้านการอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดิน ปี 2536-2556

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาภาพที่ 20 ซึ่งแสดงงบประมาณรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2538-2552 จะพบว่า รายจ่ายด้านอุตสาหกรรมในทุกปีรายจ่ายประจำมากกว่ารายจ่ายการลงทุน ยกเว้นปี 2550 ที่รายจ่ายด้านอุตสาหกรรมในทุกปีรายจ่ายการลงทุนมากกว่ารายจ่ายประจำ โดยปี 2538 มีงบประมาณรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมที่เป็นรายจ่ายประจำ จำนวนทั้งสิ้น 2,312 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2552 มี จำนวนทั้งสิ้น 6,919.5 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 66.58 สำหรับงบประมาณรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมที่เป็นรายจ่ายการลงทุนในปี 2538 มีจำนวนทั้งสิ้น 967 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2552 มี จำนวนทั้งสิ้น 2,798.5 ล้านบาทเพิ่มขึ้นจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 65.44 สำหรับปีที่มีรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมที่เป็นรายจ่ายประจำมากที่สุด คือปี 2552 จำนวน 2,798.5 ล้านบาท และปีที่มีรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมที่เป็นรายจ่ายประจำ น้อยที่สุดคือปี 2538 จำนวน 967 ล้านบาท ปีที่มีรายจ่ายรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมที่เป็นรายจ่ายการลงทุน มากที่สุด คือปี 2550 จำนวน 5,777.6 ล้านบาทปีที่มีรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมที่เป็นรายจ่ายการลงทุน น้อยที่สุด คือปี 2541 จำนวน 979 ล้านบาท

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

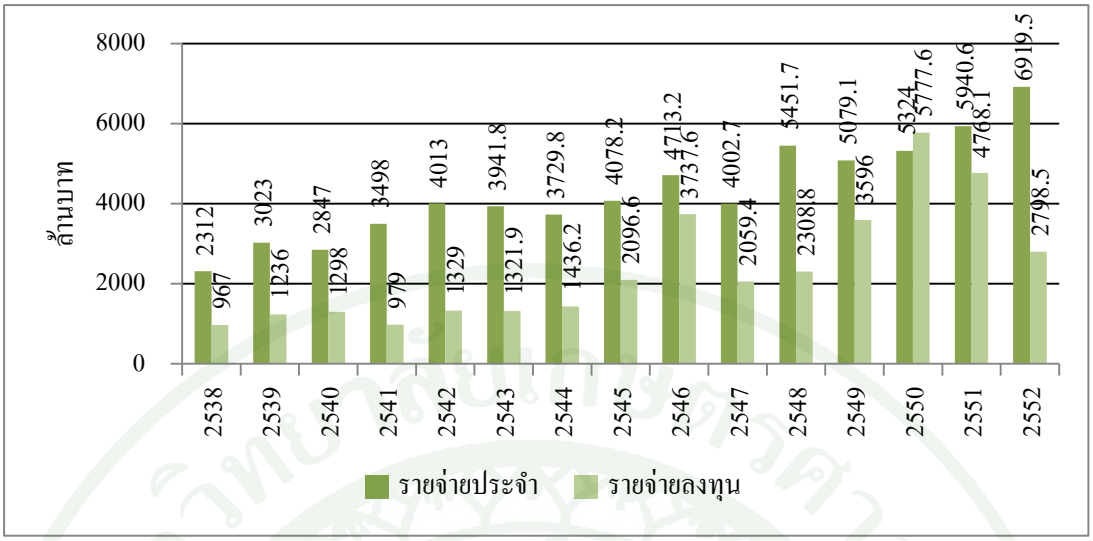

ภาพที่ 20 งบประมาณรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2538-2552
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

เมื่อพิจารณาภาพที่ 21 รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม จำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายในปี 2552 และ 2553 พบว่า รายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของทั้งสองปี จะพบว่า สำหรับรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นงบรายจ่ายอื่น เป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 3,067.40 ล้านบาท รองลงมา คือ งบบุคลากร คิดเป็น 2,161.30 ล้านบาท งบเงินลงทุนจำนวน 1,516.55 ล้านบาท งบเงินอุดหนุน จำนวน 966.50 ล้านบาท และงบการดำเนินการมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 960.10 ล้านบาท

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

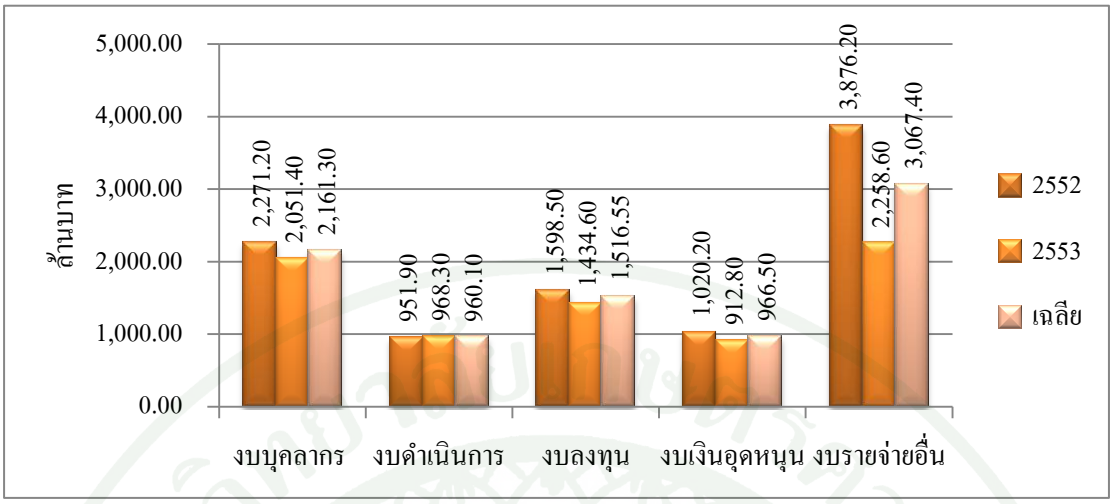

ภาพที่ 21 รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม จำแนกตามลักษณะงานและงบรายจ่ายในปี 2552 และ 2553 และค่าเฉลี่ย

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2556)

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการกระจายรายได้ของประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้เริ่มจัดทำและได้นำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาใช้ จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2557 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติล่าสุด คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 แล้ว ซึ่งรายละเอียดแต่ละแผนมีรายละเอียดโดยสำคัญดังต่อไปนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - พ.ศ.2509) ช่วงก่อน พ.ศ.2504 ประเทศไทยประสบปัญหาความยากจนและการขาดแคลนบริการพื้นฐานต่างๆ ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรกนั้น จะมุ่งเน้นที่จะเร่งรัดการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมและส่งเสริมการลงทุนภาคเอกชนเป็นพิเศษ และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การคมนาคมขนส่ง การพลังงาน และการชลประทานฯลฯ เพื่อให้มีส่วนสนับสนุนการลงทุนด้านอุตสาหกรรม และมีการส่งเสริมการเกษตรกรรม ให้มีประสิทธิภาพในการผลิตสูงเศรษฐกิจของประเทศก้าวหน้าไปได้เร็ว เมื่อแผนดังกล่าวสิ้นสุดลงปรากฏว่าประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาของแผน เมื่อสิ้นสุดแผนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศเท่ากับ 0.4394

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510- พ.ศ.2514) จากผลของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ก็ยังมีการขาดแคลนบริการพื้นฐานทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องขยายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่อไปขณะเดียวกันก็จะเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาและสาธารณสุข เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ จากแผนพัฒนาฉบับแรกระบุไว้ไม่แน่ชัดถึงความพยายามที่รัฐจะกระจายการพัฒนาให้เกิดขึ้นทั่วประเทศ

ดังนั้นแผนพัฒนาฯฉบับที่ 2 นี้ จึงมุ่งเน้นการลงทุนใช้จ่ายในส่วนภูมิภาคตามโครงการซึ่งจะก่อให้เกิดความเจริญไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ รวมถึงมีการเพิ่มแนวทางการพัฒนา ด้านสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสุขและด้านการศึกษา ไว้ในแผนพัฒนาฯด้วย เพื่อช่วยลดปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้แต่เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯฉบับที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศกลับมีค่าที่สูงขึ้น คือ มีค่าเท่ากับ 0.517 เนื่องจากประโยชน์ที่ประชาชนจากโครงสร้างพื้นฐานนั้นไม่เท่าเทียมกัน และการเพิ่มขึ้นของประชากรในอัตราที่สูงส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชากรโดยรวม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - พ.ศ.2519) มีนโยบายในการปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และยกระดับการผลิตและรายได้ประชาชาติให้สูงขึ้น มีการส่งเสริมความเจริญสู่ภูมิภาคและลดความแตกต่างด้านรายได้ โดยมีมาตรการเร่งรัดการเกษตรให้สอดคล้องกับภาวะตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตร มาตรการเพิ่มรายได้ให้กับประชากรในชนบท โดยแผนนี้จะลดความสำคัญของการก่อสร้างในโครงการขนาดใหญ่เพื่อนำเงินมาลงทุนสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้ตกถึงมือประชาชนอย่างแท้จริง มีการพัฒนากำลังคนและเพิ่มการมีงานทำโดยการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้ผลผลิตทางการเกษตรให้กระจายออกไปในส่วนภูมิภาค มีการปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชากรในเขตเมืองและเขตชนบท เช่น ขยายโครงการไฟฟ้าชนบทให้มีขอบเขตกว้างขวางขึ้น

เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯฉบับที่ 3 ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศมีเพิ่มขึ้น เท่ากับ 0.529 เพราะช่วงแผนพัฒนาฯฉบับที่ 3 มีเหตุการณ์ที่ส่งผลหลายประการ เช่น การที่สหรัฐอเมริกาลดค่าเงินดอลลาร์ ทำให้ไทยต้องลดค่าเงินบาทในปี พ.ศ. 2515 วิกฤตการณ์น้ำมันในปี พ.ศ. 2516 ทำให้ราคาน้ำมันในตลาดโลกเพิ่มขึ้นอย่างมาก ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจไทย ส่งผลให้ราคาเกษตรสินค้าตกต่ำ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการขาด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศเพราะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง และมีอัตราว่างงานในอัตราที่สูง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 -พ.ศ.2524) ได้มีการกำหนดแนวทางการกระจายรายได้และการพัฒนาภาคและท้องถิ่นอย่างเป็นระบบขึ้นเป็นครั้งแรก ทั้งนี้เนื่องจากผลการสำรวจโครงสร้างทางเศรษฐกิจของภาคต่างๆ และการกระจายรายได้ในระยะที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าความเหลื่อมล้ำในฐานะทางเศรษฐกิจระหว่างภาคต่างๆ และระหว่างกลุ่มชนในชาติได้ทวีความรุนแรงขึ้นโดยลำดับ รัฐบาลจึงมีความจำเป็นจะต้องวางมาตรการและปรับนโยบายเศรษฐกิจหลายด้านเพื่อวางแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร่งด่วน

สำหรับแนวทางด้านการกระจายรายได้และขจัดความยากจนของแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้มีการการปรับปรุงโครงสร้างการผลิต มีการกระจายโครงสร้างการผลิตจากสาขาเกษตรไปสู่สาขาเศรษฐกิจ การพัฒนาพื้นที่เฉพาะเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในบริเวณพื้นที่เฉพาะที่ประสบปัญหาความยากจนและความล้าหลังเป็นอย่างมาก การส่งเสริมการมีงานทำในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น และมาตรการช่วยผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง จากมาตรการต่างๆ ในแผนนี้ ทำให้เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯฉบับนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศลดลงจากแผนพัฒนาฯฉบับที่แล้ว โดยมีค่าเท่ากับ 0.459 และช่วงในแผนพัฒนาฯนี้ประเทศไทยได้ถูกยกระดับจากประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้ต่ำ เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้ปานกลาง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-พ.ศ.2529) จากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 ได้ริเริ่มการพัฒนาชนบทโดยยึดความต้องการของประชาชนในระดับพื้นที่ แต่โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ว่าอะไรคือปัญหาที่แท้จริงที่ตนเองเผชิญอยู่ ดังนั้น ความต้องการที่ประชาชนในชนบทเรียกร้องจึงเป็นความต้องการที่มุ่งจะเดินรอยตามแบบพื้นที่ที่เจริญแล้ว คือ ต้องการถนน ไฟฟ้า ชลประทาน เป็นต้น

ผลจากการดำเนินรอยตามแบบอย่างของพื้นที่ที่เจริญแล้วมีปัญหามากมาย ประการแรก ได้แก่ ปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวมิได้ช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานของประชาชนชนบทยากจน เช่นการมีถนนหรือไฟฟ้า มิได้มีส่วนช่วยให้คนชนบทยากจนสามารถเพิ่มผลผลิตได้เสมอไป รวมถึงผลจากการพัฒนาสิ่งต่างๆ เหล่านี้ไม่ตกถึงมือประชาชนยากจนโดยทั่วถึง และที่สำคัญที่สุดคือ ความไม่รู้ของประชาชนในปัญหาพื้นฐานของตนเอง จึงทำให้เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯฉบับที่ 5 มีค่าสัมประสิทธิ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศเพิ่มขึ้นเท่ากับ โดยมีค่าเท่ากับ 0.423 เนื่องจากรัฐบาลสามารถกระจายบริการทางสังคมได้ดีมากขึ้น อาทิเช่น โรงพยาบาลประจำอำเภอ ประกอบกับแผนนี้มีการเน้นการพัฒนาชนบทยากจน โดยมีการกำหนดแผนหลักมาโดยเฉพาะซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนยากจน จำนวน 7.5 ล้านคน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ สามารถหลุดพ้นจากปัญหาสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับความยากจน เช่น ความขาดแคลน ความหิวโหย โรคภัยไข้เจ็บ และการขาดแคลนความรู้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 –พ.ศ. 2534) ในส่วนของการกระจายความเจริญและสร้างความเป็นธรรม ฉบับนี้ยังมีนโยบายที่จะการกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาคอยู่จากแผนพัฒนาฯฉบับเดิม มีการเสริมสร้างฐานเศรษฐกิจและการจ้างงานในเขตเมือง ปรับปรุงบริการพื้นฐานในเขตเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ให้มีประสิทธิภาพและมีบริการพอที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถ และยกฐานะการแข่งขันทางการค้ากับต่างประเทศให้ดีขึ้น
สำหรับทิศทางของแผนพัฒนาชนบทในช่วงแผนฯ 6 มีลักษณะที่เด่นสำคัญอยู่ 2 ประการ

ประการแรก มุ่งเน้นให้มีการขยายขอบเขตของการพัฒนาชนบทให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยจะนำเอาปัญหาของคนในชนบทที่เผชิญอยู่จริงมากำหนดพื้นที่ปฏิบัติการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาขึ้นพื้นฐานด้านความยากจน ความเจ็บไข้ได้ป่วย ความไม่รู้ และปัญหาทั้งทางด้านการผลิตและการตลาด ซึ่งมีผลกระทบต่อรายได้และการสร้างงานเป็นอย่างมาก ประการที่สอง มุ่งเน้นให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชนให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อลดบทบาทและกิจกรรมของภาครัฐลงในส่วนที่ประชาชนสามารถจะดำเนินการเองได้และช่วยตนเองได้ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯฉบับที่ 6 ปรากฏว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศเพิ่มขึ้นจากแผนที่แล้วมีค่าเท่ากับ 0.536 ซึ่งเกิดจากแผนพัฒนาฉบับนี้อยู่ในช่วงที่เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก โดยขยายตัวร้อยละ 10.9 ต่อปีซึ่งถือว่ามากที่สุดในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ครัวเรือนและชนบทกับเมืองมากขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 -พ.ศ.2539) มีการกำหนดแนวนโยบายการเงินการคลังเพื่อเสริมสร้างการกระจายรายได้ เพราะจากในระยะที่ผ่านมารัฐบาลได้ใช้นโยบายรายจ่ายเป็นหลักในการสนับสนุนการกระจายรายได้ โดยการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายในด้านบริการพื้นฐานรายได้และกระจายการพัฒนา โดยการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายในด้านบริการพื้นฐานให้กระจายไปสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อเพิ่มรายได้ และพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบท ทั้งในด้านการเกษตร การศึกษา สาธารณสุข บริการทางสังคมต่างๆ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อย่างไรก็ตาม การใช้นโยบายรายจ่ายเพื่อเสริมการกระจายรายได้ในชนบทดังกล่าว ไม่อาจตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ เนื่องจากอำนาจการตัดสินใจในการใช้จ่ายและพัฒนาโครงการส่วนใหญ่ถูกกำหนดจากส่วนกลาง

สำหรับแนวทางแนวนโยบายการพัฒนาและมาตรการ มีการกระจายอำนาจและยกระดับความสามารถทางการคลังส่วนท้องถิ่น การใช้นโยบายการคลังสนับสนุนการกระจายรายได้และการกระจายกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน มีการกระจายสินเชื่อและบริการทางการเงินและตลาดทุน สู่ส่วนภูมิภาคและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสรวมถึงมีนโยบายรายได้และค่าจ้างสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เมื่อสิ้นสุดแผนแผนพัฒนาฯฉบับนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศลดลงจากฉบับที่แล้วเล็กน้อย โดยมีค่าเท่ากับ 0.512 เนื่องมาจากแผนนี้การใช้นโยบายการคลังสนับสนุนการกระจายรายได้ และมาตรการที่เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นหลัก โดยมีการมุ่งรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และมุ่งเน้นการกระจาย การพัฒนาสู่ภูมิภาคและชนบท

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-พ.ศ. 2544) เป็นแผนปฏิรูปความคิดและคุณค่าใหม่ของสังคมไทย ที่เน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนามาเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม มีกระบวนการที่จะเชื่อมโยงมิติต่างๆ ของการพัฒนา ตลอดจนเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา มียุทธศาสตร์ที่เน้นในการพัฒนาคน 5 ยุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ ยุทธศาสตร์โครงสร้างและการกระจายตัวของประชากร ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของคนด้านจิตใจ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสติปัญญา ทักษะและฝีมือแรงงาน และยุทธศาสตร์การพัฒนาประชากรกลุ่มผู้ด้อยโอกาส (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2543)

สำหรับการเสริมสร้างศักยภาพของคนและชุมชน รวมทั้งกระจายโอกาสการพัฒนา อาชีพรายได้ และการมีงานทำให้กับคนในภูมิภาคและชนบท จึงกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการพัฒนา การเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำ และการบริหารจัดการการพัฒนาภูมิภาคและชนบท แต่เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯฉบับนี้กลับมีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศเพิ่มขึ้นจากแผนที่แล้ว โดยมีค่า เท่ากับ 0.522 เนื่องมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับนี้เกิดปัจจัยด้านวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 เกิดปัญหาสถาบันการเงิน รวมถึงหนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ต่างประเทศและหนี้สาธารณะเพิ่มขึ้นอย่างมาก และยังพบปัญหาการพัฒนาที่เป็นการพัฒนาแบบกระจุกตัว

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-พ.ศ.2549) จากในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้เริ่มปรับตัวเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงจากชนบทสู่เมือง แต่การจัดการพื้นที่ที่แยกส่วนการพัฒนาชนบทและเมืองออกจากกัน ทำให้ขาดความเชื่อมโยงทั้งด้านนโยบายและการปฏิบัติในขณะที่นโยบายการบริหารแบบรวมศูนย์ที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและท้องถิ่น ได้ส่งผลให้เศรษฐกิจภาคเมืองมีการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกมากกว่า โดยที่การพัฒนาแยกห่างจากพื้นที่ชนบทก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองและชนบทมากขึ้น ทั้งในด้านการกระจายรายได้ และการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ตลอดจนคุณภาพและการกระจายบริการทางสังคม

แผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ จึงเน้นกำหนดให้มียุทธศาสตร์การจัดการเชิงพื้นที่ในมิติใหม่ที่มุ่งปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองให้เข้าสู่สมดุลและยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ประสานเชื่อมโยงชนบทและเมืองอย่างเกื้อกูลกันและกัน นำไปสู่เป้าหมายระยะยาวในการกระจายโอกาสการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้เท่าเทียมกันตามศักยภาพในทุกพื้นที่ โดยจะดำเนินการตามหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ควบคู่กับการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง สามารถรองรับการกระจายภารกิจด้านการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อสิ้นสุดแผนแผนพัฒนาฯฉบับนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศลดลงจากแผนพัฒนาฯฉบับที่แล้วเล็กน้อย คือ มีค่า 0.512 เพราะมีการเน้นการสนับสนุนกระบวนการชุมชนและประชาสังคมในการร่วมสร้างความเป็นธรรมแก่คนทุกระดับในสังคม โดยเฉพาะคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส และมีการเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการเน้นการพัฒนา คน เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล บวกกับปัจจัยเศรษฐกิจที่เริ่มฟื้นตัวได้จากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนากำหนดขึ้นบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศทั้งทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ยึด คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และอัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางปฏิบัติ สำหรับด้านการแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ มีเป้าหมายการพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาให้ชุมชนทุกชุมชนมีแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนำแผนชุมชนไปใช้ประกอบการจัดสรรงบประมาณ เมื่อสิ้นสุดแผนแผนพัฒนาฯฉบับนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์ความ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไม่เสมอภาคของรายได้ของทั้งประเทศลดลงจากแผนพัฒนาฯฉบับที่แล้วอย่างมาก โดยมีค่าเท่ากับ 0.484 เนื่องมาจาก การกระจายโอกาสการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากแผนก่อนหน้าประสบความสำเร็จ ทำให้ความยากจนลดลง การว่างงานลดลง ขณะเดียวกันระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นมาก อันเนื่องมาจากการดำเนินการเสริมสร้างด้านสุขภาพอนามัยการมีหลักประกันสุขภาพที่มีการปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยครอบคลุมคนส่วนใหญ่ของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 – พ.ศ.2558) คือฉบับปัจจุบัน ได้มีการดำเนินการตามแผน 3 พันธกิจ ได้แก่ การพัฒนาฐานการผลิตและบริการ การสร้างความเป็นธรรมและ ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และสร้างภูมิคุ้มกันจากวิกฤตการณ์ สำหรับ 3 วัตถุประสงค์นั้นได้แก่ เพื่อให้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน คนไทยอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และพร้อมเชิญกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นสุข สำหรับ 4 เป้าหมายหลัก ได้แก่ เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งสมดุล ความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น มีหลักประกันสังคมที่ทั่วถึง และสังคมไทยมีความสุขอย่างมีธรรมาภิบาล และ 7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การสร้างฐานการผลิตให้เข้มแข็ง สมดุล อย่างสร้างสรรค์ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการผลิต การค้า การลงทุน การพัฒนาคุณภาพคน ทั้งความรู้คู่คุณธรรม สังคม มั่นคงเป็นธรรม มีพลังและเอื้ออาทร เน้นการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงของพลังงานและอาหาร และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

อย่างไรก็ตามถึงแม้ไทยจะมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาทั้งหมด 11 ฉบับ มีการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีขึ้น แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมา คือ เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนในสังคม ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนเพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากการความไม่เสมอภาคของกระจายรายได้ และการจัดสรรงบประมาณของรัฐซึ่งได้มาจากการจัดเก็บภาษีจากประชาชนก็กระจุกตัวอยู่เพียงในชุมชนเมืองที่พัฒนาแล้ว แม้ภายหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะเปลี่ยนมามุ่งเน้นการพัฒนาแบบบูรณาการ มีการพูดถึงมาตรการและนโยบายการแก้ไขการกระจายรายได้และความเหลื่อมล้ำแต่ ปัญหาความเหลื่อมล้ำก็มิได้หมดไป จะเห็นได้จากภาพที่ 22 ซึ่งแสดงจำนวนคนยากจน ปี พ.ศ. 2531 มีจำนวนทั้งสิ้น 34,198,000 คน และในปี 2554 มีคนยากจนจำนวนทั้งสิ้น 8,766,000 ซึ่งลดลงจากปี 2531 คิดเป็นร้อยละ 83.13

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

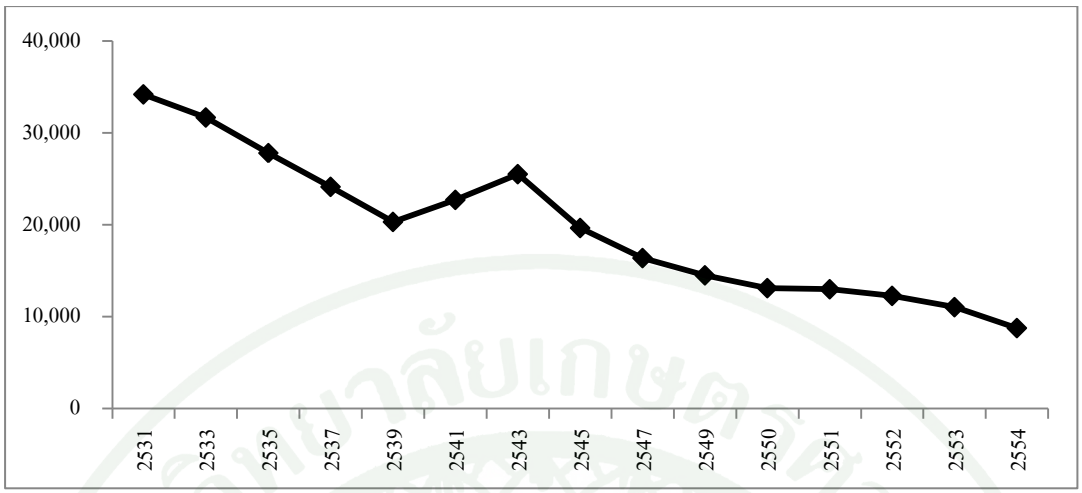

ภาพที่ 22 จำนวนคนยากจนทั่วประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2531-255
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

จากภาพที่ 23 เราจะพบว่าตั้งแต่ พ.ศ. 2531-2554 ภาคที่พบจำนวนคนยากจนมากที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดย ค่าเฉลี่ยจำนวนคนยากจน ตั้งแต่ พ.ศ. 2531-2554 เท่ากับ 8,813,800 คน รองลงมาคือ ภาคเหนือ ค่าเฉลี่ยจำนวน 4,199,267 คน ภาคกลาง ค่าเฉลี่ยจำนวน 3,564,400 คน ภาคใต้ ค่าเฉลี่ยจำนวน 2,596,267 คน และภาคที่มีจำนวนคนยากจนน้อยที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร ค่าเฉลี่ยจำนวน 50,166 คน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

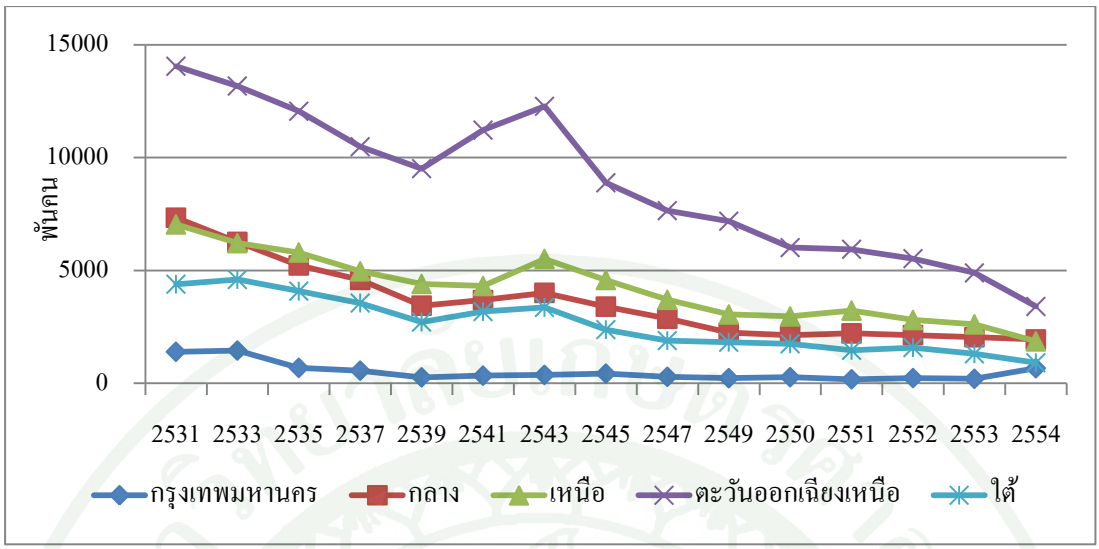

ภาพที่ 23 จำนวนคนยากจนทั่วประเทศแบ่งตามภาคตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

จะเห็นว่าจำนวนประชากรที่อยู่ในกรุงเทพมหานครมีจำนวนคนยากจนน้อยกว่าภาคอื่นๆ อาจเป็นเพราะว่าการกระจายความเจริญในเขตเมืองยังไม่ตกมายังชนบท หรือการความเจริญยังกระจุกตัวอยู่เฉพาะในเมืองหลวง ยิ่งพิจารณาดูจากภาพที่ 24 จะพบว่า จำนวนคนยากจนจะมีจำนวนมากในเขตนอกเขตเทศบาลมากกว่าประชากรที่อยู่ในเขตเทศบาล โดยจำนวนคนยากจนทั่วประเทศที่อยู่ในเขตเทศบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554 มีค่าเฉลี่ยจำนวนคนยากจนอยู่ที่ 3,718 คน และจำนวนคนยากจนทั่วประเทศที่อยู่นอกเขตเทศบาลค่าเฉลี่ยจำนวนคนยากจนอยู่ที่ 15,957 คน หรือมากกว่าจำนวนคนยากจนทั่วประเทศที่อยู่ในเขตเทศบาลจำนวน 4.29 เท่า ซึ่งเป็นค่าที่แสดงให้เห็นถึงการกระจุกตัวของความเจริญในเขตเมือง มากกว่าเขตชนบท ทำให้การกระจายรายได้ไม่เท่าเทียมกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

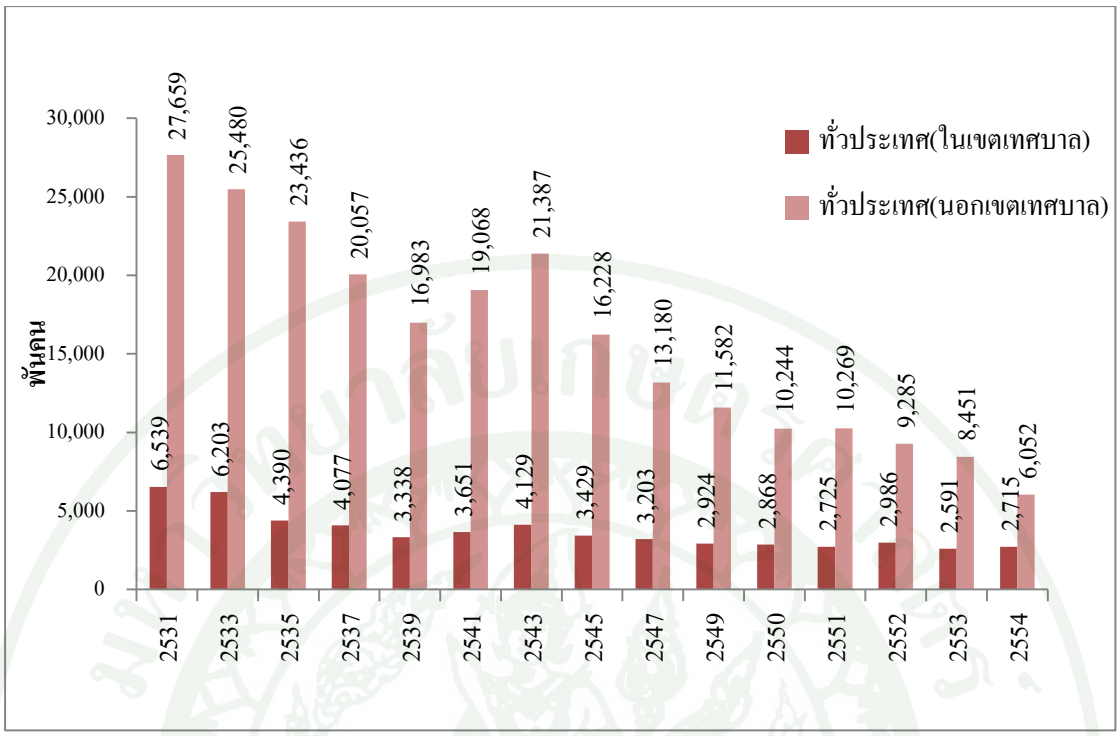

ภาพที่ 24 จำนวนคนยากจนทั่วประเทศแบ่งตามเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

เมื่อพิจารณาสัดส่วนครัวเรือนยากจน (คำนวณจากจำนวนครัวเรือนที่มีรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนต่ำกว่าเส้นความยากจน หารด้วย จำนวนครัวเรือนทั้งหมด คูณด้วย 100) เขตเมืองเทียบกับเขตชนบทตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554 จากภาพที่ 25 พบว่า สัดส่วนครัวเรือนที่ยากจนในเขตชนบท มีสัดส่วนมากกว่าครัวเรือนที่อยู่ในเขตเมือง พบว่าสัดส่วนครัวเรือนที่ยากจนในเขตชนบทพบว่าในปี 2531 มีสัดส่วนร้อยละ 71.23 ในปี 2554 มีสัดส่วนร้อยละ 15.22 ลดลงจาก ปี 2531 จำนวนร้อยละ 56.01 และสัดส่วนครัวเรือนที่ยากจนในเขตเมืองพบว่าในปี 2531 มีสัดส่วนร้อยละ 40.95 ในปี 2554 มีสัดส่วนร้อยละ 7.73 ลดลงจาก ปี 2531 จำนวนร้อยละ 33.22 จะเห็นได้ว่า ทั้งเขตเมืองและเขตชนบทนั้นมีสัดส่วนครัวเรือนที่ยากจนลดลงอย่างต่อเนื่อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

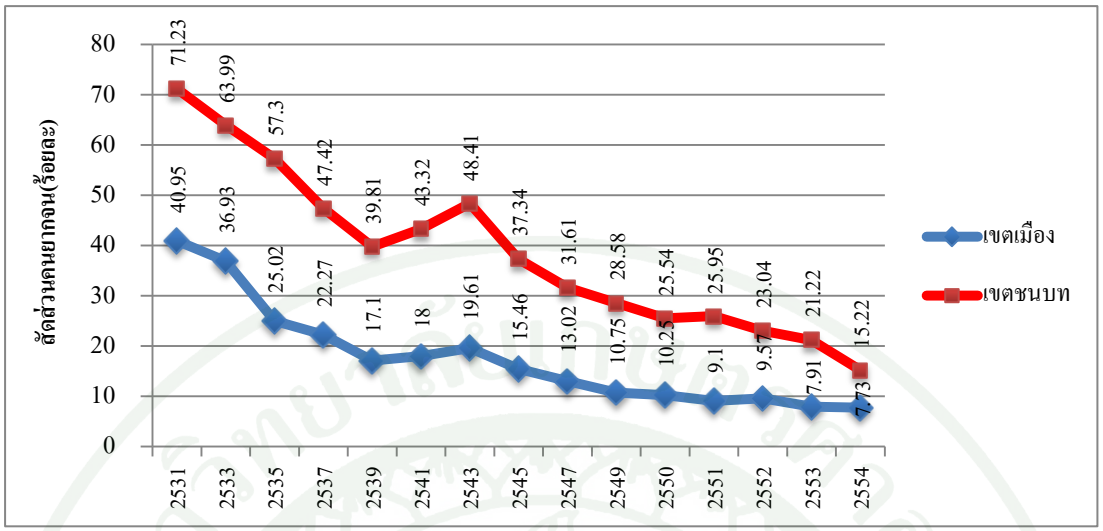

ภาพที่ 25 แสดงสัดส่วนครัวเรือนยากจนเขตเมืองเทียบกับเขตชนบทตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

จากภาพที่ 22 ซึ่งแสดงจำนวนคนยากจนทั่วประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2531-2554 และภาพที่ 25 แสดงสัดส่วนครัวเรือนยากจนเขตเมืองเทียบกับเขตชนบทตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554 ซึ่งทั้งจำนวนคนยากจนและครัวเรือนยากมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จะเสมือนว่าการกระจายรายได้ในระดับประเทศจะดีขึ้นแต่เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวัดความไม่เท่าเทียมในรูปของสัดส่วน ซึ่งค่าอยู่ระหว่าง 0 กับ 1 ยิ่งค่าเข้าใกล้ 1 มากเท่าไร แสดงว่าความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ยิ่งมีมากขึ้น แล้วพบว่าความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ยังมีค่าที่มากอยู่

เมื่อพิจารณาภาพที่ 26 ซึ่งแสดงค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554 พบว่าในปี 2531 ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้มีค่าเท่ากับ 0.487 ในปี 2554 ค่าค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้มีค่าเท่ากับ 0.484 ซึ่งลดลงจากปี 2531 เพียง 0.003 เท่านั้น และจากภาพจะเห็นว่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้อยู่ในช่วงระหว่าง 0.484-0.536 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สูงและเมื่อเราพิจารณาสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

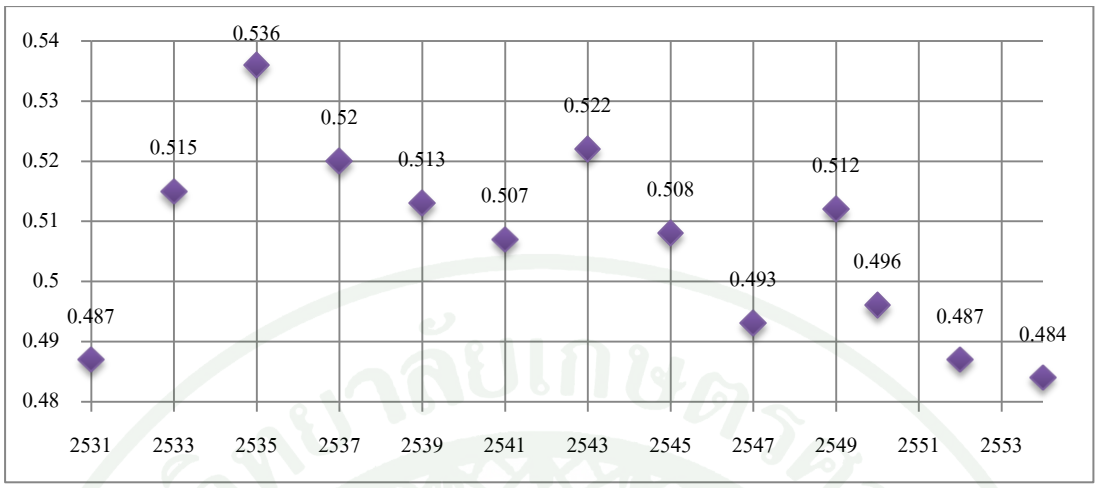

ภาพที่ 26 ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

เมื่อพิจารณาตามภาพที่ 27 แล้วจะพบว่า กรุงเทพมหานคร มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้มีค่าน้อยที่สุด ถัดมาจาก ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และค่ามากที่สุด คือภาคใต้ แต่เมื่อปี 2552 เป็นต้นมากรุงเทพมหานคร พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้กลับมีค่าที่สุด คือ ในปี 2554 มีค่าเท่ากับ 0.514

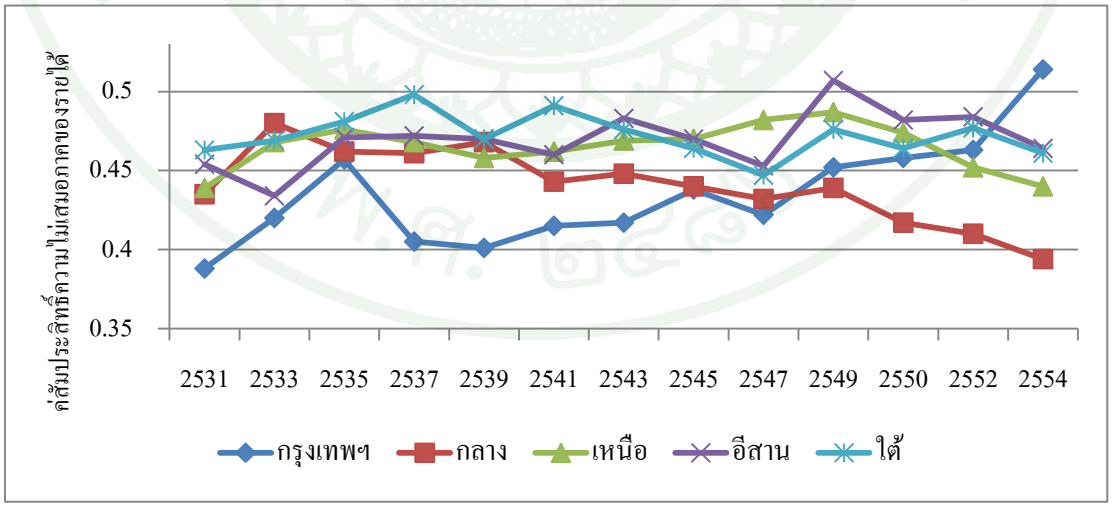

ภาพที่ 27 ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้แยกตามภาค ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมื่อพิจารณาภาพที่ 28 ซึ่งแสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ แยกตามเขตเมืองและเขตชนบท กลับพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ในเขตเมืองมีค่ามากกว่าในเขตชนบทในเกือบทุกปี ยกเว้น ปี 2549 เท่านั้นที่ ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ในเขตชนบทมากกว่าในเขตเมือง

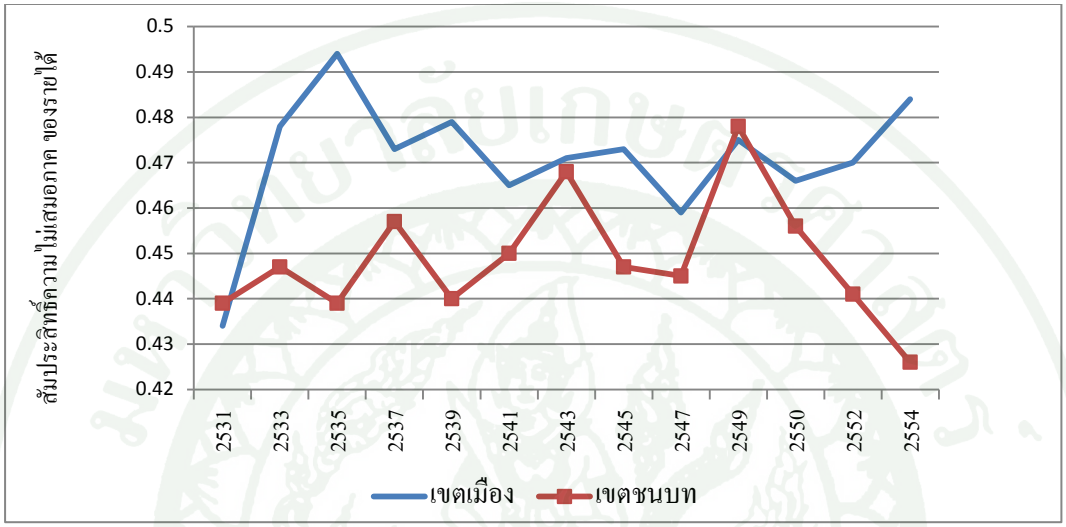

ภาพที่ 28 ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้แยกตามเขตเมืองและชนบท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

เมื่อพิจารณาภาพที่ 29 แสดงความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคกลุ่มรายจ่ายมากสุด 20 % สุดท้ายต่อกลุ่ม รายจ่ายน้อยสุด 20 % แรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554 พบว่าในปี 2531 มีค่า 8.33 เท่า และปี 2554 มีค่า 6.25 เท่า ซึ่งมีค่าลดลงเพียง 2.08 เท่า และปีที่มีค่ามากที่สุดคือปี 2535 มีค่าสูงถึง 8.99 เท่า และเมื่อพิจารณาภาพภาพที่ 30 ซึ่ง แสดงความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด 20% สุดท้ายต่อกลุ่มจนสุด 20%แรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554พบว่าในปี 2531 มีค่า 11.88 เท่า และปี 2554 มีค่า 11.77 เท่า ซึ่งมีค่าลดลงเพียง 0.11 เท่า และปีที่มีค่ามากที่สุดคือปี 2535 มีค่าสูงถึง 14.9 เท่า เช่นกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

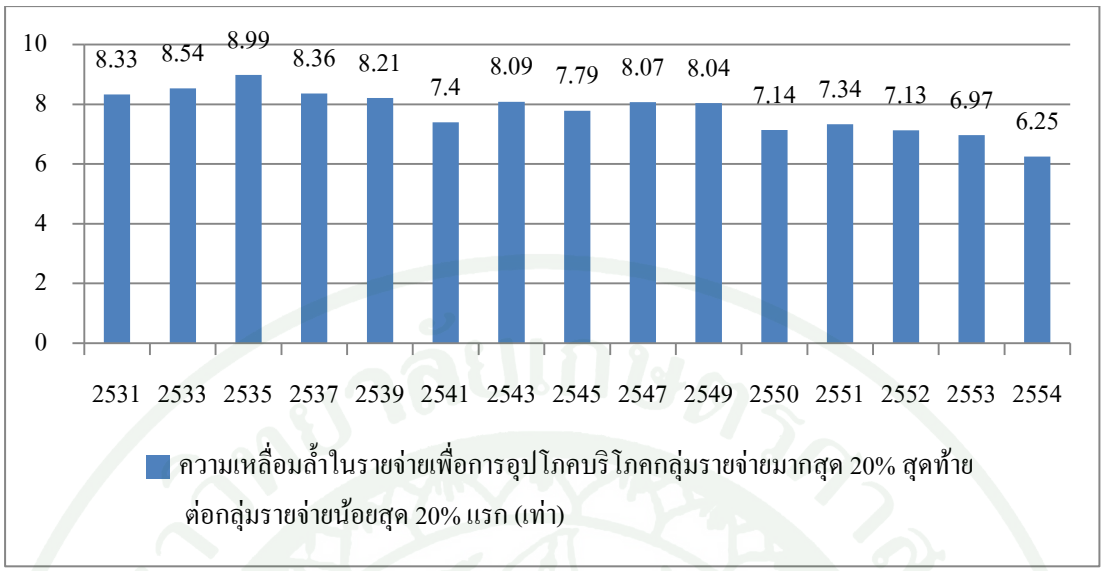

ภาพที่ 29 ความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคกลุ่มรายจ่ายมากสุด 20 % สุดท้ายต่อกลุ่มรายจ่ายน้อยสุด 20 % แรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

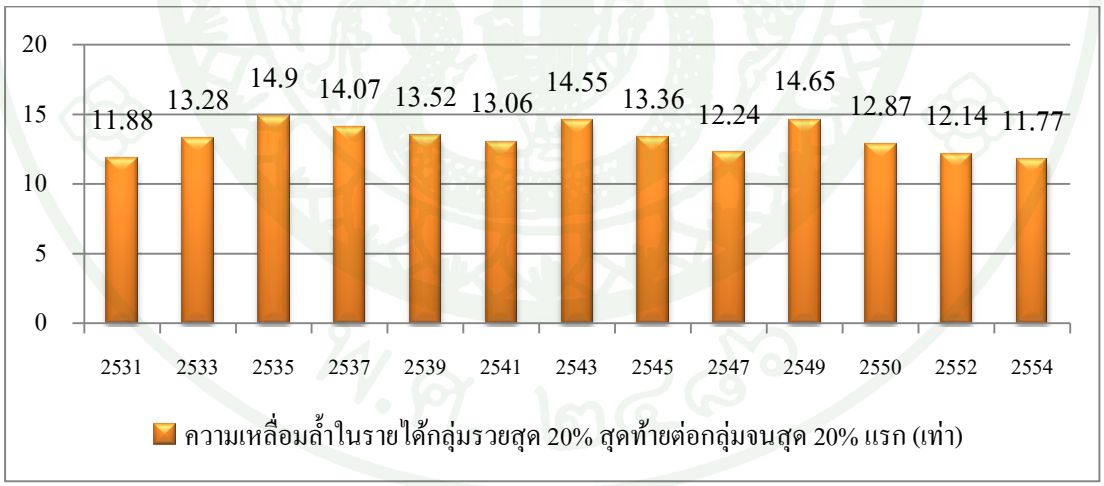

ภาพที่ 30 ความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด 20% สุดท้ายต่อกลุ่มจนสุด 20%แรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาจำนวนคนยากจน จะพบว่า กรุงเทพมหานครและประชากรในเขตเทศบาลจะมีจำนวนคนยากจนน้อยกว่าภาคอื่นๆและประชากรที่อยู่นอกเขตเทศบาล และเมื่อพิจารณาครัวเรือนที่ยากจน สัดส่วนครัวเรือนที่ยากจนในเขตเมืองจะน้อยกว่าเขตชนบท แต่เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ กลับพบว่า กรุงเทพมหานครในปี 2552 เป็นต้นมา มีค่ามากกว่าภาคอื่นๆและค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ในเขตเมืองมากกว่าเขตชนบท ซึ่งแสดงให้เห็นว่า จำนวนคนยากจนและครัวเรือนยากจนในเขตชนบทและภาคอื่นๆยกเว้นกรุงเทพมหานครมีจำนวนคนยากจนและครัวเรือนยากจนมากกว่า แต่ความเท่าเทียมกันมากกว่าคนในเขตเขตเมืองและกรุงเทพมหานคร และเมื่อพิจารณาความเหลื่อมล้ำในรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคกลุ่มรายจ่ายมากสุด 20 % สุดท้ายต่อกลุ่มรายจ่ายน้อยสุด 20 % แรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554 และความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด 20% สุดท้ายต่อกลุ่มจนสุด 20%แรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554 มีแนวโน้มลดลงบ้างแต่ลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของไทยในเบื้องต้น

เมื่อเราพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้จากอดีตจนถึงปัจจุบันแล้ว ตารางที่ 11 และ 12นี้จะเป็นการเชื่อมโยงระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ในเบื้องต้น

ตารางที่ 11 แสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาสัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรและสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554

ปี	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้	สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่อ GDP	สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่อ GDP	สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่อ GDP	สัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่อ GDP
2531	0.487	2.81	0.72	1.12	0.05
2533	0.515	2.73	0.76	1.34	0.06
2535	0.536	3.03	0.93	1.68	0.12
2537	0.520	3.36	1.16	1.89	0.09
2539	0.513	3.63	1.30	1.69	0.11
2541	0.507	4.36	1.33	1.32	0.09

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ปี	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้	สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่อ GDP	สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่อ GDP	สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่อ GDP	สัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่อ GDP
2543	0.522	4.48	1.29	1.38	0.11
2545	0.508	4.09	1.34	1.39	0.11
2547	0.493	3.87	1.29	1.05	0.09
2549	0.512	3.77	1.29	0.90	0.10
2550	0.496	4.17	1.74	1.26	0.13
2552	0.487	4.64	1.88	1.03	0.11
2554	0.484	4.08	2.09	1.73	0.14

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556) และ
สำนักงบประมาณ (2556)

จากตารางที่ 11 ซึ่งแสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษา สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรและสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2554 พบว่า ปี 2535 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอของรายได้สูงสุด 0.536 และปี 2554 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอของรายได้ต่ำสุด เท่ากับ 0.484 สำหรับสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พบว่าปี 2543 มีค่ามากที่สุดเท่ากับ 4.48 และปี 2533 มีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 2.73 รายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พบว่า ปี 2554 มีค่ามากที่สุดเท่ากับ 2.09 และปี 2531 มีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 0.72 รายจ่ายด้านการเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พบว่า ปี 2537 มีค่าสูงที่สุด เท่ากับ 1.89 และปี 2549 มีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 0.90 และรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พบว่า ปี 2550 มีค่าสูงที่สุดเท่ากับ 0.13 และปี 2531 มีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 0.05

จากตารางข้างต้น เมื่อพิจารณาปี 2535 ซึ่งเป็นปีที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอของรายได้สูงสุด 0.536 จะเห็นได้ว่าปีดังกล่าว มีสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เท่ากับ 3.03 สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เท่ากับ 0.93 สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เท่ากับ 1.68 และสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เท่ากับ 0.12 ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับ ปีที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ต่ำสุด คือ ปี 2554 ซึ่งมีค่า 0.484 จะมีสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เท่ากับ 4.08 สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เท่ากับ 2.09 สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เท่ากับ 1.73 และสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เท่ากับ 0.14

จากข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสักส่วนการใช้จ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ คือ เมื่อสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในปีที่มีค่าที่สูง มักจะมีผลทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอของรายได้ในปีนั้นมีค่าที่ต่ำ หรือทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น

ตารางที่ 12 แสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรและสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-2554

ปี	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้	สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด	สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด	สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด	สัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด
2535	0.536	18.61	5.70	10.34	0.74
2537	0.520	19.52	6.76	10.96	0.52
2539	0.513	19.87	7.09	9.23	0.58
2541	0.507	24.30	7.41	7.37	0.50
2543	0.522	25.65	7.38	7.88	0.62
2545	0.508	21.79	7.11	7.38	0.60
2547	0.493	21.59	7.19	5.85	0.51

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ปี	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้	สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด	สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด	สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด	สัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด
2549	0.512	21.74	7.43	5.21	0.59
2550	0.496	22.68	9.49	6.86	0.71
2552	0.487	21.48	8.69	4.76	0.51
2554	0.484	19.80	10.16	6.97	0.53

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556) และ สำนักงบประมาณ (2556)

จากตารางที่ 12 ซึ่งแสดงสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษา สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรและสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-2554 พบว่า ปี 2535 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอของรายได้สูงสุด 0.536 และปี 2554 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอของรายได้ต่ำสุด เท่ากับ 0.484 สำหรับสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด พบว่า ปี 2543 มีค่ามากที่สุดเท่ากับ 4.48 และปี 2535 มีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 18.61 รายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่อต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด พบว่า ปี 2554 มีค่ามากที่สุด เท่ากับ 10.16 และปี 2535 มีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 5.70 รายจ่ายด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด พบว่า ปี 2535 มีค่าสูงที่สุด เท่ากับ 10.34 และปี 2552 มีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 4.76 และรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด พบว่า ปี 2535 มีค่าสูงที่สุด เท่ากับ 0.74 และปี 2541 มีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 0.50

จากตารางข้างต้นเสดงให้เห็นว่า เมื่อพิจารณาปี 2535 ซึ่งเป็นปีที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอของรายได้สูงสุด 0.536 จะเห็นได้ว่าปีดังกล่าว มีสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดเท่ากับ 18.61 สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดเท่ากับ 5.70 สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดเท่ากับ 10.34 และสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดเท่ากับ 0.74 เมื่อเทียบกับ ปีที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ต่ำสุด คือ ปี 2554 ซึ่งมีค่า 0.484 จะพบว่า จะมีสัดส่วน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายจ่ายด้านการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดเท่ากับ 19.80 และ สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่องบประมาณ แผ่นดินทั้งหมดเท่ากับ 10.16 ซึ่งมีสัดส่วนมากกว่าในปี 2535 สำหรับสัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด เท่ากับ 6.97 และสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดเท่ากับ 0.53 พบว่ามีสัดส่วนน้อยกว่าในปี 2535

จากข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายภาครัฐบาลต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดและค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ คือ เมื่อสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดสัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด สัดส่วนรายจ่ายด้านการเกษตรต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด และสัดส่วนรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมดมีค่าที่สูง ในปีที่มีค่าสูง จะมีผลทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอของรายได้ในปีนั้นต่ำ หรือทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น ซึ่งได้ผลเช่นเดียวกันกับกรณีความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 5

ผลการศึกษา

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Square Method) เพื่อสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาล และก่อนที่จะสร้างแบบจำลองโดยทั่วไปแล้วข้อมูลอนุกรมเวลา (Times Series Data) ต้องมีการทดสอบว่าข้อมูลที่นำมาใช้ดังกล่าวมีลักษณะเป็น stationary หรือไม่ เพราะการนำข้อมูลที่มีลักษณะเป็น Non- stationary ดังกล่าวไปใช้ในสมการถดถอย ผลที่ได้อาจมีลักษณะผิดแผกจากที่ควรจะเป็น (spurious results) วิธีการทดสอบคุณสมบัติความนิ่ง (Stationary) ของตัวแปรที่มีมีลักษณะเป็นอนุกรมเวลา(Times Series Data) คือ การทดสอบยูนิทรูท (Unit Root Test) หรือการหาอันดับความสำคัญของข้อมูล (Order of Integration) ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้เลือกใช้วิธีของ Dickey and Fuller เรียกว่า Augment Dickey-Fuller Test (ADF Test)

จากนั้นทำการสร้างแบบจำลองสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Square Method) ซึ่งประกอบด้วย รายจ่ายภาครัฐบาลด้านการศึกษา รายจ่ายรัฐบาลด้านการสาธารณสุข รายจ่ายรัฐบาลด้านการเกษตร และรายจ่ายรัฐบาลด้านการอุตสาหกรรม รวมถึงปัจจัยอื่นๆ ซึ่งประกอบด้วย จำนวนภาษีทางตรงจัดเก็บได้ จำนวนภาษีทางอ้อมที่จัดเก็บได้ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และดัชนีประชาธิปไตย ที่มีผลกับการกระจายรายได้ซึ่งตัวแปรที่ใช้ คือ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ซึ่งทั้งหมดเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2531 ซึ่งเป็นปีที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คำนวณ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ เป็นปีแรก จนถึงปี พ.ศ. 2555 ซึ่งจะแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วนดังต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการทดสอบความมีเสถียรภาพของข้อมูล

ตารางที่ 13 ผลการทดสอบ Stationary ของตัวแปรด้วยวิธี Augment Dickey-Fuller Test (ADF Test) ที่ค่าระดับของข้อมูล (At Level)

ADF Test at Level (Test of(I(0))					
		Mackinnon Critical Value			
Variable	**ADF Test Statistic With C&T**	**1%**	**5%**	**10%**	**Result**
GINI	-4.004458	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Stationary
AG	-2.707152	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Non-Stationary
EDU	-1.649945	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Non-Stationary
TRADE	-2.177464	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Non-Stationary
FDI	-3.223870	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Non-Stationary
GDP	-0.133508	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Non-Stationary
ID	-4.125863	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Stationary
PBH	1.113780	-4.394309	-3.612199	3.243079	Non-Stationary
POL	-2.385590	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Non-Stationary
TEX	-0.411697	-4.394309	-3.612199	-3.243079	Non-Stationary

หมายเหตุ: 1. สมมติฐานหลัก (Null Hypothesis) คือ ข้อมูลมีลักษณะ Non-stationary

2. ADF Test Statistic คือ ค่าทางสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน
3. ถ้าค่าสัมบูรณ์ของ ADF-statistics มากกว่าสัมบูรณ์ของ Mackinnon Critical Value จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก

จากตารางที่ 13 ซึ่งแสดงผลการทดสอบ Stationary ของตัวแปรด้วยวิธี Augment Dickey-Fuller Test (ADF Test) ที่ค่าระดับของข้อมูล (At Level) พบว่า ตัวแปร สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) และ รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม (ID) ค่าสัมบูรณ์ของ ADF-statistics ของตัวแปรมีค่ามากกว่าสัมบูรณ์ของ Mackinnon Critical Value ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก แสดงว่าตัวแปรจึงมีลักษณะข้อมูล Stationary สำหรับตัวแปร รายจ่ายด้านการเกษตร (AG) รายจ่ายด้านการศึกษา (EDU) สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (TRADE) มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร (GDP) รายจ่ายด้านการสาธารณสุข (PBH) จำนวนภาษีทางตรงจัดเก็บได้ (TEX) และดัชนีประชาธิปไตย (POL) ค่าสัมบูรณ์ของ ADF-statistics ของตัวแปรมีค่าน้อยกว่าค่าสัมบูรณ์ของ Mackinnon Critical Value ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความเชื่อมั่น 90% จึงทำให้ไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก แสดงว่าตัวแปรจึงมีลักษณะข้อมูล Non-Stationary ดังนั้นจึงต้องแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปผลต่างลำดับที่ 1 (At First difference) และทำการทดสอบ Unit Root อีกครั้ง

ตารางที่ 14 ผลการทดสอบ Stationary ของตัวแปรด้วยวิธี Augment Dickey-Fuller Test (ADF Test) ที่ค่าของข้อมูลผลต่างลำดับที่ 1 (At First difference)

Variable	ADF Test at Level (Test of(I(1))				Result
	ADF Test Statistic With C&T	Critical Value 1%	5%	10%	
GINI	-3.631233	-4.440739	-3.632896	-3.254671	Stationary
AG	-6.488537	-4.416345	-3.622033	-3.248592	Stationary
EDU	-4.543334	-4.416345	-3.622033	-3.248592	Stationary
TRADE	-4.668192	-4.416345	-3.622033	-3.248592	Stationary
FDI	-5.099390	-4.416345	-3.622033	-3.248592	Stationary
GDP	-3.669510	-4.416345	-3.622033	-3.248592	Stationary
ID	-6.462356	-4.416345	-3.622033	-3.248592	Stationary
PBH	-3.992089	-4.416345	-3.622033	-3.248592	Stationary
POL	-5.729847	-4.416345	-3.622033	-3.248592	Stationary
TEX	-3.797364	-4.440739	-3.632896	-3.254671	Stationary

หมายเหตุ: 1. สมมติฐานหลัก (Null Hypothesis) คือ ข้อมูลมีลักษณะ Non-stationary

2. ADF Test Statistic คือ ค่าทางสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3. ถ้าค่าสัมบูรณ์ของ ADF-statistics มากกว่าสัมบูรณ์ของ Mackinnon Critical Value จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากตารางที่ 14 ซึ่งแสดงผลการทดสอบ Stationary ของตัวแปรด้วยวิธี Augment Dickey-Fuller Test (ADF Test) ที่ค่าระดับของข้อมูลในรูปผลต่างลำดับที่ 1 (At First difference) พบว่า ตัวแปร รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม (ID) รายจ่ายด้านการเกษตร (AG) รายจ่ายด้านการศึกษา (EDU) สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (TRADE) มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) และดัชนีประชาธิปไตย (POL)) ค่าสัมบูรณ์ของ ADF-statistics ของตัวแปรมีค่ามากกว่าสัมบูรณ์ของ Mackinnon Critical Value ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก สำหรับตัวแปร ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร (GDP) รายจ่ายด้านการสาธารณสุข (PBH)และจำนวนภาษีทางตรงจัดเก็บได้ (TEX) ค่าสัมบูรณ์ของ ADF-statistics ของตัวแปรมีค่ามากกว่าสัมบูรณ์ของ Mackinnon Critical Value ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก และสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ค่าสัมบูรณ์ของ ADF-statistics ของตัวแปรมีค่ามากกว่าสัมบูรณ์ของ Mackinnon Critical Value ที่ระดับความเชื่อมั่น 90% จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก แสดงว่า ตัวแปรจึงมีลักษณะข้อมูล Stationary ที่ค่าระดับของข้อมูลในรูปผลต่างลำดับที่ 1 (At First difference)

ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อมา คือ โดยทั่วไปแล้วการประมาณการสมการถดถอย ประเด็นที่เป็นไปได้ คือ ปัญหาความไม่เหมาะสมของการใช้ตัวแบบสมการที่ใช้ในการประมาณการ สามารถมีผลทำให้เกิดการประมาณการที่เอนเอียง (Biased) จากการใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด ซึ่งปัญหาเช่นนี้ เป็นกรณีที่เรียกว่า Misspecification of Dynamic Model ซึ่งพิจารณาได้ว่า เป็นปัญหาจากการละเลยตัวแปรล่าช้าเข้าไปในสมการตัวแบบ รวมถึงการใช้จำนวนเวลาล่าช้าไม่ถูกต้องด้วย นั่นเอง เพราะมีความเป็นไปได้สูงที่การปรับตัวของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอธิบายและตัวแปรตามดังกล่าวจะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับความล่าช้าด้วยก็ได้ ซึ่งเหตุการณ์ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ จะเป็นไปได้สูงมาก สำหรับกรณีหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มีขนาดใหญ่ ต้องใช้เวลาปรับหรือเคลื่อนตัว ซึ่งจะค่อยๆปรับเปลี่ยนในระยะยาว จากเหตุผลข้างต้น เป็นเหตุให้ควรใช้ตัวแปรอธิบายความล่าช้า เข้ามาร่วมในสมการด้วย

แต่โดยทั่วไปแล้วทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มักจะไม่ได้กล่าวถึงรายะเอียด รูปแบบและความยาวของเวลาความล่าช้าไว้ แต่มีแนวทางทั่วไปสู่เฉพาะ (General to Specific) ของ London School of Economics (Hendry) กล่าวคือ จะพยายามทดลองใช้ความยาวของระยะเวลาล่าช้าให้ยาวที่สุดก่อน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากนั้นจะตรวจสอบดูจากผลการประมาณการของตัวแบบจากข้อมูลตัวอย่าง และจะค่อยๆปรับลดจำนวนระยะเวลาล่าช้านั้นทีละน้อยจนเหลือแต่เทอมที่มีนัยสำคัญเท่านั้น (ไพฑูรย์ ไกรพรศักดิ์, 2554) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้ทำการทดลองใช้ความยาวของระยะเวลาล่าช้า เนื่องจากตัวแปรน่าจะต้องใช้เวลาปรับหรือเคลื่อนตัว จากการตรวจสอบตาม แนวทางทั่วไปสู่เฉพาะ (General to Specific) ของ London School of Economics(Hendry) พบว่า ความยาวของระยะเวลาล่าช้าที่เหมาะสม แสดงไว้ในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 แสดงความยาวของระยะเวลาล่าช้าที่เหมาะสมของตัวแปรอิสระ

Variable	Lag
EDU	2
PBH	0
AG	2
ID	1
TEX	2
FDI	2
GDP	2
TRADE	0
POL	0

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากตารางที่ 15 เราสามารถจะเขียนสมการที่ใช้ในการวิจัยได้ว่า

$$\Delta GINI_t = B_1 + \alpha_1 \Delta EDU_{t-2} + \alpha_2 \Delta PBH_t + \alpha_3 \Delta AG_{t-2} + \alpha_4 \Delta ID_{t-1}$$

$$+ \alpha_5 \Delta TEX1_{t-2} + \alpha_6 \Delta FDI_{t-2} + \alpha_7 \Delta GDP_{t-2} + \alpha_8 \Delta TRADE_t + \alpha_9 \Delta POL_t + \varepsilon$$

โดยที่ ΔGINI= การเปลี่ยนแปลงของสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้

ΔEDU = การเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายด้านการศึกษา

ΔPBH = การเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายด้านการสาธารณสุข

ΔAG = การเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายด้านการเกษตร

ΔID = การเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายด้านอุตสาหกรรม

ΔTEX= การเปลี่ยนแปลงของจำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้

ΔFDI = การเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ΔGDP = การเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร

ΔTRADE = การเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ΔPOL = การเปลี่ยนแปลงของดัชนีประชาธิปไตย

การวิเคราะห์การสร้างแบบจำลองสมการถดถอยพหุคูณด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด

จากตารางที่ 16 ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้และตัวแปรด้านรายจ่ายภาครัฐบาลและตัวแปรอื่นๆซึ่งวิเคราะห์โดยการสร้างแบบจำลองสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Square Method) จะพบว่า ค่า F-Statistic =4.0308(prob =0.0550) มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าสมการที่วิเคราะห์มาได้นั้นมีความเหมาะสมและเชื่อถือได้ โดยค่า R-squared เท่ากับ 0.6710 แสดงว่า แบบจำลองนี้ตัวแปรอิสระทั้งหมดมีอิทธิพลต่อตัวแปรตัวที่เป็นสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ได้ร้อยละ 67.10 ส่วนอีกร้อยละ32.90 มาจากอิทธิพลของตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำเข้ามาพิจารณาในการศึกษา และค่า Adjusted R-squared เท่ากับ 0.5166 หมายความว่า ปัจจัยที่เป็นตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกันในสมการสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ได้ร้อย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ละ 51.66 โดยมีค่า Durbin-Watson Statistic เท่ากับ 1.9408 ซึ่งอยู่ในช่วงที่สรุปได้ว่า ไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ของค่าคลาดเคลื่อน (Autocorrelation)

ตารางที่ 16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้และตัวแปร ด้านรายจ่ายภาครัฐบาลและตัวแปรอื่นๆ

Variable	Coefficient	t-Statistic	Prob.
C	0.003725	1.8773	0.0932
D(POL)	0.005866***	2.9129	0.0172
D(EDU(-2))	-0.000324***	3.3090	0.0191
D(TEX(-2))	-0.000536**	-2.1215	0.0422
D(PBH)	-0.000214**	-2.3179	0.0456
D(ID(-1))	-0.000374*	-1.7235	0.0902
D(AG (-2))	-0.000372*	-1.8860	0.0919
D(FDI(-2))	1.37E-05	0.5529	0.5937
D(GDP(-2))	0.000282	0.3532	0.7320
D(TRADE)	0.000120	0.0972	0.9246
R^2 = 0.6710		Adjusted-R^2 = 0.5166	
Durbin-Watson =1.9408		F-Statistic = 4.0308 (prob = 0.0550)	

หมายเหตุ: 1. ลักษณะข้อมูลของตัวแปรแต่ละตัวที่นำมาใช้ในแบบจำลองมีเสถียรภาพ (Stationary)

2. ค่าในวงเล็บคือค่า Lag length

3. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10
   ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
   *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. ตัวแปรสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (GINI) ในปีที่ไม่มีข้อมูลทำการประมาณการโดยการนำมาข้อมูลปีก่อนหน้าและปีถัดไปที่มีข้อมูลนำมาเฉลี่ย

5. ข้อมูลตัวแปรรายจ่ายด้านการศึกษา(EDU) รายจ่ายด้านเกษตรกรรม (AG) รายจ่ายด้านสาธารณสุข (PBH) รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม (ID) จำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้ (TEX) และมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ(FDI) ซึ่งหารด้วยพัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โดย GINI คือ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ EDU คือ รายจ่ายด้านการศึกษา PBH คือ รายจ่ายด้านการสาธารณสุข AG คือ รายจ่ายด้านการเกษตร ID คือ รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม TEX คือจำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้ FDI คือ มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ GDP คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร TRAND คือ สัดส่วนมูลค่านำเข้าและส่งออกกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ และ POL คือ ดัชนีประชาธิปไตย

ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ99 และตรงกับข้อสมมติฐานที่กำหนดไว้ คือ

ตัวแปรดัชนีประชาธิปไตย สำหรับดัชนีประชาธิปไตยซึ่งเป็นดัชนีขององค์กรFreedom House นั้นมีค่าตั้งแต่ระดับที่ 1 ถึง 7 โดย ระดับที่ 1 หมายถึง ระดับสูงสุดของความเป็นประชาธิปไตย และระดับที่ 7 หมายถึง ระดับต่ำสุดของความเป็นประชาธิปไตย ดังนั้นจึงอธิบายได้ว่า ถ้าดัชนีประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น หรือสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตยที่แย่ลงนั้น จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า การกระจายรายได้นั้นแย่ลง โดยพบว่า ตัวแปรดัชนีประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.005866 อธิบายได้ว่า ถ้าดัชนีประชาธิปไตยมีการเปลี่ยนแปลงลดลง 1 หน่วย คาดว่า จะทำให้สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เปลี่ยนแปลงลดลง 0.005866 หน่วย กล่าวคือ เมื่อประเทศมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นจะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น

สำหรับผลการศึกษาที่ได้ เป็นไปตามทฤษฎีประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy Theory) ซึ่งนักวิชาการในกลุ่มนี้ เช่น Downs(1957) ซึ่งมองว่ามนุษย์มีลักษณะเป็นผู้แสวงหาผลประโยชน์สูงสุด ทั้งนักการเมืองและผู้ออกเสียงเลือกตั้ง ผู้ลงเลือกตั้งก็ต้องการได้คะแนนเสียงสูงสุด (Vote Maximization) เพื่อที่จะได้เป็นรัฐบาล ส่วนผู้ออกเสียงเลือกตั้งก็ต้องการแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดจากการใช้รายจ่ายสาธารณะของรัฐบาล สำหรับประเทศที่รัฐบาลที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูงนั้นจะมีการแข่งขันทางการเมืองที่สูงด้วย ดังนั้นจึงต้องพยายามแสวงหาคะแนนเสียงสนับสนุนทางการเมืองโดยการเพิ่มรายจ่ายสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายจ่ายสาธารณะด้านสังคม ซึ่งเป็นรายจ่ายที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนได้เป็นอย่างดี อาทิเช่น งานวิจัยของ Jackman (1975)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวแปรรายจ่ายด้านการศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.000324 อธิบายได้ว่า รายจ่ายด้านการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่า จะทำให้สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เปลี่ยนแปลงลดลง 0.000324 หน่วย กล่าวคือ เมื่อเพิ่มรายจ่ายด้านการศึกษา มากขึ้นจะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นตามทฤษฎีทุนมนุษย์ของ Psacharopoulos (1987) คือ ในการลดปัญหาการกระจายรายได้ การลดความไม่เท่าเทียมกันนั้น ทำได้โดยการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนด้านสุขภาพ การศึกษา

สำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และตรงกับข้อสมมติฐานที่กำหนดไว้ คือ

ตัวแปรจำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้ พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.000536 อธิบายได้ว่า จำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่า จะทำให้สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เปลี่ยนแปลงลดลง 0.000324 หน่วย กล่าวคือ เมื่อจำนวนภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้มากขึ้นจะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น ตามแนวคิดเกี่ยวกับภาษีอากร ที่กล่าวถึง ผลของการเก็บภาษี (Effect of Taxation) ซึ่งจะมีผลต่อการกระจายรายได้ สำหรับการจัดเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้านั้นจะเป็นผลดีต่อการกระจายรายได้

ตัวแปรรายจ่ายด้านการสาธารณสุข พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.000214 อธิบายได้ว่า รายจ่ายด้านการสาธารณสุข มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่า จะทำให้สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เปลี่ยนแปลงลดลง 0.000214 หน่วย กล่าวคือ เมื่อเพิ่มรายจ่ายด้านการสาธารณสุข มากขึ้นจะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นตามทฤษฎีทุนมนุษย์ของ Psacharopoulos (1987) คือ ในการลดปัญหาการกระจายรายได้ การลดความไม่เท่าเทียมกันนั้น ทำได้โดยการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนด้านสุขภาพ การศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 และตรงกับข้อสมมติฐานที่กำหนดไว้ คือ

ตัวแปรรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรม พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.000374 อธิบายได้ว่า รายจ่ายด้านการอุตสาหกรรม มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่า จะทำให้สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เปลี่ยนแปลงลดลง 0.000374 หน่วย กล่าวคือ เมื่อเพิ่มรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรม จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ลดลง หรือการกระจายรายได้นั้นดีขึ้น ตามแนวคิด Glassman (1997) ที่เชื่อว่า คนจนส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมในชนบท แต่ภาคอุตสาหกรรมนั้นกระจุกตัวอยู่ในเมือง ขณะที่การกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ชนบทกลับไม่ประสบความสำเร็จเพราะขาดปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructure) เพราะฉะนั้นถ้ามีการการเพิ่มการลงทุนในด้านอุตสาหกรรม การกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ชนบทจะทำให้กระจายรายได้ดีขึ้น

ตัวแปรรายจ่ายด้านการเกษตร พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.000372 อธิบายได้ว่า รายจ่ายด้านด้านการเกษตร มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่า จะทำให้สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เปลี่ยนแปลงลดลง 0.000372 หน่วย กล่าวคือ เมื่อเพิ่มรายจ่ายด้านการเกษตร จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ลดลง หรือการกระจายรายได้นั้นดีขึ้น ตามแนวคิด Glassman (1997) ที่เชื่อว่า ความยากจนเกิดจากการแยกกันอย่างชัดเจนระหว่างภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม ถ้ามีการเพิ่มการลงทุนในด้านเกษตรกรรมสามารถลดความยากจนลงซึ่งส่งผลทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น

สำหรับตัวแปรมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ พบว่า มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน และพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เหตุผลเป็นเพราะว่า ผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในแต่ละภาคเศรษฐกิจนั้น อาจส่งผลต่อปัญหาการกระจายรายได้ที่แตกต่างกันทำให้ผลของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาพรวมไม่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับการกระจายรายได้ของประเทศ ผลที่ได้สอดคล้องกับ ผลการการศึกษาของ Bogliaccini (2008) ที่ทำการศึกษาผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจำแนกภาคเศรษฐกิจต่อการกระจายรายได้ในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา และผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบของการลงทุนโดยตรงต่อการกระจายรายได้จะแตกต่างกันไปในแต่ละภาคเศรษฐกิจ ซึ่งถ้าการลงทุนนั้นจะเป็นการลงทุนในภาคเศรษฐกิจที่ใช้แรงงานเป็นหลักจะทำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ให้การกระจายรายได้ดีขึ้น แต่ถ้าเป็นการลงทุนในภาคที่ต้องการใช้แรงงานน้อย จะทำให้การกระจายรายได้แย่ลง

สำหรับตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน และพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ของประเทศไทยช่วงที่ทำการศึกษา ไม่ได้เป็นไปตามสมมติฐานของ Kuznets (1955) ซึ่ง สมชัย จิตสุชน (2544) ได้อธิบายไว้ว่า เกิดจากข้อผิดพลาดสองประการ คือ

ประการแรก ประเทศไทยใช้การค้าระหว่างประเทศเป็นตัวนำการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งแม้ว่าการค้าโดยทั่วไปจะช่วยเรื่องการเจริญเติบโต แต่ผลประโยชน์จากการค้าอาจได้รับไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม ซึ่งหากโครงสร้างทางการเมืองและการตลาดไม่เอื้ออำนวยให้ผลประโยชน์การค้ากระจายตัวอย่างเท่าเทียมกันแล้ว อาจส่งผลต่อการกระจายรายได้ที่แย่ลง ข้อผิดพลาดอีกประการ คือ ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความก้าวหน้าขึ้นมาก ซึ่งบางเทคโนโลยีโดยเฉพาะเทคโนโลยีที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญสูง มักจะให้ผลประโยชน์แก่ผู้ใช้ที่มีการศึกษาสูงมีความเชี่ยวชาญที่ได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี ซึ่งแน่นอนว่าคนจนมักได้รับโอกาสที่น้อยกว่า เช่นนี้จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำ ให้การกระจายรายได้ไม่ดีขึ้นหรือถึงกระทั่งเลวลง พร้อมๆ กับการพัฒนาของประเทศ

สำหรับ ตัวแปรสัดส่วนมูลค่านำเข้าและส่งออกกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน และพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามแนวคิดของ Stolper and Samuelson (1941) ที่เสนอว่า ประเทศกำลังพัฒนาต้องส่งออกสินค้าที่ใช้แรงงานเป็นหลักจึงจะทำให้การกระจายรายได้ปรับตัวดีขึ้น แต่ทั้งนี้พบว่าการส่งออกของไทยโดยส่วนใหญ่เป็นการส่งออกสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก โดยแสดงดังได้ตารางที่ 17 และถ้าประเทศส่งออกมากขึ้นจะทำให้ความต้องการแรงงานที่มีทักษะเพิ่มขึ้นโดยเปรียบเทียบ และผลตอบแทนของแรงงานที่มีทักษะเพิ่มขึ้นโดยเปรียบเทียบเช่นกัน ซึ่งการที่ผลตอบแทนของแรงงานที่มีทักษะเพิ่มมากกว่าผลตอบแทนของแรงงานไร้ทักษะ ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การกระจายรายได้มีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น โดยผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไพรัตน์ กล่ำทอง (2551) และ Milanovic (2003)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 17 สัดส่วนสินค้าส่งออกจำแนกตามปัจจัยการผลิตหลัก ปี พ.ศ. 2540-2555

	2540	2543	2545	2546	2547	2548	2549	2551	2553	2555
สินค้าที่ใช้แรงงาน	22.20	19.60	19.70	19.20	18.10	16.40	16.40	16.20	16.00	15.80
สินค้าที่ใช้เทคโนโลยี	38.40	44.00	58.80	63.30	62.30	63.80	64.30	65.80	67.00	69.70
สินค้าที่ใช้วัตถุดิบอาหาร	20.20	15.10	15.20	14.60	13.60	13.70	13.40	13.20	12.30	12.20
อื่นๆ	19.00	21.10	6.120	6.72	5.88	5.95	5.78	4.75	4.70	2.30

ที่มา: ไพรัตน์ กล่ำทอง (2551) และคำนวณจากมูลค่าการส่งออกจำแนกตามหมวดสินค้า กระทรวงพาณิชย์ (2555)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

รายจ่ายภาครัฐบาล (government expenditure) เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการคลัง(Fiscal Policy) ที่รัฐบาลสามารถใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดเป้าหมายและการดำเนินงานของรัฐบาลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ อาทิ การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้และความมั่งคั่งของสังคม (Musgrave, 1959) นอกจากนี้รัฐบาลยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการจัดสรรบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ เช่น การสาธารณสุข การศึกษา เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงได้ และเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการลดช่องว่างการกระจายรายได้ เพราะรายจ่ายภาครัฐบาลสามารถสร้างความเท่าเทียมทั้งทางด้านกายภาพ เช่น โครงสร้างพื้นฐานและระบบบริการสาธารณูปโภค และสามารถสร้างความเท่าเทียมทางด้านทุนมนุษย์ เช่น การศึกษาและการสาธารณสุข ซึ่งสามารถใช้แก้ปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม โดยรัฐบาลสามารถใช้จ่ายรายจ่ายภาครัฐบาลผ่านนโยบาย โครงการ หรือมาตรการต่างๆ สู่กลุ่มเป้าหมายคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาล เพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศดีขึ้นและสามารถลดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ของประชากรในประเทศได้

วัตถุประสงค์ของศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย คือ เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย และเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย โดยเครื่องมือที่ใช้การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ข้อแรก คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา(Descriptive Method) และวัตถุประสงค์ข้อที่สองจะศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Square Method) โดยขอบเขตของการการศึกษาครั้งนี้กำหนดขอบเขตของรายจ่ายภาครัฐบาลโดยหมายความเฉพาะ รายจ่ายที่จำแนกตามลักษณะงาน ตามที่ปรากฏในเอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี ที่จัดทำขึ้นโดยสำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งศึกษาเฉพาะรายจ่ายด้านการเกษตร รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม รายจ่ายด้านการศึกษา และรายจ่ายด้านการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาธารณสุข และขอบเขตด้านปัจจัยอื่นๆนอกเหนือจากรายจ่ายภาครัฐบาล ประกอบด้วย จำนวนภาษีทางตรงจัดเก็บได้ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวของประชากร สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และดัชนีประชาธิปไตย

ผลการศึกษา พบว่า รายจ่ายภาครัฐบาล จากอดีตจนถึงปัจจุบันจะเห็นว่างบประมาณรายจ่ายของไทยมีแนวโน้มที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ตลอดช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2536 -2556) งบประมาณรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากในอดีตคิดเป็นร้อยละ 76.66 และเมื่อจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ จะพบว่า งบประมาณใช้จ่ายส่วนใหญ่ เป็น งบรายจ่ายประจำโดยคิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 75.5-56.3 รองลงมาคือ งบรายจ่ายลงทุน คิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 41.1-22.00 และงบรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้น้อยที่สุด คิดเป็นสัดส่วนของรายจ่ายทั้งหมดอยู่ระหว่าง ร้อยละ 6.7-0.6

เมื่อพิจารณาในส่วนของรายจ่ายด้านการศึกษา รายจ่ายด้านการศึกษามีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆปี ตลอดช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2536 -2556) งบประมาณรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากในอดีตคิดเป็นร้อยละ 75.68 เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ จะพบว่า รายจ่ายด้านการศึกษาในทุกปีรายจ่ายประจำมากกว่ารายจ่ายการลงทุน งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาที่เป็นรายจ่ายประจำ ในปีงบประมาณ 2556 เพิ่มขึ้นจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ76.28 สำหรับงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาที่เป็นรายจ่ายการลงทุนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 26.40 เมื่อพิจารณาในส่วนของรายจ่ายด้านการสาธารณสุข มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆ งบประมาณในปี 2556 เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 86.28 จากข้อมูลของ World Health Statistics ในเรื่องของสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพภาครัฐต่อค่าใช้จ่ายมวลรวมในกลุ่มประเทศอาเซียน ปี 2553 ยังพบว่า ประเทศไทย สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพภาครัฐต่อค่าใช้จ่ายมวลรวมมากซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 75.0 ซึ่งรองจากประเทศบรูไนเท่านั้นที่มีค่ามากที่สุดเป็นคิดเป็นร้อยละ 85.4

สำหรับงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆปี โดยงบประมาณในปี 2556 นั้นมีงบประมาณเพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 65.03 เมื่อพิจารณางบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ จะพบว่ารายจ่ายด้านการเกษตรในช่วงปี 2538-2544 จะมีรายจ่ายด้านการลงทุนมากกว่ารายจ่ายประจำ และหลังจากนั้นมาช่วงปี 2545 เป็นต้นมา งบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตร พบว่า มีรายจ่ายประจำมากกว่ารายจ่ายลงทุน โดยงบประมาณ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายจ่ายด้านการเกษตรที่เป็นรายจ่ายประจำ งบประมาณปี 2552 เพิ่มขึ้นจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 50.76 สำหรับงบประมาณรายจ่ายด้านการเกษตรที่เป็นรายจ่ายการลงทุนใน งบประมาณปี 2552 มี ลดลงจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 2.50 สำหรับรายจ่ายด้านการอุตสาหกรรม งบประมาณในปี 2556 เพิ่มขึ้นจากในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 77.09 และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆปีเช่นกัน เมื่อพิจารณางบประมาณรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2538-2552 จะพบว่าส่วนใหญ่รายจ่ายด้านอุตสาหกรรมในทุกปีรายจ่ายประจำมากกว่ารายจ่ายการลงทุน ในปีงบประมาณ 2552 มีรายจ่ายการประจำด้านอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจากในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 66.58 สำหรับงบประมาณรายจ่ายด้านอุตสาหกรรมที่เป็นรายจ่ายการลงทุนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 65.44

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้เริ่มจัดทำและได้นำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาใช้ จนถึงปัจจุบัน คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 แล้ว ซึ่งรายละเอียดในแต่ละแผนก็ได้ระบุถึงแนวทางหรือเป้าหมายเพื่อที่จะแก้ไขการกระจายรายได้ ซึ่งหากพิจารณาจำนวนคนยากจนในประเทศ ความเหลื่อมล้ำเสมือนจะลดลงด้วยเหตุที่ว่าจำนวนคนยากจนของประเทศมีทิศทางที่ลดลง ซึ่งพิจารณาได้จากจำนวนคนยากจนจากในระยะเวลา 23ปี (พ.ศ.2531-2554) ประเทศไทยมีจำนวนคนยากจนลดลงเป็นจำนวนทั้งสิ้นถึง 25.40 ล้านคน แต่อย่างไรก็ดี หากวิเคราะห์ในรายละเอียด จากค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ พบว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้กลับลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น คือ ใน ปี 2531 สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ มีค่า 0.487 และในปี 2554 มีค่า 0.484 ซึ่งลดลงมาจากปี 2531 เพียง 0.003 เท่านั้น สำหรับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ในปี 2531 มีค่า 0.439 และในปี 2554 มีค่า 0.375 ซึ่งมีค่าลดลงเพียง 0.064 จากข้อมูลความเหลื่อมล้ำในรายได้กลุ่มรวยสุด 20 %สุดท้ายต่อต่อคนจน 20%แรก จะพบว่า ใน ปี 2531 มีค่า 11.88 เท่า และในปี 2554 มีค่า 11.77 ซึ่งค่าลดลงเพียง 0.11 เท่า และเมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ตั้งแต่ปี 2531-2554 แยกตามเขตเมืองและเขตชนบทกลับพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ในเขตเมืองมีค่ามากกว่าในเขตชนบทในเกือบทุกปี ยกเว้น ปี 2549 เท่านั้นที่ ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ในเขตชนบทมากกว่าในเขตเมือง

สำหรับผลการศึกษาในส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศไทย พบว่า รายจ่ายภาครัฐบาลด้านการเกษตร รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม รายจ่ายด้านการศึกษาและรายจ่ายด้านการสาธารณสุข จะมีผลทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ลดลง นั่นก็คือ รายจ่ายดังกล่าวมีผลทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น ดังนั้นถ้ารัฐบาล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดำเนินนโยบายผ่านการใช้จ่ายทั้ง 4 ประเภทนี้ น่าจะทำให้สังคมไทยประสบความสำเร็จในการลดช่องว่างระหว่างกลุ่มผู้มีรายได้ระดับต่างๆในสังคมรวมถึงพิจารณาปัจจัยอื่นๆ อาทิ จำนวนภาษีทางตรง ซึ่งเมื่อเพิ่มจำนวนภาษีทางตรงจะมีผลทำให้การกระจายรายได้นั้นดีขึ้น สำหรับดัชนีประชาธิปไตยเมื่อค่าดัชนีดังกล่าวเพิ่มขึ้น แสดงว่าให้เห็นว่า สังคมนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยที่แย่ลง จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่าการกระจายรายได้นั้นแย่ลง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้

รัฐบาลหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินสามารถนำไปพิจารณาในการวางแผนงบประมาณแผ่นดิน โดยการเพิ่มจำนวนงบประมาณแผ่นดิน ด้านการเกษตร รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม รายจ่ายด้านการศึกษาและรายจ่ายด้านการสาธารณสุข โดยเฉพาะรายจ่ายด้านการศึกษา เพราะจากผลการศึกษา พบว่า รายจ่ายด้านการศึกษาเป็นปัจจัยที่ทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคลดลงจำนวนมากที่สุด รองลงมา คือ รายจ่ายด้านสาธารณสุข รายจ่ายด้านอุตสาหกรรม และรายจ่ายด้านการเกษตร ตามลำดับ และให้ความสำคัญกับภาษีทางตรง รวมถึงส่งเสริมให้สังคมมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น อาทิเช่น ส่งเสริมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองและการปกครอง เมื่อเกิดการส่งเสริมในเรื่องดังกล่าวอันจะมีผลทำให้ค่าดัชนีประชาธิปไตยมีค่าลดลง ซึ่งหมายความว่า สังคมมีความเป็นประชาธิปไตยที่ดีขึ้น ดังนั้นจึงมีผลทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับการกระจายรายได้ค่อนข้างมีข้อจำกัดทางข้อมูล ดังนั้นการศึกษาในครั้งต่อไปอาจจะนำรายละเอียด ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและการกระจายรายได้ของประเทศอื่นๆมาพิจารณาร่วมด้วย รวมถึงอาจมีการพิจารณาปัจจัยอื่นๆนอกเหนือจากปัจจัยในการศึกษาครั้งนี้ เช่น ปัจจัยทางด้านสังคม หรือปัจจัยเชิงคุณภาพอื่นๆ อาทิ เช่น นโยบายหรือมาตรการต่างๆของรัฐบาล เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กมลวรรณ จำนงสุทธิ์. 2542. **ผลของการลงทุนด้านการศึกษาต่อการกระจายรายได้.** วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการเศรษฐกิจ, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

กระทรวงพาณิชย์. 2555. **ข้อมูลการค้าระหว่างประเทศของไทย** (Online). www2.ops3.moc.go.th/., 11 กรกฎาคม 2557.

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. 2546. **การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จำเริญ จิรนิธิกุล. 2541. **การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลกระทบของนโยบายการ คลัง ต่อการกระจายรายได้ของประเทศไทยในปี พ.ศ.2531 และปี พ.ศ. 2537**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. **นโยบายการเงิน** (Online). www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/Target/Pages/PriceStability.aspx., 12 มกราคม 2556.

ชวลิต หงสกุล. 2543. "ระบบภาษีอากรไทย." **สรรพากรสาส์น** 12 : 47-51.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2552. **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 11. นนทบุรี: บริษัท ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โปรเกรสซิฟธนาคาร.

บุญชุบ ส่งตระกูลศักดิ์. 2545. **ผลกระทบของมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปัณณ์ อนันอภิบุตร. 2555. **การปฏิรูประบบภาษีเพื่อสังคมไทยเสมอหน้า** (Online). www.econ.chula.ac.th/public/publication/project., 11 มีนาคม 2557.

ปัณณกิชญ์ ธนิกกุล. ม.ป.ป. **งบประมาณแผ่นดิน** (Online). www.l3nr.org/posts/452975., 2 กุมภาพันธ์ 2557.

ประพันธ์ เศวตนันทน์. 2541. **เศรษฐศาสตร์มหภาค.** ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พลภัทร บุราคม. 2551. **รายจ่ายสาธารณะ: ประสิทธิภาพในการจัดสรรและประสบการณ์ระหว่างประเทศ.** กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

โพสต์ทูเดย์. 2554. กรุงเทพมหานคร: 4 กรกฎาคม 2556. หน้า 1.

ไพฑูรย์ ไกรพรศักดิ์. 2554. **วิธีการทางเศรษฐมิติและตัวแบบเศรษฐศาสตร์สำหรับข้อมูลอนุกรมเวลา**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพรัตน์ กล่ำทอง. 2551. **ความสัมพันธ์ของโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ในประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ราชกิจจานุเบกษา. 2550. เล่มที่ 125 ตอนที่47ก

เมธี ครองแก้ว. 2531. “การพัฒนาเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ของประชาชนไทย.” **วารสารคหเศรษฐศาสตร์.** 7: 18-35.

เยาวเรศ ทับพันธ์. 2549. **เศรษฐศาสตร์การค้าระหว่างประเทศ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เรวัตร ธรรมมาอภิรมย์. 2544. **เศรษฐมิติ (Econometric).** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

รณชิต สมมิตร. 2552. **บทบาทของการใช้จ่ายภาครัฐบาลต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคของประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. 2541. **การบริหารนโยบายเสถียรภาพเศรษฐกิจในอนาคต.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรพงศ์ ตระการศิรินนท์. 2553. **ปัจจัยที่มีผลต่อรายจ่ายสาธารณะด้านสังคมและผลต่อการกระจายรายได้ของไทย.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศิริชัย พงษ์วิชัย. 2551. **การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์เน้นสำหรับงานวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรีเพ็ญ นราศรีสกุล. 2540. **การใช้จ่ายภาครัฐบาลและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมชัย จิตสุชน. 2544. **เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง พัฒนากับความยากจน.**

สันติ ชัยศรีสวัสดิ์กุล และ วิศิษฐ์ ชัยศรีสวัสดิ์กุล. 2550. **สัมมนาวิชาการประจำปี 2550 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย เรื่อง ทุนต่างชาติกับการสร้างงานในประเทศไทย.**

สุรีย์ สุขสมแดน. 2547. **ผลกระทบของภาระภาษีต่อการกระจายรายได้ของไทย เปรียบเทียบ ปี พ.ศ.2535 และปี พ.ศ. 2545**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2543. **ห้าทศวรรษ สภาพัฒน์.** นนทบุรี: เพชรรุ่งการเพิมพ์.

_____. 2556. **ความยากจนและการกระจายรายได้** (Online). www.social.nesdb.go.th/SocialStat., 12 มกราคม 2556.

_____. 2555. **ความก้าวหน้าการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** (Online). http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/Implement/data., 27 กรกฎาคม 2556.

_____. 2556. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** (Online). www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395., 25 มกราคม 2556.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2557. **สถิติด้านการศึกษา** (Online). www.onec.go.th/onec_web/main.php., 25 มีนาคม 2557.

สำนักงบประมาณ. 2544. **งบประมาณโดยสังเขป** (Online). www.bb.go.th., 20 มกราคม 2556.

_____. 2556. **เอกสารงบประมาณอิเล็กทรอนิกส์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2556** (Online). http://www.bb.go.th/bbweb/?page_id=6045., 12 กุมภาพันธ์ 2557.

เสกสรร วินยางค์กูล. 2549. **ผลกระทบของการใช้นโยบายการคลังต่อการกระจายรายได้และภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตรในประเทศไทย: การวิเคราะห์โดยแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อังคณา ธนะแพสย์. 2538. **การวิเคราะห์โครงสร้างรายได้และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรระดับจังหวัดในประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อ้างถึง Fei, J. C., H. G. Renis, and W. Y. Kuo 1979. **Growth with Equity: The Taiwan case**. New York: Okford University Press.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Biswal, B., U. D Biswal, and R. Jha. 2001. **Empirical Analysis of the Impact of Public Expenditures on Education and Health on Poverty in Indian States** (Online). www.ideas.repec.org/p/qed/wpaper/998.html., August 30, 2013.

Bogliaccini, J. A. 2008. **FDI by economic sectors and its effect on inequality inLatinAmerican middle-income countries**. MPSA Conference. Chicago.

Central Intelligence Agency. 2011. **Real GDP Growth Rate** (Online). www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2003rank.html., February 1, 2013.

Downs, A. 1957. **An Economic Theory of Democracy.** New York: Harper & Row.

Drescher, J. 1999. **Income Inequality Decomposition by Income Source and by Population Subgroups: A Theoretical Overview and the Empirical Case of Denmark** (Online). www.worldcat.org/title/income-inequality., September 24, 2013.

Economics Freedom. 2011. **Government spending** (Online). www.heritage.org/index/explore?view=by-variables., January 29, 2013.

Freedom House. 2013. **Political Rights Index** (Online). www.freedomhouse.org/country/thailand., November 8, 2013.

Glassman, J. F. 1999. **Thailand at the margins: state power, uneven development and industrial transformation.** PhD thesis, University of Minnesota U.S.A.

Jackman, R. W. 1975. **Politics and Social Equality: a Comparative Analysis.** New York: John Wiley.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kaldor, N. 1957. "A Model of Economic Growth." **The Economic Journal** 67 (268): 591-624.

_____. 1963. "Taxation for Economic Development." **Journal of Modern African Studies** 7 : 9-21.

Keynes, J. M. 1936. **The General Theory Employment, Interest and Money**. London: Macmillan & Co.

Kuznets, S. 1955. "Economic Growth and Income Inequality." **The American Economic Review** 45 (1): 1-28.

Lorenz, M. O. 1905. "Methods of measuring concentration of wealth." **Publications of the American Statistical Association** 70 (9): 209-219.

Milanovic, B. 2003. **Can we Discern the Effect of Globalization on Income Distribution? Evidence from Household Budget Surveys**. World Bank Policy Research Working Paper 2876.

Mueller, D. 1997. **Perspective of Public Choice.** Cambridge: Cambridge University Press.

Musgrave, R. A. 1959. **The Theory of Public Finance.** New York: McGraw-Hill.

_____. 1989. **Public finance in theory and practice.** New York: McGraw-Hill.

Papatheodorou, C. 1998. **Inequity in Greece: An Analysis by Income Source** (Online). http://eprints.lse.ac.uk/6594/., September 24, 2013.

Psacharopoulos, G. 1987. **Economic of Education: Research and Studies**. New York: Pergamon Press.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Schumpeter, J. A. 1908. **The Nature and Essence of Economic Theory.** English edition and New Introduction by Bruce A. McDaniel, Transaction Publishers, Rutgers-The State University: United Stated.

Stasavage, D. 2005. "Democracy and Education Spending in Africa." **American Journal of Political Science** 49: 343-358.

Stolper, W. and P. Samuelson. 1941. "Protection and real wages." **Review of Economic Studies** 9 (1): 58-73.

Teresaki, Y. 1985. "Income Distribution and Development Policy in the Philippines." **The Developing Economics** 23: 368-390.

te Velde, D. W. and O. Morrissey. 2002. **Foreign Direct Investment, Skill and Wage Inequality in East Asia.** Paper to be presented at DESG conference in Nottingham.

United Nations Development Programme. 2011. **Inequality-adjusted Human Development Index** (Online). www.data.un.org/DocumentData., February 2, 2013.

_____. 2011. **International Human Development indicators** (Online). www.hdr.undp.org/en/statistics., January 22, 2013.

Wagner, A. 1883. **Three Extracts on Public Finance**. translated and reprinted in R.A. Musgrave and A.T. Peacock. (eds.). 1958. **Classics in the Theory of Public Finance.** London: Macmillan.

World Health Organization. 2013. **World Health Statistics 2013** (Online). www.who.int/gho/publications/world_health_statistics/2013/en/., April 5, 2014.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวนุชนาฏ เอี่ยมกี่
วัน เดือน ปี ที่เกิด	วันที่ 27 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2533
สถานที่เกิด	จังหวัดตาก
ประวัติการศึกษา	เศรษฐศาสตรบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยนเรศวร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์